

İLHAM
ƏLİYEV

**İNKİŞAF –
MƏQSƏDİMİZDİR**

İLHAM ƏLİYEV

YÜZ ON BEŞİNCİ KİTAB
OKTYABR 2021 - NOYABR 2021

AZƏRNƏŞR
BAKI - 2022

İLHAM ƏLİYEV

ÇIXIŞLAR * NİTQLƏR

BƏYANATLAR * MÜSAHİBƏLƏR

MƏKTUBLAR * MƏRUZƏLƏR

MÜRACİƏTLƏR

AZƏRNƏŞR
BAKI - 2022

BBK 32
Ə 56

Buraxılışına məsul
akademik

RAMİZ MEHDİYEV

ƏLİYEV İLHAM

Ə 56 **İnkişaf – məqsədimizdir.** B., Azərnəşr, 2022, 392 səh.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin oxuculara təqdim olunan «İnkişaf – məqsədimizdir» çoxcildliyinin bu cildində dövlət başçısının Azərbaycan Ordusu tərəfindən azad edilmiş Füzuli, Zəngilan, Qubadlı rayonlarına səfərinə, həmçinin Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində Zəfər Günü münasibətilə hərbiçilərlə görüşünə dair materiallar toplanmışdır.

Kitabda Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycana rəsmi səfəri və səfər çərçivəsində dövlət başçılarının Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının açılışına, o cümlədən Zəngəzur dəhlizinin Horadiz–Cəbrayıl–Zəngilan–Ağbənd avtomobil yolunun təməlqoyma mərasimində iştiraklarına aid materiallar da yer almışdır.

ISBN 978-9952-8100-7-3

Ə 0801000000
M – 651(07) – 2022

BBK - 32

© Azərnəşr, 2022

XOCAVƏND RAYON İCTİMAİYYƏTİNİN NÜMAYƏNDƏLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ

9 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 9-da Xocavənd rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşmüşdür.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Əziz dostlar, bu gün Hadrut qəsəbəsinin işğaldan azad olunmasının birinci ildönümüdür. Sizi və bütün Azərbaycan xalqını bu münasibətlə ürəkdən təbrik edirəm. Bu günü sizinlə birlikdə burada – Hadrutda qeyd etmək, hesab edirəm ki, xüsusi məna daşıyan hadisədir. Biz uzun fasilədən sonra Hadruta – Xocavəndə qayıtmışıq. Döyüşərək, qan tökərək, şəhidlər verərək qayıtmışıq. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin, onların qanı, canı bahasına, hərbiçilərimizin şücaəti, qəhrəmanlığı hesabına biz tarixi ədaləti bərpa etdik, işğalçıları doğma torpaqlarımızdan qovduq və doğma torpaqlarımıza qayıtdıq. Bu gün artıq Hadrutun və ümumiyyətlə, Qarabağın yeni dövrü başlanır.

Hadrut əməliyyatı İkinci Qarabağ müharibəsindəki əməliyyatlar sırasında xüsusi əhəmiyyət daşıyıb. Həm hərbi, həm strateji nöqtəyi-nəzərdən bu

əməliyyatın çox böyük əhəmiyyəti var idi. Bu əməliyyatın uğurla başa çatması bizə imkan verdi ki, öz hədəfimizə – Qarabağın azad edilməsinə nail olaq. Hadrutun yerləşməsi bu bölgədə strateji nöqtəyinəzərdən xüsusi əhəmiyyətə malikdir, çünki dağlıq ərazidir. Qəsəbə ətrafında yerləşən təpələr böyük əraziyə nəzarət etməyə imkan verir və Hadrutu götürmək hərbi nöqtəyinəzərdən çox çətin idi. Eyni zamanda, Hadrutu götürməklə bizim gələcək planlarımız üçün yeni imkanlar açıldı. Onu da bildirməliyəm ki, müharibə zamanı Ermənistan ordusunda 10 mindən çox fərari olmuşdur və bəzi yaşayış məntəqələrindən onlar tələm-tələsik qaçaraq çıxmışdılar, amma Hadrutda dirəniş, müqavimət göstərdilər və burada gedən şiddətli döyüşlər bir neçə gün davam etdi. Buna baxmayaraq, Azərbaycan əsgəri, zabiti qarşısında onlar öz acizliklərini dərk edərək, burada da məğlubiyyətə uğradılar.

Hadrut əməliyyatının əhəmiyyəti ondadır ki, Ermənistan rəhbərliyi və Ermənistan ordusu gözlə-mirdi ki, biz Cəbrayıldan sonra Hadrut istiqamətinə gedəcəyik. Onlar hesab edirdilər ki, biz Füzuli istiqamətinə gedəcəyik. Baxmayaraq ki, Hadrutda onların çox böyük canlı qüvvəsi var idi, bizi gözlə-mirdilər. Çünki hərbi nöqtəyinəzərdən Hadrutu götürmək doğrudan da çox böyük fədakarlıq və peşəkarlıq tələb edirdi. Biz bu əməliyyatı keçirməklə öz gücümüzü bir daha Ermənistana və bütün dünyaya göstərdik. Göstərdik ki, heç kim və heç nə bizim qarşımızda dura bilməz, nəyin bahasına olursa olsun, bütün torpaqlarımızı azad edəcəyik.

Azərbaycan ictimaiyyəti yaxşı bilir ki, Hadrut əməliyyatı ilə bağlı Ermənistan mətbuatında yalan informasiyalar kifayət qədər çox idi. Biz artıq Hadrutun ətrafında yerləşən bütün dağları işğalçılardan təmizləyəndən sonra aydın oldu ki, qəsəbənin götürülməsi müəyyən zaman tələb edir. Biz az itkilərlə qəsəbəni götürmək əzmində idik və buna da nail olduq. Ermənistan rəhbərliyi və Ermənistan müdafiə nazirliyi isə bəyan edirdi ki, Hadrut ermənilərin əlindədir. Guya ki, onlar növbəti dəfə taktiki geriləmə ediblər və indi Hadruta qayıdıb, Azərbaycan əsgərlərini Hadrutdan çıxarıblar. Bu yalanları müşahidə edərkən, sadəcə olaraq, təəccüb edirdim. Çünki açıq-aydın idi ki, Hadrut artıq bizdədir. Mən əmr verdim Hadrutda Azərbaycan bayrağı qaldırılsın ki, ermənilərin bu yalanlarına son qoyulsun. Ancaq ondan sonra – Azərbaycan əsgər və zabitləri bizim Dövlət bayrağımızı Hadrutda qaldırıb mənə raport verəndən sonra artıq Ermənistan rəsmi təbliğatı etiraf etdi ki, Hadrut Azərbaycan Ordusunun nəzarətindədir.

Bu bir daha onu göstərir ki, Ermənistan təbliğatı istər işğal dövründə, istər müharibə dövründə, istərsə də postmüharibə dövründə yalan üzərində qurulub. Onların tarixi də saxtadır, keçmişi də saxtadır, dövlətçiliyi də saxtadır, mifologiyası da saxtadır. Sadəcə olaraq, dünya erməniliyi yaşadığı ölkələrdə elə bir yalan rəy yaradıb ki, sanki Ermənistan əhalisi əsrlərboyu burada yaşayıb. Hadruta ermənilər İrandan XIX əsrdə köçürüblər. Bunu hamı bilir. O vaxta qədər burada erməni yaşamırdı. Tarixi saxtalaşdıraraq, bu gün də bugünkü reallıqları sax-

talaşdırırlar. Müharibə dövründə biz Ermənistan rəsmi orqanlarından nə qədər yalan eşitdik. Onların müdafiə nazirliyindən – onun adını gərək dəyişdirib yalan nazirliyi qoysunlar – o qədər yalan, o qədər cəfəng informasiyalar gəlirdi ki, həm biz, həm də beynəlxalq ekspertlər təəccüb edirdilər. Hadrutla bağlı yalanın dərəcəsi ən pik həddə çatmışdı. Çünki Hadrutun azad edilməsi Ermənistana çox böyük mənəvi-psixoloji sarsıntı yaşatdı.

Birincisi, onlar hesab edirdilər ki, Azərbaycan Ordusu Hadrutu heç vaxt azad edə bilməz. İkincisi, ona görə ki, Hadrut keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin Hadrut rayonunun inzibati mərkəzi idi, rayon mərkəzi idi. Ermənistan rəhbərliyi və Ermənistan ictimaiyyəti gördü ki, bütün torpaqlar – istər Füzuli olsun, istər Cəbrayıl, Zəngilan, Hadrut, Şuşa, Suqovuşan – hamısı bizimdir. Keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin ərazisində yerləşən yaşayış qəsəbələrini işğalçılardan azad etmək Ermənistana göstərdi ki, Ermənistan torpaqlarımızdan çıxmaq haqqında öhdəlik götürməyə nə qədər biz dayanmayacağıq və dayanmadıq. Ermənistan artıq kapitulyasiya aktına imza atmağa hazır olduqdan, bizə bu haqda məlumat daxil olduqdan sonra dedik ki, bəli, dayanırıq və dayandıq, qalan rayonları siyasi yollarla geri qaytardıq. Ona görə Hadrut əməliyyatının həm strateji, həm tarixi, həm də mənəvi-psixoloji baxımdan çox böyük əhəmiyyəti var idi. Bu gün keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin keçmiş Hadrut rayonu işğalçılardan tam azad ediləndir. Müharibə başa çatandan sonra Ermənis-

tanın Şirak vilayətindən keçmiş Hadrut rayonunun bəzi kəndlərinə xüsusi diversiya qrupu göndərilmişdi. Onlar noyabrın sonlarında Laçın dəhlizindən keçərək, bu bölgələrə daxil olmuş və bildiyiniz kimi, türk-silah edilərək, həbs olunmuşlar. Cinayət törətmiş hərbçilər geri qaytarılıb, cinayət törətmiş hərbçilər, diversantlar isə artıq məhkəmə qarşısında cavab verməli oldular. Yəni onu demək istəyirəm ki, hətta müharibə başa çatandan, Ermənistan kapitulyasiya aktına imza atandan təxminən iki həftə, 20 gün sonra onlar yenə də Hadruta hücum etməyə çalışdılar, amma Azərbaycan Silahlı Qüvvələri lazımı addımları atdı.

Azərbaycanın inzibati-ərazi bölgüsünə görə Hadrut qəsəbəsi Xocavənd rayonunun tərkib hissəsidir. Vaxtilə keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinə aid olan Hadrut və Martuni rayonları birləşdirilərək – onları biz birləşdirdik – Xocavənd rayonu yaradıldı. Onu da bildirməliyəm ki, keçmiş Martuni rayonunun da təqribən 55–60 faizi işğalçılardan azad edilib və Azərbaycan vətəndaşları o bölgələrə də qayıdacaqlar.

Hadrut qəsəbəsinə baxdıqda hər kəs bir daha görür ki, ermənilər bu torpaqları özləri üçün doğma torpaq saymırdılar. Çünki görün nə gündədir Hadrut. Siz Hadrutu tanıyırsınız, burada yaşamısınız, olmusunuz, yaxın kəndlərdə də yaşamışınız, burada bir neçə kəndin nümayəndələri vardır. Burada, demək olar ki, 30 il ərzində heç nə dəyişilməyib, hərbçilər üçün iki bina tikilmişdi, bir məktəb də təmir olunmuşdu. Qalan necə var idi, elə də qalıb.

Yəni kütləvi səfalət hökm sürüb, bir daş daş üstünə qoyulmayıb. Görün yollar, binalar nə gündədir. Bəzi binalarda insan, ümumiyyətlə, necə yaşaya bilər, böyük sualdır. Sual olunur, bəs 30 il ərzində Ermənistan dövləti xarici ermənilərdən milyonlarla pul alıb. Onlar hər il marafon keçirirdilər, hər il təqribən 100 milyon dollardan çox pul yığılırdı. Onu vurun 30 ilə, görün təxminən nə qədər pul edir. Mən indi bütün bu bölgələrə gedirəm – Hadrutda da, Hadrutun kəndlərinin bir çoxunda da, Xocalının Çanaqçı, Sığnaq kəndlərində də olmuşam. Azıx olsun, Tuğ olsun, Susanlı olsun, digər kəndlər olsun – hamısı bərbad vəziyyətdədir. İndi bizim inşaatçılar bəzi kəndlərə gedir, təhlil aparırlar ki, binaların 95 faizi yararsız vəziyyətdədir. Bəs yığılan bu milyardlar hara gedib? Deməli, Ermənistan rəhbərliyi, onun keçmiş oğru rəhbərliyi, sadəcə olaraq, dünyanın zəngin ermənilərini aldadaraq, marafonlar keçirərək, o pulları cəlb edib özləri üçün bildikləri kimi xərcləyiblər.

Onların böyük bir fondu var, adı Hayastandır. Bilməyənlər üçün deyə bilərəm ki, Hayastan əslində Ermənistan deməkdir. Bilmirəm nəyə görə ingilis dilində, rus dilində Hayastana Armeniya deyirlər, çünki ermənilər özlərini hay adlandırırlar, öz ölkələrini də Armeniya yox, Hayastan adlandırırlar. Bu, tarixçilərin işidir. Mən bunun səbəbini bilirəm, amma yəqin ki, gərək Azərbaycan tarixçiləri də daha dolğun tədqiqatlar aparsınlar. Yəni bu Hayastan fondu, dediyim kimi, bəlkə də bir neçə milyard pul yığılıdır. Həmçinin Amerikada yaşayan zəngin ermənilər öz xüsusi fondlarını yaradıblar, öz ailə

üzlərinə aid fondlar yaradıblar. 30 il ərzində bəlkə də ən azı bir neçə milyard pul yığılıbdır və o pulun taleyi, necə deyərlər, məlum deyil. Çünki azad edilmiş bütün yerlərə baxdıqda, hətta erməni əhalinin yaşadığı yerlərə baxdıqda, orada heç bir inkişafın əsər-əlaməti yoxdur. Görün Şuşa nə gündədir. Onlar Şuşanı bütün dünyaya öz şəhəri kimi qələmə verməyə çalışırdılar, bu gün də çalışırlar. Əgər sənin şəhərdirsə, niyə bu gündədir?! Şuşada bir dənə də yeni bina yoxdur. İki yeni bina var. Biri separatçıların rəhbərlərinə məxsusdur, biri də xaricdə yaşayan başqa bir zəngin erməniyə. Özü də villalardır, öz şəxsi evləridir. Bir dənə də bina yoxdur. Şuşadakı 17 bulağın 17-si də qurudulub. Yaxşı, bu sənin şəhərdirsə, niyə bu gündədir?!

Burada əyləşənlərin bir neçəsi Tuğ kəndindəndir. Mən sizi Tuğ kəndinə də aparacağam, görərsiniz kəndi nə günə qoyublar. Mən orada olanda dəhşətə gəldim. Onlar Tuğda hər il müxtəlif festivallar təşkil edirdilər, xaricdən qonaqlar cəlb olunurdu. Gəlirdilər və belə bir videogörüntü yaradırdı ki, sanki bura çox inkişaf etmiş bir yerdir. Amma əslində dağılmış vəziyyətdədir, məktəb dağılıb, Mədəniyyət evi dağılıb, binalar, demək olar ki, hamısı köhnəlib. Yəni bax, budur Ermənistan işğalının əsl siması.

Onlar bizim torpağımızı işğal ediblər, Azərbaycan əhalisini etnik təmizləməyə məruz qoyublar, bütün evləri, binaları, tarixi abidələri dağıdıblar və özləri üçün də bir həyat qurmayıblar. İşğalı bundan sonra 30 il də davam etdirmək istəyirdilər. Beynəl-

xalq ictimaiyyət də, bu məsələ ilə məşğul olanlar da buna göz yumurdular. Biz buna son qoyduq. Bir il bundan əvvəl Hadrutun azad olunması, bir daha demək istəyirəm ki, tarixi hadisə sayıla bilər. Çünki bundan sonra biz artıq müxtəlif istiqamətlər üzrə Zəfər yürüşümüzü davam etdirdik. Bir istiqamət Füzuli idi. Hadrut azad olunanndan heç 10 gün keçməmiş biz Füzulini azad etdik. Digər istiqamət Şuşa idi. Bax, o Zəfər yolu dediyimiz tarixi yol, o cümlədən Hadrut meşələrindən keçirdi. Beləliklə, oktyabrın 17-də Füzulinin alınması Ermənistanına daha bir zərbə oldu. Çünki artıq Cəbrayıl, Hadrut, Füzuli, yəni böyük yaşayış məntəqələri işğaldan azad edildi və müharibənin sonrakı gedişatını hər kəs bilir.

Biz Hadrutu bərpa edəcəyik. Hadrutun baş planının ilkin versiyası mənə təqdim edilib. Mənim bir çox iradlarım oldu, ona görə mən bu gün o planı gətirmədim. Çünki hələ onun üzərində işləmək lazımdır. Hesab edirəm ki, yaxın 1 ay ərzində bizim memarlar, inşaatçılar yeni plan üzərində işləyəcəklər və biz də onu təsdiq edəcəyik.

Bu gün isə artıq Hadrutun bərpası işlərinə start verildi. Avtomobil yolunun təməli qoyuldu. Dördzolaqlı Hadrut–Cəbrayıl, Hadrut–Füzuli avtomobil yolları çəkiləcək, «Hadrut» yarımstansiyası tikiləcək, onun da təməli qoyuldu və Hadrutda məscidin tikintisinə start verildi. Məscidin də təməlini mən qoydum və hesab edirəm ki, bu da tarixi hadisədir. Çünki sovet vaxtında Hadrut qəsəbəsində yaşayanların əksəriyyəti ermənilər idi. Onlar bura-

da məscidin inşasına imkan verməzdilər və bilirik ki, bütövlükdə sovet dövründə – ateizm dövründə məscid tikmək mümkün deyildi.

Biz həm tarixi ədaləti bərpa edirik, həm də dini və mənəvi dəyərlərimizə sədaqət göstəririk. Eyni zamanda, əsas infrastruktur layihələrindən olan yarımstansiya, yol və digər layihələr də icra ediləcəkdir. Hadrutun tarixi hissəsi yenidən qurulacaq. Artıq binaların təmiri ilə bağlı ilkin görüntülər var və eyni zamanda, qəsəbədə müşahidə olunan bu səliqəsizlik adamı sıxır. Qəsəbəni bu gündə təsəvvür etmək mümkün deyil. İnşallah, biz Hadrutu beynəlxalq mədəniyyət və turizm mərkəzinə çevirmək əzmindəyik.

Qəsəbənin və Xocavənd rayonunun inkişafı ilə bağlı əsas istiqamət kənd təsərrüfatı olacaq – bitkiçilik, heyvandarlıq, üzümçülük. Burada üzümçülük ənənələri olub, üzüm üçün çox münbit şərait vardır. Kənd təsərrüfatı ilə bərabər, bura çox dəyərli turizm mərkəzi olacaq. Çünki Xocavənd rayonunun turizm potensialı çox genişdir. Bura təbiətə çox zəngin məkandır, hər tərəf dağlar, meşələr, çaylar, cənnətə oxşayan bir yerdir. Tarixi abidələr, körpülər, məşhur Azıx mağarası, Tağlar mağarası – bunlar burada yerləşir. Ermənilər Azıx mağarasını da erməniləşdirmək istəmişdilər. Bunların cəfəngiyyətinin dərəcəsinə baxın, onlar bəyan edirdilər ki, Azıx mağarasında ermənilər yaşayıblar. Adam bilmir gülsün, yoxsa neynəsin. Azıx mağarasını aşkarlayan da azərbaycanlı arxeoloqlar olublar. O arxeoloqlar böyük tədqiqat işləri aparıblar. Ermə-

nilər sadəcə olaraq, təbliğat üçün dünyanın bir neçə ölkəsindən alimlər gətirərək, burada şou yaradırdılar. Demək olar ki, mağaraya böyük ziyan vurublar. Keçən dəfə mən burada olanda o mağaranın girişinə qədər qalxdım. Tarixi abidələrlə zəngin olan bu yerlərdə turizm mərkəzləri, hotellər tikmək üçün azərbaycanlı və xarici investorları da dəvət etmək istəyirəm. Çünki dünyada Xocavənd kimi, Hadrut qəsəbəsi kimi gözəl səfalı yerlər çox azdır. Ermənilər Kəlbəcərdə, Laçında və digər yerlərdə meşələrimizi qırıblar. Kəlbəcər, Laçın, Zəngilan rayonlarında 60 min hektara yaxın meşə sahəsi tamamilə məhv edilib, qırılıb, yandırılıb, Cəbrayıl da, həmçinin. Amma burada yox. Ona görə burada təbiət, demək olar ki, toxunulmaz qalıb. Bir də ki, burada faktiki olaraq, əhali yox idi. Hadrutda bəlkə 1000 nəfər yaşayırdı-yaşamırdı. Əhali yox idi. Ona görə bu bölgənin saf təbiətini biz qorumalıyıq. Vətəndaşlar bura qayıtdıqdan sonra, ilk növbədə, bu təbiətin qorunmasına gərək özləri fikir versinlər və əlbəttə, dövlət də öz üzərinə düşən vəzifələri icra edəcəkdir.

Bizim Xocavənd rayonunun, Hadrut qəsəbəsinin gələcək inkişafı ilə bağlı çox böyük planlarımız vardır. Biz bu gün bu planların icrasına start verdik. Bu gün xocavəndlilər öz doğma torpaqlarına gəliblər, bundan sonra gəlişlər daha da tez-tez həyata keçiriləcək. Mən sizi bu tarixi gün münasibətilə bir daha təbrik edirəm, sizə cansağlığı, yeni uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

* * *

Elman Məmmədov (*Milli Məclisin üzvü*): Çox hörmətli cənab Prezidentimiz, Müzəffər Ali Baş Komandanımız, sərkərdəmiz!

Biz azad olunmuş Hadrutda Sizinlə keçirilən bu görüşə görə çox şadiq və Sizə minnətdarlığımızı bildiririk. Torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasını Azərbaycan xalqı 30 ilə yaxın gözləyib. Ulu öndərimiz hakimiyyətə gələndə qədər ölkədə mövcud olan özbaşınalıq, kaos, anarxiya bəzi siyasət dəlillərinin öz şəxsi mənafeləri və bəzi xarici qüvvələrin mənafeləri naminə etdikləri xəyanətlər, alverlər – bütün bunlar torpaqlarımızın işğalına səbəb oldu. Ölkə acınacaqlı, fəlakətli günlər yaşayırdı. Xalqa xilaskar, ölkəni bu fəlakətlərdən, bu müsibətlərdən çıxarmağı bacaran lider lazım idi. Xalqın təkidi və xahişi ilə ulu öndərimiz hakimiyyətə gəldi. Gəldiyi ilk gündən bəyan etdi, qarşıya məqsəd qoydu: torpaqlarımız işğaldan azad ediləcək! Bu istiqamətdə çox gərgin, çətin, fədakar işlər başlandı. Siz 2003-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildiyiniz ilk gündən bəyan etdiniz ki, biz torpaqlarımızı işğaldan azad edəcəyik. Bu məqsədə çatmaq üçün hədəflər müəyyənləşdi. Siz müəyyən etdiniz bunu və bu hədəflərə çatmaq üçün bütün istiqamətlərdə, bütün sahələrdə çox uğurlu, uzaqgörən, müdrik siyasət ortaya qoyuldu. Ölkəmiz inkişaf etməyə başladı, dövlət və dövlətçilik gücləndi. Ölkədə möhkəm daxili sabitlik yaradıldı, iqtisadiyyat şaxələndirildi. Güclü iqtisadiyyata söykənən ordumuz günbəgün inkişaf etdi, gücləndi. Ordunun

döyüş qabiliyyəti, maddi-texniki bazası gücləndirildi.

Sizin prezidentliyiniz dövründə ölkədə mübariz, döyüşkən ruhlu, sədaqətli gənc nəsil yetişdirildi. Bu çox vacib idi. Siz həmişə bunu qeyd edirsiniz. Bu Qələbənin qazanılmasında həmin gənc nəslin çox böyük rolu oldu. Qələbə yürüşü üçün artıq zəmin yaranmışdı. 2016-cı ildə bunun bir mesajı verildi. Sonra Naxçıvan hadisələri oldu. Çox mühüm strateji yüksəkliklər ordumuz tərəfindən nəzarətə götürüldü. Bu da bir mesaj idi. Nəhayət, 2020-ci il Tovuz hadisələri. Bunlar düşməne yenə də ibrət olmadı, düşmən murdar niyyətindən əl çəkmədi.

Siz Birləşmiş Millətlər Təşkilatının konfransında çıxışınız zamanı xəbərdarlıq etdiniz ki, ermənilər yeni təcavüzə, yeni müharibəyə hazırlaşır. Bunun qarşısını almaq üçün tədbirlər görmək lazımdır. Ancaq etmədilər. Sizin haqlı ittihamlarınızı, çıxışınızı bütün xalqımız alqışladı. Nəhayət, ermənilərin növbəti təxribatına cavab olaraq, Azərbaycan Ordusu Sizin əmrinizlə əks-hücum əməliyyatına başladı. Sentyabrın 27-də qalibiyyət yürüşü başlandı. Sizin rəhbərliyinizlə, Sizin sərkərdəliyinizlə biz qalib gəldik. Siz həmişə qeyd edirsiniz ki, ən müasir silaha malik olsaq da son sözü, həlledici sözü Azərbaycan əsgəri deyir. Ancaq bir şeyi qeyd etmək istəyirəm: əsgərə cəsarətli, qətiyyətli, inamlı, müdrik sərkərdə lazımdır. O sərkərdəliyi Siz etdiniz. Sizin rəhbərliyinizlə Azərbaycan əsgəri qalib oldu, torpaqlarımız işğaldan azad olundu. Biz, Azərbaycan xalqı 30 ilə yaxın bir vaxtda bu Qələbəni gözləyir-

dik. Sizin rəhbərliyinizlə xalqımız, millətimiz, dövlətimiz bu Qələbəyə nail oldu. Qələbəmiz, suverenliyimiz, ərazi bütövlüyümüz Sizin rəhbərliyinizlə əbədi olacaqdır.

Eşq olsun Azərbaycan əsgərinə, eşq olsun Azərbaycan Ordusuna, eşq olsun Azərbaycan xalqına və yaşasın Azərbaycanımızın Prezidenti, Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyev!

İlham Əliyev: Çox sağ olun.

Tamilla Kəngərlińskaya (*Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının professoru*): Bu gün çox tarixi və müqəddəs gündür. Biz doğma Xocavənddəyik. Mən çox yaxşı başa düşürəm ki, biz bu xoşbəxt anları yaşamaq üçün kimə borcluyuq. Öncə Sizə, cənab Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan! Sizin müdrik siyasətinizə, qəhrəman və güclü ordumuza. Xalqımız şəhidlər verdi. Biz onların qarşısında baş əyirik, Allah onlara rəhmət eləsin.

Mən Cavad bəy Rza bəy oğlu Məlikyeqanovun nəvəsiyəm. Bu çox qədim və tanınmış bir nəsilidir. Mənim babam Cavad bəy Məlikyeqanov Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin görkəmli xadimlərindən biri, parlamentin üzvü, İstiqlal Bəyannaməsinə imza atan şəxslərdən biri idi. Ötən əsrin 30-cu illərində repressiya qurbanı oldu və sürgündə vəfat etdi. Babam haqqında çox danışmaq istəmirəm, çünki müxtəlif elmi məqalələr yazılıb, sənədli film çəkilib. Mən əsrlərboyu burada yaşayan əcdadlarımla torpağına ilk dəfə ayaq basıram və mənim yaşadığım hissləri sözlə ifadə etmək çox çətinidir. Bu 30 il ərzində Siz hər gün bu Qələbənin bir daşını qoyur-

dunuz, bu Qələbəyə doğru addım-addım irəliləyirsiniz. Sizin bu əsl vətəndaş fəaliyyətinizin uğuru musiqi ifaçılıq sənətində, ancaq dahilərə məxsus olan dörd vacib elementin inteqrasiyasını əks etdirir: güclü təfəkkür, dərin zəngin hisslər, polad iradə və mükəmməl texnika. Mənim fikrimcə, Siz öz siyasətinizdə bunların hamısına nail olmaqla, Azərbaycan xalqına Qələbə yaşatdınız və minnətdar xalq Sizin adınızı qızıl hərflərlə dünya tarixinə yazdı. Bir daha Sizə minnətdaram. Çox sağ olun.

İlham Əliyev: Çox sağ olun, təşəkkür edirəm.

Asif Cahangirov (*Əməkdar müəllim*): Möhtərəm cənab Prezident, ürəyim sözlə doludur. Bil-mirəm, bütün fikirlərimi Sizə çatdırı biləcəyəm, ya yox. Bu xoşbəxtlik anlarını Siz bizə bəxş etdiniz, uzun illər həsrətlə yaşadığımız öz doğma torpaqlarımızı görə bildik, bu torpaqlarda addımlaya bildik. Bu, misilsiz bir xoşbəxtlikdir. Səmimi deyim, mən uzun illər həyatda məyus yaşayırdım. Düşünürdüm ki, bu günləri görməyəcəyəm. Bu anları ki, mən bu gün yaşayıram, Siz nəinki mənim, bütün yaşlı nəs-limizin həyatını bir neçə il də uzatdınız. Çünki biz rahat nəfəs almağa başladıq. Biz həmişə başısağğı idik ki, məğlub olmuş bir ölkəyik. Bu gün başımız uca, alnımız açıqdır. Bizim sifətimizdə daim təbəs-süm var, sevinc var, daim xoşbəxtlik hisslərini ya-şayırıq.

Əlbəttə, biz yaxşı anlayırıq ki, bunun hamısı çox böyük strateji istiqamətlərin hesabınadır. Onların hə-yata keçirilməsinin bəhrəsidir. Sözsüz ki, bu bir mö-cüzədir, cənab Prezident. Çünki millətin özü birləşdi.

Bizim əsgərlərimiz, zabitlərimiz – mən bizim əsgərlərlə görüşmüşəm, bu müharibə dövründə ünsiyyətdə olmuşam – bu, məəttəl qalası bir şücaət idi. Hamı Sizin adınızı çəkirdi, hamı ölümə hazır olduğunu bildirdi. Anım Günündə televiziya ekranlarında o cavan oğlanların sifətlərini, onların portretlərini görəndə ürəyim qan ağlayırdı. Çünki 1999-cu il, 2000-ci il, 2001-ci il təvəllüdlü bizim o uşaqlar əsl şəhidlərdir. Çünki onlar şüurlu şəkildə ölümə getməyə hazır idilər – Vətən naminə, ölkəmiz naminə, millətimiz naminə. Bu milli birlik, bu vahidlik gətirib bizi Qələbəmizə çatdırdı. Sizin strateji yanaşmanız nəticəsində bu nailiyyəti, Qələbəni əldə etdik. Siz Ermənistanın qondarma tarixçilərinin yozmalarını çox düzgün qeyd etdiniz, bizim nəslimiz də Yelizavetpol quberniyasının Şuşa mahalının Tuğ kəndindədir. Mənim atam, babam orada anadan olub. Mənim əcdadlarım həm Tuğda, həm də Qarabağ xanlığının Şuşa şəhərində dünyaya gəlmişlər və orada yaşamışlar. Yelizavetpol quberniyasının mərkəzi də bizim doğma Gəncə şəhərimiz idi. O ermənilər ki, deyirlər, Azərbaycanın bu Qarabağ torpaqları ilə heç bir əlaqəsi olmayıb, onlara elə bu kifayətdir ki, Rusiya çarı Yelizavetpol quberniyasının mərkəzi kimi – Şuşa da, Zəngəzur da, Cəbrayıl da daxil idi ora – Gəncə şəhərimizi seçmişdi. Deməli, bizim həm siyasi, həm iqtisadi, həm sosial, həm mədəni əlaqələrimiz daim məhz Azərbaycanla bağlı olub. Sizə çox minnətdaram. Siz hamıya çox böyük, nəhəng siyasət yolu ilə sübut etdiniz ki, Qarabağ hə-

qiqətən, Azərbaycandır, Qarabağ Azərbaycan olub və həmişə də olacaqdır.

Gültəkin Ağayeva (*Əməkdar müəllim, Sallakətin tam orta məktəbinin Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimi*): Möhtərəm Prezidentimiz, Müzəffər Ali Baş Komandanımız İlham Əliyev, Qarabağımızın fatehi! Doğma xalqına bağlı, dövlətini sevvən, ürəyi Vətən eşqi, vətənpərvərlik ruhu, azərbaycançılıq sevgisi ilə döyünən hər bir azərbaycanlının Prezidentiyəm deyən ölkə başçımız! Sizin Zəfəriniz Azərbaycan xalqına böyük sevinc hissi yaşatdı. Siz tarixi ədaləti bərpa etdiniz, ata vəsiyyətini yerinə yetirdiniz. Bu Zəfər Sizin möhtəşəmliyiniz və apardığınız uğurlu siyasətin nəticəsidir. Bir ildir ki, Azərbaycan xalqı özünün ən xoş günlərini, ən xoşbəxt həyatını yaşayır. 30 ilə yaxın Ermənistanın işğalı altında olan doğma torpaqlarımızda artıq Azərbaycanın üçrəngli bayrağı dalğalanır. Ordumuzun qeyrətli, vətənpərvər, qəhrəman oğulları, cəsur, cəngavər əsgərləri Ali Baş Komandanın – Sizin rəhbərliyinizlə illərdir həsrət qaldığımız bölgələrimizi, kəndlərimizi, qəsəbələrimizi, dağlarımızı, meşələrimizi, çöllərimizi öz canları, qanları bahasına azad etdilər. Dillərində Vətən kəlməsi, könüllərində Qarabağ ağrısı, Xocalı qisası ilə qəhrəmancasına vuruşdular və qəhrəmancasına şəhid oldular. Bu 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan Ordusundan öz layiqli cavabını alan Ermənistan «Dəmir yumruq» qarşısında nə qədər gücsüz olduğunu, nəhayət ki, anladı, özünün acı məğlubiyyətini qəbul etdi.

Möhtərəm Prezident, biz bu Qələbəni təkcə döyüş meydanında deyil, informasiya savaşında da qazandıq. Sizin xarici jurnalistlərə, diplomatlara verdiyiniz müsahibələr, qərəzli suallara verdiyiniz tutarlı cavablar bizim hər birimizin həyatının bir anı, tarixə qızıl hərflərlə yazılan bir uğur, bizim qürur mənbəyimizdir.

Cənab Prezident, bu tarixi görüş biz xocavəndlilərin həyatında ikinci dəfə yaşanır. Siz 2008-ci il oktyabrın 4-də Beyləqan ərazisində salınmış Xocavənd qəsəbəsinin açılışına gəlmişdiniz və orada məcburi köçkünlərlə görüşmüşdünüz. Mən onda da Sizin qarşınızda çıxış etdim. Çıxışında dedim ki, cənab Prezident, biz ürəkdən inanırıq – Siz tezliklə o torpaqları azad edəcəksiniz və məcburi köçkünlər öz dədə-baba ocaqlarına, evlərinə qayıdacaqlar. Mən yeni qəsəbəyə görə Sizə təşəkkür edərkən, dediniz ki, bu qəsəbələr məcburi köçkünlərin rahat yaşaması üçün müvəqqəti qəsəbələrdir. Biz torpaqlarımızı mütləq azad edəcəyik və orada bundan da yaxşı, insanların yaşaması üçün bütün imkanlara malik olan evlər, məktəblər və digər obyektlər tikəcəyik. Allahın bu gününə min şükür, biz arzumuza çatdıq. İşğaldan azad olunmuş o bölgələrimizdə bu gün aparılan nəhəng quruculuq işləri bizi sevindirir, dünyanı isə həm heyretləndirir, həm də mat qoyur.

Cənab Prezident, mən istəyirəm ki, Siz biz xocavəndlilərin salamını Mehriban xanım Əliyevaya çatdırasınız. Çünki bizim birinci görüşümüzdə Mehriban Əliyeva bizimlə idi. Mən ona belə bir müraciət etdim ki, Mehriban xanım, Sizin Azərbaycanda

gördüyünüz genişmiqyaslı, dəyərli işlərinizə görə bu ölkənin birinci xanımı kimi, bütün birinci xanımların birincisisiniz. Bu gün sözümə əlavə edirəm: həm də ən qəhrəman, ən vətənpərvər qadınsınız. Siz məcburi köçkünlərlə görüşlərin birində dediniz ki, mənim məqsədim Qarabağın hər bölgəsində «Qarabağ» şikəstəsinin səslənməsidir. Çox şükür, Şuşada bu arzumuza çatdıq. Şuşada, Cıdır düzündə səslənən «Qarabağ» şikəstəsinin səsi nəinki Qarabağa, ətraf bölgələrə, bütün dünyaya da yayıldı.

Cənab Prezident, biz Sizinlə qürur duyuruq. Mən qürur duyuram ki, Sizin kimi Prezidentimiz var. Bir müəllim, bir ana kimi, Vətəni, xalqını, Prezidentini ürəkdən sevən bir ziyalı kimi deyirəm: Allah Sizi qorusun!

İlham Əliyev: Çox sağ olun.

Mübariz Əliyev (*Azərbaycan Tibb Universitetinin Ümumi Cərrahiyyə kafedrasının professoru*): Möhtərəm Prezident, Sizə ilk növbədə, bizim doğulduğumuz diyara gəldiyinizə və daim buranı nəzarətdə saxladığınıza görə bütün kollektiv, bütün Xocavənd əhalisi adından öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Bu torpaq bizim üçün əzizdir. Bir görün necə gözəllik var.

Mənim xalam qızı Tamilla xanım professordur, mən də professoram, mən həm də Cavad bəy Məlikyevanın qardaşının nəvəsiyəm. Siz bizim babalarımızın intiqamını aldınız. Tuğ Dizaq mahalının mədəni mərkəzi, paytaxtı olub. Hətta 1939-cu ilə qədər Dizaq rayonunun paytaxtı Tuğ və Hadrut olub.

Siz düz qeyd etdiniz, burada erməni yaşamayıb. Heç vaxt burada erməni olmayıb. Burada çar pristavı olub, o da Tuğda oturub. Burada sərhəd zastavası olub və sərhəd zastavasında rus imperiyası zamanı Arazın o tayından erməniləri gətirib yığıblar zastavanın ətrafına. Burada Azərbaycan kəndi olan Tuğun əleyhinə belə bir əyalət yaradıblar ki, ona rəqib olsun. Nəhayət, Dizaq mahalının paytaxtı olan Tuğu 1939-cu ildə yıxıblar və Hadrut rayonunu – süni yaradılmış erməni məkanını paytaxt ediblər. Amma bu gün bu, erməni məkanı deyil, heç erməni məkanı olmayıb da. Bu, Azərbaycan-türk torpağıdır.

Mən orada anadan olmuşam, sonra Sumqayıtda, uzun illər Moskvada yaşamışam. Moskvadan 1989-cu ildə elmlər namizədi kimi göndərişlə gələndə Tuğ kəndinə qeydiyyatda düşmüşəm. Tuğ mənim üçün həmişə əziz olub. 11 alban-türk məbədi və ya kilsəmi deyək, amma türk məbədi olub. Onların hamısını mən tanıyıram. O məbədləri onlar tarixən erməniləşdiriblər. Mənim yadımdadır, atam tarix müəllimi idi və Tuğ kəndində dərs deyirdi. Anam da ədəbiyyat müəlliməsi idi, hətta bir müddət tədris hissə müdürü də işləyib. Deyirdilər ki, ermənilər gecə ikən gəlirdilər, orada alban-türk xristian xaçlarını dəyişdirib erməni xaçları ilə əvəz edirdilər. Hətta iyrənc işlər görürdülər: basdırılan müqəddəs insanların qəbirlərini qazıb, onların alban xaçlarını çıxarıb, yerinə erməni xaçları qoyurdular. Biz onların gördüyü iyrənc işlərin hamısının şahidiyik.

Siz Tuğ adı çəkəndə biz özümüzdən asılı olmadan əl çaldıq. Tuğ doğrudan da bizim üçün çox əziz bir yerdir. Mən də bu döyüşlərdə iştirak etdim, həm Birinci Qarabağ müharibəsinin, həm də İkinci Qarabağ müharibəsinin iştirakçısıyam. Mənim oğlum Tovuz hadisələri başlayan kimi, könüllü olaraq əsgərliyə getdi. Mən sentyabrın 27-də Ağdama, Sarıcalı hərbi hospitalına getdim. Bilirdim ki, ora ən gərgin yerdir, Hadrutdan, Tərtərdən, Ağdərədən yaralılar ora gətirilirdi. İş çox gözəl təşkil olunmuşdu. Birinci Qarabağ müharibəsində olandan qat-qat üstün, keyfiyyətli bir tibb sistemi qurulmuşdu. Yaralılar Avropa standartları səviyyəsində əməliyyat olunurdu. Orada çoxlu professorlar var idi. Biz gecəgündüz işləyirdik. O hospitalın ətrafına nə qədər «Qrad» və «Smerç» düşürdü, hər tərəf yanırıdı, amma Allah-taala o hospitalı, yaralıları qoruyurdu. Biz bir dəfə də zirzəmiyə düşüb əməliyyat etmədik. Bütün bunlara baxmayaraq, əməliyyatlarımızı icra edirdik və çox uğurlu əməliyyatlar aparırıdıq. Mən görürdüm, yaralılar necə entuziazm, fədakarlıq göstərirdilər, Sizi necə sevirdilər. Hər dəfə Sizin çıxışlarınızı gözləyirdilər ki, möhtərəm Prezident nə deyəcək. Siz deyəndə ki, Hadrut işğaldan azad olunub, hamı məni qucaqlayıb öpdü. Bu xoşbəxtliyi bizə bəxş etdiyinizə görə biz qarabağlılar Sizə «Qarabağ bəylərbəyi» adı verdik. Siz Qarabağ bəylərbəyisiniz. Elman müəllim düz dedi, fətehsiniz, sərkərdəsiniz, amma Siz həm də Qarabağ bəylərbəyisiniz.

Mən də kənarda qalmıram, İqtisadiyyat Nazirliyi ilə, böyük bir komanda ilə işləyirik. Doğrudan da İqtisadiyyat Nazirliyi Sizin rəhbərliyinizlə böyük bir proqram işləyib hazırlayıb. Biz də istəyirik ki, Tuğ kəndində bir sanatori tikək. Çünki mən xaricdə çox oluram. Xarici ölkələrdə, Amerikanın ştatlarında, Avropanın bütün ölkələrində mənim yaxşı dostlarım var, onlar da bu işlə maraqlanırlar. Hər dəfə xarici ölkədən zəng edib məni almanlar, ingilislər, fransızlar, italyanlar da təbrik edirlər. Mən çox sevinirəm. Bu xoşbəxtliyi Siz bizə bəxş etdiniz. Ulu öndərimizin siyasətini uğurla sona çatdırdınız.

Bizim ailəmiz üç nəfərdən ibarətdir – mən, yol-daşım və oğlum. Bizim ailə hər zaman Sizə iki əsgər verməyə hazırdır.

İlham Əliyev: Çox sağ olun, xoş sözlərə görə minnətdaram. Bu gün dediyiniz sözlərə qüvvət, müharibə zamanı fədakarlıq göstərmiş həkimlərin də fəaliyyətini biz gərək qeyd edək. Doğrudan da həkimlər gecə-gündüz yorulmadan, o ağır şəraitdə, çətin şəraitdə öz həyatlarını risk altına ataraq, yaralılara qulluq edirdilər. Şəhidlərimizin sayının o qədər də çox olmamasının səbəblərindən biri də məhz həkimlərdir. Çünki müharibə başlanan kimi, əmrlərimdən birincisi bəlkə də ondan ibarət idi ki, yaralılara ən yüksək xidmət göstərilməlidir. Yaralılar döyüş meydanından dərhal çıxarılmalı, sanitar maşınlarına mindirilməli və birinci ən yaxın olan tibb mərkəzinə gətirilməlidirlər. Deyə bilərəm ki, həm həkimlər, həm icra orqanlarının nümayəndələri, ey-

ni zamanda, əsgərlər bir çox hallarda öz həyatlarını risk altına ataraq, yaralı yoldaşlarını döyüş meydanından çıxarıb həkimlərin sərəncamına, ixtiyarına verirdilər.

Son illər ərzində bizim tibb mərkəzlərinin coğrafiyasına fikir versəniz görərsiniz ki, cəbhəyanı, təmas xəttinə yaxın olan bölgələrə xüsusi diqqət göstərilirdi. Bu da təsadüfi deyildi. Çünki müharibə qaçılmaz idi. Burada qeyd olundu, mən deyirdim ki, torpaqlar işğaldan azad olunacaq. Mən həm deyirdim, həm də inanırdım və bilirdim ki, bu belə olacaq. Əlbəttə, biz istəyirdik ki, qan tökülməsin, torpaqlarımız sülh yolu ilə azad edilsin. Amma artıq səbr kasamız daşmışdı və məhz müharibəyə hərtərəfli hazırlıq görülmüşdü – iqtisadi sahədə, hərbi-quruculuq sahəsində, maddi-texniki təminat sahəsində və eyni zamanda, səhiyyə sahəsində. Məsələn, biz Füzuli rayonunda təmas xəttinə yaxın iki böyük tibb mərkəzi yaratdıq. Yevlaxda, ondan sonra Goranboyda, Ağdamda, Bərdədə böyük tibb mərkəzləri yaratdıq. Yaralanmış hərbiçilərimizin orada müalicəsi, hesab edirəm ki, onların bir çoxlarının həyatının xilas olunmasına səbəb olmuşdur. Ona görə həkimlərə xüsusi minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm, sizə də şəxsən. Müharibə başlanan kimi, siz könüllü olaraq döyüş bölgəsinə getdiniz. Doğrudan da Ağdam bölgəsi ən ağır bölgə idi və ora təmas xəttinə yaxın olduğu üçün ermənilər daim kəndlərimizi atəşə tuturdular. Aprel döyüşlərində erməni silahlı qüvvələri ən çox Ağdamı atə-

şə tutmuşdular. Ən çox dağılmış evlər də məhz Ağdamda idi.

Zəfərdən danışarkən biz xalqımızın həmrəyliyini qeyd etməliyik. Çünki Azərbaycan xalqı ordumuzun arxasında dayandı, mənim arxamda dayandı, bizə inandı və tam əmin idi ki, biz tarixi Qələbə qazanacağıq və belə də oldu. Azərbaycan tarixi Zəfər çaldı. Bu müharibə haqqında hələ çoxlu kitablar, məqalələr yazılacaq, müharibə iştirakçıları öz xatirələrini bölüşəcəklər. Ancaq mən bütün bu işlərə rəhbərlik edən şəxs kimi, Ali Baş Komandan kimi, bir daha gördüm Azərbaycan xalqı nə qədər böyük xalqdır. Biz təmas xəttinə yaxın olan bölgələrdə sığınacaqlar yaratmaqla bağlı tədbirlər keçirəndə vətəndaşlar özləri gəlib kömək edirdilər. Ordumuzun təchizatı tam təmin edilmişdi, heç bir ehtiyac yox idi. Amma vətəndaşlar özləri gəlib kömək göstərməyə can atırdılar. Səfərbərliklə bağlı hərbi komissarlıqların qabağında minlərlə gənc könüllü olaraq döyüşə getmək istəyirdi. Bəzilərinə deyiləndə ki, ehtiyac yoxdur, inciyirdilər. Mənə nə qədər məktub gəldi ki, məni qoyurlar gedim, Ali Baş Komandan, xahiş edirəm mənə icazə verin. Yaralılar yaraları sağalmadan durub döyüşə gedirdilər. Bir nəfər də olsun fərari olmamışdır, bir nəfər də! Biz 44 gün döyüş apardıq, özü də bəzi döyüşlər çox ağır idi, xüsusən də birinci mərhələdə, təmas xəttini yarmaq lazım olanda ölümə gedirdilər bizim vətəndaşlar. Qələbənin səbəbi məhz budur.

Əlbəttə, bütün başqa amillərlə bərabər, hazırlıq sistemli xarakter daşıyırdı. Uzunmüddətli hərtərəfli

hazırlıq işləri gedirdi – iqtisadi, beynəlxalq münasibətlər, ordu quruculuğu, vətənpərvərlik, düşməyə nifrət hissi aşılırdı gənclərimizə. Bu hazırlıq nəticədə belə möhtəşəm Qələbəyə gətirib çıxardı ki, bütün Azərbaycan xalqı – həm Azərbaycanda yaşayan, həm xaricdə yaşayan milyonlarla azərbaycanlı bu gün haqlı olaraq fəxr edir, hamımız fəxr edirik.

Keçmiş məcburi köçkünlərlə görüşlər indi tamamilə başqa xarakter alıb. Siz bilirsiniz, mən 2003-cü ildən başlayaraq, məcburi köçkünlərlə ildə bir neçə dəfə görüşürdüm, həm açılışlarda – çünki 100-dən çox şəhərcik inşa edilmişdir, hər bir açılışda mən iştirak edirdim – həm də başqa tədbirlərdə. Görürdüm ki, son illər onların gözlərində ümid artıq sönmür və bu da təbiidir. Neçə il gözləmək olar? Neçə il demək olar ki, Minsk qrupu gəldi, getdi, təklif verdi, erməni qəbul etmədi. Açıq deməliyəm, neçə il bizim başımızı aldadırdılar. Deyə bilmirdim mən onlara. Hətta müharibə dövründə bir çox müsahibələr verərkən tam planlarımız haqqında danışa bilmirdim. Çünki bu, hərbi sirr idi. Bizim əsas məqsədimiz tam qələbəni qazanmaq, Şuşada bayrağımızı qaldırmaq idi. İndi deyə bilərəm, bu vəzifə müharibənin ilk günündən qarşıya qoyulmuşdu və biz bu vəzifəyə nail olduq.

Məcburi köçkünlərin əzablarını, onların iztirablarını çox yaxşı başa düşürəm. Çünki mən keçmiş məcburi köçkünlərlə Azərbaycanda bəlkə də ən çox təmasda olan insanam. Onların ümidlərini doğrultmaq üçün, onların qarşısında bu tarixi missiyanı icra etmək üçün, onların dədə-baba torpağına qa-

yıtmaları üçün biz gərək, necə deyərlər, bütün gücümüzü səfərbər edib «Öldü var, döndü yoxdur!» şüarı ilə qabağa gedəydik və getdik. Bu gün artıq məcburi köçkün anlayışı yoxdur. Bu gün keçmiş məcburi köçkünlər evlərinə dönməyə hazırlaşırlar. Xocavəndə birinci səfərdir, bundan sonra bu səfərlər təşkil ediləcəkdir. Necə ki, müharibəni qısa müddət ərzində başa vurduq, çalışacağıq ki, bu bərpa işlərini də maksimum qısa müddət ərzində başa vuraq və siz bu cənnətməkana qayıdasınız. Hər bir torpaq bizim üçün cənnətdir, əzizdir. Azad edilmiş torpaqlarda Azərbaycan xalqı bundan sonra əbədi yaşayacaqdır.

Bir daha sizi təbrik edirəm, sizə cansağlığı, uğurlar arzulayıram.

* * *

İlham Əliyev: Salam, qəhrəman, necəsən?

Sakin: Siz mənə Milli Qəhrəman adı vermişsiniz.

İlham Əliyev: Bəli, vermişəm. Sən buna layiq-sən.

Sakin: Allah Sizi var eləsin, canınızı sağ eləsin.

İlham Əliyev: Çox sağ ol.

Sakin: Salam, cənab Prezident.

İlham Əliyev: Xoş gəlmisiniz.

Sakin: Minnətdaram ki, məni Tuğa qaytardınız, məni evimə qaytardınız. Sağ olun.

İlham Əliyev: İndi gedəcəyik Tuğa.

Sakin: Cənab Prezident, Sizinlə qürur duyuruq.

Digər sakin: Bakı Ali Neft Məktəbinin tələbəsiyəm. Tələbələrin adından demək istəyirəm ki, hamımız Sizinlə fəxr edirik.

İlham Əliyev: Salam söylə tələbə yoldaşlarına. Çox sağ olun. Bura çox möhtəşəm turizm mərkəzi ola bilər. Bir də ki, Füzuli hava limanı artıq var. Füzulidən bura indi yol da çəkirik. Füzulidən Had-ruta 20 dəqiqəlik yol olacaq, dördzolaqlı.

Sakin: Çox gözəl yollar çəkilir, cənab Prezident.

**«QOŞULMAMA HƏRƏKATI»NIN
60 İLLİYİNƏ HƏSR EDİLMİŞ
YÜKSƏK SƏVİYYƏLİ TOPLANTIDA
İŞTİRAK**

11 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, «Qoşulmama Hərəkəti»nin sədri İlham Əliyev oktyabrın 11-də Serbiyanın paytaxtı Belqradada keçirilmiş «Qoşulmama Hərəkəti»nin 60 illiyinə həsr edilmiş Yüksək Səviyyəli Toplantıda tədbirin rəsmi açılışı hissəsinə videoformatda sədrlik etmişdir.

«Qoşulmama Hərəkəti» 60 illik yubileyini qeyd edir. Azərbaycan da daxil olmaqla, dünyanın 120 ölkəsi arasında səmərəli əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulmasında və inkişafında mühüm siyasi platforma olan «Qoşulmama Hərəkəti» beynəlxalq aləmdə öz prinsiplərinə bağlılıq nümayiş etdirən mühüm təşkilatdır. Azərbaycanın sədrliyi dövründə bu təşkilatın global çağırışlarla mübarizəyə verdiyi töhfə beynəlxalq miqyasda yüksək qiymətləndirilir.

* * *

İlham Əliyev: Zati-aliləri, hörmətli nümayəndələr, xanımlar və cənablar! «Qoşulmama Hərəkəti»nin 60-cı ildönümünə həsr olunmuş bu Yüksək Səviyyəli Toplantıda sizi «Qoşulmama Hərəkəti»nin

sədri, Azərbaycan və Serbiya tərəfindən təşkil olunmuş bu görüşün birgə ev sahibi qismində səmimi salamlayıram. Bu gün biz tarixi hadisəni qeyd edirik. Çünki 1961-ci ildə «Qoşulmama Hərəkatı»na üzv olan ölkələrin dövlət və hökumət başçılarının ilk konfransı Belqradada keçirilmişdir. Müzakirələrə keçməmişdən əvvəl toplantının gündəliyi qəbul olunmalıdır. Toplantının şərti gündəliyi nümayəndələrə paylanmışdır. Əgər etiraz yoxdursa, gündəliyi qəbul etmək olar. Belə görünür ki, etiraz yoxdur. Odur ki, toplantının gündəliyi qəbul olunur.

Sonra dövlət başçımız toplantıda videoforformatda çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Hörmətli Prezident Vuçiç!

Xanımlar və cənablar!

İlk növbədə, mən Serbiya Respublikasının Prezidenti cənab Aleksandr Vuçiçə «Qoşulmama Hərəkatı»nın 60 illiyinə həsr edilmiş Yüksək Səviyyəli Toplantıya ev sahibliyi etməsinə görə təşəkkür etmək istəyirəm. Bu təşəbbüs Serbiyanın özünün tarixi irsinə və «Qoşulmama Hərəkatı»nın prinsiplərinə sadıqlığını nümayiş etdirir.

1961-ci ildə Belqradada təsis edildiyi vaxtdan «Qoşulmama Hərəkatı» qlobal sülh, ədalət və həmrəylik naminə həyata keçirdiyi səylər vasitəsilə beynəlxalq arenada mühüm rol oynamışdır.

BMT Baş Assambleyasından sonra ikinci ən böyük təsisat olan «Qoşulmama Hərəkatı» müxtəlif

regionları əhatə edərək, fərqli tarixi, siyasi və mədəni mənsubiyyətə malik 120 ölkəni birləşdirməklə, multilateralizmin həqiqi nümunəsi hesab edilir. Suverenlik və ərazi bütövlüyünə hörmət, təcavüz aktlarından çəkinmə, başqalarının daxili işlərinə qarışmama kimi prinsipləri özündə ehtiva edən tarixi «Bandunq prinsipləri» «Qoşulmama Hərəkatı»nın təməlinə dayanır. Bu prinsiplər müasir beynəlxalq münasibətlərdə aktual və vacib olaraq qalır. Əgər bütün ölkələr «Bandunq prinsipləri»nə riayət etsəydilər, onda biz dünyada müharibələr və munaqişələr görməzdik.

Zor tətbiq etməklə dövlətlərin ərazi bütövlüyünün pozulması qətiyyəən qəbuledilməzdir. Azərbaycan bütün ölkələrin suverenliyi və ərazi bütövlüyü prinsiplərini tam dəstəkləyir. Sülhün, təhlükəsizliyin, beynəlxalq hüququn və ədalətin gücləndirilməsinə töhfə vermək üçün Azərbaycan 2011-ci ildə «Qoşulmama Hərəkatı» ailəsinə qoşulmaq qərarına gəldi. Qısa müddət ərzində Azərbaycan Hərəkatının üzvləri arasında böyük etimad və hörmət qazandı, 2016-cı ildə isə Hərəkat liderlərinin yekdil qərarı ilə Azərbaycan 2019–2022-ci illər üçün «Qoşulmama Hərəkatı»nın sədri seçildi.

«Qoşulmama Hərəkatı»nın 2019-cu ildə Bakıda keçirilmiş 18-ci Zirvə toplantısında mən vurğulamışdım ki, Azərbaycan sədrliyinin prioritetlərini və fəaliyyətini «Bandunq prinsipləri» əsasında quracaq, ədaləti və beynəlxalq hüquq normalarını qətiyyətlə müdafiə edəcəkdir. Azərbaycan tamamilə müstəqil daxili və xarici siyasət yürüdür, daxili

işlərinə bütün müdaxilə cəhdlərini effektiv şəkildə neytrallaşdırır.

Dünya 2020-ci ilin əvvəllərində COVID-19 pandemiyasına məruz qaldığı dövrdə Azərbaycan Hərəkətdə sədrliyinə məsuliyyətlə yanaşmış və pandemiya nəticəsində yaranmış təhdidlərə vaxtında və adekvat cavab verilməsi üçün ciddi səylər göstərmişdir. Azərbaycan pandemiyaya ilə mübarizədə global səylərin səfərbər edilməsi üçün bir sıra təşəbbüslər irəli sürüb. Biz 2020-ci ilin may ayında «Qoşulmama Hərəkəti»nin dövlət və hökumət başçıları səviyyəsində onlayn Zirvə toplantısının keçirilməsi təşəbbüsünü irəli sürmüş və onu təşkil etmişik. Zirvə toplantısının praktiki nəticəsi olaraq, «Qoşulmama Hərəkəti»na üzv dövlətlərin əsas humanitar və tibbi ehtiyaclarını əhatə edən məlumat bazası yaradılmışdır. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı pandemiyaya ilə mübarizədə «Qoşulmama Hərəkəti»na üzv dövlətlərin mövcud ehtiyaclarının təmin edilməsi üçün həmin məlumat bazasından istinad mənbəyi kimi istifadə edir.

Bundan əlavə, Zirvə toplantısındakı təklifimə əsasən – bu təklif daha sonra 150-dən çox ölkənin dəstəyini almışdır – 2020-ci ilin dekabr ayında BMT Baş Assambleyasının koronavirusla mübarizəyə həsr edilmiş, dövlət və hökumət başçıları səviyyəsində xüsusi sessiyası təşkil olunmuşdur. Azərbaycan, həmçinin Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına 10 milyon ABŞ dolları həcmində könüllü maliyyə töhfəsi etmişdir ki, onun yarısı «Qoşulmama Hərəkəti»nin üzvlərinə birbaşa yardım idi. Bununla yanaşı, koro-

navirusa qarşı mübarizələrini dəstəkləmək üçün biz «Qoşulmama Hərəkatı»nın üzvləri daxil olmaqla, 30-dan artıq ölkəyə humanitar və maliyyə yardımı göstərmişik. Azərbaycan təmənnəsiz olaraq, 4 ölkəyə 150 min doza peyvənd ianə edibdir.

Azərbaycan «peyvənd millətçiliyi»nə və peyvəndlərin zəngin ölkələr tərəfindən öz ehtiyaclarından daha artıq miqdarda alınmasına qarşı narazılığını açıq şəkildə ifadə etməkdədir. Belə hərəkatlər «Qoşulmama Hərəkatına» üzv ölkələri öz əhalisini qorumaq imkanından məhrum edir. Peyvəndlərə çıxış sahəsində fərq çox böyükdür. Beynəlxalq hesabatlara əsasən, dünyada mövcud olan peyvənd dozalarının 75 faizi 10 zəngin ölkə tərəfindən alındığı halda, aşağı gəlirli ölkələrdə isə peyvəndlənmə 2 faizdən azdır.

Cari ilin mart ayında Azərbaycanın təşəbbüsü əsasında BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasında «Qoşulmama Hərəkatı» adından peyvəndlərə bərabər və universal çıxışın təmin edilməsinə dair qətnamə qəbul edilib. BMT Baş Assambleyasının cari sessiyası çərçivəsində də Azərbaycan eyni mövzuda qətnamə layihəsini irəli sürməyi planlaşdırır və biz sizin dəstəyinizə arxalanırıq.

Xanımlar və cənablar, təəssüf olsun ki, beynəlxalq hüquq normaları və beynəlxalq təşkilatların qərarları ilə bağlı ikili standartlar və selektiv yanaşmanın tətbiqi dünyada münafişələrin ədalətli həllinə mənfi təsir göstərir. Azərbaycan da son 30 il ərzində belə selektiv yanaşmaya məruz qalıbdır.

Beynəlxalq münasibətlərdə tüğyan edən ikili standartlardan istifadə edən Ermənistan beynəlxalq hüquq norma və prinsiplərini kobud şəkildə pozaraq, təqribən 30 il ərzində Azərbaycan ərazilərinin 20 faizini işğal altında saxlaya bildi. Həm öz ərazisində, həm də işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarında azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə həyata keçirdi. 1992-ci ilin fevralında Xocalı soyqırımını törədərək, yüzlərlə mülki şəxsi, o cümlədən 106 qadın və 63 uşağı qətlə yetirdi. Bir milyondan artıq azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkünün doğma evlərinə qayıtmaq hüququ da daxil olmaqla, əsas insan hüquqlarını pozdu.

Lakin hərbi təcavüzə və 1993-cü ildə BMT Təhlükəsizlik Şurası tərəfindən qəbul edilmiş Ermənistan qoşunlarının Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərindən dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən 4 qətnamənin icrasından imtina etməsinə baxmayaraq, Ermənistana qarşı sanksiyalar tətbiq edilmədi. Təcavüzkar dövlətlə işğala məruz qalan dövlət arasında fərq qoyulmadı. Əksinə, Ermənistan işğalı möhkəmləndirir, hərbi cinayətlər törədir, qanunsuz məskunlaşdırılma və təbii sərvətlərimizin qeyri-qanuni istismarını həyata keçirir, Azərbaycan xalqının mədəni və dini irsini məhv edirdi. Cəzasızlıqdan həvəslənən Ermənistan daha da irəliyə gedərək, Azərbaycanı yeni torpaqlar uğrunda yeni müharibə ilə hədələyir, dövlət sərhədi və keçmiş təmas xətti boyu hərbi təxribatlara əl atırdı. 2020-ci il sentyabrın 27-də Ermənistan Azərbaycana qarşı genişmiqyaslı hərbi hücum törətdi. Buna

cavab olaraq, Azərbaycan Ordusu öz ərazimizdə əks-hücum əməliyyatına başladı və işğal olunmuş torpaqlarımızı azad etdi.

44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində tamamilə məğlub edilmiş Ermənistan 2020-ci il noyabrın 10-da kapitulyasiya aktını imzalamağa məcbur oldu. Azərbaycan özü BMT Təhlükəsizlik Şurasının yuxarıda qeyd etdiyim qətnamələrinin icrasını təmin etdi, 30 illik münaqişəyə son qoydu və hərbi-siyasi yollarla ərazi bütövlüyünü və tarixi ədaləti bərpa etdi. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi keçmişdə qaldı.

«Qoşulmama Hərəkatı»na üzv dövlətlər tərəfindən Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinin daim dəstəklənməsini yüksək qiymətləndirdiyimizi vurğulamaq istərdim. Vətən müharibəsi zamanı BMT Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvləri olan «Qoşulmama Hərəkatı»nın 7 ölkəsinin bizə verdiyi dəstək olduqca dəyərlidir. Onlar BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü ildə qəbul etdiyi qətnamələrinə istinad edilmədiyi birtərəfli mətbuat açıqlamasının qəbul edilməsinə imkan vermədilər. Bununla da həmin ölkələr «Qoşulmama Hərəkatı»nın sənədlərindən qaynaqlanan Hərəkatın prinsiplərinə mövqeyinə möhkəm sadiqliyini nümayiş etdirdilər. İşğal dövründə Ermənistan Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində qəsdən şəhər və kəndləri dağıtmış, bütün mədəni və dini abidələri məhv etmişdir. Ermənistanın məqsədi həmin ərazilərdə əsrlərboyu yaşamış Azərbaycan xalqının izini silmək idi.

Xanımlar və cənablar, bu il Hərəkata üzv olan dövlətlər yekdilliklə Azərbaycanın sədrlik müddə-

tinin daha bir il – 2023-cü ilin sonuna qədər uzadılması barədə qərar vermişlər. Biz bunu Azərbaycanın Hərəkata uğurlu və səmərəli sədrliyinə verilən qiymətin əlaməti kimi yüksək dəyərləndiririk. Azərbaycan «Qoşulmama Hərəkəti» çərçivəsində həmrəylik bundan sonra da möhkəmləndirilməsi və Hərəkətin siyasi çəkisinin və qlobal nüfuzunun artırılması istiqamətində fəaliyyətinə davam edəcəkdir.

Biz COVID-19-dan sonrakı dövr üçün fikir mübadiləsinin aparılması və Hərəkətin mövqeyinin formalaşdırılması məqsədilə «Qoşulmama Hərəkəti»na üzv dövlətlərin yüksək səviyyəli iclasının keçirilməsini təklif etmişik.

BMT-nin COVID-19-dan sonra Qlobal Bərpa üzrə Yüksək Səviyyəli Panelinin yaradılması təklifinin «Qoşulmama Hərəkəti» tərəfindən təşviq edilməsi məqsəduyğun olardı. Azərbaycan «Qoşulmama Hərəkəti»na üzv dövlətlərin parlamentariləri arasında əməkdaşlığın inkişafı ilə bağlı addımlar atır. Bir həftə bundan əvvəl Azərbaycan sədr kimi, «Qoşulmama Hərəkəti»nin Gənclər Şəbəkəsinin təsis iclasını keçirdi. Mən təklif edirəm ki, «Qoşulmama Hərəkəti»na üzv dövlətlər artıq təsisatlanma ideyası üzərində düşünsünlər. Azərbaycan sədr qismində məsləhətləşmələr apararaq, Hərəkata üzv dövlətlərin bununla bağlı mövqeyini öyrənəcəkdir.

Sonda sizi əmin etmək istəyirəm ki, «Qoşulmama Hərəkəti»nin sədri kimi, Azərbaycan beynəlxalq münasibətlərdəki qlobal çağırışların həlli istiqamətində Hərəkətin rolunun daha da gücləndirilməsi, habelə ədalətin, beynəlxalq hüququn və

«Qoşulmama Hərəkatı»na üzv dövlətlərin legitim maraqlarının müdafiəsi istiqamətində söylərini əsirgəməyəcəkdir. Diqqətinizə görə sağ olun.

İndi isə toplantının iştirakçılara müraciət etmək üçün sözü tədbirin birgə ev sahibi, mənim əziz dostum, Serbiya Respublikasının Prezidenti zati-ali-ləri cənab Aleksandr Vuçiçə verməkdən şərəf hissi duyuram. Buyurun, cənab Prezident.

Aleksandr Vuçiç (*Serbiya Respublikasının Prezidenti*): Əziz dost, cənab Əliyev! Çıxışınıza görə, bu möhtəşəm toplantının təşkilatçılığında iştirakınıza görə Sizə təşəkkür edirəm. Bu işə verdiyiniz töhfəyə görə Sizə minnətdaram.

Serbiya Prezidenti bu təşkilatın yaradılması ideyasının sülhə əsaslandığını bildirdi. O, siyasətdə, mədəniyyətdə və ya iqtisadiyyatda əməkdaşlığın inkişafı üçün sülhün təməl prinsipi rolunu oynadığını diqqətə çatdırdı.

Aleksandr Vuçiç bu tədbirə verdiyi dəstəyə görə bir daha Azərbaycan Prezidentinə təşəkkür etdi.

– Təşəkkür edirəm, əziz dostum İlham Əliyev. Bu gün burada bizimlə birlikdə olmadığınıza görə həqiqətən, təəssüflənirəm. Azərbaycana ən xoş salamlarımı çatdırıram. Bir daha çox sağ olun.

İlham Əliyev: Çox sağ olun, əziz dostum cənab Prezident Vuçiç. Mən də Sizinlə birlikdə olmadığımıza təəssüflənirəm. Lakin hesab edirəm ki, məsafə bizim dostluğumuz, həmrəyliyimiz üçün maneə deyil. Belə bir toplantının təşkil edilməsinə və bu tədbirin mükəmməl təşkilatçılığına görə, möhtəşəm bir təşəbbüsü irəli sürdüyünüz və liderliyiniz üçün Sizə

şəxsən bir daha təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Çox parlaq çıxışınıza görə də təşəkkür edirəm. Tezliklə Sizi şəxsən görəcəyimə ümid edirəm.

İndi isə çıxış üçün zati-aliləri, BMT Baş Assambleyasının 76-cı sessiyasının prezidenti cənab Abdulla Şahidi dəvət edirəm. Buyurun.

Abdulla Şahid: Bismillahir Rəhmanir-Rəhim.

Serbiya Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab Vuçiç!

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab İlham Əliyev!

Zati-aliləri, xanımlar və cənablar!

«Qoşulmama Hərəkəti»nin 60-cı ildönümünü qeyd etmək üçün sizinlə birgə olmaq mənim üçün həqiqətən də şərəfdir. Mən Serbiya və Azərbaycan hökumətlərini bu toplantıya birgə ev sahibliyi etdiyi üçün təqdir edirəm. Mən həmçinin çox çətin dövrdə «Qoşulmama Hərəkəti»na sədrlik edən Azərbaycan Respublikasının liderliyini xüsusi olaraq vurğulayıram.

Abdulla Şahid «Qoşulmama Hərəkəti»nin dünyada sülhü, əməkdaşlığı və dostluğu təşviq etdiyini vurğuladı. Azərbaycanın təşəbbüsü ilə keçirilmiş BMT Baş Assambleyasının koronavirusla mübarizəyə həsr edilmiş xüsusi sessiyasının əhəmiyyətindən danışdı.

– Bu səylər 2020-ci ilin dekabr ayında «Qoşulmama Hərəkəti»na üzv ölkələr tərəfindən irəli sürülmüş Baş Assambleyanın COVID-19-a həsr olunmuş xüsusi sessiyası zamanı çox yaxşı nümayiş etdirilmişdi. Xüsusi sessiyada pandemiya qarşı beynəlxalq səviyyədə əlaqələndirilmiş cavab tədbirlərinin görülməsi üçün güclü çağırış edildi və təcrübəni paylaşmaq

üçün nadir imkan təmin olundu. «Qoşulmama Hərəkəti»nin COVID-19-a qarşı çoxtərəfli yanaşmaya dəstəyi BMT Baş Assambleyasının 76-cı sessiyası ilə bağlı mənim baxışım ilə üst-üstə düşür.

İcazə verin, «Qoşulmama Hərəkəti»na sədrliyi dövründə Azərbaycan hökumətini gənclərə xüsusi diqqət yetirdiyi, xüsusən də «Qoşulmama Hərəkəti»nin Gənclər Şbəkəsini və «Qoşulmama Hərəkəti»nin Modul Simulyasiya Təlimini yaratdığı üçün alqışlayım. Baş Assambleyanın prezidenti olaraq, gənclərin inkişafı və gender bərabərliyi məsələləri mənim üçün də prioritetdir.

İ l h a m Ə l i y e v: Çıxışına görə BMT Baş Assambleyasının prezidentinə təşəkkür edirəm.

İndi isə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibi zati-aliləri Antonio Quterreşin toplantı iştirakçılarında ünvanlanmış və əvvəlcədən yazılmış videomüraciətini təqdim etmək üçün sözü Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Baş katibinin müavini zati-aliləri Miroslav Yençaya verməkdən şərəf hissi duyuram.

M i r o s l a v Y e n ç a: Tədbirin mükəmməl təşkilinə və göstərilən qonaqpərvərliyə görə Azərbaycana və Serbiyaya minnətdarlığımı bildirirəm.

BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreş isə videomüraciətində qeyd etdi ki, «Qoşulmama Hərəkəti» BMT-yə üzv ölkələrin üçdəikisini birləşdirir və təşkilat dünyada sülh və təhlükəsizliyin təmin olunmasında mühüm rol oynayır.

Bütün ölkələrin əhalisinin təcili olaraq peyvəndlənməsinin əhəmiyyətini qeyd edən Baş katib xüsusilə «Böyük İyirmilik» ölkələrinin səyləri səfərbər edərək,

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının global peyvəndləmə strategiyasını həyata keçirməli olduğunu vurğuladı.

İ l h a m Ə l i y e v: Mən bəyanatına görə zati-aliləri Baş katibə təşəkkürümü bildirirəm.

Əziz həmkarlar, indi biz «Qoşulmama Hərəkəti»nin 60 il əvvəl Belqradda keçirilmiş birinci sammiti ilə bağlı serbiyalı dostlarımız tərəfindən hazırlanmış qısa filmə tamaşa edəcəyik.

«Qoşulmama Hərəkəti»nin ilk sammitindən bəhs edən qısa film nümayiş olundu.

– Əziz dostlar, mən hamımızın adından «Qoşulmama Hərəkəti» banilərini xatirəsinə dərin hörmətimizi ifadə etmək, baxışlarına, göstərdikləri həmrəyliyə və gördükləri işlərə görə onlara minnətdarlıq ifadə etmək istərdim. Onlar 60 ildir öz səmərəliliyini nümayiş etdirən və böyük gələcəyi olan bir təsəvvürün təməlini qoyublar.

Hörmətli həmkarlar, indi biz yubiley toplantısının birinci plenar iclasına keçəcəyik. «Qoşulmama Hərəkəti»nin təsisçilərindən biri olan Qana Respublikasının Prezidenti zati-aliləri Nana Addo Dankwa Akufo-Addonun bu gün bizimlə birgə olması bizim üçün şərəfdir. Mən zati-alilərini çıxışını təqdim etməyə dəvət edirəm.

«Qoşulmama Hərəkəti»nin 60 illiyinə həsr edilmiş Yüksək Səviyyəli Toplantının vacibliyini vurğulayan Qana Prezidenti ölkələrin ərazi bütövlüyü və suverenliyinə hörmət edilməsinin əhəmiyyətindən danışdı. Bundan əlavə, o, pandemiya qarşı mübarizədə birgə səylərin vacibliyini qeyd etdi.

İlham Əliyev: Mən çıxışına görə zati-aliləri Qana Respublikasının Prezidentinə təşəkkür edirəm. Bizim növbəti çıxışımız keçmiş Yuqoslaviyanın varisi olan dövlətlərdən biri, «Qoşulmama Hərəkatı»nın daha bir təsisçisi, Bosniya və Herseqovina Rəyasət Heyətinin üzvü zati-aliləri cənab Milorad Dodikdir.

Milorad Dodik: Mən Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyəti adından «Qoşulmama Hərəkatı»nın 60 illiyi münasibətilə bu tədbirin Belqrad-da keçirilməsi ilə bağlı nəcib qərara görə Serbiyanı və Azərbaycan Prezidenti zati-aliləri cənab Əliyevi səmimi-qəlbədən təbrik etmək istəyirəm. Cənab sədr, icazə verin, bu Hərəkata hörmətimi ifadə edirəm.

«Qoşulmama Hərəkatı»nın 2019-cu ilin oktyabrında keçirilmiş son toplantısından ötən müddətdə dünyanın ən böyük böhranlarından biri – koronavirus pandemiyası ilə üz-üzə qaldığını deyən Milorad Dodik pandemiya zamanı yoxsul ölkələrin problemlərinin unudulduğunu bildirdi. O, hərbi münaqişələr, iqlim dəyişikliyi, miqrasiya böhranı, iqtisadi bərabərsizlik, terrorizm, ekstremizm kimi problemlərdən narahatlığını ifadə etdi.

İlham Əliyev: Mən bəyanatına görə zati-aliləri Bosniya və Herseqovina Rəyasət Heyətinin üzvünə təşəkkürümü bildirirəm.

İndi isə çıxış etmək üçün Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikasının Baş Naziri zati-aliləri Aymen Benabderrahmanı dəvət edirəm.

Aymer Benabderrahman tədbirin təşkilinə görə Azərbaycan və Serbiyaya minnətdarlığını bildirdi, «Qoşulmama Hərəkatı»nın əhəmiyyətinə diqqət çəkdi.

İlham Əliyev: Mən çıxışına görə zati-aliləri Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikasının Baş Nazirinə təşəkkürümü bildirirəm.

Xanımlar və cənablar, xatırlatmaq istərdim ki, «Qoşulmama Hərəkatı»nın 2021-ci ilin iyulunda keçirilmiş nazirlər səviyyəsində son toplantısında üzv ölkələrin yekdil dəstəyi ilə Rusiya Federasiyasına Hərəkatda müşahidəçi statusu verilib. Hamımızın adından mən Rusiya Federasiyasını müşahidəçi statusu münasibətilə təbrik etmək istərdim. Bu gün Rusiya Federasiyasının Xarici İşlər naziri cənab Sergey Lavrov bizimlə birlikdədir. O, «Qoşulmama Hərəkatı»nda müşahidəçi ölkənin Xarici İşlər naziri kimi çıxış edəcəkdir. Cənab nazir, söz sizindir.

Sergey Lavrov: Hörmətli Prezident Əliyev, Prezident Vuçiç, xanımlar və cənablar, həmkarlar və dostlar! İlk növbədə, mən bu yubiley toplantısını təşkil etdiklərinə görə Azərbaycan Prezidentinə və Serbiya prezidentlərinə minnətdarlığımı ifadə etmək istərdim.

Sergey Lavrov Rusiya Federasiyasına «Qoşulmama Hərəkatı»nda müşahidəçi statusunun verilməsinə dair yekdil qərarə görə üzv ölkələrə minnətdarlığını bildirdi. O, Rusiya Prezidentinin müraciətini səsləndirdi.

Prezident Vladimir Putin müraciətində «Qoşulmama Hərəkatı»nın beynəlxalq məsələlərdə mühüm

rol oynadığını vurğuladı, təşkilatın bütün ölkələrin qeyd-şərtsiz bərabərliyi, onların suverenliyinə hörmət prinsiplərinin keşiyində dayandığını qeyd etdi.

İlham Əliyev: Mən çıxışına görə nazir Lavrova minnətdarlığımı bildirirəm.

Bu gün yubiley toplantısında nazir səviyyəsində təmsil olunan yeganə xüsusi qonaq ölkə olan Türkiyə Respublikasının Xarici İşlər naziri cənab Mövlud Çavuşoğlu da bizimlədir. Çıxış üçün sözü cənab Çavuşoğluna vermək istəyirəm. Buyurun.

Mövlud Çavuşoğlu: Təşəkkür edirəm, Prezident Əliyev, Prezident Vuçiç, prezidentlər, zati-aliləri, dostlar! İcazə verin, Prezidentim Ərdoğanın sizin hamınıza salamlarını çatdırım. Bu tarixi toplantıda sizin qarşınızda çıxış etmək məndə məmnunluq hissi doğurur. İcazə verin, dəvətə görə Azərbaycana və Serbiyaya minnətdarlığımı bildirim. Mən uğurlu sədrlik münasibətilə Azərbaycanı təbrik edirəm.

Türkiyənin Xarici İşlər naziri təşkilatın 60 il əvvəl qəbul olunmuş ilk Bəyannaməsində qeyd olunmuş iqtisadi bərabərsizlik, BMT-də islahatlar və global məsələlərə inklüziv yanaşma kimi məsələlərin hələ də aktual olaraq qaldığını vurğuladı.

İlham Əliyev: Zati-aliləri cənab Çavuşoğlu, bəyanatınıza görə təşəkkür edirəm.

Xanımlar və cənablar! Bununla da yubiley toplantısının plenar iclasının səhər hissəsi başa çatır. İclas tədbirin proqramına uyğun olaraq, fasilədən sonra davam edəcək. Bununla da iclasa fasilə verildiyini elan edirəm.

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ ƏTRAF MÜHİT VƏ ŞƏHƏRSALMA NAZİRİ MURAT KURUM İLƏ GÖRÜŞ

12 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 12-də Türkiyə Respublikasının Ətraf Mühit və Şəhərsalma naziri Murat Kurumu qəbul etmişdir.

Nazir Murat Kurum Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarını dövlət başçısına çatdırdı. Prezident İlham Əliyev Türkiyə dövlət başçısının salamlarına görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Rəcəb Tayyib Ərdoğanə çatdırmağı xahiş etdi.

Görüşdə ölkələrimiz arasında ikitərəfli dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi vurğulandı. Türkiyənin Ətraf Mühit və Şəhərsalma nazirinin ölkəmizə səfərinin Azərbaycan və Türkiyənin müvafiq qurumları arasında əlaqələrin genişləndirilməsinə töhfə verəcəyinə ümidvarlıq ifadə olundu.

Söhbət zamanı işğal dövründə ermənilərin Azərbaycan torpaqlarında təbiətə böyük ziyan vurməsi, meşələri kütləvi surətdə qırması, çayları çirkləndirməsi barədə danışıldı.

Görüşdə əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

İTALİYANIN «LA REPUBBLICA» QƏZETİNƏ MÜSAHİBƏ

13 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 13-də İtaliyanın «La Repubblica» qəzetinə videoformatda müsahibə vermişdir.

İ l h a m Ə l i y e v: Sabahınız xeyir.

M ü x b i r: Sabahınız xeyir, cənab Prezident, necəsiniz?

İ l h a m Ə l i y e v: Təşəkkür edirəm, yaxşıyam. Sizi yenidən görməyimə şadam.

S u a l: Mən də Sizi görməyimə şadam. Ermənistanla münəqişə mövzundan başlamaq istəyirəm. Rusiyanın sülhməramlı vasitəçiliyindən razısınızmı?

C a v a b: Bəli, ümumilikdə biz bundan məmnunuq. Təqribən bir ildir ki, müharibə başa çatıb və Rusiya sülhməramlıları Azərbaycanda, bizim Qarabağ bölgəsində yerləşib. Bu müddət ərzində bəzi xırda insidentlər istisna olmaqla, vəziyyət sabitdir və ümumən biz bundan razıyıq. Əlbəttə, həllini gözləyən müəyyən məsələlər qalmaqdadır. Xüsusən də hazırda Rusiya sülhməramlılarının məsuliyyət zonasında olan ərazilərimizə səfər etmək üçün Azərbaycandan icazə almalı olan əcnəbilər məsələsi var. Qarabağa səfər edən «turistlərin» sayı kəskin şəkildə azalsa da, bəzi əcnəbilər hələ də bizim ərazimizə – Rusiya sülh-

mərəmlilərinin olduğu yerlərə qanunsuz daxil olurlar. Bu məsələ Rusiyanın səlahiyyətli orqanlarının, Müdafiə Nazirliyinin diqqətinə çatdırılıb ki, buna son qoyulsun. Digər məsələlər də öz həllini tapmalıdır. Ancaq hazırda biz onların fəaliyyətindən ümumilikdə razıyıq.

S u a l: A y d ı n d ı r . B a k ı a z a d o l u n m u ş ə r a z i l ə r ə s ə r m a y ə q o y a c a q m ı ?

C a v a b: Biz artıq sərmayə yatırırıq. Azad edilmiş ərazilərlə bağlı xüsusi investisiya proqramı qəbul edilib. Cari il üçün nəzərdə tutulmuş məbləğ təqribən 1,3 milyard ABŞ dolları təşkil edir. Sərmayə qoyuluşu əsasən infrastruktur layihələrinədir. Bu ilin sonunadək sahəsi 10 min kvadratkilometrə bərabər olan azad edilmiş ərazilərin elektrik enerjisi ilə təminatı tam başa çatacaqdır.

Hazırda biz avtomobil və dəmir yolları inşa edirik. Azad olunmuş ərazilərdə – Füzulidə yerləşən yeni hava limanı hazırda və artıq ilk təyyarələrini qəbul edib. Biz onu 8 aya inşa etmişik. Daha iki hava limanının inşası davam edir. Bununla yanaşı, biz artıq yaşayış binalarının tikintisi layihələrinə başlamışıq. İki şəhərin baş planı təsdiq edilib və işlərə start verilib. Yəni biz işlərə çox fəal başlamışıq və planımız keçmiş məcburi köçkünlərin doğma evlərinə ən qısa zamanda qaytarılmasıdır.

S u a l: İ t a l i y a n ı n y e n i d ə n q u r u l m a i ş l ə r i n ə c ə l b e d i l m ə s i n ə z ə r d ə t u t u l u r m u v ə y a İ t a l i y a a r t ı q b u i ş l ə r d ə i ş t i r a k e d i r m i ?

C a v a b: İtaliya bu işlərə cəlb edilən ilk ölkələrdəndir. İlk ölkə Türkiyədir, ikincisi isə İtaliyadır.

Bu, təsadüfi deyil, bizim seçimimiz idi. Mən demişdim ki, biz Böyük Qayıdışla bağlı yenidən qurulma layihələrinə yalnız dost ölkələrdən olan şirkətləri dəvət edəcəyik. Bir neçə italyan şirkəti artıq müxtəlif layihələrdə, o cümlədən Zəfər muzeylərinin, Memorial muzeylərin və İşğal muzeylərinin yaradılmasında iştirak edir. Artıq bir italyan şirkəti bir bölgənin enerji təminatı məsələsi ilə bağlı bizimlə müqavilə imzalayıb. Bundan əlavə, digər italyan şirkəti kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına sərmayə yatırmağa başlayıb. Beləliklə, italyan şirkətlərinin Azərbaycanda fəaliyyəti alqışlanır və bu yenidən qurulma işlərində daha çox italyan şirkətləri olacaqdır.

S u a l: Bildiyiniz kimi, Avropada qazın qiymətində ciddi artım vardır. Trans-Adriatik qaz kəmərinin qiymətin müəyyən dərəcədə aşağı səviyyədə saxlanılmasında rolu ola bilər. Həmin boru xətti ilə bağlı hansı yeni imkanlar vardır?

C a v a b: Biz əsasən diqqətimizi «Cənub Qaz Dəhlizi»nin sonuncu hissəsi olan Trans-Adriatik boru xəttinin başa çatdırılmasına yönəltmişdik. Ötən ilin sonuncu günü – dekabrın 31-də ilk qaz Avropaya nəql edilməyə başlandı və İtaliya artıq Azərbaycandan qaz qəbul etməyə başladı. Bildiyiniz kimi, «Cənub Qaz Dəhlizi» İtaliya bazarını 8 milyard kubmetr və hətta bundan da artıq həcmdə qazla təmin edəcəkdir. Yəni bu iş artıq başa çatdırılıb. İndi isə biz gələcəyə baxmalıyıq, çünki biz yeni qaz yataqları kəşf etmişik. Bununla yanaşı, mövcud yataqlardan da daha çox qaz hasil etməyi planlaşdırırıq.

Həmçinin xarici investorlarla bərabər yenilənən enerji mənbələrinə böyük sərmayə qoyuruq.

S u a l: Gəlin Əfqanıstan haqqında danışaq. Siz Taliban hökumətini tanımağa hazırsınızmı?

C a v a b: Biz hazırda hər hansı bir addımın atılması mərhələsində deyilik. Azərbaycan bilavasitə Əfqanıstana yaxın coğrafiyada yerləşmir. Hesab edirəm ki, ilk olaraq, bu qərarı Əfqanıstanın qonşuları verməlidir. Biz heç vaxt nə siyasi, nə iqtisadi, nə də ki, nəqliyyat sahəsi baxımından Əfqanıstanla sıx bağlı olmamışıq. Bizim Əfqanıstanda mövcudluğumuz orada sülhməramlı əməliyyatlarda iştirakla məhdudlaşıb. Yeri gəlmişkən, Azərbaycan hərbciləri Kabil Hava Limanını sonuncu tərk edənlər sırasında olublar. Hərbcilərimiz hava limanını orada baş verən partlayışdan bir gün əvvəl tərk ediblər. Yəni biz missiyamızı sonuncu günədək ləyaqətlə və maksimum səmərəli dərəcədə icra edirdik. Hazırda Əfqanıstanda yeni hökumətin qurulması və xarici siyasət prioritetlərinin müəyyən edilməsi dövrüdür. Müsbət meyil, müsbət yanaşma və potensial əməkdaşlıq əlamətlərini gördüyümüz halda biz adekvat şəkildə cavab verəcəyik. Azərbaycanın xarici siyasətinin başlıca prinsipi müstəqillikdir. Xarici siyasətimiz tamamilə hər hansı xarici hökmranlıqdan azaddır. İkincisi isə pragmatiklikdir. Biz mövqemizi məhz bunun əsasında formalaşdırırıq.

S u a l: Avropanın Cənubi Qafqazda daha geniş iştirakı müsbət hal ola bilərmi?

C a v a b: Hazırda bu məsələlər geniş şəkildə müzakirə edilir. Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti

cənab Şarl Mişelin bu yay Azərbaycana səfəri zamanı biz Azərbaycan–Avropa İttifaqı əməkdaşlığının geniş gündəliyi ilə bağlı ətraflı müzakirələr apardıq. Əlbəttə, əməkdaşlığımızın enerji kimi ənənəvi sahələri var ki, buradakı nəhəng layihələrin icrasını yalnız alqışlamaq olar.

Bu gün Avropa İttifaqı bizim nəqliyyat potensialımıza böyük maraq göstərir və bu sahədə fəal iştirak edir. Çünki biz Azərbaycanı Avrasiyanın müasir infrastruktura və qonşularla şaxələndirilmiş kommunikasiya marşrutlarına malik mühüm nəqliyyat mərkəzinə çeviririk. Avropa İttifaqı bu prosesin bir hissəsi olmağı planlaşdırır. Biz həmçinin Cənubi Qafqazda postmüharibə dövrünün inkişafında da Avropa İttifaqının rolunu müzakirə edirik.

S u a l: İranla bağlı nələr baş verir?

C a v a b: Ümumilikdə? Yoxsa ikitərəfli münasibətlərimizi nəzərdə tutursunuz?

S u a l: Bəli. Müəyyən narahatlıq, müəyyən problemlər var. Bununla bağlı nə etməyi planlaşdırırsınız? Belə başa düşürəm ki, Sizin İsrail ilə yaxın olmağınızdan onlar o qədər də məmnun deyillər. Belədirmi?

C a v a b: Bilirsiniz, bu bəhanədir. Baş verənlərin səbəbi bizim bəzi digər ölkələrlə olan münasibətimiz deyil, çünki xarici siyasətimiz çox açıq, şəffaf, sabit və dediyim kimi, müstəqildir. Heç bir digər ölkə Azərbaycanın qərarlarına təsir edə bilməz və ya buna çalışmalı deyil. Qərarlar burada – Bakıda Azərbaycanın milli maraqları əsasında mənim tərəfimdən verilir. Əgər kimsə süni bəhanədən istifadə

etməyə çalışaraq, Azərbaycanı digər ölkə ilə münasibətlərinin olmasında günahlandırılıbsa, bu cəhdlər boşa çıxıb. Bu, düzgün yol deyil və gətirib dalana çıxaracaq.

Baş verənlərin səbəbi çox sadədir. Azərbaycan öz sərhədlərinə hörmətlə yanaşılmasını istəyir. Qarabağın azad edilməsindən sonra biz Ermənistanla öz sərhədimizə çıxdıq və orada yerləşdik. Ermənistanın bəzi şəhərləri arasındakı yol Azərbaycanın ərazisindən keçir. Bu yoldan Qarabağa, bizim ərazimizə malların qeyri-qanuni daşınmasında istifadə olunduğunu görməyə başladığımız. Bu qəbul edilməzdir. Biz öz sərhədlərimizə hörmətlə yanaşılmasını tələb edirik. Biz hər hansı digər ölkənin sərhədini qeyri-qanuni olaraq pozmururuq. Beləliklə, mesajımız çox sadə idi – dayandırın bunu! Biz ictimaiyyətə açıqlamadan çox dostcasına bildirdik ki, bunu dayandırsınlar. Çünki bu, düzgün deyil. Biz həmin yollara nəzarət edirik və görürük ki, aldatmağın, «bunun baş vermədiyini» söyləməyin yeri yoxdur. Əfsuslar olsun ki, bu xəbərdarlığa adekvat cavab verilmədi. Sonra biz ikinci addımı atmalı olduq. Biz diplomatik nota hazırladıq, səfiri dəvət etdik və bunu ictimaiyyətə açıqladıq ki, bunu dayandıraq. Amma əslində bu daha pis forma aldı, İrandan Qarabağa gedən yük maşınlarının sayı artdı. Bu addımı biz zərbə, bilərəkdən hörmətsizlik kimi saydıq. Sonra biz tamamilə qanuni hesab edilən başqa tədbirləri gördük və bu, qonşu ölkədə böyük qarışıqlığa, lazımsız hərəkətlərə səbəb oldu. Yersiz bəyanatlar verildi, hədələr edildi, sərhədimizə yaxın hərbi təlimlər keçirildi. Müəmmalı idi ki, ilk dəfə

hərbi təlimlərin planlı tədbir olduğu deyildi. Sonra isə deyildi ki, bizə nəyi isə nümayiş etdirmək üçün edildi. Heç kəs öz iradəsini bizim üzərimizə qoya bilməz. Biz bütün ölkələrlə və ilk növbədə, qonşularımızla dost münasibətlərə malik olmaq istəyirik. Bir çox hallarda mən Azərbaycanın xarici siyasət prioritetləri haqqında danışanda – əslində bunların hamısı çap edilib – demişəm ki, bizim prioritetimiz qonşu ölkələrlə münasibətlərdir. Səkkiz il ərzində işlədiyimiz əvvəlki İran hökuməti ilə biz münasibətlərimizi ən yüksək mümkün səviyyəyə qaldıra bildik. Mənim həmkarım cənab Həsən Ruhani ilə 10-dan artıq görüşüm olub. Bütün həmin görüşlər məhsuldar olub. Biz enerji, nəqliyyat, mədəni inkişaf, təhlükəsizlik sahələrində bir çox sazişləri imzalamışıq və icra etmişik. Münasibətlərimiz əslində dostluq və yaxşı qonşuluq rəmzinə çevrilmişdir. İranın yeni hökuməti, yeni Prezidenti seçiləndə biz nə etdik? Biz onun inauqurasiyasına parlament sədrinin və Baş Nazir müavininin rəhbərliyi ilə böyük nümayəndə heyətini göndərdik. Onlar mənim dostluq mesajımı birbaşa İran Prezidentinə çatdırdılar. Eyni zamanda, digər çatdırılan mesaj və mən bunu xüsusi olaraq əvvəlcə bildirdim, belə idi: «Xahiş edirik Qarabağda İran biznesmenləri tərəfindən aparılan qeyri-qanuni biznes fəaliyyətinə diqqət yetirin». Biz İran hökumətini ittiham etmək mövqeyində deyildik. Biz anladıq ki, bunu bəzi özəl şirkətlər edir. Lakin biz bunun dayandırılmasını xahiş etdik. Cavab olaraq nə baş verdiyini hər kəs görür. Nəticədə nəyə nail olduq? Bir daha söyləyim ki, heç

bir yaxşı şey baş vermədi. Buna görə biz ilk növbədə, İsrailin azad olunmuş torpaqlara gətirilməsi ilə bağlı Azərbaycana yönələn bütün ittihamları rədd edirik. Bu, tamamilə cəfəngiyyatdır. Bu, sadəcə, Azərbaycanı qaralamaq məqsədilə daxili auditoriyaya yönəlmiş bəhanədir. Hər kəs gedib görə bilər ki, orada heç həyat yoxdur. Hər bir şey dağıdılıb. İkincisi isə biz digərlərinə etdiyimiz hörmətin özümüzə də olmasını tələb edirik.

S u a l: Sonuncu sual. Üzr istəyirəm, «Pandora sənədləri»ni Sizdən soruşmaya bilmərəm. Bildiyiniz kimi, adınız orada çıxıb. Siz müdafiə olaraq «Pandora sənədləri» haqqında nə deyərdiniz?

C a v a b: Bilirsiniz, bu cür məsələlər məni çox illərdir müşayiət edir. Siyasi konyunkturadan asılı olaraq, Qərbdə bəzi qüvvələr vaxtaşırı Azərbaycanı gözədən salmaq, onun mövqeyini zəiflətmək üçün belə iftiralardan və böhtanlardan istifadə etməyə çalışır. Aydın ki, bu, jurnalist araşdırması deyil. Məlumdur ki, bunun arxasında kim dayanır. Aydın ki, nəyə görə Azərbaycanın da adı çıxır. Mən başqaları haqqında bilmirəm. Ola bilsin, bəlkə onlar da elə bir şey ediblər ki, Qərbdə bəzi qüvvələrin xoşuna gəlməyib. Lakin Azərbaycana gəldikdə, İkinci Qarabağ müharibəsində Qələbə bir çoxları üçün sürpriz oldu. Bu onların xoşuna gəlmədi. Onlar Azərbaycanı zəif, asılı, işğal altında olan və hər zaman münaqişənin həlli üçün yardım istəyən ölkə kimi görmək istəyirlər. İndi isə bir halda ki, Azərbaycan bunu özü etdi, Ermənistanla sıx bağlılığı olan Qərbdəki həmin dairələr yenə bö-

yük fəallığa keçiblər. Biz bunu gözləyirdik. Bilirdik ki, Azərbaycana qarşı yeni qarayaxma kampaniyası planlaşdırılır.

Mətləbə gəldikdə, bildirmək istərdim ki, mən 18 ildir Prezidentəm. Bundan əvvəl sahibkar olmuşam, bizneslə məşğul olmuşam. Tərcümeyi-halım da məlumdur. Özü də uğurlu sahibkar olmuşam. Prezident seçiləndə kasıb insan deyildim. Prezident olduqdan sonra biznesdə birbaşa iştirakımı dayandırdım və biznesi öz ailəmə ötürdüm. Siz bəlkə mənə başa düşərsiniz ki, bütün mirasını pişiklərə və itlərə qoyub gedən Qərbdəki digər insanlardan fərqli olaraq, İtaliya və Azərbaycanda biz ailə dəyərlərinə daha çox üstünlük veririk. Buna görə mən bütün biznesimi uşaqlarıma ötürdüm. Onlar isə səy göstərərək biznesi davam etdirirlər. Onların əsasən Azərbaycanda sərmayələri var. Onların Azərbaycandan kənarında sərmayələri var. Onların bütün biznes fəaliyyəti şəffafdır və beynəlxalq səviyyədə auditdən keçir və heç kəs burada bir şeyin səhv olması iddiası ilə çıxış edə bilməz.

Sənədlərdə nə yazılıbsa, səmimi desəm, mən onları oxumamışam. Mənə məlumat verildi və orada ola bilsin 5 faiz həqiqətdir. Qalanı isə yalandır. Amma bir daha bu haqda açıq söyləməyə qanuni haqqım var. Azərbaycanda sirr deyil ki, mənim qohumlarım və ailə üzvlərim biznesdə, xeyriyyəçilikdə və hazırda Qarabağda aparılan bir çox işlərdə iştirak edirlər. Məsələn, mənim yaratdığım fond hazırda Qarabağda – Ağdamda, Şuşada və Zəngilanda bütün məscidlərin bərpaasına sərmayə yatırır.

Bu işlər fondun pulu hesabına maliyyələşdirilir. Biz qaçqınlar üçün evlərin tikintisini maliyyələşdirmişik. 5000-dən çox ailə üçün bu işi görmüşük. Biz Azərbaycanda çox işlər görürük. Əlbəttə, bunlar Qərbdə bəzi insanların xoşuna gəlmir. Onlar bizi ittiham etmək istəyirlər. İstəyirlər ki, biz onlara tabe olaq. Bizi iradələrinə tabe etdirmək istəyirlər. Mən isə deyirəm: yox! Mən Azərbaycanı, onun suverenliyini, müstəqilliyini, seçimini ömrümün sonuna qədər müdafiə edəcəyəm. Bütün həmin çirkin hekayələrin isə mənim və Azərbaycan xalqı üçün heç bir mənası yoxdur.

M ü x b i r: Cənab Prezident, çox sağ olun. Ümid edirəm, Sizinlə bir gün Bakıda görüşəcəyəm.

MÜSTƏQİL DÖVLƏTLƏR BİRLİYİNİN DÖVLƏT BAŞÇILARI ŞURASININ KONFRANSINDA VİDEOFORMATDA İŞTİRAK

15 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 15-də Müstəqil Dövlətlər Birliyinin Dövlət Başçıları Şurasının videokonfrans formatında keçirilmiş iclasında iştirak etmişdir.

Belarus Prezidenti Aleksandr Lukaşenko iclasın gündəliyi barədə məlumat verdi, ölkəsinin MDB-yə sədrliyi dövründə həyata keçirilmiş tədbirlərdən danışdı və üzv ölkələrə Belarusa təşkilata rəhbərliyi dövründə göstərdikləri dəstəyə görə minnətdarlıq etdi. Belarus Prezidenti bildirdi ki, Müstəqil Dövlətlər Birliyinin Dövlət Başçıları Şurasının videokonfrans formatında keçirilən bu iclası MDB-nin yaranılmasının 30 illiyi ərəfəsində təşkil edildiyi üçün əlamətdardır.

Aleksandr Lukaşenko: Ənənəyə uyğun olaraq, müzakirələrimizin əvvəlində sözü Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Heydər oğlu Əliyevə vermək istərdim. İlham Heydər oğlu, xahiş edirəm çıxış edəsiniz.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Çox sağ olun, hörmətli Aleksandr Qriqoryeviç!
Bugünkü Sammitimizin onlayn rejimdə təşkilinə görə Sizə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

COVID-19 ilə bağlı çətinlikləri hamımız başa düşürük. Ona görə belə ünsiyyət forması bir növ, ənənəyə çevrilir, lakin ümid edirəm ki, yaxın vaxtlarda ölkələrimizdə COVID ilə bağlı vəziyyət daha sabit olanda öz həmkarlarımı görəcəyəm.

Hörmətli Aleksandr Qriqoryeviç, hörmətli dövlət başçıları, həmkarlar! Müharibənin başa çatmasından, Vətən müharibəsində Azərbaycanın Qələbəsidən bir il keçməsi ilə əlaqədar bizim regionda yaranmış vəziyyət barədə sizi məlumatlandırmaq istərdim. Bu bir il ərzində nələr baş verməsi, qarşımızda duran çağırışlar və regional inkişafın perspektivləri barədə informasiyanı sizə təqdim etmək istərdim. Bütövlükdə postmünaqişə dövrü sakit keçir. Ona görə «postmünaqişə dövrü» deyirəm ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi keçmişdə qalıb. Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa edib, BMT Təhlükəsizlik Şurasının işğalçı qüvvələrin Azərbaycan ərazisindən dərhal, qeyd-şərtsiz və tamamilə çıxarılmasını tələb edən qətnamələrini yerinə yetirib və Azərbaycan Ermənistanla münaqişəni hərbi-siyasi yolla həll edibdir. 2020-ci il noyabrın 9-dan 10-na keçən gecə Rusiya, Azərbaycan prezidentlərinin və Ermənistanın baş nazirinin üçtərəfli Bəyanatı imzalandı. Bu Bəyanat Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsinə son qoydu. Hərbi əməliyyatların dayan-

dırılmasında Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Vladimiroviç Putinin xüsusi rolunu bir daha qeyd etmək istərdim. Bu hər iki tərəfdən minlərlə insanın ölümündən qaçmağa imkan verdi. Üçtərəfli Bəyanata müvafiq olaraq, Ermənistan işğalçı qüvvələrini Azərbaycanın Ağdam, Laçın və Kəlbəcər rayonlarının işğal edilmiş hissəsindən çıxardı. Azərbaycan Silahlı Qüvvələri 300-dən çox şəhəri və kəndi döyüş meydanında azad etdi. Beləliklə, münaqişə hərbi-siyasi yolla həll edildi. Həmçinin üçtərəfli Bəyanata müvafiq olaraq, Azərbaycanın Qarabağ regionuna Rusiya sülhməramlıları yerləşdirildi. Nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması ilə bağlı məsələlərin həll edilməsi üçün Rusiya, Azərbaycan və Ermənistanın Baş Nazir müavinlərinin həmsədrliyi ilə İşçi qrup yaradıldı. Azərbaycanın Ağdam ərazisində Azərbaycan tərəfi Rusiya–Türkiyə Monitoring Mərkəzi yaratdı.

Hazırda Azərbaycanın qarşısında duran əsas problemlər azad edilmiş ərazilərin minalardan təmizlənməsi və dağıdılmış infrastrukturun, binaların, evlərin, Azərbaycan xalqının tarixi abidələrinin bərpasıdır. Müharibədən sonra 150-dən çox vətəndaş minaya düşərək həlak olub, yaxud ciddi xəsarətlər alıb. Ermənistan minalanmış sahələrin tam xəritələrini bizə verməkdən imtina edir. Azərbaycana verilmiş az sayda xəritələrin dəqiqliyi təqribən 25 faizdir. Azad edilmiş ərazilərdə təqribən 30 illik işğal dövründə, demək olar ki, bütün binalar və tarixi abidələr dağıdılıb. Azad edilmiş ərazilərdəki 67 məsciddən 65-i tamamilə dağıdılıb. Qismən da-

ğıldırılmış qalan 2 məsciddə işğalçılar donuz və inək saxlayır, müsəlmanların heysiyyətini qəsdən təhqir edirdilər. Füzuli şəhərində və Füzuli rayonunun bütün kəndlərində binalar və evlər 100 faiz dağıdılıb. Ağdam şəhərində və Ağdam rayonunda da eyni vəziyyətdir. Ağdam şəhəri «Qafqazın Hirosiması» adlandırılır. Cəbrayıl rayonunda cəmi 2 bina salamat qalıb, orada Ermənistan silahlı qüvvələrinin hərbi qulluqçuları yerləşirdi. Zəngilan, Qubadlı, Laçın və Kəlbəcər rayonlarında da oxşar vəziyyətdir. Şuşa şəhərində işğala qədər mövcud olan 17 məsciddən 16-sı Ermənistan tərəfindən dağıdılıb. Bir məscid «tolerantlıq» nümayiş etdirmək üçün saxlanılıb və İrandan olan qondarma mütəxəssislərin köməyi ilə onu fars məscidi kimi təqdim etməyə cəhd göstərilib. Evlər və ictimai binalar kərpic-kərpic, daş-daş sökülüb, Ermənistana və İrana satılıb. Azərbaycan ərazilərində vandalizmin izləri belədir. Təbiətə çox böyük ziyan vurulub, 60 min hektara yaxın meşə qırılıb, doğranıb, Ermənistana və İrana satılıb. Qızıl yataqları və digər təbii ehtiyatlar qanunsuz istismar edilib. Transsərhəd Oxçuçay çayı bir Avropa şirkətinin iştirakı ilə sistemativ olaraq çirkləndirilirdi, bu da artıq nüfuzlu beynəlxalq ekspertlər tərəfindən təsdiq edilmiş ekoloji fəlakətə gətirib çıxarıb. İşğal edilmiş ərazilərdə real mənzərə belədir. Azad edilmiş ərazilərdə bir ildən az müddətdə bir çox ölkələrdən olan minlərlə siyasətçi, diplomat və jurnalist, o cümlədən MDB ölkələrinin nümayəndələri bunları görüblər. Azərbaycan İranda dövlət sərhədinin təqribən 30 il müddətində Ermənistan

tanın nəzarəti altında olmuş 130 kilometrlik hissədə nəzarəti ötən bir ildə bərpa edib və beləliklə, İrandan Azərbaycanın Cəbrayıl rayonundan keçməklə, Ermənistanla və daha sonra Avropaya narkotrafik marşrutunu bağlayıb. Azərbaycan–İran sərhədinin digər sahələrində bizim tutub saxladığımız heroinin həcmi əvvəlki illərin müvafiq dövrü ilə müqayisədə iki dəfə artıb. Bu o deməkdir ki, təqribən 30 il müddətində Ermənistan İranla əlbir olaraq Azərbaycanın o vaxt işğal altındakı ərazilərindən Avropaya narkotrafik üçün istifadə edib.

Mən işğal illərində dəfələrlə bəyan etmişdim ki, işğal olunmuş ərazilərdən narkotrafik məqsədlə və beynəlxalq terrorçuların hazırlanması üçün istifadə edilir. Bu gün bu, sübut edilmiş faktır. «Erməni hərbi əsirlər» adlandırılan məsələyə də toxunmaq istərdim. Azərbaycan müharibə dövründə tutulub saxlanılmış bütün hərbi əsirləri Ermənistanın azərbaycanlı hərbi əsirləri bizə verməsindən daha əvvəl verib. Üçtərəfli Bəyanat imzalanandan iki həftədən çox sonra, keçən il noyabrın axırlarında 62 nəfərdən ibarət təxribat qrupu Ermənistanın Şirak regionundan Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin arxa hissəsinə, artıq işğaldan azad edilmiş ərazilərdə təxribatlar törətmək üçün göndərilmişdi. Azərbaycan hərbi qulluqçuları həmin qrupu tutaraq, tərksilah etdilər. Beynəlxalq konvensiyalara müvafiq olaraq, bu təxribatçılar hərbi əsir hesab edilə bilməzlər.

Müharibə və münaqişə tarixdə qaldı. Biz ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı tanınması şərti ilə sərhədlərin delimitasiyasına dair Ermənistanla danışıq-

lara başlamağa hazırıq, həmçinin Ermənistan ilə sülh sazişinə dair danışıqlara başlamağa hazırıq. Azərbaycan qalib ölkə kimi, münasibətləri normallaşdırmağa hazırdır. Ümidvarıq ki, Ermənistan rəhbərliyi bu tarixi şansı əldən verməyəcək.

Diqqətinizə görə sağ olun.

FÜZULİ RAYONUNA SƏFƏR

17 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 17-də Füzuli rayonunda səfərdə olmuşlar.

Prezident İlham Əliyevə və xanımı Mehriban Əliyevaya Füzuli–Ağdam avtomobil yolunun tikintisi barədə məlumat verildi.

Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Saleh Məmmədov bildirdi ki, yolun tikintisi Prezident İlham Əliyevin bu ilin avqustunda imzaladığı sərəncamla təsdiq olunmuş «İşğaldan azad edilmiş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası layihəsi» çərçivəsində həyata keçiriləcək. Uzunluğu 64,8 kilometr, eni 15 metr təşkil edəcək yol 4 hərəkət zolaqlı olacaq. Layihəyə uyğun olaraq, yolboyu körpülərin, avtobus dayanacaqlarının və digər yol infrastrukturunun inşası nəzərdə tutulur. Bərdə–Ağdam avtomobil yolunun davamı olan bu yolun inşası Bərdədən Füzuliyədək insanların rahat gediş-gəlişini təmin edəcək.

Dövlət başçısı Füzuli–Ağdam avtomobil yolunun təməlini qoydu.

Bərdə–Ağdam, Əhmədbəyli–Füzuli–Şuşa, Zəfər yolu və Füzuli–Hadrut yollarında aparılan işlər də davam edir.

Dövlətyarlı kəndində yeni salınacaq «Ağıllı kənd» layihəsi ilə tanışlıq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 17-də Füzuli rayonunun Dövlətyarlı kəndində yeni salınacaq «Ağıllı kənd» layihəsi ilə tanış olmuşlar.

Kənd Təsərrüfatı naziri İnam Kərimov dövlət başçısına və xanımına layihə haqqında məlumat verdi. Yaşıl və alternativ enerjinin, «ağıllı idarəetmə» sisteminin tətbiq ediləcəyi «Ağıllı kənd» layihəsinə əsasən, üç, dörd və beşotaqlı olmaqla, ümumilikdə ilkin mərhələdə 450 evin inşası nəzərdə tutulub. Burada, həmçinin məktəb və uşaq bağçası tikiləcək, kəndin mərkəzində meydan salınacaq, bazar yaradılacaq. Kəndin ətrafında isə «ağıllı kənd təsərrüfatı» sahəsi olacaq. Beləliklə, sakinlərin rahat yaşaması və kənd təsərrüfatı ilə məşğul olması üçün bütün zəruri işlər həyata keçiriləcək.

Prezident İlham Əliyevə kəndə yatırılacaq özəl investisiyalar və məşğulluq layihələri ilə bağlı da məlumat verildi. Bildirildi ki, burada xarici investisiya əsasında alternativ enerji həlləri məqsədilə Günəş paneli tarlası salınacaq. İnvestisiya layihəsinin gücü 50 meqavat olacaq. Tarlada 20 daimi iş yeri yaradılacaq. Kənddə biznes layihələri də icra olunacaq. Burada kartofçuluq dəyər zənciri üzrə müəssisələrin yaradılması planlaşdırılır. Bu müəssisələrdə 40 daimi, 300-dək mövsümi iş yeri yaradılacaq.

Kənddə Köndələnçay su anbarı əsasında «ağıllı akvakultura» sistemlərinin tətbiqi hesabına ixrac yö-

nümlü balıqçılıq təsərrüfatının qurulması da nəzərdə tutulub. Burada quşçuluq təsərrüfatı da yaradılacaq, ilkin mərhələdə 85 daimi iş yeri olacaq.

«Ağıllı turizm» həllərinin tətbiqi vasitəsilə kənd turizm infrastrukturunun formalaşdırılması və hotel infrastrukturunun yaradılması nəzərdə tutulub.

Prezident İlham Əliyev Dövlətyarlı kəndində yeni salınacaq «ağıllı kənd»in təməlini qoydu.

Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında yaradılmış şəraitlə tanışlıq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 17-də Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında yaradılmış şəraitlə tanış olmuşlar.

Dövlət başçısına və xanımına Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında görülmüş işlər barədə məlumat verildi. Bildirildi ki, bütün tikinti və ətraf ərazinin abadlaşdırılması işləri başa çatdırılıb. Hava limanında görülmüş bütün işlər beynəlxalq norma və standartlara uyğun şəkildə həyata keçirilib.

Hava limanında istənilən tip hava gəmisini qəbul etməyə imkan verən, uzunluğu 3000 metr, eni 60 metr olan uçuş-enmə zolağı istismara verilib. Burada baqaj konveyerlərinin, qeydiyyat sisteminin, VIP zalların, mağazaların, restoranların və digər məntəqələrin işə salınması nəzərə alınmaqla, saatda ən azı 200 sərnişinin buraxılışına imkan verən terminalın tikintisi başa çatdırılıb.

Rəqəmsal Stansiya İdarəetmə Mərkəzinin təməlqoyma mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 17-də Füzuli şəhərində Rəqəmsal Stansiya İdarəetmə Mərkəzinin təməlqoyma mərasimində iştirak etmişlər.

«Azərişiq» ASC-nin sədri Vüqar Əhmədov dövlət başçısına və xanımına mərkəz haqqında məlumat verdi. Bildirildi ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yaradılmış rəqəmsal yarımstansiya elektrik şəbəkəsinin vəziyyəti haqqında bütün məlumatları toplayan və emal edən, eləcə də avadanlığın rəqəmsal formatda idarə olunmasını təşkil edən nəzarət, mühafizə və idarəetmə sistemlərinin innovativ həll layihəsidir. Cənubi Qafqazda ilk dəfə tətbiq olunan bu layihə yarımstansiyalarda optik rəqəmsal ölçmə transformatorlarının və yeni nəsil rəqəmsal avadanlıq komplekslərinin işlənilib hazırlanmasını təmin edir. Yeni nəsil yarımstansiya bütün ölçülərin yüksək dəqiqliyini, vahidliyini təmin edir, avtomatlaşdırma insan amilinin şəbəkənin işinə təsirini azaltmağa, etibarlılığını artırmağa və elektrik enerjisinin ötürülməsi zamanı itkiləri azaltmağa imkan verir. Həmçinin enerjinin əldə olunması dəyəri və istismar xərcləri azalır.

Diqqətə çatdırıldı ki, rəqəmsal yarımstansiyadan qidalanan istehlakçılar hər hansı bir texniki fasilənin yaranması haqda məlumatları onlayn qaydada əvvəlcədən ala bilirlər. Bərpa olunan enerji mənbələrinin şəbəkələrə integrasiya edilməsi prosesi rəqəmsal yarımstansiyada avtomatik idarə edildiyindən elektrik

enerjisi təchizatında fasilələrin yaranması tam aradan qaldırılır. Rəqəmsal yarımstansiya alınan və ötürülən elektrik enerjisinin miqdarına görə yarımstansiya işinin multifunksional rejimdə qurulmasını, cihaz və avadanlıqların bir-birilə koordinasiyasını tam təmin edir. Bundan əlavə, əməliyyatların paylayıcı şəbəkənin tələblərinə avtomatik uyğunlaşdırılmasını, informasiya və texniki təhlükəsizlik sistemlərinin qərarvermə qabiliyyətini, «yaşıl enerji» mənbələrinin şəbəkəyə inteqrasiyasını da həyata keçirir. Yarımstansiya qapalı tiplidir, istismar və idarəetmə əməliyyatları məsafədən həyata keçirilir, daimi işçi heyətə ehtiyac olmur.

Prezident İlham Əliyev mərkəzin təməlini qoydu.

Dövlət başçısının «Azərbaycanda «yaşıl enerji» zonasının yaradılması ilə bağlı tədbirlər haqqında» sərəncamından sonra «Azərişiq» ASC tərəfindən paylayıcı şəbəkələrin «yaşıl enerji» zonası tələbləri üzərində qurulmasına start verilib və «ağıllı şəbəkələr» konsepsiyasının təməl elementlərindən biri olan «Rəqəmsal yarımstansiya» layihəsi işlənilib hazırlanıbdır.

Füzulidə yaradılacaq Mərkəzi şəhər parkında ağac əkmədə iştirak

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 17-də Füzulidə yaradılacaq Mərkəzi şəhər parkında ağac əkməmişlər.

Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri Anar Quliyev dövlət başçısına və xanımına yarıdırılacaq yeni park barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, burada şəhər sakinləri və qonaqlar üçün 21 hektarlıq böyük meşə parkı salınacaq. Ərazidə 5000-dən çox Eldar şamı, həmişəyaşıl sərvi, zeytun, şərq çinarı, ağcaqayın və digər növ ağaclar əkiləcəkdir. Bununla yanaşı, sakinlərin asudə vaxtının maraqlı təşkili məqsədilə istirahət guşələri, müxtəlif tədbirlər üçün amfiteatr zonası, kempinq və istirahət yerləri, uşaq və gənclərin yaş qruplarına uyğun əyləncə zonaları, ekstrim velosiped sahəsi və digər guşələr yaradılacaq.

Parkda salınacaq su hövzəsi kafe və restoranlarda dincələn sakinlər üçün fərqli mənzərə yaradacaq. Ərazidə 8,2 kilometr uzunluğunda velosiped və 7,5 kilometr uzunluğunda piyada yollarının salınması planlaşdırılıb.

Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva parkda ağac əkdilər.

Çoxmənzilli yaşayış məhəlləsinin təməlqoyma mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 17-də Füzuli şəhərində salınacaq çoxmənzilli yaşayış məhəlləsinin təməlqoyma mərasimində iştirak etmişlər.

Dövlət başçısına və xanımına yeni yaşayış məhəlləsi barədə məlumat verildi. Bildirildi ki, 17,8 hektar ərazini əhatə edəcək yaşayış məhəlləsi mərhələli şəkildə

kildə tikilib istifadəyə veriləcək. İlk mərhələdə 1, 2, 3 və 4 otaqlı mənzillərdən ibarət 65 mənzilli 4-5 mərtəbəli yaşayış binaları inşa ediləcək. Məhəllədə çox-funksiyalı binalar da olacaq. Ümumilikdə məhəllədə 2860 nəfərin yaşaması nəzərdə tutulur. Həyat tipli plan quruluşlarına malik yaşayış məhəlləsinin inşasında ənənəviliklə müasirlik vəhdət təşkil edəcək. Bu kompleks şəhərin gələcək memarlıq simasının müəyyənləşməsinə təkan verəcək.

Məhəllədə, həmçinin iş mərkəzlərinin, ticarət, ictimai iaşə, mədəniyyət və məişət-kommunal obyektlərinin yerləşməsi nəzərdə tutulur. Ərazi yaşıllıq sahələri ilə əhatə olunacaq, hovuzlar və fəvvarələr quraşdırılacaq, velosiped yolları salınacaq. Yaradılacaq şərait doğma yurdlarına qayıdacaq rayon sakinləri üçün rahat şəhər mühitinin təşkilində mühüm rol oynayacaq.

Prezident İlham Əliyev Füzuli şəhərində ilk çoxmənzilli yaşayış məhəlləsinin təməlini qoydu.

FÜZULİ RAYON İCTİMAİYYƏTİNİN NÜMAYƏNDƏLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ

17 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 17-də Füzuli rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşmüş, Memorial Kompleksin və şəhərin bərpasının təməl daşını qoymuşlar.

Dövlət başçısı rayon ictimaiyyəti ilə görüş zamanı çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Əziz dostlar, əziz füzulililər, sizi səmimiyyətlə salamlayıram, «Füzuliyə xoş gəlmisiniz!»–deyirəm. Biz azad edilmiş torpaqlarda bu gün Füzulinin işğaldan azad olunmasının birinci ildönümünü qeyd edirik. Düz bir il bundan əvvəl şanlı Azərbaycan Ordusu Füzuli şəhərini və bir neçə kəndi işğalçılardan azad edib, Azərbaycan bayrağı qaldırılıb və beləliklə, uzun fasilədən sonra Azərbaycan dövləti bu ərazilərdə öz suverenliyini təmin edibdir. Bu, tarixi hadisədir. Həmin an – 17 oktyabr günü Azərbaycan xalqının çoxəsrlik tarixində xüsusi yer tutacaq. Çünki məhz oktyabrın 17-də bizim böyük şəhərimiz Füzuli işğalçılardan azad edildi. İkinci

Qarabağ müharibəsində şəhid olmuş bütün şəhidlərimizə Allahdan bir daha rəhmət diləyirəm. Onların fədakarlığı, qəhrəmanlığı sayəsində biz tarixi ədaləti bərpa etdik. Azərbaycan Silahlı Qüvvələri 44 günlük müharibə zamanı əsl vətənpərvərlik və qəhrəmanlıq göstərdi. Azərbaycan Ordusu düşmənin canlı qüvvəsini, texnikasını məhv edərək, tarixi ədaləti bərpa etdi və Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa etdi.

Müharibə zamanı Füzulinin azad olunmasının çox böyük əhəmiyyəti var idi, çünki böyük yaşayış məntəqəsi idi. Cəbrayıldan, Hadrutdan sonra üçüncü böyük yaşayış məntəqəsi işğalçılardan azad edildi. Füzuli uğrunda çox şiddətli döyüşlər gedirdi, bir neçə gün ərzində şəhərin ətrafında çox ciddi əməliyyatlar aparılırdı. Düşmən müqavimət göstərirdi, amma buna baxmayaraq, Azərbaycan Silahlı Qüvvələri öz tarixi missiyasını yerinə yetirdi. Mən Füzulinin azad olunması xəbərini Azərbaycan xalqına çatdıranda, artıq Azərbaycan xalqı və hesab edirəm, bütün dünya gördü ki, biz öz şərəfli missiyamızı sona qədər yerinə yetirəcəyik, heç bir qüvvə bizi dayandıra bilməz.

Füzuli şəhərinin azad olunmasının əhəmiyyəti eyni zamanda, bu şəhərin strateji yerləşməsi ilə bağlıdır. Füzuli nəzarətimizə keçəndən sonra artıq Şuşa istiqamətinə getmək üçün daha geniş imkanlar açıldı. Bir daha demək istəyirəm ki, Ermənistan tərəfi burada çox güclü istehkamlar qurmuşdu, bir neçə istehkamdan ibarət müdafiə xətti qurulmuşdu. 30 il ərzində düşmən burada möhkəmlənirdi və bu

istehkamları yarmaq, keçmək xalqımızın bir daha böyük qəhrəmanlığını, fədakarlığını göstərdi. Təbii ki, bunu görəndə düşmənin gözü qorxdı. Gördülər ki, bizim əsgər və zabitlərimiz doğma torpaqları azad etmək üçün ölməyə getməyə hazırdırlar. Bu istehkamları canı-qanı bahasına keçmiş qəhrəman əsgər və zabitlərimiz düşməne Azərbaycan xalqının böyüklüyünü bir daha göstərdi. Təsadüfi deyil ki, Füzuli azad olunandan sonra Ermənistan ordusunda fərariyyət halları daha geniş vüsət aldı. Düşmən gördü ki, bizim qabağımızda dura bilməyəcək, düşmən gördü ki, artıq bizim önümüz açıldı, digər şəhər və rayonlarımızın azad edilməsi məsələsi qaçılmazdır.

Füzuli şəhərinin azad edilməsi bizə əlavə mənəvi güc verdi. Azərbaycan Silahlı Qüvvələri bundan sonra böyük əzmkarlıq göstərərək, xilaskarlıq missiyasını uğurla davam etdirdi. Füzuli azad olunandan 3 gün sonra Zəngilan şəhəri azad edildi, ondan 5 gün sonra Qubadlı, ondan sonra biz Laçın dəhlizinə çıxdıq və beləliklə, müharibənin taleyi heç kəs üçün sirr deyildi.

Biz öz torpaqlarımızı azad etməli idik. Mən işğal dövründə bu məsələ ilə bağlı Azərbaycan xalqına dəfələrlə müraciət edərək və keçmiş köçkünlərlə görüşlər əsnasında deyirdim ki, nəyin bahasına olursa olsun, torpaqlarımızı azad etməliyik. Onu da deyirdim ki, əgər lazım olsa, biz güc tətbiq etməklə öz torpaqlarımızı geri qaytaracağıq. Belə də oldu. Həm işğal dövründə, həm müharibə dövründə bütün təzyiqlərə, bütün bəyanatlara baxmayaraq, bizim qabağımızda heç bir qüvvə dayana bilmədi. Biz

Ermənistan ordusunu darmadağın etdik, erməni mifologiyasına son qoyduq, bütün dünyaya sübut etdik ki, «yenilməz Ermənistan ordusu» nəyə qadırdır və bütün dünyaya xalqımızın böyüklüyünü nümayiş etdirdik. Bu şanlı Qələbə çoxəsrlik Azərbaycan tarixində əbədi yaşayacaqdır.

Onu da deməliyəm ki, bizim uğurlu əməliyyatlarımız Füzuli rayonundan başlanmışdır. Müharibənin ilk günündə – sentyabrın 27-də Füzulinin Qaraxanbəyli, Qərvənd, Kənd Horadiz, Yuxarı Əbdürəhmanlı kəndləri və Cəbrayılın Böyük Mərcanlı və Nüzgar kəndləri azad edildi. Yəni biz öz Zəfər missiyamızı məhz Füzuli rayonundan başlamışıq.

Bu gün Füzulidə olarkən hər kəs erməni vəhşiliyinin təzahürlərini görür. Çünki Füzuli ən çox dağıntılara məruz qalmış rayondur. Bir dənə salamat kənd yoxdur, bir dənə salamat bina yoxdur. Füzuli şəhəri tamamilə yerlə yeksan edilib. Siz yaxşı xatırlayırsınız, Azərbaycan xalqı yaxşı xatırlayır, Füzuli azad olunandan sonra bir bina tapılmadı ki, biz oraya bayrağımızı sancaq. Bayrağımız hərbi hissənin həyətində dirəkdə qaldırılmışdı. Buraya gələn hər bir insan erməni vəhşiliyini, erməni vandallığını görür və bunu artıq heç kim inkar edə bilməz. Təsədüfi deyil ki, ermənilər işğal dövründə buraya heç kimi buraxmırdılar, hətta beynəlxalq təşkilatların nümayəndələrini də buraxmırdılar. Düzdür, işğal dövründə Minsk qrupunun nümayəndələri iki dəfə faktaraşdırıcı missiya ilə bu bölgələrə gəlmişdilər və müvafiq məruzələr hazırlanmışdı. O məruzələrdə göstərilirdi ki, düşmən burada böyük vandallıq tö-

rədid. Ancaq bu dərəcədə dağıntıları heç kim təsəvvür edə bilməzdi. Bu, erməni faşizminin eybəcər üzüdür, bütün dünya bunu görür və görməlidir. Artıq minlərlə insan, həm Füzuli sakinləri, həm də xarici diplomatlar, siyasətçilər, jurnalistlər azad edilmiş torpaqlara gəlib erməni vəhşiliyini öz gözləri ilə görürlər.

Biz Füzuli şəhərini və Füzuli rayonunun kəndlərini bərpa edəcəyik. Ötən bir il ərzində bu istiqamətdə böyük işlər görüldü. Azad edilmiş bütün torpaqlarda həyat bərpa olunacaq, vətəndaşlar öz doğma ocaqlarına qayıdacaqlar. Bu bir il ərzində biz çox genişmiqyaslı quruculuq işləri ilə, eyni zamanda, şəhər və kəndlərimizin bərpası ilə də məşğul olmuşuq. Bu proses çox mürəkkəbdir. Burada düzgün planlaşdırılma aparılmalı, minalardan təmizləmə işləri görülməlidir. Füzuli azad edilmiş rayonlar arasında minaların sayına görə ən çox çirkləndirilmiş rayondur – 100 mindən çox mina basdırılıb. Biz bütün bu işləri paralel şəkildə aparmalıyıq. Eyni zamanda, Füzuli şəhərinin baş planı, kəndlərin inkişaf konsepsiyası hazırlanıbdır. Birinci infrastruktur layihələri də məhz Füzulidə başlanmışdır. İşğal dövründə mən Füzuli rayonunun bizdə olan hissəsinə, ərazilərinə dəfələrlə gəlmişəm, 12 dəfə Füzuli rayonunda olmuşam. Rayonun inkişafı ilə bağlı çox böyük işlər görüldü. Horadiz qəsəbəsinə şəhər statusu verilib və Horadiz Füzuli rayonunun qeyri-rəsmi mərkəzi müəyyən ediləbdir. Böyük sosial infrastruktur layihələri icra edilib – 24 məktəb, 2 xəstəxana, Olimpiya İdman Kompleksi, Gənclər

Mərkəzi, Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi, Muğam Mərkəzi tikilib. İnfrastrukturla bağlı çox böyük işlər görülüb. Fərdi evlərin bərpası işləri görülüb. Yəni Füzuli rayonunun inkişafı ilə bağlı çox genişmiqyaslı işlər aparılıb. Qeyd etdiyim kimi, 12 dəfə Füzulidə olmuşam. Burada köçkünlərlə görüşərək, hər zaman onlara deyirdim ki, Füzuli şəhəri və rayonun qalan hissəsi azad olunandan sonra biz daha yaxşı evlər tikəcəyik, daha gözəl şərait yaradacağıq və siz qayıdacaqsınız. Bu gün artıq bunu hər kəs görə bilir. Çünki Füzuli rayonunda artıq icra edilən layihələr bizim həm niyyətimizi, həm potensialımızı göstərir. Cəmi 8 ay ərzində Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı inşa edilib. Bu gün hazır hava limanı ilə tanış olarkən düşündüm ki, bəlkə də dünya praktikasında, dünya tarixində bu qısa müddət ərzində, minalanmış ərazidə beynəlxalq hava limanları tikilməmişdir. Biz Füzulidən Şuşaya elektrik xətləri çəkmişik. Çünki Şuşa azad olunandan sonra mənfur düşmənin bütün elektrik xətlərini kəşmiş, hətta su xəttini də partlatmışdı və Şuşa işıqsız qalmışdı, özü də qış aylarında. Ona görə çətin şəraitdə Füzulidən Şuşaya elektrik xətləri çəkildi. Füzulidə yarımstansiya açıldı və ikinci yarımstansiyanın təməli bu gün qoyuldu.

Yollarla bağlı deyə bilərəm ki, indi siz gələndə yeni yoldan istifadə edirsiniz. Görürsünüz, biz bu yolları qısa müddət ərzində çəkdik. Biz hətta Şuşaya qədər Zəfər yolunu çəkdik və indi Füzuli-Şuşa magistral yolunun çəkilişi gedir. Hazırda Füzuli-Hadrut, Füzuli-Cəbrayıl, Füzuli-Ağdam yolla-

rında işlər gedir. Bu gün Füzuli–Ağdam istiqamətində yeni yolun təməli qoyuldu. Eyni zamanda, Ağdama gedən qonaqlar, vətəndaşlar Füzuli Beynəlxalq Hava Limanından istifadə edə bilirlər. Yəni Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı Qarabağın hava qapısıdır.

Bütün bu işləri görərək, biz bir məqsədi güdürük ki, keçmiş köçkünləri tezliklə öz doğma torpaqlarına qaytaraq. Bu gün təməl daşının qoyulması mərasimlərində iştirak edərkən biz artıq bu günü də xeyli yaxınlaşdırdıq. Bu gün Dövlətyarlı kəndinin inkişaf konsepsiyası təsdiq edildi, təməli qoyuldu. «Ağıllı kənd» konsepsiyası əsasında Dövlətyarlı kəndində böyük yaşayış məntəqəsi yaradılacaq. Beş kəndi birləşdirən bu layihə, ümid edirik ki, gələn ilin sonuna qədər keçmiş köçkünlərin sərəncamına veriləcək. Birinci mərhələdə 450 evin tikintisi nəzərdə tutulur. Ondan sonra əlavə 300 evin tikintisi nəzərdə tutulur və bu, Füzuli rayonunda birinci yaradılacaq yaşayış mərkəzi olacaqdır.

Bu gün Füzuli şəhərinin baş planı təqdim ediləcəkdir. Artıq mənə bu baş plan təqdim edildi. Bu gün bərabər bu plana baxarıq. Bizim mütəxəssislərimiz bu plan üzərində uzun aylar ərzində işləyiblər. Bu gün hamımız bu layihə ilə bir daha tanış olarıq. Zəfər Muzeyinin, İşğal Muzeyinin təməli qoyulacaq. Füzuliyə həyat qayıdır və qayıdacaq. Əminəm ki, ən qısa müddət ərzində Füzuli şəhəri də, rayonun kəndləri də çiçəklənəcək. Biz azad edilmiş ərazilərdə ən müasir texnologiyaları tətbiq edirik. Bu, artıq reallıqdır. Bunu mən müharibə ba-

şa çatandan dərhal sonra bəyan etmişdim və bunu bu gün hər kəs görə bilər. Zəngilanda birinci kəndin inşası başa çatmaq üzrədir. Ağdam şəhərinin baş planı təsdiqləndi, işlərə start verildi. Cəbrayılın baş planı təsdiqləndi. Artıq göstəriş verildi və vəsait ayrıldı, digər şəhərlərimizin – Zəngilan, Qubadlı, Kəlbəcər və Laçının baş planları hazırlanır. Bütün bu işləri biz görəcəyik. Bildiyiniz kimi, heç kimdən asılı olmayaraq, öz vəsaitimiz hesabına, heç kimə müraciət etmədən, heç bir kredit götürmədən biz bu işləri görəcəyik.

Bu işləri görmək üçün, əlbəttə ki, biz uzun illər işləmişik. Uzun illər həm torpaqlarımızı azad etmək üçün ordumuzu gücləndirmişik, həm postmüharibə dövründə quruculuq, bərpa işlərini görmək üçün şərait yaratmışıq, imkanlar yaratmışıq – texniki imkanlar, intellektual potensial, kadr potensialı və maliyyə resursları. Bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatı pandemiya böhranından sonra dirçəlir. Artıq mənə verilən məlumata görə, doqquz ayın rəqəmləri müsbətdir, iqtisadiyyat təxminən 5 faiz artıb, sənaye də artıb, qeyri-neft sənayesi isə təxminən 20 faiz artıb. Ancaq hər kəs bilməlidir ki, bütün bu bərpa işləri böyük vəsait tələb edir. Yənə də deyirəm, Azərbaycan heç kimdən heç bir yardım, bir qəpik də yardım almayıb və almayacaq. Bu günə qədər almayıbsa, bundan sonra da almayacaq. Bunu öz imkanlarımız çərçivəsində edəcəyik. Mən tam əminəm ki, bütün planlarımız maksimum qısa müddət ərzində həyatda öz əksini tapacaq, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur nəinki Azərbay-

canın, dünyanın ən gözəl yerlərindən birinə çevriləcəkdir.

Sabah – oktyabrın 18-i tarixi gündür. 30 il bundan əvvəl Azərbaycan dövlət müstəqilliyini elan etmişdir. Bildiyiniz kimi, mənim təşəbbüslə milli bayramlarımızla bağlı Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi düzəlişlər edib. Mən hesab edirəm ki, bu düzəlişlər tarixi həqiqətə və tarixi ədalətə tam uyğundur. Bizim üçün əsas müstəqillik bayramı 28 May günüdür, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması günüdür. Biz haqlı olaraq, fəxr edirik ki, müsəlman aləmində birinci demokratik respublika məhz Azərbaycan xalqı tərəfindən yaradılmışdır. Biz bu gün müstəqil ölkə olaraq, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisiyik. Azərbaycan Respublikası Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisidir. 1991-ci il oktyabrın 18-də isə müstəqillik bərpa edilib. Edilən düzəlişlər məhz bu uyğunsuzluğa son qoydu və bunu hər kəs bilməlidir.

Onu da bildirməliyəm ki, hesab edirəm, o vaxt Azərbaycan rəhbərliyi müstəqilliyi elan edərkən çox əsassız vaxt itkisinə yol verib. Çünki müstəqillik daha əvvəl, daha tez elan oluna bilərdi. Bunu da hər kəs bilməlidir. Biz tarixə ədalətli yanaşmalıyıq. Biz ermənilərdən fərqli olaraq, heç bir mifologiya yaratmamalıyıq. Tarixi olduğu kimi bilməliyik və qiymət verməliyik. Çünki 1991-ci ilin oktyabrında bir çox keçmiş müttəfiq respublikalar artıq öz dövlət müstəqilliyini elan etmişdi. Məndə siyahı var, həm sizə, həm də Azərbaycan xalqına

bu məlumatı vermək istəyirəm, çoxları bəlkə də bilmir.

Keçmiş sovet müttəfiq respublikaları arasında öz müstəqilliyini birinci Litva elan etmişdir – 11 mart 1991-ci ildə. Ondan sonra Gürcüstan – 9 aprel 1991-ci il, Latviya – 4 may, Belarus – 27 iyul, Estoniya – 20 avqust, Ukrayna – 24 avqust, Moldova – 27 avqust, Qırğızıstan – 31 avqust, Özbəkistan – 1 sentyabr, Tacikistan – 9 sentyabr, Ermənistan – 21 sentyabr, Türkmənistan – 27 sentyabr, Azərbaycan – 18 oktyabr. Bu qədər gözləməyin səbəbi nə idi? Mən bu sualın cavabını bilirəm. Bu, ritorik sualdır. Ona görə 18 oktyabr gününü böyük təmtəraqla qeyd etmək, yaxud da ki, kiməsə buna görə minnətdar olmaq tamamilə yersizdir. Sovet İttifaqı dağılırdı, Rusiya Federasiyası özü dövlət suverenliyi haqqında Konstitusiyaya Aktını bizdən qabaq qəbul etmişdi. Rusiya çıxdı, Ukrayna çıxdı, bütün qalan respublikalar çıxdı. Azərbaycan rəhbərliyi nəyi gözləyirdi, kimi gözləyirdi? Bu tarixi bilmədən düzgün təsəvvür formalaşdırmaq çətindir. Gələcəkdə düzgün addımların atılması üçün də bu vacibdir və gənc nəsil də bunu bilməlidir. Tarixi həqiqət belədir. Amma eyni zamanda, o ildə digər tarixi həqiqət var – o da 17 noyabr tarixidir. 1990-cı il noyabrın 17-də Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə o vaxt Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikasının adı dəyişdirildi, «Sovet Sosialist» sözləri o addan götürüldü, sadəcə, Naxçıvan Muxtar Respublikası adlandırıldı. 1990-cı il noyabrın 17-də Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçrəngli bayrağı

Naxçivanda rəsmi bayraq kimi qəbul edildi. Bu tarixi videolar vardır. Eyni zamanda, Azərbaycan Ali Soveti qarşısında vəsatət qaldırıldı ki, oxşar addımı Azərbaycan Ali Soveti də etsin. Ancaq onlar bunu etmədi. Əksinə, 1991-ci ilin yazında Sovet İttifaqı çərçivəsində keçirilmiş referendumda – Sovet İttifaqının saxlanılmasına dair referendumda ovaxt ki Azərbaycan rəhbərliyi xalqın iradəsinə zidd olaraq, o referendumun nəticələrini saxtalaşdıraraq, Sovet İttifaqının saxlanılmasına səs verdi.

Ancaq Heydər Əliyev qoymadı ki, Naxçivanda bu referendum keçirilsin. İndi baxın, müstəqilliyə aparan addımlar hansılardır? Müstəqilliyə aparan yollar haradan keçib? 18 oktyabr ilə bağlı sabah mənim Azərbaycan xalqına təbrikim dərc ediləcək. Ancaq mən istərdim ki, hər kəs bu tarixi bilsin və müstəqilliyin əsas səbəbkarlarını tanıсын. Bizim müstəqilliyimizə gedən yol məhz 17 noyabr 1990-cı ildən başlanmışdır ki, indi Dövlət bayrağımız olan üçrəngli bayraq Dövlət bayrağı kimi təsis edildi. Bu gün bu tarixə toxunarkən, sadəcə olaraq, öz mövqemi, öz fikirlərimi sizinlə və Azərbaycan xalqı ilə bölüşmək istədim. Sabah digər tarixi gün qeyd olunacaq – Xudafərin qəsəbəsinin azad olunması. Bir il əvvəl oktyabrın 18-də Azərbaycan Silahlı Qüvvələri Xudafərin körpüsünə çıxdı və Xudafərin körpüsü üzərində Azərbaycan bayrağını qaldırdı. Xudafərin körpüsü Azərbaycan xalqının milli sərvətidir, Azərbaycan xalqının istedadının sübutudur. Biz Azərbaycan xalqına məxsus olan bu möhtəşəm memarlıq əsəri ilə haqlı olaraq fəxr edirik.

Müharibə artıq tarixdə qaldı, Dağlıq Qarabağ münəqişəsi də tarixdə qaldı, biz gələcəyə baxmalıyıq. Bu gün biz gələcəyi yaradıırıq, öz əllərimizlə yaradıırıq. Əminəm ki, bütün planlarımız – bu günə qədər bəyan edilmiş bütün hədəflər necə təmin edilmişdisə, növbəti dövr üçün nəzərdə tutulmuş hədəflər də təmin ediləcək. Biz bu hədəflərə çatacağıq, ölkəmizi gücləndirəcəyik, ordumuzu yenə də gücləndirəcəyik və Azərbaycan xalqının təhlükəsiz həyatını təmin edəcəyik. Əlbəttə, 30 il ərzində əziyyət içində, mənəvi əzab içində yaşamış köçkünləri maksimum qısa müddət ərzində öz doğma torpaqlarına qaytaracağıq. Bir daha sizi təbrik edirəm və yeni uğurlar, cansağlığı arzu edirəm. Sağ olun.

Vüqar Bayramov (*Milli Məclisin üzvü*): Möhtərəm, cənab Prezident, çox hörmətli Mehriban xanım! Füzuli sakinləri Sizi salamlayır, belə möhtəşəm tarixi günü onlara qismət etdiyinizə görə Sizə dərin minnətdarlıqlarını bildirirlər. Cənab Prezident, bu gün Füzuli rayonunun tarixində ən parlaq, ən qürurverici gündür. Çünki Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, bir il öncə 27 illik erməni işğalına son qoyuldu. Bütün bunlar, möhtərəm Prezident, Sizin heç də hər bir dövlət başçısına, siyasətçisinə qismət olmayan siyasi təmkininiz, beynəlxalq arenada böyük diplomatik nüfuzunuz və təbii ki, hərbi meydanında qəbul etdiyiniz cəsarətli qərarlar sayəsində mümkün oldu.

Möhtərəm Prezident, ümummilli liderimizin ən böyük arzusu torpaqlarımızın işğaldan azad olunması və ərazi bütövlüyümüzün bərpası idi. Qara-

bağı və bu gün Sizin rəhbərliyinizlə təməli qoyulacaq Füzuli şəhərini işğaldan azad edən gənclər ümummilli liderimiz Heydər Əliyev məktəbinin davamçıları və Sizin idarəçiliyinizin yetirmələridir. Cənab Prezident, Siz çox haqlı olaraq tarixi məqamlara toxundunuz, ümummilli liderimizin yenedən hakimiyyətə qayıtması füzulililərin taleyində həlledici rol oynadı. Məhz ulu öndərimizin inamı, böyük qətiyyəti nəticəsində 1994-cü ildə Füzuli rayonunun 21 kəndi, eləcə də strateji əhəmiyyət daşıyan Horadiz qəsəbəsi işğaldan azad olundu. Daha sonra Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, Horadiz qəsəbəsi şəhər statusu aldı və bu gün Horadiz Azərbaycanın ən inkişaf etmiş şəhərlərindən biridir.

Cənab Prezident, Füzuli sakinləri hər zaman Sizi Prezident və Ali Baş Komandan olaraq dəstəkləyib və Sizin rəhbərliyinizlə torpaqlarımızın işğaldan azad olunacağına inanıblar. Bu gün xoşbəxtik ki, biz məğlub xalqdan qalib xalqa çevrildik. Füzuli sakinləri hər zaman, möhtərəm Prezident, Sizin, eyni zamanda, çox hörmətli Mehriban xanımın diqqət və qayğısını hiss edib və qiymətləndiriblər. Sizin qeyd etdiyiniz kimi, işğaldan azad olunmuş ərazilərimiz – illər boyu həsrətlə baxdığımız və nisgilliklə xatırladığımız bu ərazilər artıq yeni quruculuq mərhələsinə qədəm qoyub. Cənab Prezident, Sizin rəhbərliyinizlə Füzuli rayonunda da bərpa və yenedən qurulma mərhələsi başlanıb. Artıq Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının inşası başa çatıb və yaxın vaxtlarda istifadəyə veriləcək. Bizim beynəlxalq hava limanı dünyada ən qısa müddətdə inşa

edilmiş beynəlxalq hava limanlarından biridir. Bütün bunlar ondan xəbər verir ki, Sizin rəhbərliyinizlə işğaldan azad olunmuş ərazilərimizə qısa zamanda həyat gələcək. Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, Qarabağ tezliklə cənnətə çevriləcək.

Cənab Prezident, cənnət Qarabağ bizimdir, cənnət Qarabağ Azərbaycandır! Sizin və çox hörmətli Mehriban xanımın rəhbərliyi ilə hər zaman bizim olacaq. Təşəkkür edirəm.

Akif Musayev (*AMEA-nın İqtisadiyyat İnstitutunun nəzdində postkonflikt ərazilərin bərpası elmi mərkəzinin rəhbəri*): Möhtərəm cənab Prezident! Çox hörmətli Mehriban xanım! Füzuli əhalisi Sizi Füzulidə salamlayır, hörmət və ehtiramını bildirir. Bu gün Füzuli əhalisi, azad olunmuş Füzuli torpağı sevinc içindədir.

Cənab Prezident, mən elm adamıyam. Keçən əsrin 90-cı illərində mən sovet dönəmi Azərbaycan Respublikasının iqtisadi inkişafını təhlil etmişdim və bu dövrü üç mərhələyə bölmüşdüm – 69-cu ilə qədər olan dövr, 69–83-cü illər və 83-cü ildən sonrakı dövr. Sovet respublikalarının iqtisadi inkişafı ilə Azərbaycanın o dövrdəki iqtisadi inkişafını müqayisəli şəkildə təhlil edərək, nəticələri ilə bağlı seriya məqalələrlə çıxış etmişdim. Həmin məqalələr «Azərbaycan iqtisadiyyatında Heydər Əliyev fenomeni» adlanırdı. Mən 69–83-cü illəri əhatə edən iqtisadi inkişafı Azərbaycan iqtisadiyyatının qızıl dövrü adlandırmışdım.

Bu gün də Sizin rəhbərliyinizlə Azərbaycan dövlətçiliyi və Sizin Ali Baş Komandanlığınızla Azərbaycan Ordusu özünün qızıl dövrünü yaşayır.

Cənab Prezident, xalqımızın dəstəyi, Sizin Ali Baş Komandanlığınızla müzəffər Azərbaycan Ordusu torpaqlarımızı işğaldan azad etdi. Azərbaycan oğulları torpaqlarımızın azad olunması naminə şəhid oldular. Biz şəhidlərin ruhu qarşısında baş əyirik, qazilərimize Allahdan şəfa diləyirik.

Cənab Prezident, Sizin Ali Baş Komandanlığınızla Azərbaycan Ordusu zəka müharibəsi apardı və müharibəni Qələbə ilə başa çatdırdı. Bu, dünya hərbi tarixində yeni səhifə açdı. Eyni zamanda, Siz indiyə qədər Azərbaycana qarşı haqsız olaraq formalaşmış ədalətsizliyə son qoyaraq, informasiya müharibəsində qələbə qazandınız. Həmçinin diplomatiya sahəsində qalib gəldiniz və erməni faşizminin havadarlarının nə dərəcədə ədalətsiz mövqe tutduqlarını dünyaya bəyan etdiniz.

Müharibədən, Qələbədən bir ilə yaxın vaxt keçib. Bu müddətdə burada görülən işlərin miqyası, intensivliyi, sürəti onu göstərir ki, çox yaxın vaxtlarda bu strateji hədəfə də Sizin ali rəhbərliyinizlə nail olunacaq, əhali öz doğma yurdlarına qayıdacaqdır. Nəhayət, Qarabağ ruhu, Qarabağ mədəniyyəti Qarabağ torpağına qayıdacaqdır.

Cənab Prezident, Sizin tapşırığınıza əsasən, repatriasiya potensialının proqnozlaşdırılması və effektiv təşkili ilə bağlı araşdırmalar aparılır. İlk nəticələrə görə, əhalimizin çox böyük əksəriyyəti qayıtmaq əzmindədir və bu prosesi səbirlə gözlə-

yirlər. Əmin ola bilərsiniz ki, bu insanlar Qarabağda aparılan quruculuq işlərində yaxından iştirak edərək, Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafına öz töhfələrini verəcəklər. Cənab Prezident, Füzuli əhalisi həmişə dövlətçiliyin, öz Prezidentinin yanında olub, bundan sonra da yanında olacaqdır. Füzuli əhalisi də bu quruculuq prosesində yaxından iştirak edərək, öz töhfəsini vermək arzusundadır və bu belə də olacaqdır. Mən kiçik bir kənddə – Qorqan kəndində anadan olmuşam və o, təmas xəttində idi. Mən ildə bir dəfə yaz vaxtı övladlarımla, nəvələrimlə gəlib o kəndə binoklla baxırdım. Fikirləşirdim ki, nə vaxtsa o torpağa qayıtmaq və anadan olduğum o kəndi görmək mənə qismət olacaqmı? Bir dəqiqə də olsun, ümidimizi itirməmişdik. Amma mən yaşda olan insanların bir nigarançılığı vardı ki, birdən ömür vəfa etməz o torpaqları görüm.

Cənab Prezident, çox sağ olun. Sizə minnətdarıq. Azərbaycan dövlətinə, Azərbaycan xalqına, Azərbaycan Ordusuna, Azərbaycan əsgərinə, Azərbaycan zabitinə minnətdarıq ki, bu sevinci bizə yaşatdı. Allah Sizi qorusun, Allah Sizin ailənizi qorusun. «Dəmir yumruq» yerindədir. Sağ olun.

Elçin Həşimov (*Azərbaycan Milli Konservatoriyasının dosenti, Xalq artisti*): Möhtərəm cənab Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandanımız və çox hörmətli Mehriban xanım!

Sizi bu müqəddəs Qarabağ torpağında, Füzuli rayonunda görməkdən çox sevincli və qürurluyuq. Qarabağ torpağı, həmçinin Füzuli rayonu Azərbaycan mədəniyyətinə, musiqi mədəniyyətinə çox

böyük simalar bəxş edib: xanəndələr, musiqiçilər, ifaçılar, bəstəkarlar. Təkcə bir insanın adını qeyd etmək kifayət edər – bu gün tədris olunan Azərbaycan muğam proqramının müəllifi, ustad sənətkarımız Seyid Şuşinski məhz bu rayonun, Füzuli rayonunun övladıdır. Biz də gözümüzü açıb elə bu muğam musiqisini, xalq musiqisini eşitmişik və bu mühitdə formalaşmışıq. Əlbəttə ki, bu gün bizim muğamımız çox böyük nailiyyətlər əldə edir. Bu da Sizin və təbii ki, Mehriban xanımın muğamımıza xüsusi qayğısı ilə mümkün olub. Biz bunu daim hiss edirik və bu, danılmaz bir faktdır. Hələ torpaqlarımız işğal altında olarkən Qarabağda muğam mərkəzləri tikildi. Füzulinin yoxluğu zamanı Horadizə şəhər statusu verildi, orada, həmçinin Ağdamda, Ağcabədidə muğam mərkəzlərinin tikilməsi böyük rəmzi məna daşıyır. Bu, muğam ifaçılığına, muğam sənətinə, yeni muğam ifaçılarına çox böyük stimül verdi. Mən bir də ona görə qürurluyam ki, Sizin tapşırığınıza əsasən tikilmiş Zəfər yolu mənim anamın, atamın doğulduğu kəndlərdən – məhz Əhmədbəyli, Mahmudlu kəndlərindən başlanır. Çox sevinirəm, hər zaman, hər yerdə deyirəm ki, mənim uşaqlığım burada keçib, buralarda çox gözəl günlər görmüşük və bundan sonra da gözəl günlər görəcəyik. Biz buna inanırıq, necə ki, həmişə Sizə inanmışıq.

Çıxışımın sonunda, cənab Prezident, bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Bu yaxınlarda Siz bizim qardaş Türkiyə kanallarının birinə müsahibə verərəkən söylədiniz ki, mən o torpaqlara, işğaldan azad

olunmuş torpaqlarımıza gedərkən, gözlərimin önünə o bölgələrdə yaşamış insanlar gəlirdi. Çünki onlar buraları görmürlər, onlar bizim gözlərimizlə onu görməlidirlər. Siz dediniz ki, hər zaman mənim gözlərimin önündə onlar idi, nə qədər əzab-əziyyət çəkiblər. Bu sözlər hamımızı çox duyğulandırdı və eyni zamanda, qürurlandırdı.

Biz fəxr edirik ki, bizim Sizin kimi liderimiz, Ali Baş Komandanımız var. Azərbaycan xalqı, Qarabağ camaatı Sizinlə qürur duyur. Füzulililər Sizinlə fəxr edir və qürur duyurlar. Bu gün Füzuli torpağında olmağımızın, onun işğaldan azad olunmasının bir illiyini qeyd etməyimizin səbəbkarı Siziniz və heç zaman unudulmayacaq şəhidlərimizdir, qəhrəman qazilərimizdir. Buna görə Sizə təşəkkürümüzü bildiririk. Çox sağ olun, var olun. Allah Sizi qorusun. Qarabağ Azərbaycandır!

Aysel Cəfərli (*ADA Universitetinin tələbəsi*): Möhtərəm Prezident və hörmətli Mehriban xanım! Bu gün Sizin qarşınızda bir tələbə kimi, xüsusilə də Zəfər çalmış ölkənin tələbəsi kimi çıxış edirəm. Bu çox şərəfli və qürurvericidir. Doğma yurdumun adını yüksəklərə qaldırmaq nəinki mənim, hər birimizin vətəndaşlıq borcudur, xüsusən də ağır pandemiya dövründə. Bilirik ki, bu xəstəlik qlobal bir problemdir və Azərbaycan onunla ən yüksək səviyədə mübarizə aparır. Mən inanıram ki, biz bu xəstəliyə qalib gələcəyik. Çünki biz İkinci Qarabağ müharibəsinin qalibləriyik. O müharibənin ki, 44 gün ərzində öz şücaətimizi, qəhrəmanlığımızı bütün dünyaya göstərdik və burada «biz də varıq» dedik.

Düzdür, Qarabağı görməsəm də, səsini-sorağını çox eşitmişəm. Tarixə nəzər salsaq, oranın necə möhtəşəm yerlər olduğunu və buna görə də basqınlara məruz qaldığının şahidi oluruq. Məsələn, 1993-cü ilin sonlarında Qarabağın çox hissəsi ermənilər tərəfindən zəbt olunmuşdu. Lakin ümummilli liderimiz Heydər Əliyev hakimiyyətə gəldikdən sonra Azərbaycanın həm daxili, həm də xarici həyatında mühüm irəliləyişlər oldu. Buna 1994-cü ilin yanvarında baş tutmuş Horadiz əməliyyatını nümunə göstərsək, mənəcə, tam yerinə düşər. Çünki Horadizin bugünkü gözəlliyi hər kəsi valeh edir.

Azərbaycan sürətlə inkişaf edir, digər ölkələr arasında tanınmağa başlayırdı. Əfsuslar olsun ki, 2003-cü il dekabrın 12-də biz ümummilli liderimizi itirdik və xalqımız dərin kədəre qərq oldu. Lakin, cənab Prezident, Siz Prezident seçildəndən sonra xalqımız yenidən dirçəlməyə başladı, Azərbaycan yenidən inkişaf etməyə başladı. Mən əminəm ki, qəlbimizdə yaşatdığımız ümummilli liderimiz əgər hazırda Azərbaycanı görsəydi, necə sürətlə inkişaf etdiyinin, əmin əllərdə olduğunun və ən əsası, Qarabağımızı aldığımızın şahidi olar və sevinib, fərəhlənərdi. Təbii ki, bunlar Sizin düzgün mövqenizin və uzaqgörən siyasətinizin nəticələridir. Unutmaq olmaz ki, torpaq su ilə qarışanda palçıq olur, qanla qarışanda Vətən. Buna görə Allahdan şəhidlərimizə rəhmət, qazilərimizə şəfa və digər əsgərlərimizə uzun ömür diləyirəm.

Sizə çox təşəkkür edirəm ki, bu sevinci bizə yaşatdınız. Eyni zamanda, şəhid ailələrinə və qazilərə göstərdiyiniz dəstəyə görə də Sizə minnətdarlığımı bildirirəm. Bunu da vurğulamaq istəyirəm ki, məcburi köçkün ailələrinə göstərdiyiniz dəstək də danılmazdır. Çünki neçə-neçə tələbənin ödənişini qarşılıdığınızın şahidiyik və o tələbələrdən biri də mənəm. İllərdir xəyalını qurduğum yüksək təhsil imkanına malik ADA Universitetinə bu il qəbul olmuşam və eyni zamanda, Prezident təqaüdünə layiq görülmüşəm. Bunun üçün Sizə çox təşəkkür edirəm. Məqsədim gələcəkdə üzünü görmədiyim, azad olunmasını eşidəndə kövrəlib ağladığım Füzuli rayonunda hüquqşünas kimi fəaliyyət göstərməkdir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Zülfüqar Əliyev (*Füzuli rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri*): Möhtərəm cənab Prezident! Hörmətli Mehriban xanım! Azərbaycan xalqına ilk Qələbə sevincini ulu öndər, fenomen şəxsiyyət Heydər Əliyev Ali Baş Komandan olduğu dövrdə yaşatdı. İkinci Qələbə sevincini də yenə Füzuli cəbhəsində, hörmətli Prezidentimiz, Siz yaşatdınız. Üçüncü Qələbə sevinci də yenə Füzulidən başladı. Bu sevinci də Siz bizə XXI əsrin müharibəsini apararaq yaşatdınız. Buna görə də Sizə «Çox sağ olun, ömrünüz uzun olsun!» – deyirik.

Bu tərəfə uçan quşlara biz həmişə həsəd aparardıq. İndi Sizin saldığınız o Zəfər yolu ilə – o şüşə kimi yolla biz Şuşaya gedirik, Füzuliyə gəlirik. Şuşada festivallar keçiririk, «Xarıbülbul» festivalını, Vaqifin Poeziya Günlərini, Üzeyir Hacıbəylinin

musiqi festivalını keçiririk. Mehriban xanımın dəstəyi ilə Heydər Əliyev Fondunun hesabına bizim oradakı müqəddəs məscidlərimiz – Yuxarı Gövhər ağa və Aşağı Gövhər ağa məscidləri, Saatlı məscidi, habelə Xalça Muzeyi, Rəsm qalereyası təmir olunub, vətəndaşların istifadəsinə verilib. Bütün bunlara görə Sizə minnətdarlığımızı bildiririk, möhtərəm Prezidentimiz.

Siz beynəlxalq hava limanı tikdirməklə Füzuli rayonu ilə Bakı arasındakı məsafəni 30 dəqiqəyə endirmisiniz. Çox sağ olun, bu hava limanı, mən deyərdim ki, Füzulinin simvoludur, Füzulinin açarındır. Füzulililər Sizi çox sevirlər. Möhtərəm cənab Prezident, 2003-cü ildə füzulililər öz qəti sözünü deyib, yekun qərarını veriblər. Siz bizim əbədi Prezidentimizsiniz. Biz o vaxt düzgün seçim etməsəydik, bu gün burada görüşə bilməzdik.

Allah Sizi qorusun, Allah Sizə cansağlığı versin. Azərbaycanın gələcəyi naminə Sizə uğurlar arzulayırıq. Çox sağ olun.

İlham Əliyev: Çox sağ olun, əziz dostlar, xoş sözlərə görə sizə minnətdaram. Təkcə bir şeyi əlavə etmək istərdim ki, bu bizim hamımızın Qələbəsidir. Çünki Azərbaycan xalqı yorulmadan bu Qələbəyə doğru addımlayırdı. Hər birimiz, hərə öz yerində öz töhfəsini ümumi Qələbəmizə, ümumi inkişafımıza verərək, bu günü, bu müqəddəs günü yaxınlaşdırırdıq.

Təsadüfi deyil ki, İkinci Qarabağ müharibəsi bizdə Vətən müharibəsi adlandırılır. Çünki hər birimiz, hər bir Azərbaycan vətəndaşı bu günü nəinki

səbirsizliklə gözləyirdi, bu günə inanırdı, öz əməyi ilə bu günü yaxınlaşdırırdı. Bizim üçün, xalqımız üçün torpaqlarımızın azad olunmasından daha vacib məsələ heç vaxt olmamışdır. Mən hesab edirəm ki, Qələbəmizin əsas amillərindən biri də məhz budur. Çünki biz Qarabağı unutmadıq, biz o vəziyyətlə barışmadıq. Halbuki bizə deyilirdi ki, artıq realılıqla gərək hesablaşsınız, siz birinci müharibədə, yəni ötən əsrin 90-cı illərində məğlubiyyətə uğramısınız. Siz indi gərək bu vəziyyətlə barışıb ermənilərlə kompromisə gedəsiniz, dil tapasınız. Mənim mövqem bəllidir. Mən bu mövqeni həm ölkə daxilində, həm beynəlxalq tədbirlərdə bütün kürsülərdə çıxış edərkən bəyan edirdim ki, biz bu vəziyyətlə heç vaxt barışmayacağıq. Mənə güc verən məhz xalqımızın əzmkarlığı idi. Çünki xalqımız barışmadı və bu torpaqları görməyən cavan qız görün hansı sözləri deyir. Bu torpaqları görməyən cavanlarımız bu torpaqlar uğrunda ölümə gəldilər. Bu, xalqımızın böyüklüyünü bir daha göstərir. Tarixdə müharibələr, münaqişələr çox olub, elə hallar olub ki, xalqlar istila ilə, işgalla barışmış olublar, boyunlarını büküb əyilmiş olublar. Amma bizim xalqımız həmişə başını dik tutub. Biz həmişə bir arzu ilə, bir fikirlə yaşamışıq ki, gün gələcək, ədaləti bərpa edəcəyik, xalqımızın üstündən «məğlubedilmiş» sözünü atacağıq, qürurlu xalq kimi, müzəffər xalq kimi yaşayacağıq və o gün gəldi. Əgər xalqımız buna inanmasaydı, əgər cəmiyyətimiz bizim o sahədəki siyasətə dəstək olmasaydı, müharibəni bu nəticələrlə başa vurmaq çox çətin olardı. Ona görə

bu bizim hamımızın Qələbəsidir, hamımızın təntənəsidir.

Əlbəttə, bir çox amillər var. Bu haqda artıq danışılıb. Bu Qələbəmizi şərtləndirən amillər nəzərə alınaraq, kitablarda, məqalələrdə, elmi araşdırmalarda yazılacaq. Amma hesab edirəm ki, bunların arasında ən başlıcası məhz əyilməz ruhumuz və vətənpərvərliyimizdir. Məhz bu bölgədə bizim cavanlarımız, cavan əsgər və zabitlərimiz ölümə gədirdilər. Bütün o mövqələrdə, o dağlıq mövqələrdə ermənilər yerləşmişdilər. Onlar orada 30 il yerləşmiş, istehkamlar, bunkerlər, uzunmüddətli atəş nöqtələri qurmuşdular. Biz isə düzənlik olan yerdən o təmas xəttini keçərək, o istehkamları yararaq gədirdik, bizim gənclər ölümə gədirdilər. Ona görə birinci amil vətənpərvərlik, Vətənə olan sevgi, məhəbbətdir. Bu amil bizim xalqımızı bundan sonra da yenilməz xalq kimi yaşadacaqdır.

Əsas vəzifəmiz – torpaqlarımızın qurulması, bərpası öz yerində – gəncləri bu vətənpərvərlik ruhunda böyütməkdir. Çünki bu olmasa, onda bizim arzularımız yarımçıq olacaq. Vətənpərvərlik olsa, Vətənə bağlılıq olsa, heç bir qüvvə bizim qabağımızda dura bilməz. Bizi həm müharibədən əvvəl, həm müharibə zamanı, həm də bəziləri müharibədən sonra hədələməyə çalışırdılar və hələ də çalışırlar. Amma bütün bu səylər puça çıxdı. Çünki heç kim bizim iradəmizi əyə bilməz. Biz öz ləyaqətimizi, qürurumuzu, öz müstəqilliyimizi heç kimə güzəştə getməyəcəyik. Bunu hər kəs bilsin. Bizi hədələməyə çalışanlar indi haradadırlar? Hamı üçün dərs

olmalıdır, ibrət olmalıdır. Azərbaycanla diktat dili ilə, hədə-qorxu dili ilə heç kim danışa bilməz.

Mən bir daha sizi bu müqəddəs gün münasibətilə – Füzulinin azad olunması günü münasibətilə təbrik edirəm, sizə cansağlığı arzulayıram. Arzu edirəm ki, tezliklə bu gözəl diyarı bərpa edək. Sizinlə burada hələ çox-çox görüşəcəyik. Bir daha sağ olun.

* * *

İ l h a m Ə l i y e v: İşlər gedir?

S a k i n: Bəli, bəlkə 1000-dən çox texnika vardır.

İ l h a m Ə l i y e v: Orada indi işlər yaxşı gedir.

S a k i n: Çox yüksək səviyyədə, cənab Prezident.

İ l h a m Ə l i y e v: Milli qəhrəmanlarla görüşüm.

Polkovnik Hüseynov: Cənab Ali Baş Komandan, polkovnik Hüseynov.

Mayor Səfərov: Cənab Ali Baş Komandan, mayor Səfərov.

İ l h a m Ə l i y e v: Gəlin baş planla tanış olaq, sonra Zəfər Muzeyinin də təməlini bərabər qoyaq.

Anar Quliyev (*Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri*): Möhtərəm Prezident, hörmətli Mehriban xanım, Füzuli Memorial Kompleksi şəhərin mərkəzi hissəsində yaradılacaq. Durduğumuz məkanda, 5 hektarlıq ərazidə İşğal Muzeyi, Memorial Kompleks və ona bitişik Zəfər parkı salınacaq. Həmçinin yüksək bir məkanda Bayraq Meydanı yaradılacaq. İcazənizlə, kiçik bir film nümayiş etdirmək istərdik.

Film nümayiş olunur.

Anar Quliyev: Cənab Prezident, videoda da göründüyü kimi, Bayraq Meydanı şəhərin ən yüksək nöqtəsində salınacaq və Füzulinin yeni simvolu olacağına inanırıq. Xüsusən də axşam vaxtı işıqlandırılma effektləri ilə hər tərəfdən görünəcək. Muzey 6 əsas zaldan ibarət olacaq. Hər zal bir mövzuya həsr olunacaq, Füzulinin və Qarabağın strateji əhəmiyyətindən bəhs edəcək. Muzeyin alt qatında erməni işğalçıları tərəfindən qurulmuş istehkamlar təqdim olunacaq. Bununla yanaşı, Füzulini azad edərkən bizim hərbiçilərimizin mükəmməl qurduğu strategiyaya həsr olunmuş bir zal da olacaq. Həmçinin Füzuli işğaldan azad olunduqdan sonra onun görkəmi, bugünkü vəziyyəti və təbii ki, şəhidlərimizin xatirəsinə həsr olunmuş ayrıca bir ekspozisiya da təşkil olunacaq. Muzey böyük bir parkda yerləşəcək. Parkda, həmçinin Zəfər abidəsi qurulacaq. İcazənizlə, abidənin müəllifi Rəşad Mehdiyevi təqdim edirəm.

Rəşad Mehdiyev: Hörmətli cənab Prezident, hörmətli Mehriban xanım, mənim əsərimə dəyər verdiyinizə görə Sizə təşəkkür edirəm. Bu abidə üç hissədən ibarətdir. Podium, sonra lövhə və sütunlar. Lövhədə Füzulidə ağır döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak olmuş igidlərin adları əks olunacaq. Abidənin davamında 44 sütun olacaq ki, 44 simvolumu – 44 günü əks etdirəcək.

İlham Əliyev: Səmadan da görünəcək?

Rəşad Mehdiyev: Yuxarıdan və hər tərəfdən görünəcək. Orada elə bir instalyasiya yaranacaq ki, bu 44 simvolu havada kimi görünsün.

İlham Əliyev: Çox sağ olun. Çox təsirli əsərdir. Bu dağıntılar açıq səma altında da olacaq?

Anar Quliyev: Bəli, növbəti hissədə Zəfər parkı ilə yanaşı, 5 hektarda İşğal Muzeyi və park təşkil ediləcək. Dağıntılar bu gün həmin ərazidədir, olduğu kimi konservasiya olunub saxlanılacaq.

İlham Əliyev: Azad edilmiş hər bir şəhərdə belə bir yer saxlayırıq, dağıntılar qalsın ki, camaat görsün, gənclər görsün, xarici qonaqlar gəlib görsünlər.

Sakinlər: Qarabağ bölgəsi həm abidələri ilə, həm də kəhrizləri ilə məşhur olub. Böyük mədəniyyətdir. Ümumiyyətlə, kəhriz mədəniyyətinin Qarabağda çox böyük şəbəkəsi var. Bizim kənddə Şah Abbas tərəfindən açılmış kəhriz var idi.

İlham Əliyev: Hansı kənddir sizinki?

Sakinlər: Qarğabazar.

İlham Əliyev: Qarğabazar məşhur kənddir. Azad olunanda biz çox sevinirdik. Çünki böyük kənddir.

Sakin: Azad olunanda o qədər ağladım ki... Ən qədim məktəb də oradadır.

İlham Əliyev: Kəhrizlər baş planda nəzərdə tutulur?

Anar Quliyev: Bulaqlar da var burada, cənab Prezident, bəziləri artıq açılıb və müayinə olunub.

İlham Əliyev: Əlbəttə, bunu nəzərə alın.

Anar Quliyev: Kəhrizlərə də mütləq bir-bir baxacağıq.

İlham Əliyev: Ümumiyyətlə, inşaat zamanı gərək Füzuli ictimaiyyəti ilə siz sıx əlaqədə olasınız,

həm burada, həm də Bakıda. Bu müzakirədə də onlar iştirak etsinlər.

S a k i n: Cənab Prezident, mən də Sizi salamlayıram, öz evinizdə salamlayıram, hamımız bir yerdə. Deyilən bütün sözlərin hamısına mən də şərikəm. Bu illər ərzində Siz bütün övladlarımızı, keçmiş məcburi köçkün uşaqlarının hamısını oxutmuşunuz. Çünki onların təhsil haqqını dövlət ödəyib. Hər il bizim 500–600 şagirdimiz ali məktəblərə qəbul olur. Ulu öndər təməlini qoydu və bu gün də Siz onu davam etdirirsiniz.

S a k i n l ər: Allah ulu öndərə rəhmət eləsin.

S a k i n: Mən də, cənab Prezident, Sizi salamlayıram öz doğma evinizdə. Yaralıları birinci bizə – Sizin sərəncamınızla tikilmiş Müalicə Diaqnostika Mərkəzinə, mərkəzi xəstəxanalara gətirirdilər. Azərbaycanın həkimləri, professorları, alimləri bizi tək qoymadılar, birinci gündən Füzuli həkimlərinin köməyinə gəldilər. Bu könüllü proses bizim ürəyimizi dağa döndərdi, rıqqətə gətirdi. Yəni əsgərlərə qulluq etməyimizə, onlara yardım göstərməyimizə çox kömək oldular. Biz onların təcrübəsini öyrəndik. Yəni hər bir əsgərin sinəsində, ürəyinin başında Azərbaycan bayrağı var idi. Hamısı istəyirdi ki, o şərəfli bayrağı aparıb Şuşada ucaltsın. Bu bizi daha da rıqqətə gətirirdi. Biz həkimlər bütün günü onların qayğısına qalırdıq, onlara qardaş kimi, övlad kimi kömək göstərirdik, xidmət edirdik. Bu Zəfəri, bu Qələbəni bizə yaşatdığınıza görə Sizə təşəkkür edirəm.

İlham Əliyev: Mən sizə, bütün həkimlərə təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sakin: Cənab Prezident, mən tez-tez BMT-nin baş ofisində tədbirlərə qatılıram. Sizin orada ilk gündən çıxışlarınızı qürurla izləmişəm. Yəni sağlam duruşunuzla, o qamətinizlə bu 44 gündə də o mesajları dünyaya verdiniz. Sizin o mesajlarınız ölkəmizi beynəlxalq aləmdə bir daha tanıtdırdı. Həm də ölkəmizlə bağlı çox böyük bir təbliğat getdi. Yəni Siz 30-dan çox müsahibə verdiniz.

İlham Əliyev: Ermənilər uzun illər idi ki, bizim haqqımızda olmanın yalanlarını uydururdular, öz şəbəkələri vasitəsilə də bunu yayırdılar. Bizim beynəlxalq mediaya çıxmağa o dərəcədə imkanımız yox idi. Ona görə bu imkandan istifadə etdik və müharibə dövründə hiss olunurdu ki, fikir daha çox reallığa əsaslanır.

Sakin: Cənab Prezident, Siz bizim xilaskarımızsınız. Gənclərdən tutmuş mənim kimi yaşlı insanlara qədər Sizi xilaskar bilirik.

İlham Əliyev: Mənim borcum idi, vəzifəm idi. Həmişə hiss edirdim ki, xalq arxamdadır. Mənə güc, inam verən o idi. Bizi Qələbəyə aparan ürəyimizdəki inam oldu.

Sakin: Cənab Prezident, mən üç əsas faktı qeyd etmək istəyirəm – birincisi, o «Dəmir yumruq» siyasətiniz, ikincisi, xalqın Sizin ətrafınızda möhkəm birləşməsi, üçüncüsü, şanlı ordumuzun Qələbəsi. Ordumuzun bu şanlı Qələbəsinin özülü 1993-cü ildə qoyulmuşdur.

İlham Əliyev: Ordu məsələləri həmişə birinci sırada idi mənim üçün. Ona görə təsadüfi deyil ki, bizim dövlət büdcəmizdə həmişə birinci xərclər həcminə görə ordu xərcləri idi. Bəli, görülmüş işlərlə bağlı ictimaiyyətə vaxtaşırı məlumat verilir, paradlar keçirilirdi, müxtəlif görüşlərim işıqlandırılırdı. Amma biz görülmüş bütün işləri təqdim edə bilmirdik. Çünki bunlar, əlbəttə, məxfi xarakter daşıyırdı. Amma müharibə zamanı göstərdik.

Futbolçu: Hamımız təşəkkür edirik. Hamımız çalışırdıq xidmət edək, hərbi kimi olmasa da, idmançı kimi çalışırdıq ki, Qarabağa xidmət edək. Biz beynəlxalq oyunlarda həmişə bir az məğlub kimi idik, amma indi fərqli çıxış etməyə çalışırıq.

İlham Əliyev: Əlbəttə, artıq biz bundan sonra qalib xalq kimi əbədi yaşayacağıq.

Anar Quliyev: Cənab Prezident, Füzuli şəhərinin işğaldan əvvəl məskunlaşma ərazisi bu xəritədə tünd rənglə göstərilib. İndi artıq 397 hektar təşkil edir. Yeni baş plana görə artıq bu sarı rənglərlə göstərilmiş ərazi, o cümlədən hava limanı daxil olmaqla, 1936 hektar təşkil edəcək. Şəhər, ümumiyyətlə, 50 min nəfər üçün planlaşdırılır. Yəni hesabət dövrünə – 2040-cı ilə 50 min nəfərlik şəhər olacaqdır.

İlham Əliyev: Torpaq da yaxşı, münbit torpaqdır. İndi aparılan şum, səpin, əkin o məqsədi güdür ki, vaxt itirməyə, bu torpağı artıq diriliyə gətirək. Ona görə camaat qayıdandan sonra, əlbəttə ki, yenidən bölgü aparılacaq. Bir də ki, burada həyatıyanı torpaqlar da nəzərdə tutulur, mənə mənə

ruzə edildi. Kəndlərdə hər bir evin təqribən ən azı 12 sot torpağı olacaqdır.

A n a r Q u l i y e v: «Ağıllı şəhər» yanaşması təbii ki, burada həm ağıllı idarəetməni, həm də müasir texnologiya üzrə peşəkar kadrlar hazırlanmasını nəzərdə tutur. Ağıllı cəmiyyət, sağlam ətraf mühit, həyat tərzi, nəqliyyat və rabitə, rəqəmsal əsaslı şəbəkələr qlobal miqyasda yeni yanaşmadır. Çalışacağıq burada sağlam ətraf mühit, parklar, çoxlu yaşıllıq olsun.

İ l h a m Ə l i y e v: Burada ictimai zonalar – gəzinti, velosiped yolları çox olacaq.

A n a r Q u l i y e v: Bəli, cənab Prezident. Burada az və ortamərtəbəli çoxmənzilli binalar inşa ediləcək. Daha sonra həyətyanı bağ sahələri olan fərdi evlər tikiləcək. Şimal hissədən nəqliyyat dəhlizi, avtomobil yolları, dəmir yolları çəkiləcək, aeroport artıq tikilib. Ona görə yaşayış hissəsini biz şəhərin sol tərəfinə daha çox yerləşdirdik və aeroporta yaxın ərazilər daha çox məşğulluq yerləri olacaq. Burada sənaye parkı, logistika parkı var. Şəhərdə, həmçinin ekopark yaradılacaq. Şəhər ətrafında çox böyük ərazidə meşə zolaqları da olacaq. Avtovağzal, dəmir yolu vağzal şəhərin girəcəyində yerləşəcək. Gələcəkdə böyük bir idman zonasının yaradılması, stadionun tikilməsi planlaşdırılır.

Məşğulluğa gəldikdə burada nəqliyyat-logistika əsas sahə olacaq. Əsasən sənaye, yüngül sənaye və təbii ki, turizm.

S a k i n: Cənab Prezident, 500-dən artıq iş yeri yaradılıb.

İlham Əliyev: Daimi?

Sakin: Bəli.

İlham Əliyev: Bu işlərə Füzulidən olan gəncələr, insanlar cəlb edilsin.

Anar Quliyev: Avtomobil yolları 46 kilometr təşkil edəcək. Piyada, velosiped yolları 85 kilometr. Məsələn, avtomobil yolları tamamilə ayrılacaq, ayrıca zolaqla ancaq piyada, velosipedlə hərəkət üçün şərait təmin olunacaq.

İlham Əliyev: Ekoloji, təmiz şəhər nəqliyyatı.

Anar Quliyev: Bəli, bu, prioritetlərimizdən birincisidir.

İlham Əliyev: İndi böyük xəstəxananın layihəsi hazırlanır. Yaxın həftələrdə mənə təqdim ediləcək.

İdmançı: İnşallah, Füzulidə böyük idman kompleksləri olacaq.

İlham Əliyev: Sözsüz. Olimpiya İdman Kompleksi mütləq yaradılacaq.

İdmançı: Çox təşəkkür edirik, sağ olun.

Sonra Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva Füzuli Memorial Kompleksinin və Füzuli şəhərinin bərpasının təməl daşını qoydular.

**MÜSTƏQİLLİYİMİZİN BƏRPA
EDİLMƏSİNİN 30-cu İLDÖNÜMÜ
MÜNASİBƏTİ İLƏ AZƏRBAYCAN
XALQINA MÜRACİƏT**

Əziz həmvətənlər!

Sizi xalqımızın dövlətçilik ənənələrinin yenidən dirçəldilməsinin – müstəqilliyimizin bərpa edilməsinin 30-cu ildönümü münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm.

1991-ci il oktyabrın 18-də Azərbaycan XX əsrdə ikinci dəfə müstəqilliyə qovuşmaq imkanı qazanmış, «Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında» Konstitusiya Aktı ilə özünün Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olduğunu dünyaya bəyan etmişdir.

Azərbaycan müstəqilliyinin ilk illərində çoxsaylı təhlükələrlə üzləşmiş, ağır sınaqlardan keçmişdir. Daxili çəkişmələr, dövlət idarəçiliyindəki özbaşnalıq və səriştəsizlik, ağır siyasi və iqtisadi böhran ölkəni vətəndaş müharibəsi astanasına gətirmiş, onun gələcək taleyini sual altına qoymuşdu. Məhz bu şəraitdə Azərbaycan torpaqları Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğala məruz qalmış, yüz minlərlə soydaşımız öz dədə-baba yurdlarından didərgin düşmüşdür. Baş verənlər bir daha göstərmişdir ki, həqiqi müstəqilliyi qoruyub saxlamaq onu əldə etməkdən qat-qat çətindir.

Azərbaycan tarixinin bu ağır dönəmində ulu öndər Heydər Əliyev xalqın tələbi ilə hakimiyyətə qayıtdı. Yalnız bundan sonra müstəqilliyin yenidən itirilməsi təhlükəsinin qarşısı alındı. Qısa müddətdə ölkəmizin müstəqil daxili və xarici siyasət strategiyasının təməl prinsipləri müəyyən olundu, ictimai-siyasi sabitlik, dövlət intizamı təmin edildi, demokratik islahatların həyata keçirilməsinə və ordu quruculuğu prosesinə başlandı. Azərbaycan gələcək taleyi baxımından həlledici rola malik «Əsrin müqaviləsi»ndə iştirakı ilə dünyanın enerji xəritəsində xüsusi mövqə qazandı, qlobal iqtisadi mühitə inteqrasiya proseslərinə qoşularaq, gələcək müvəffəqiyyətlərinə yol açan cəsarətli addımlar atdı. Azərbaycan özünün milli maraqları əsasında müstəqil xarici siyasət yürüdür və dünya miqyasında etibarlı tərəfdaş kimi tanınır. Son illər ərzində iqtisadiyyatımızın həcmi üç dəfədən çox artmış, güclü iqtisadi infrastruktur yaradılmış, mədəni irsimizin qorunması, inkişafı və təbliğində, təhsil, səhiyyə və digər sosial sahələrdə ciddi uğurlar əldə edilmiş, insanlarımızın maddi rifahı əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşmışdır. Torpaqlarının 20 faizinin 30 ilə yaxın işğal altında qalmasına baxmayaraq, Azərbaycan məqsədlərinə doğru daim inamla irəliləmiş, öz hədəflərindən yayınmamışdır.

Uzun illər ərzində Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı üçün rəhbər tutulan strateji xəttin, ölkəmizin daha da güclənməsi üçün görülən fasiləsiz işlərin məntiqi nəticəsi isə tarixi ədalətin bərqərar olması – Vətənimizin ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi ol-

du. Rəşadətli ordumuz döyüş meydanında həqiqi qəhrəmanlıq və vətənpərvərlik nümayiş etdirərək, cəmi 44 gündə torpaqlarımızı işğaldan qurtardı. Azərbaycan xalqının apardığı Vətən müharibəsi Ermənistanın kapitulyasiya aktını imzalaması ilə nəticələndi. Azərbaycanın Vətən müharibəsindəki Zəfəri regionumuzda yeni reallıqlar yaratdı.

Bizə Zəfər bəxş etmiş bütün igid oğullarımıza bir daha minnətdarlığımızı bildirir, Vətənimizin ərazi bütövlüyü naminə canlarından keçmiş şəhidlərimizin əziz xatirəsini ehtiramla yad edirik.

Hörmətli həmvətənlər!

Mənim təşəbbüslə irəli sürülmüş Qanun layihəsinin qəbul olunması ilə bu ildən etibarən 18 oktyabr ölkəmizdə Müstəqilliyin Bərpası Günü kimi qeyd ediləcəkdir. Bu gün biz 30 illik müstəqillik tariximizdə ilk dəfə olaraq müstəqilliyimizin bərpasının ildönümünü ərazi bütövlüyünü təmin etmiş qalib xalq kimi qarşılayırıq. Yaxın tariximizin bu əlamətdar hadisəsi münasibətilə bütün Azərbaycan xalqını bir daha ürəkdən təbrik edir, ən xoş arzularımı yetirirəm.

Müstəqilliyimiz əbədidir, dönməzdir, sarsılmazdır!

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 18 oktyabr 2021-ci il

**QƏTƏR DÖVLƏTİNİN BAŞ NAZİR
MÜAVİNİ, XARİCİ İŞLƏR NAZİRİ
MƏHƏMMƏD BİN ƏBDÜLRƏHMAN
AL TANİNİN BAŞÇILIQ ETDİYİ
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

18 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 18-də Qətər Dövlətinin Baş Nazir müavini, Xarici İşlər naziri, Qətər–Azərbaycan hökumətlərarası birgə Komissiyanın həmsədri Məhəmməd bin Əbdülrəhman Al Taninin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Qonaq Qətər Dövlətinin Əmiri əlahəzrət şeyx Təmmim bin Həməd Al Taninin salamlarını Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə çatdırdı.

Dövlət başçımız salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Qətər Dövlətinin Əmirinə çatdırmağı xahiş etdi.

Görüşdə Azərbaycanla Qətər arasında əlaqələrin müxtəlif sahələrdə inkişafından məmnunluq ifadə olundu. Qətər Dövlətinin Baş Nazir müavini, Xarici İşlər naziri Məhəmməd bin Əbdülrəhman Al Taninin Azərbaycana səfərinin ikitərəfli münasibətlərin və regional məsələlərin müzakirəsi üçün yaxşı imkanlar yaratdığı bildirildi. Eyni zamanda, Bakıda keçiriləcək hökumətlərarası birgə Komissiyanın iclasının

əhəmiyyətinə toxunularaq, iqtisadi və ticarət sahələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsinin, qarşılıqlı ticarətin həcmünün artırılmasının vacibliyi vurğulandı. Qarşılıqlı investisiya, eyni zamanda, üçüncü ölkələrə investisiya qoyuluşu üçün böyük potensialın olduğu qeyd edildi.

Söhbət zamanı, həmçinin postpandemiya dövründə turizm sahəsində əməkdaşlığın perspektivləri də müzakirə olundu.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
ƏMƏK VƏ SOSIAL MÜDAFİƏ NAZİRİ
VEDAT BİLGİN İLƏ GÖRÜŞ**

18 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 18-də Türkiyə Respublikasının Əmək və Sosial Müdafiə naziri Vedat Bilgini qəbul etmişdir.

Vedat Bilgin Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarını dövlət başçısına çatdırdı. Dövlət başçımız salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Türkiyə Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Söhbət zamanı Azərbaycan–Türkiyə dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin bütün istiqamətlərdə uğurla inkişaf etdiyi qeyd olunaraq, Türkiyə Respublikasının Əmək və Sosial Müdafiə nazirinin səfərinin ölkələrimizin müvafiq qurumları arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi işinə töhfə verdiyi bildirildi.

Görüşdə sosial çalışma sahəsində yaxşı işbirliyinin mövcud olduğu vurğulanaraq, bu sahədə təcrübə mübadiləsinin əhəmiyyətinə toxunuldu. Əmək bazarının tənzimlənməsi, Türkiyədə çalışan Azərbaycan vətəndaşlarının, Azərbaycanda çalışan Türkiyə vətəndaşlarının sosial müdafiəsi məsələlərinin müzakirəsinin də önəmi qeyd olundu.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANA**

Hörmətli cənab Prezident!

Əziz qardaşım!

«Baykar» şirkətinin İdarə Heyətinin sədri Öz-
dəmir Bayraktarın vəfatı xəbəri məni olduqca kə-
dərləndirdi.

Bu ağır anlarda dərдинizi bölüşür, Sizə, ailənizin
üzlərinə və yaxınlarınıza səbr diləyir, dərin hüznlə
başsağlığı verirəm.

Allah rəhmət eləsin.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 19 oktyabr 2021-ci il

**SLOVAKİYA RESPUBLİKASININ
XARİCİ VƏ AVROPA İŞLƏRİ NAZİRİ
İVAN KORÇOK İLƏ GÖRÜŞ**

19 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 19-da Slovakiya Respublikasının Xarici və Avropa İşləri naziri İvan Korçoku qəbul etmişdir.

Görüşdə Azərbaycanla Slovakiya arasında ikitərəfli münasibətlərin inkişafından məmnunluq ifadə edildi, siyasi təmasların fəal şəkildə olduğu bildirildi. Bu baxımdan qarşılıqlı səfərlərin əhəmiyyəti qeyd olundu.

Slovakiyanın Xarici və Avropa İşləri naziri İvan Korçok ölkəsinin Azərbaycanı iqtisadi əməkdaşlıq üçün yaxşı imkanlara malik olan bir ölkə kimi qəbul etdiyini vurğuladı və bildirdi ki, Slovakiya tərəfi Azərbaycanla iqtisadi əlaqələrin inkişafı istiqamətində səylərin Prezident İlham Əliyev tərəfindən dəstəklənməsinə böyük önəm verir. Qonaq iqtisadi əməkdaşlığın genişləndirilməsi ilə bağlı hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsinin əhəmiyyətinə toxundu. İvan Korçok Slovakiya şirkətlərinin Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində quruculuq və yenidən qurulma layihələrində yaxından iştirak etməkdə maraqlı olduqlarını bildirdi.

İvan Korçok qeyd etdi ki, Slovakiya dövlətlərin ərazi bütövlüyü və suverenliyi prinsiplərinə sadıqdır və bu əsasda ölkəsi Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir.

Söhbət zamanı Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlıq və ikitərəfli münasibətlərin perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı.

AVROPA İTTİFAQININ XÜSUSİ NÜMAYƏNDƏSİ TOİVO KLAAR İLƏ GÖRÜŞ

19 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 19-da Avropa İttifaqının xüsusi nümayəndəsi Toivo Klaarı qəbul etmişdir.

Görüşdə Azərbaycan–Avropa İttifaqı əməkdaşlığının inkişaf perspektivləri müzakirə edildi, Avropa İttifaqının Azərbaycanla əməkdaşlığın inkişafına önəm verdiyi vurğulandı, Azərbaycanın Avropa İttifaqının etibarlı tərəfdaşı olduğu bildirildi.

Söhbət zamanı bu ilin iyul ayında Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişelin Azərbaycana səfərinə toxunularaq, səfər zamanı Prezident İlham Əliyevlə Şarl Mişel arasında keçirilmiş görüşün Azərbaycan–Avropa İttifaqı əlaqələrinin inkişafına mühüm töhfə verdiyi qeyd olundu.

Görüşdə Avropa İttifaqının regionda sabitliyin və sülhün möhkəmləndirilməsi, etimad mühitinin formalaşdırılması işinə töhfə verməyə hazır olduğu vurğulandı.

Söhbət zamanı, həmçinin «Şərq Tərəfdaşlığı»nın qarşidan gələn Zirvə toplantısı barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

**XORVATIYA RESPUBLİKASININ
XARİCİ VƏ AVROPA İŞLƏRİ NAZİRİ
QORDAN QRLİÇ-RADMAN
İLƏ GÖRÜŞ**

19 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 19-da Xorvatiya Respublikasının Xarici və Avropa İşləri naziri Qordan Qrliç-Radmanı qəbul etmişdir.

Nazir Qordan Qrliç-Radman Xorvatiya rəhbərliyinin salamlarını dövlət başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Xorvatiya rəhbərliyinə çatdırmağı xahiş etdi.

Görüşdə Qordan Qrliç-Radmanın Azərbaycana səfərinin ikitərəfli münasibətlərin perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılması üçün yaxşı imkan yaratdığı bildirildi, Azərbaycan–Xorvatiya əlaqələrinin inkişafından məmnunluq ifadə edildi, iqtisadi sahədə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün yaxşı potensialın mövcud olduğu vurğulandı, turizm sahəsində əməkdaşlıq imkanları barədə fikir mübadiləsi aparıldı, enerji, o cümlədən bərpa olunan enerji sahəsində əməkdaşlıq məsələləri müzakirə edildi.

Söhbət zamanı Xorvatiya şirkətlərinin Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində bərpa və ye-

nidən qurulma işlərində iştirakda maraqlı olduqları bildirildi.

Görüşdə, həmçinin Azərbaycan–Avropa İttifaqı əməkdaşlığı məsələlərinə toxunuldu və Xorvatiyanın bu məsələdə hər zaman Azərbaycanı dəstəklədiyini vurğulandı.

ZƏNGİLƏN RAYONUNA SƏFƏR

20 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 20-də Zəngilan rayonunda səfərdə olmuşlar.

Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva rayonun Ağalı kəndində həyata keçirilən «Ağıllı kənd» layihəsi çərçivəsində görülmüş işlərlə tanış oldular. İlk «Ağıllı kənd» layihəsinin təməli 2021-ci ilin aprelində dövlət başçısı tərəfindən qoyulub.

Kənd Təsərrüfatı naziri İnam Kərimov məlumat verdi ki, layihənin icrası ilə bağlı 110 hektardan çox ərazidə tikinti işləri aparılır. İnnovativ tikinti materiallarından istifadə olunmaqla, tam izolyasiya olunmuş 200 fərdi ekoloji evin, ikimərtəbəli 4 qeyri-yaşayış binasının, 360 şagird-yerlik məktəbin və 60 yerlik uşaq bağçasının tikintisi sürətlə davam etdirilir. Kənddə yaradılacaq «ağıllı məktəb»də distant təhsilin aparılması üçün bütün imkanlar olacaq. Yeraltı kommunikasiya işlərindən içməli su, çirkab və sel suları xətlərinin qazma işlərinə başlanılıb. Park meydanında nəzərdə tutulmuş fəvvarənin ərazisində abadlıq işləri yekunlaşıb. Fəvvarədə quraşdırılacaq memarlıq abidəsi hazırlıq mərhələsindədir. Burada müasir şəhərsalma standartları tətbiq olunacaq. Pi-yada və velosiped yolları çəkiləcək. Bir sözlə, öz

doğma yurdlarına qayıdacaq sakinlər üçün hərtərəfli şərait olacaqdır.

Onu da qeyd edək ki, burada kənd təsərrüfatının təşkili və inkişafı ilə bağlı bir sıra işlər görülməkdir. Artıq kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı məqsədilə istifadə olunacaq torpaq sahələri müəyyənləşdirilib və lazımi innovativ texnikanın siyahısı hazırlanıbdır. «Ağıllı kənd təsərrüfatı»nda müasir suvarma sistemlərindən istifadə olunacaq. Bundan əlavə, «Ağıllı kənd» layihəsi üçün əkin planı hazırlanıb. Planda nəzərdə tutulmuş torpaq sahələrinin əkinə yararlılığı qiymətləndirilib və əkin üçün hazırlığa başlanılıb. Əkin planına əsasən, müəyyənləşdirilmiş 600 hektar ərazidən 412 hektarının minalardan təmizlənməsi üçün müvafiq işlər aparılıb. «Ağıllı kənd»də kənd təsərrüfatı fəaliyyətinin bərpası və inkişafı üçün müvafiq şəraitin yaradılması məqsədilə layihə çərçivəsində ictimai fərmanın qurulması nəzərdə tutulur. Fərmada 250 baş iribuynuzlu və 600 baş xırdabuynuzlu mal-qaranın saxlanması mümkün olacaqdır. Burada «ağıllı idarəetmə sistemi» Data və Təhlil Mərkəzindən həyata keçiriləcəkdir.

Zəngilan Beynəlxalq Hava Limanında tikinti işlərinin gedişi ilə tanışlıq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 20-də Zəngilan Beynəlxalq Hava Limanında tikinti işlərinin gedişi ilə tanış olmuşlar.

«AzVirt» MMC-nin baş direktoru Kamil Əliyev dövlət başçısına və xanımına hava limanında görülən işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, uçuş-enmə zolağının uzunluğu 3000 metr olan hava limanında tikinti işlərinə bu ilin may ayında başlanılıb. Zəngilan hava limanı bütün növ təyyarələri, o cümlədən ağır yük təyyarələrini qəbul etmək imkanına malik olacaq.

Rayonun coğrafi yerləşməsi və burada olan imkanlar Zəngilani beynəlxalq nəqliyyat-logistika mərkəzinə çevirmək üçün əlverişli şərait yaradır. Bundan əlavə, bu hava limanı Zəngilanın gələcək uğurlu sosial-iqtisadi inkişafında böyük rol oynayacaq. Tikinti işlərinin 2022-ci ildə tamamlanması planlaşdırılır.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin Zəngilan rayonunda yerləşən hərbi hissə kompleksində yaradılmış şəraitlə tanışlıq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 20-də Dövlət Sərhəd Xidmətinin Zəngilan rayonunda yerləşən hərbi hissə kompleksində yaradılmış şəraitlə tanış olmuşlar.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin rəisi, general-polkovnik Elçin Quliyev Prezident İlham Əliyevə və xanımı Mehriban Əliyevaya kompleks barədə məlumat verdi.

Prezident, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə zəruri sərhəd müdafiə və mühafizə infrastrukturunun yaradılması üzrə fəa-

liyyətlər davam etdirilir. Dövlət Sərhəd Xidmətinin Azərbaycan Respublikasının İran və Ermənistanla dövlət sərhədlərinin Zəngilan rayonu ərazisindən keçən hissələrinin mühafizəsini həyata keçirən yeni hərbi hissə kompleksi 15 hektar ərazini əhatə edir. Buraya qərargah binası və əsgər yataqxanası, şəxsi heyətin xidmətinin yüksək səviyyədə aparılması üçün lazımi şəraitlə təmin edilmiş iş otaqları, yeməcxana və digər tikililər daxildir. Kompleksdə hərbi hissənin təyinatına uyğun xidməti-döyüş fəaliyyətinin təşkilinə, hərbi qulluqçuların peşəkar və döyüş qabiliyyətlərinin yüksəldilməsinə, şəxsi heyətin hərbi biliklərinin və mənəvi-psixoloji hazırlığının təkmilləşdirilməsinə imkan verən zəruri şərait yaradılıb.

Dövlət başçısına hərbi hissənin xidməti istifadəsində olan zirehli döyüş maşınları, atıcı silahlar, qumbaraatanlar, iriçaplı pulemyotlar, zenit qurğuları və digər texniki vasitələr təqdim olundu. 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı Dövlət Sərhəd Xidmətinin şəxsi heyəti də torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasında, dövlət sərhədinin bərpası kimi çox mühüm və müqəddəs bir missiyanın uğurla həyata keçirilməsində böyük şücaət və qəhrəmanlıq göstərib. Dövlət Sərhəd Xidmətinin hərbi qulluqçuları yüksək peşəkarlıq nümayiş etdirərək, düşməyə sarsıdıcı zərbələr vurub və işğalçıları torpaqlarımızdan qovublar.

Rəqəmsal Yarımstansiyanın təmələqoyma mərasimində iştirak

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 20-də Zəngilan rayonunda Rəqəmsal Yarımstansiyanın təmələqoyma mərasimində iştirak etmişlər.

«Azərişiq» ASC-nin sədri Vüqar Əhmədov dövlət başçısına və xanımına Zəngilanda tikiləcək Rəqəmsal Yarımstansiya və rayonun elektrik təchizatı sxemi barədə məlumat verdi. Bildirildi ki, 35/10 kV-luq 240 kilometrlik və 0,4 kV-luq 1050 kilometrlik elektrik veriliş xətti tamamilə yenidən qurulacaq. Ənənəvi təchizat sxemindən fərqli olaraq, yeni struktur şəbəkə iqtisadi baxımdan daha səmərəlidir. Yeni qurulacaq şəbəkədə «Ağıllı şəhər», «Ağıllı kənd» layihələrinin infrastrukturunu üçün bütün imkanlar mövcud olacaqdır.

Prezident İlham Əliyevin «Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində «yaşıl enerji» zonasının yaradılması ilə bağlı tədbirlər haqqında» sərəncamında qarşıya qoyulmuş vəzifələrin icrası məqsədilə «Azərişiq» ASC tərəfindən «Paylayıcı şəbəkələrin «yaşıl enerji» zonası» tələbləri üzərində qurulmasına start verilib, «ağıllı şəbəkələr» konsepsiyasının təməl elementlərindən biri olan «Rəqəmsal Yarımstansiya» layihəsi işlənib hazırlanıbdır. Belə yarımstansiyalar elektrik şəbəkəsinin vəziyyəti haqqında bütün məlumatları toplayır, emal edir, avadanlığın rəqəmsal formatda idarə olunmasını təşkil edir. Nəzarət, mühafizə və idarəetmə sistemlərinin

innovativ həll layihəsi olan bu yarımstansiyalarda optik rəqəmsal ölçmə transformatorlarının və yeni nəsil rəqəmsal avadanlıq komplekslərinin işlənilib hazırlanması təmin edilir, bütün ölçülər yüksək dəqiqliklə aparılır. Avtomatlaşdırma insan amilinin şəbəkənin işinə təsirini azaltmağa, etibarlılığını artırmağa və elektrik enerjisinin ötürülməsi zamanı itkiləri minimuma endirməyə imkan verir. Həmçinin enerjinin əldə olunması dəyəri və istismar xərcləri azalır. Rəqəmsal yarımstansiyalarda iş alınan və ötürülən elektrik enerjisinin miqdarına görə multifunksional rejimdə qurulur, cihaz və avadanlıqlar bir-birilə koordinasiya vəziyyətində işləyir, əməliyyatlar paylayıcı şəbəkənin tələblərinə avtomatik uyğunlaşdırılır, informasiya və texniki təhlükəsizlik sistemlərinin qərarvermə qabiliyyəti təmin edilir. Ən əsası, «yaşıl enerji» mənbələri şəbəkəyə inteqrasiya olunur. Bərpa olunan enerji mənbələrinin şəbəkələrə inteqrasiyası rəqəmsal yarımstansiyada avtomatik idarə edildiyindən elektrik enerjisi təchizatında fasilələrin yaranması tam aradan qaldırılır. İstehlakçılar yarana biləcək texniki fasilə barədə məlumatı onlayn qaydada əvvəlcədən alır.

Diqqətə çatdırıldı ki, Kəlbəcərdə hərbi hissələri elektrik enerjisi ilə təchiz etmək üçün 132 kilometrlik yeni xətt çəkiləcək, 42 kilometrlik xətt isə bərpa olunacaq. Hazırda bu istiqamətdə işlər davam edir.

Prezident İlham Əliyev Rəqəmsal Yarımstansiyanın təməlini qoydu.

**«Azərenerji» ASC-nin 110/35/10 kV-luq
«Zəngilan» yarımstansiyasının açılışı mərasimi**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 20-də «Azərenerji» ASC-nin 110/35/10 kV-luq «Zəngilan» yarımstansiyasının açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

«Azərenerji» ASC-nin prezidenti Baba Rzayev Prezident İlham Əliyevə və xanımı Mehriban Əliyevaya yarımstansiya barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusunun işğaldan azad etdiyi Zəngilan rayonunun elektrik enerjisi ilə təchiz edilməsi üçün «Azərenerji» ASC tərəfindən genişmiqyaslı işlər həyata keçirilib. Elektroenergetika infrastrukturunu tamamilə dağıdılmış Zəngilan rayonuna Füzulidəki «Şükürbəyli» yarımstansiyasından ümumi uzunluğu 110 kilometr olan ikidövrəli 110 kV-luq elektrik verilişi xətti çəkilib. Hava xəttinin ildırımından mühafizəsi və yarımstansiyalararası siqnalların ötürülməsi üçün zəruri işlər görülüb. Yarımstansiya binası müasir avadanlıqlarla təchiz olunub, 2 MVA gücündə 2 transformator quraşdırılıb. Gələcəkdə şəbəkənin genişləndirilməsi nəzərə alınaraq, lazımi infrastruktur yaradılıb. Mikro-SCADA dispetçer idarəetmə sistemi qurulub ki, bu da yarımstansiyanın iş rejiminə real zamanda nəzarət olunmasına və göstəricilərin «Azərenerji» ASC-nin SCADA sistemində ötürülməsinə imkan verir.

İşğala qədər 40 min nəfərdən çox əhalisi olan Zəngilan rayonunun ümumi enerji tələbatı orta he-

sabla 7 MVt olub. Hazırda ərazisində hava limanı, qızıl, mis yataqları, dağ-eko, aqro və mədəni turizm, «ağıllı şəhər», «ağıllı kənd» də daxil olmaqla, qeyri-əhali abonentlərin və 50 mindən çox əhəlinin məskunlaşması proqnozlaşdırılan Zəngilanda 2040-cı il üçün elektrik enerjisi tələbatının 40 MVt-dan artıq olacağı gözlənilir. Məhz bu səbəbdən də Zəngilan rayonunun və ümumilikdə Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunun gələcək inkişaf istiqamətləri nəzərə alınaraq, artacaq güc tələbatlarının qarşılınması məqsədilə yeni çəkilmiş 110 kV-luq ikidövrəli elektrik verilişi xəttinin gücötürmə qabiliyyəti 150–160 MVt-dır. «Zəngilan» yarımstansiyası ilk növbədə, Zəngilan rayonunda yerləşən hərbi hissələri, sərhəd xidmətinin obyektlərini, bir sıra infrastruktur layihələri həyata keçirən müxtəlif dövlət strukturlarının, yol-tikinti şirkətlərinin obyektlərini elektrik enerjisi ilə təmin edəcəkdir.

Prezident İlham Əliyev «Zəngilan» yarımstansiyasını işə saldı.

ZƏNGİLƏN RAYON İCTİMAİYYƏTİNİN NÜMAYƏNDƏLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ

20 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 20-də Zəngilan rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşmüşlər.

İlham Əliyev: Xoş gəlmisiniz Zəngilana! Uzun fasilədən sonra – 27 il erməni işğalından sonra artıq Zəngilan Vətənə qayıtdı, qayıtdıq. Şanlı ordumuz qəhrəmanlıq göstərərək, Zəngilan şəhərini və bir neçə kəndi məhz düz bir il bundan əvvəl işğalçılardan azad etdi və beləliklə, 27 illik işğala son qoyuldu. İndi mən «Xoş gəlmisiniz!» – deyirəm, çünki mən sizi dəvət etmişəm ki, bu gözəl tarixi birlikdə burada qeyd edək. Amma bundan sonra mən Zəngilana gələndə zəngilanlılar «Xoş gəlmisiniz!» – deyəcəklər.

İmamverdi İsmayılov (*Milli Məclisin üzvü*): Möhtərəm cənab Prezident, hörmətli Mehriban xanım, icazə versəydiniz, Sizi qədim Zəngəzurumuzun bu dilbər guşəsi olan Zəngilanda salamlayardıq. Siz bizi artıq məcburi köçkünlükdən qurtarmısınız. Zəngilan çox bərəkətli torpağa malik olan bir diyardır. Gözəl meşələri, təbii sərvətləri, filiz yataqları, çayları və dünyada ikinci, Avropada birinci olan təbii çinar

meşələri – saymaqla qurtaran deyil. Cənab Prezident, vaxt var idi ki, biz gəlirdik Həradsə, sonra da Cocuq Mərcaanlıya, oradan həsrətlə boylanırdıq öz yurdumuza. Amma taleyin hökmünə bax, dünən ayağımızla, maşınımızla gələ bilmədiyimiz diyarımıza indi müasir hava limanı olduğu üçün hətta təyyarələrimizlə də gələ bilirik. Çox sağ olun, var olun. Arzularımızdan Qarabağdakı reallığa gəldik. Gördüklərimiz düşüncələrimizi çox geridə qoydu. Bu gün ulu öndərimiz, böyük tarixi şəxsiyyət olan Heydər Əliyevin ruhu şaddır. Çünki zəngilanlılar Heydər Əliyevin xilaskarlıq missiyasını heç vaxt unutmurlar və unutmayacaqlar. Əgər o böyük tarixi şəxsiyyət olmasaydı, 1993-cü ildə zəngilanlılar özünü Araza vurur, yolları hər yerdən bağlanmış və Araza qər q olmuş camaat növbəti Xocalı sakinlərinin taleyini yaşayardılar. İndi taleyin ədalətli məntiqinə baxın – Heydər Əliyev zəngilanlıların xilaskarı oldu, Siz isə Zəngilanın xilaskarı oldunuz.

İ l h a m Ə l i y e v: Zəngilan doğrudan da çox füsunkar təbiətə malik olan bir diyardır. Mən ilk dəfə Zəngilana keçən ilin sonlarında gəldim, dekabr ayında və o vaxt heyran oldum bu diyara. Əzəmətli dağlar, yaşıl meşələr, çaylar, iqlim – bura doğrudan da Azərbaycanın ən gözəl yerlərindən biridir və məqsədiniz də odur ki, Zəngilani yenidən quraq. Çünki köhnə Zəngilandan bir şey qalmayıb. Görürsünüz, mənfur düşmən, demək olar ki, bütün binaları dağıdıb. Bir neçə bina qalıb ki, orada hərbcilər yerləşirdilər. Qalan bütün binaları, bütün kəndlərin binalarını bir məqsədlə dağıdıblar ki, biz buraya qa-

yıtmayaq. Amma biz qayıtdıq, şanlı ordumuz düz bir il bundan əvvəl Azərbaycan bayrağını Zəngilanda qaldırdı və düşməni bu torpaqlardan qovdu. Zəngilan azad olunandan sonra artıq yolumuz Qubadlıya açıldı və 5 gün sonra Qubadlı azad olundu, ondan sonra da Laçın dəhlizinə çıxdıq. Laçın dəhlizinə çıxdıqda, demək olar, düşmən də bildi ki, artıq müqavimət göstərməyin mənası qalmayıb.

İndi Zəngilanın yeni dövrü başlanır və şəhərin baş planı artıq hazırlanır. Bir xarici şirkət müsabiqədə qalib gəldi və hesab edirəm ki, yaxın aylarda baş plan təqdim ediləcəkdir. Bütün təbii gözəllik nəzərə alınaraq, müasir, çox gözəl bir şəhər qurulacaq, həmçinin də kəndlər. Siz də bilirsiniz ki, azad edilmiş bütün torpaqlarda birinci «Ağıllı kənd» layihəsi məhz Zəngilan rayonunda həyata keçirildi. Aprel ayında Ağalı kəndinin təməli qoyuldu. Bu gün mən buraya gəlməzdən əvvəl işin gedişatı ilə tanış oldum. Artıq bəzi binalar hazırdır və çalışacağı ki, gələn ilin əvvəli, bəlkə də bu ilin sonu zəngilanlıları Zəngilana köçürməyə başlayaq.

İ m a m v e r d i İ s m a y ı l o v: Cənab Prezident, dünyanın bir çox aparıcı dövlətləri indi Azərbaycanın hərbi modelini öyrənir. Özü də o modeli ki, Zəfər tarixi modelidir və dərsliyə düşüb. Siz Qarabağın və Zəngəzurun xilaskarı, Ali Baş Komandan kimi, Azərbaycan dövlətini də, Azərbaycan Ordusunu da, Azərbaycan xalqını da müzəffər edən tarixi şəxsiyyət olaraq, öz adınızı tarixə qızıl hərflərlə yazdırdınız.

XXI əsrdə indiyədək görünməmiş tarixi möcüzə yaratdınız. Bu Qələbənin müəllifi, memarı özünüzsünüz. Ona görə də biz hamımız, bütün Azərbaycan xalqı Sizi çox istəyir və qəlbən sevir.

İ l h a m Ə l i y e v: Çox sağ olun. Bu hamımızın Qələbəsidir, Azərbaycan xalqının Qələbəsidir. Çünki xalqımız işğal dövründə əyilmədi, vəziyyətlə barışmadı, öz doğma torpaqlarını unutmadı. Hətta bu torpaqları görməyən gənclər də bu torpaqların azad edilməsi eşqi ilə yaşamışlar və ölümə gedən də məhz onlar oldu. Birinci sırada gedən məhz o uşaqlar idi ki, işğaldan sonra dünyaya gəlirlər və bəlkə də işğal dövründə onların 5–10 yaşı var idi. Yəni bu onu göstərir ki, xalqımız müqəddəs Zəfər gününü gözləyirdi, bütün çətinliklərə, əzab-əziyyətlərə baxmayaraq, bu günü gözləyirdi və inanırdı ki, bu gün gələcək. Biz də sadəcə olaraq, bütün xalqımızı səfərbər etmək, gəncləri vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə etmək üçün səylər göstərdik. Əlbəttə ki, ordumuza gücləndirdik, iqtisadiyyatı gücləndirdik, beynəlxalq mövqelərimizi genişləndirdik və istədiyimizə nail olduq, tarixi ədalətə nail olduq. Bu gün sizinlə bərabər buradayıq. Mən dördüncü dəfədir ki, Zəngilana gəlirəm. Dekabr ayında gəlmişdim, o vaxt vəziyyətlə tanış olduq. Ondan sonra fevral ayında gəlmişdim, o vaxt ermənilər tərəfindən bir çox hissəsi dağıdılmış Bəsitçay qoruğunda çinar ağacları əkdik. Aprel ayında gələndə hava limanının təməli qoyuldu. İndi oraya baş çəkdim, artıq zolağın torpaq işləri hazırlanır. Bilirsiniz ki, sovet vaxtında Zəngilanda hava limanı yox idi. Amma indi nəinki

hava limanı, beynəlxalq hava limanı olacaq və Zəngilan ölkəmizin nəqliyyat-logistika mərkəzinə çevriləcək. Çünki Zəngəzur dəhlizi buradan keçir, dəmir yolu, Horadiz–Ağbənd avtomobil yolu tikilir. Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə bağlı son hadisələr göstərir ki, istədiyimizə nail oluruq. Birinci mərhələdə Ermənistan tərəfi müqavimət göstərsə də, indi özləri artıq buna razılaşıblar. Burada, yumşaq desək, bizim rolumuz az deyil. Artıq avtomobil yolunun açılışı məsələsi həll olunur, dəmir yolu məsələsi həll olunur. Bu gün Moskvada Azərbaycan, Rusiya, Ermənistan Baş nazirlərinin müavinləri növbəti dəfə görüşəcəklər və bizim mövqemiz orada bir daha səsləndiriləcək. Beləliklə, Zəngilanda müasir logistika-nəqliyyat mərkəzi, yük təyyarələri, sərnişin təyyarələri, dəmir yolu qovşağı, avtomobil yolları – bütün infrastruktur qurulacaq, paralel olaraq da təbiətin qorunması, çayların qorunması. Bilirsiniz ki, Oxçuçayı ermənilər nə günə qoyublar. Oxçuçay təbii fəlakət zonasıdır. Oradan götürülən analizlər göstərir ki, zəhərli maddələrin həcmi normadan bəlkə də 10 dəfə, 20 dəfə artıqdır. Biz bu çayları təmizləyəcəyik və burada dağ-mədən sənayesi inkişaf edəcək. Vejnəli qızıl yatağını ermənilər xarici şirkətlərlə birlikdə qanunsuz olaraq istismar edirdilər. O xarici şirkətlərin məhkəməyə verilməsi prosesinə start verdik, yaxın gələcəkdə eşidəcəksiniz. Onların bu işdən boyun qaçırmaq cəhdləri, demək olar ki, imkansızdır. Çünki hər şey göz qabağındadır. Başqa ölkənin ərazisində qanunsuz işlər görüb, buradan qızılı qanunsuz olaraq daşıyıb və dünya bazar-

larında satıblar. Biz onlarla əlbir olanları da məsuliyyətə cəlb edəcəyik. Beynəlxalq hüquqşünasları da cəlb etmişik.

Artıq turizm, kənd təsərrüfatı, nəqliyyat, logistika, ətraf mühitin qorunması və əlbəttə ki, insanlar üçün şəraitin yaradılması istiqamətində işlər görülür. İndi Ağalı kəndi inşa edilir, Zəngilan şəhərinin baş planı təsdiq olunandan sonra burada da inşaat işlərinə start verəcəyik. Zəngilan ölkə üzrə çox müasir və böyük əhəmiyyətə malik olan bölgəyə çevriləcəkdir. Şübhəm yoxdur, bunu sizinlə birlikdə edəcəyik və sizin də məsləhətinizə ehtiyac olacaqdır. Ona görə ki, baş plan təqdim olunandan sonra gərək ictimaiyyət də öz fikrini desin. Çünki siz – burada yaşamış insanlar yaxşı bilirsiniz, harada nə olub. Yəqin siz bu dağıntıları görüb yadınıza salırsınız ki, burada nə olub.

İmam verdi İsmayılov: Cənab Prezident, xatırlamasam, günah olar, bizim Zəngilan rayonunun ərazisində böyük Mincivan stansiyası yerləşirdi. Sovetlər dönəmində oraya hansı qatarlar gəlmirdi – Bakı–Qafan, Bakı–Noraşen, Bakı–Mincivan. O qatarlar bizim arzularımız idi. Bu yerlərin, yurdların insanları öz vaxtını, zamanının ölçüsünü o qatarların hərəkət qrafiki ilə qururdular. İndi Siz Azərbaycanın dəmir yollarını Zəngəzura və dünyaya açırırsınız. Tezliklə o yollarla böyük qatarlar gələcək. Bu Qatarlar Azərbaycanı dünya ilə qovuşduracaq. Bu da Sizin böyük quruculuq əzminizdən xəbər verir.

İlham Əliyev: Mən birinci dəfə gələndə Mincivana getdim, orada dəmir yolu stansiyasının önün-

də Azərbaycan xalqına müraciət etdim. Orada, demək olar ki, hər şey dağıdılıb. Bir şey yoxdur, dəmir yollarını onlar çoxdan daşıyıb aparmışdılar. Relslərdən tank əleyhinə istehkamlar qurmuşdular. Stansiyanın binası da tamamilə dağılmış vəziyyətdə idi.

İmamverdi İsmayılov: Cənab Prezident, Siz Mehriban xanımla qoşa qanad kimi, Azərbaycanın bütün kəndlərini, Zəngəzuru, Qarabağı diyar-diyar gəzmisiniz, qarış-qarış gəzib ziyarət etmisiniz. Ən vacibi nədir? Siz o kəndləri, toponimlərin qədim adlarını bilirsiniz, bərpa edirsiniz, onları bizə öyrədirsiniz, həm də tarixi ədaləti bərpa edirsiniz. Bu çox vacib amildir. Çünki bizim tariximizdə bunlar unudulmuş məqamlardır. Biz bunları bərpa etməliyik. Ona görə də biz Sizə böyük minnətdarlığımızı bildiririk.

İlham Əliyev: Çox sağ olun, buradan Naxçıvana yol açılacaq. Oradan Türkiyəyə, oradan da Avropaya.

Almaz Orucova (*Əməkdar artist*): İcazə verin, mən dayandığımız bu torpağın müqəddəsliyini, şərəfini, qürurunu, dünyada başımızın ucalığını bizə təqdim etdiyiniz üçün Sizə dərin, sonsuz minnətdarlığımı çatdırım.

İlham Əliyev: Sağ olun.

Almaz Orucova: Bir az əvvəl mən doğma ocağıma getdim.

İlham Əliyev: Haradadır, eviniz burada idi?

Almaz Orucova: Bəli, bir az qabağa gedib sola çıxırsan, bizim evimizdir.

İlham Əliyev: Ev qalıb, yoxsa dağıdılıb?

Almaz Orucova: Heç nə qalmayıb, bir az yeri qalıb, daş qalıb. O doğma hissləri, o şirin hissləri, o xatirələri yaşamağı heç nə ilə əvəz edə bilmərəm. Siz bizim başımızı dünyada uca etdiniz. Azərbaycan Ordusunun, Azərbaycan xalqının dəyərli bir sərkərdəsinin olduğunu göstərdiniz. Var olun, sağ olun. Varlığınızla, sağlığınızla hər zaman bu xalqın, bu ordunun başında olasınız.

İlham Əliyev: Çox sağ olun, təşəkkür edirəm.

S a k i n: Cənab Prezident, Elnur mənə dedi ki, kamançanı gətirməmişik. Dedim ki, kamançasız Zəngilana gəlmək olmaz. Almaz Orucova ilə birlikdə gözəl sürpriz hazırlayıblar.

Elnur Əhmədov (Əməkdar artist): Doğma Zəngilan torpağında Sizi salamlayıram, Mehriban xanımı ürəkdən salamlayıram. Mən bu torpaqda dünyaya göz açmışam, məhz daşıyıcısı olduğum bu sənəti Zəngilan rayonunun Məmmədbəyli kəndində sevmişəm. Allah Sizləri var eləsin. Mehriban xanıma mən məxsusi təşəkkürümü bildirirəm ki, bizim muğamımızın dünyaya inteqrasiya olunmasında məxsusi xidmətləri vardır.

Cənab Prezident, biz «Qarabağ» muğam qrupu olaraq, xanəndə, Xalq artisti Mənsum İbrahimov, sənət dostlarım Elçin Həşimov və Kamran Kərimov ilə birgə dünyanın, demək olar, elə bir ölkəsi yoxdur ki, orada konsert proqramı ilə çıxış etməyə. Amma hər birimizin böyük arzumuz, bizim üçün dünyanın ən böyük səhnəsi Siz başda olmaqla, Mehriban xanım başda olmaqla, Şuşada Cıdır

düzündə keçirilmiş «Xarıbülbül» festivalı idi. Çünki bizim üçün ondan böyük, şərəfli gün yox idi. Cənab Prezident, hörmətli Mehriban xanım, mənim ən böyük arzum o idi ki, anadan olduğum o kənddə, uçqu da olsa, o evdə kamançamın səsi gəlsin.

O şəraitə bizə yaratdığınıza görə Sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Almaz Orucova Elnur Əhmədovun müşayiəti ilə muğam ifa etdi.

İ l h a m Ə l i y e v: Salam, necəsiniz? Bu kişini tanıyırsan, Mehriban?

M e h r i b a n Ə l i y e v a: Salam, necəsiniz? Şəhriyar Məmmədیارovun atasıdır?

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli.

M e h r i b a n Ə l i y e v a: Xoş gördük.

İ l h a m Ə l i y e v: Şəhriyar necədir?

H ə m i d M ə m m ə d y a r o v: Hər şey gözəldir, çox sağ olun.

S a k i n: Cənab Prezident, mən də təşəkkür edirəm. Biz 26 il idi, həmişə oktyabrın 20-dən başlayaraq dost-tanışla müzakirə edirdik ki, Zəngilanın işğalı günü gəlir, nə edək, nə tədbir keçirək? Daim o qəmi, qüssəni yaşayırdıq. Sağ olun ki, biz bu gün artıq Zəngilanın işğaldan azad olunmasının bir illiyini qeyd edirik. Siz az öncə qeyd etdiniz ki, Zəngilan böyük nəqliyyat dəhlizinə çevrilir və bu, bölgənin inkişafına çox böyük təsir göstərəcək. Dünyanın super gücləri bu gün nəqliyyat dəhlizləri uğrunda mübarizə aparırlar. Siz böyük işlərə imza atmısınız. Bütün zəngilanlılar bu işdə Sizə uğurlar

arzulayır. Biz Sizi həmişə dəstəkləyirik, yanınızdayıq. Uğurlar arzulayırıq. Çox sağ olun.

İlham Əliyev: İşğal tarixi artıq tarixdə qaldı, əbədi silindi. İndi yeni tarix var – 20 oktyabr tarixi.

Sakin: Əsas məsələ də odur. Bu gün Zəngilanın azad olunan günüdür, cənab Prezident. Zəngilana ən böyük payınız, ən böyük ərməğanınız budur.

Digər sakin: Cənab Prezident, mən də Zəngilan gəncləri və idmançıları adından Sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm ki, bizi görmədiyimiz bu atababa yurdumuza gətirib çıxardınız. Allah Sizə bu işlərinizdə kömək olsun, var olun.

Adilə Abbasova: Cənab Prezident, Sizə çox böyük minnətdarlığımızı bildiririk. Bu gözəl diyar da, Odlar yurdu Azərbaycanımızın dilbər guşəsi olan Zəngilanda, qızıl Zəngilanda, azad Zəngilanda, zəngin Zəngilandayıq. Bu hissləri Siz bizə yaşatdınız. Biz bu dəqiqə Sizə qürurla baxırıq, Sizinlə danışıırıq, söhbət edirik. Çox həyəcanlıyıq. Allah bizə bunu qismət etdi. Mən Sizə bütün zəngilanlılar adından minnətdarlığımı bildirirəm. Cənab Prezident, Siz Azərbaycan xalqının bütün arzularını yerinə yetirən böyük şəxsiyyətsiniz. Siz böyük, müzəffər sərkərdəsiniz. Dünyanın heç bir yerində Sizin kimi dövlət xadimi görməmişik. Siz 44 günlük Vətən müharibəsi ərzində Qarabağ məsələsinin mümkünsüzlüyünü mümkün etdiniz. Siz Azərbaycanın Zəfər tarixinə adınızı əbədi yazdınız. İndi bizim nəsildən qalanlardan biri mənəm. Atam da Zəngilan rayonunda çox işləyib, 14 il İcraiyyə Komitəsinin sədri olub. Demək istəyirəm ki, uşaqlıq illərim burada

keçib. Siz Zəngilanı bütün dünyaya tanıtdınız. Ulu öndər Sizin haqqınızda deyirdi: «Mən ona özüm qədər inanıram və onun gələcəyinə çox böyük ümid bəsləyirəm». Siz hər bir azərbaycanlının Prezidentisiniz. Ata vəsiyyətini yerinə yetirdiniz, Azərbaycan xalqının başını uca etdiniz, Azərbaycanı qalib dövlətə çevirdiniz.

İlham Əliyev: Çox sağ olun, çox təşəkkür edirəm.

Adilə Abbasova: Bu haqda çox fikirləşmişəm, mənə elə gəlir, dünyada elə bir dövlət xadimi yoxdur ki, Sizin kimi 44 gün ərzində belə bir Zəfər əldə etsin. Ona görə Siz dünyanın ən böyük mükafatına layiqsiniz. Sizə çox minnətdarıq.

İlham Əliyev: Çox sağ olun. Biz hələ Moskvadan bir-birimizi tanıyıyıq. O vaxt azərbaycanlıların vətəndaş cəmiyyətində, Azərbaycan Assambleyasında bərabər iştirak etmişik.

Adilə Abbasova: Sizin fəaliyyətinizi mən hələ Moskvadan bilirəm, çox görmüşəm, eşitmişəm. Mənim yadımdadır, o cəmiyyət yaradılanda ulu öndər onunla maraqlanırdı. Azərbaycanlıların qurultayı keçirildi. Demək istəyirəm ki, Sizin Azərbaycana bəxş etdiyiniz bu hisslər, bu sevinc xüsusi qeyd olunmalıdır. Mən ürəkdən danışan adamam, bəlkə də bir az həyəcanla danışırım. Amma ürəkdən danışırım. Cənab Prezident, Sizi bütün Azərbaycan xalqı ürəkdən sevir.

İlham Əliyev: Çox sağ olun. Ən böyük mükafatım bu gün burada Sizinlə bərabər olmağımdır.

Adilə Abbasova: Azərbaycan xalqının milli qüruruna çevrilən bir ifadə var: Qarabağ Azərbaycandır! Yaşasın Azərbaycan!

İlham Əliyev: Azərbaycan xalqına eşq olsun!

Sakin: Cənab Prezident, Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı şəhid Surxay Noçuyevin atasıdır. Siz ona fəxri ad vermişiniz.

Əbdül Noçuyev (şəhid atası): 44 günlük müharibə dövründə Sizin xalqa müraciətlərinizi mütəmadi olaraq izləmişik. Hər dəfə işğaldan azad olunan ərazilərin adları sadalandıqca bizim sevincimizin həddi-hüdudu olmayıb. Mənim oğlum, tabor komandiri, kapitan Surxay Noçuyev Şuşa uğrunda gedən döyüşlərdə müharibənin 44-cü günündə qəhrəmancasına şəhid oldu.

İlham Əliyev: Allah rəhmət eləsin.

Əbdül Noçuyev: Siz müvafiq sərəncamınızla ona Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı adı verdiniz. Buna görə Sizə minnətdarlığımızı bildiririk. 2021-ci il sentyabrın 27-də Sizin və Mehriban xanımın iştirakı ilə yürüş keçirildi. Orada Surxay Noçuyevin şəkli həkk olunmuş lövhə ön cərgədə idi. Həmin lövhəni Sizin göstərişinizlə bizim ailəyə təqdim etdilər. Bu bizim ailəmiz üçün ən böyük hədiyyə oldu. Çox sağ olun, cənab Prezident.

İlham Əliyev: Sağ olun. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Biz torpaqlarımızı onların canı-qanı bahasına işğalçılardan azad etmişik. Şəhid olmuş hər bir insan, gənc bizim ürəyimizdə, Azərbaycan xalqının ürəyində əbədi yaşayacaq. Şəhidlərin adlarının əbədiləşdirilməsi üçün əməli işlər

gedir, bundan sonra da gedəcək. Anım Günündə təşkil olunmuş yürüş bütün Azərbaycan xalqının birliyini göstərdi, şəhidlərimizin xatirəsinə olan hörmətimizi göstərdi. Yürüşdə aparılan portretlər mənim göstərişimlə bir xatirə kimi şəhid ailələrinə təqdim edildi. Çünki onlar bizimlə olmasalar da, bu Zəfər yürüşünə bizimlə bərabər çıxıblar. Yəni bütün Azərbaycan o gün orada idi. Onların ruhu bu gün şaddır. Onlar az yaşadılar, dünyadan gənc getdilər, şəhid olaraq getdilər. Amma onlar hər zaman ürəyimizdə yaşayacaqlar. Sizin simanızda onların valideynlərinə mən Prezident, Ali Baş Komandan kimi, öz təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Çünki şəhidlərimiz şüurlu şəkildə ölümə gədirdilər. Hamımız yaxşı bilirik ki, ağır döyüslərdə o istehkamları yarmaq, oradan keçmək, dağlara qalxmaq, dağlara dırmaşmaq, xüsusilə Şuşa əməliyyatı tarixdə bəlkə də misli görünməmiş qəhrəmanlıq nümunəsidir. Bunu ancaq milli ruhda böyüyən insanlar edə bilərdilər. Sizin kimi valideynlər onları milli ruhda böyüdüb Vətənə bəxş etdiniz. Onlar da öz həyatlarını Vətənə bəxş etdilər. Mən sizi ürəkdən təbrik edirəm, təşəkkürümü bildirirəm və qucaqlayıram, bağrıma basıram.

Əbdül Noçuyev: Sağ olun, cənab Prezident.

İmamverdi İsmayılov: Cənab Prezident, biz orta məktəbdə oxuyanda Zəngilanda gözəl bir ənənə vardı. Biz bu dağlara, təbiətin bu gözəl guşələrinə çaylardan çınqıllar yığıb gətirərdik. Orada o çınqıllardan ürək sözlərimizi, Vətənlə bağlı sözlərimizi yazardıq. Yeni tarixi Siz diktə etdiniz, yeni

tarixin müəllifisiniz. Ona görə Zəngilanda tikiləcək məktəbin şagirdləri, bugünkü müasir tariximizə, Zəfər tariximizə şahidlik edən gənclərimiz yenidən çınqıllar və daşlar daşayıb bu təpələrdə Azərbaycanın əzəmətlə dalğalanan o bayraqları altında Azərbaycanın xəritəsini çəkəcək və yeni sözlər yazacaqlar. Yazacaqlar: «Qarabağ Azərbaycandır!» Bu yurdların xilaskarına eşq olsun! Böyük Qayıdışımız mübarək, cənab Prezident!

İ l h a m Ə l i y e v: Bu gün yarımstansiyanın da açılışını etdik. Mənə məlumat verildi ki, sovet vaxtında Zəngilan rayonunun ümumi enerji tələbatı cəmi 7 meqavat idi, çünki əhali o qədər də çox deyildi. İndi isə biz gələcək inkişafı nəzərə almaq şərti ilə yarımstansiyanı 50 meqavatlıq etdik. Bir də ki, əhali artıb. İşğala qədər Zəngilan rayonunun əhalisi təqribən 30 mindən bir qədər çox idi. İndi 45 minə çatıb və əminəm ki, zəngilanlıların hamısı gəlib burada, belə bir gözəl yerdə, doğma Vətəndə yerləşəcəklər.

S a k i n: Təşəkkür edirik, cənab Prezident.

İ l h a m Ə l i y e v: İndi məscidi də bərpa edirik.

A x u n d: Bu məsciddə axund işləmişəm. Mehriban xanıma da təşəkkür edirəm. Bu xoş günləri bizə yaşatdığınıza görə Sizə bir daha təşəkkür edirəm. Əslində Siz bizə ikinci dəfə Zəngilanda yaşamağı qismət edibsiniz. Cənab Prezident, Sizə bütün Zəngilan camaatı adından təşəkkür edirəm.

M e h r i b a n Ə l i y e v a: Çox sağ olun.

İ l h a m Ə l i y e v: Çox sağ ol. Heydər Əliyev Fondu məscidin bərpası ilə məşğuldur, artıq orada

lövhlər də qoyulub. Simvolik olaraq təməl daşını qoyduq. Onu da bərpa edəcəyik.

Mehriban Əliyeva: O qalan hissəni.

İlham Əliyev: Bəli, qədimdən qalan o hissəni bərpa edəcəyik. Mənə dedilər ki, sovet vaxtında ora klub idi, ya da anbar.

S a k i n: Ora bizim kəndimizin meşəsidir. Azərbaycanın böyük münbit meşələrindən biridir.

İlham Əliyev: Sizin kəndiniz buradadır?

S a k i n: Bəli, Vənədli kəndi. Bütün ağacları qırıblar – cökə, palıd, vələs, ulas. Tarixin çox məşhur ağacları olan meşələrdən biri olub.

İlham Əliyev: Kəsib daşyıblar ağacları. Biz Bəsitçayda olanda gördük ki, hətta kötükləri yandıırıblar. Kəsiblər ağacları, yandıırıblar. Bəsitçay qorğunun bir hissəsi qalıb, ora 100 hektardan böyük bir ərazi idi. Siz də dediniz, Avropada birinci çinar meşəsidir.

S a k i n: Cənab Prezident, Ali Baş Komandan, sərkərdə kimi, 44 günü nə qədər narahat keçirdiniz. Dünyanın bu vaxtında belə qərar qəbul etmək, savaşı Zəfərlə başa çatdırmaq, bunları belə peşəkarlıqla idarə etmək Sizin əsl liderliyinizdən xəbər verir.

Zəngilan azad olunan gün zəngilanlıları bu ocağa topladınız. Çox sağ olun, minnətdarım.

İlham Əliyev: Tarixi gündür. Tarix həmişə olacaq. 20 oktyabr həm zəngilanlılar üçün, həm bütün xalqımız üçün əbədi bir Zəfər günü kimi qalacaq. Çünki azad edilmiş hər bir şəhərin azad olunma günü tarixi Zəfər günüdür.

S a k i n l ər: Cənab Prezident, Mehriban xanım, gün o gün olsun ki, Sizi abad Zəngilanda qarşılaya bilək. Sizə uğurlar arzu edirik. Qədəmləriniz uğurlu olsun. Çox sağ olun, inşallah, abad Zəngilanda gözləyəcəyik.

Mehriban Əliyeva: İnşallah. Allah amanında. Sağ olun.

İ l h a m Ə l i y e v: Bir daha təbrik edirəm.

S a k i n l ər: Hər şeyə görə sağ olun.

**MACARISTAN PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB YANOŞ ADERƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Macarıstanın milli bayramı münasibətilə Sizə və xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı yetirirəm.

Biz Azərbaycan–Macarıstan münasibətlərinin hərtərəfli inkişafına mühüm əhəmiyyət veririk. Strateji tərəfdaş olan ölkələrimizi birləşdirən sıx dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri bu gün yüksək səviyyəli siyasi dialoq, iqtisadi-ticari, humanitar və digər sahələrdə yeni məzmunla zənginləşir.

Əminəm ki, ölkələrimiz arasında qarşılıqlı etimad və dəstəyə əsaslanan əlaqələr, səmərəli əməkdaşlığımız bundan sonra da xalqlarımızın rifahı naminə uğurla inkişaf edəcək və genişlənəcəkdir.

Bu bayram günündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, dost Macarıstan xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 21 oktyabr 2021-ci il

MİLLİ GİMNASTİKA ARENASININ YENİ MƏŞQ BİNASINDA YARADILMIŞ ŞƏRAİTLƏ TANIŞLIQ

22 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, xanımı Mehriban Əliyeva və qızı Leyla Əliyeva oktyabrın 22-də Milli Gimnastika Arenasının yeni məşq binasında yaradılmış şəraitlə tanış olmuşlar.

Gənclər və İdman naziri Fərid Qayıbov Prezident İlham Əliyevə, xanımı Mehriban Əliyevaya və qızı Leyla Əliyevaya Milli Gimnastika Arenasının ərazisində yerləşən yeni məşq binasında yaradılmış şərait barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Milli Gimnastika Arenasının yeni məşq binasının tikintisi ötən ilin sentyabrında başa çatdırılıb. Burada kişi və qadın idman gimnastikası, bədii gimnastika, batut gimnastikası, ümumilikdə gimnastikanın 7 növü üzrə məşqlər keçirilir. Binada məşqçi və həkim otaqları, həmçinin gimnastlar üçün istirahət otaqları, fitnes və xoreoqrafiya zalları fəaliyyət göstərir. Burada hovuz da yaradılıb. Yeni binada eyni vaxtda 100 nəfər məşq edə bilər. Binanın ikinci mərtəbəsində idmançıların yaşayışı üçün 60 çarpayılıq 19 otaq vardır. Bir sözlə, Milli Gimnastika Arenasının yeni məşq binasında təlim-məşq toplantı-

ları təşkil etmək, gimnastikanın müxtəlif növləri üzrə təlim keçmək və beynəlxalq yarışların yüksək səviyyədə təşkili üçün hərtərəfli şərait yaradılıb. Yeri gəlmişkən, gələcək ay burada batut gimnastikası üzrə dünya çempionatının keçirilməsi nəzərdə tutulur. Ümumilikdə isə gələcək il Milli Gimnastika Arenasında bir sıra mötəbər beynəlxalq yarışların təşkili planlaşdırılır.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın dünyanın nüfuzlu idman ölkəsinə çevrilməsinə, respublikanın hər yerində müasir idman infrastrukturunun yaradılmasına, yeni-yeni idman obyektlərinin tikilib istifadəyə verilməsinə, bu sahənin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsinə, idmanın bütün növlərinin inkişaf etdirilməsinə həmişə xüsusi diqqət yetirib. Dövlət başçısının və xanımının iştirakı ilə 2014-cü ildə Bakıda istifadəyə verilmiş Milli Gimnastika Arenası idmanın bu növünün inkişafına geniş imkanlar açıb, gənc nəslin gimnastikaya olan həvəsinin artırılması işində mühüm rol oynayıb.

Azərbaycan Gimnastika Federasiyasının əldə etdiyi böyük uğurlar Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın Azərbaycan Gimnastika Federasiyasına rəhbərliyi sayəsində mümkün olub. 2002-ci ildən Azərbaycan Gimnastika Federasiyasının prezidenti olan Mehriban Əliyevanın fəaliyyəti nəticəsində ölkədə idmanın bu növünün inkişaf mərhələsi başlanıb, gimnastika ilə məşğul olan idmançıların beynəlxalq yarışlarda qazandığı uğurların sayı artıb.

BAKIDA DOST İNKLÜZİV İNKİŞAF VƏ YARADICILIQ MƏRKƏZİNİN AÇILIŞI MƏRASİMİ

22 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, xanımı Mehriban Əliyeva və qızı Leyla Əliyeva oktyabrın 22-də Bakıda DOST İnküziv İnkışaf və Yaradıcılıq Mərkəzinin açılış mərasimində iştirak etmişlər.

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri Sahil Babayev Prezident İlham Əliyevə, xanımı Mehriban Əliyevaya və qızı Leyla Əliyevaya DOST İnküziv İnkışaf və Yaradıcılıq Mərkəzində yaradılmış şərait barədə məlumat verdi.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə həyata keçirilən dövlət siyasətində sosial sahənin inkışafına və həssas təbəqənin sosial məsələlərinin həllinə daim xüsusi diqqət yetirilir. Bu istiqamətdə dövlət səviyyəsində icra olunan layihələrlə yanaşı, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın təşəbbüsləri də xüsusi əhəmiyyəti ilə seçilir. Bu baxımdan DOST İnküziv İnkışaf və Yaradıcılıq Mərkəzinin yaradılmasını da qeyd etmək olar. Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə yaradılmış mərkəzin əsas məqsədi əlilliyi olan şəxslərin, o cümlədən müharibə əlillərinin, şəhid ailələri

üzvlərinin, habelə sosial cəhətdən həssas qrupların yaradıcı potensialının, istedadlarının, digər bacarıqlarının ortaya çıxarılmasına və inkişafına kömək etməkdir. Mərkəzin tikintisi «PAŞA Holding» tərəfindən maliyyələşdirilib, arxitektura, layihələndirmə və təşkilati dəstək isə «Cobalt Architecture and Design» şirkəti tərəfindən təmin edilibdir. Mərkəz sosial tərəfdaşlıq prinsipinə uyğun olaraq Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyinə verilibdir.

Burada əlilliyi olan şəxslərə milli və Avropa kulinariyası üzrə 15 yaşdan yuxarı 5 nəfərlik qrup üçün təlim, həmçinin kulinariya yarıməkalarının keçirilməsi, kulinariya verilişlərinin çəkilməsi nəzərdə tutulur. Mərkəzdəki audio-səsyazma studiyasında vokal bacarıqların inkişaf etdirilməsi, audiodisklərin və solo albomların yazılması, videoçarxların, sənədli və bədii filmlərin, teletamaşaların dublyaj edilməsi nəzərdə tutulur. Studiyada yaş məhdudyyəti yoxdur. Floristika və landsaft dizaynı studiyasında isə dekorativ-tətbiqi sənət və dizayn növü olan floristika və landsaft dizaynının təlimi, süni, qurudulmuş və canlı güllərdən ibarət natürmortların hazırlanması, gül kompozisiyalarının yığılması, terrarium və bitki rezervuarlarının dizaynı və quraşdırılması nəzərdə tutulur. Studiyada eyni vaxtda 8 nəfərə, gün ərzində 2 qrupa təlimlərin keçirilməsi mümkündür. Təlimlərdə yaşı 10–15-dən yuxarı olan şəxslər iştirak edə bilər.

Metal və ağacovma studiyasında dekorativ-tətbiqi sənətin növü olan ağac, metal, daş üzərində bədii oyma sənəti tədris ediləcək. Studiyada artıq ağac üzərində oyma üsulu ilə hazırlanmış musiqi alətləri, milli

mədəniyyət abidələri, heykəl və fiqurlu kompozisiyalar təqdim olunur. Bu studiyada eyni vaxtda 8–10 yaşdan yuxarı 6 nəfərə, gün ərzində 2 qrupa təlimin keçirilməsi mümkündür.

Xalçaçılıq, tikiş, toxuma və tikmə studiyasında dekorativ-tətbiqi sənətin əsas növü olan Azərbaycan xalçaçılıq sənəti və onun mühüm 7 xalçaçılıq məktəbinin əsasları tədris ediləcək. Burada ilmə-naxış texnikası, rəng ahənginin seçilməsi, yun iplərin boyanması, bədii tikmə növünün ən qədim və geniş yayılmış pilətikmə forması, qızılı saplarla, muncuqla milli və müasir geyimlərin işlənməsi, dizaynı öyrədiləcək. Studiyada eyni vaxtda 6-8 yaşdan yuxarı 7 nəfərə təlimin keçirilməsi mümkündür. Gün ərzində hər sahə üzrə bir qrup tədris prosesində iştirak edəcək.

Musiqi studiyasında Azərbaycan milli musiqi sənətinin, çalğı, vokal dərslərinin tədrisi nəzərdə tutulur. Studiyada çalğı, vokal qabiliyyəti, musiqi biliyi olan 4 yaşdan yuxarı 20–25 nəfər eyni vaxtda təlimlərə qatılacaq. Gələcəkdə əlilliyi olan musiqiçilərdən ibarət instrumental və vokal ansamblın yaradılması nəzərdə tutulur.

Mərkəzin açıq havada müxtəlif tədbirlərin keçirilməsi üçün geniş həyətəyi sahəsi də vardır. Burada reabilitasiya məqsədi ilə meditasiya, yoqa və digər fiziki təlimlərin, müxtəlif sərgilərin, satış-sərgi yarmarkalarının təşkili, floristika və landşaft dizaynı üzrə təlimlərin keçirilməsi, həmçinin pavilyon kimi istifadə edilərək, inklüziv televiziya verilişlərinin çəkilməsi üçün də şərait vardır.

Mərkəzin keramika studiyasında dulusçuluq sənət növü üzrə bacarıqlar, o cümlədən keramik əşya, dekorativ məmulatların hazırlanması və rənglənməsi, farfor qablar və dekorativ məmulatların milli naxışlarla bəzədilməsi, dekorativ heykəltəraşlıq öyrədiləcək. Studiyada eyni vaxtda 8 yaşdan yuxarı 9 nəfərə təlim keçirilməsi mümkündür.

Təsviri sənət studiyasında kətan üzərində yağlı boya, akvarellə, kağız üzərində qrafiti və tuş, vitraj boya vasitəsilə şüşə üzərində, sulu boya ilə ipək üzərində rəsm sənətinin öyrədilməsi nəzərdə tutulur. Studiyada 5 yaşdan yuxarı eyni vaxtda 10 nəfərə, gün ərzində 2 qrupa təlim keçiriləcək.

Rəqs zalında fiziki məhdudiyətli və peşəkar insanların birgə rəqs təliminin keçirilməsi və gələcəkdə peşəkar inklüziv rəqs kollektivinin yaradılması nəzərdə tutulur. Həmçinin burada yerli və xarici xoreoqraflarla təlimlər və ustad dərsləri də planlaşdırılır. Zalda eyni vaxtda 30 nəfərə rəqs dərslərinin keçirilməsi mümkündür. Peşəkar rəqs təlimində iştirak edən əlilliyi olan şəxslər 10–34, inkişaf rəqqasları isə 15–34 yaş arasında olacaqlar. Digər fizioloji reabilitasiya təlimində isə 5 yaşdan yuxarı şəxslər iştirak edə bilər. Mərkəzin 121 nəfərlik auditoriyasında kinoteatr və teletamaşaların təqdimatı mümkündür. Səhnədə müasir plastika, musiqili janr üslublu və emosional teatr quruluşlarının, müxtəlif musiqili konsert programlarının, dövlət əhəmiyyətli tədbirlərin keçirilməsi üçün şərait yaradılıb. Burada sosial müəssisə sakinləri üçün ödənişsiz film nümayişləri planlaşdırılır. Səhnədə ey-

ni vaxtda 25–30 nəfər tərkibdə teatr tamaşalarının və konsertlərin keçirilməsi mümkündür.

Prezident İlham Əliyevə, xanımı Mehriban Əliyevaya və qızı Leyla Əliyevaya Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin reallaşdırdığı «Bərabərlik» televiziya layihəsi və inklüziv teatrlarla bağlı məlumat verildi.

Mərkəzdə kitabxana da yaradılıb. Burada Azərbaycan milli ədəbiyyatına, həmçinin xarici dillərdə müxtəlif peşə və sənət tədrisinə dair kitablar vardır. Kitabxanada görmə məhdudiyyətli şəxslərin bədii yaradıcılığının inkişafı üçün Brayl əlifbası ilə kitablardan ibarət guşələrin yaradılması, əlilliyi olan şəxslərin kitablarının təqdimatının, məşhur yazıçıların iştirakı ilə qiraət günlərinin, yerli və xarici yazarların imza günlərinin keçirilməsi nəzərdə tutulur. Inklüziv İnkişaf və Yaradıcılıq Mərkəzində 60 nəfər işçi heyət və «Könüllü DOST» üzrə 20 nəfər könüllü fəaliyyət göstərəcək.

* * *

Mərkəzin yaxınlığındakı çoxmərtəbəli binanın sakinləri mənzillərinin eyvanlarından Prezident İlham Əliyevi, xanımı Mehriban Əliyevanı və qızı Leyla Əliyevanı salamladılar.

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ŞAVKAT MİRZİYOYEVƏ**

Hörmətli Şavkat Miromonoviç!

Özbəkistan Respublikasının Prezidenti vəzifəsinə yenidən seçilməyiniz münasibətilə Sizi ürəkdən təbrik edirəm.

Seçkilərdə qazandığınız inamlı qələbə ölkənin rifahı yolunda həyata keçirdiyiniz siyasi xəttin qarşısında Özbəkistan xalqı tərəfindən dəstəklənməsinin, əsl lider kimi, şəxsinizə bəslənən böyük inam, hörmət və etimadın parlaq təzahürüdür.

Azərbaycan ilə Özbəkistanı xalqlarımızın ortaq mənəvi dəyərlərindən qaynaqlanan möhkəm dostluq və qardaşlıq münasibətləri birləşdirir. Bu sarsılmaz təməllər üzərində qurulmuş əlaqələrimizin, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığımızın hazırkı səviyyəsi və gündəngünə genişlənməsi xüsusi məmnunluq doğurur. Hörmətli Şavkat Miromonoviç, Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, qardaş Özbəkistan Respublikasının əmin-amanlığı və firavanlığı naminə ali dövlətçilik fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar diləyirəm.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 25 oktyabr 2021-ci il

QUBADLI RAYONUNA SƏFƏR

25 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 25-də Qubadlı rayonunda səfərdə olmuşlar.

Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva Xudafərin–Qubadlı–Laçın avtomobil yolunun 10-cu kilometrliyindən Qubadlı şəhər mərkəzinə gedən Xanlıq–Qubadlı yolunun təməlqoyma mərasimində iştirak etdilər.

Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Saleh Məmmədov dövlət başçısına və xanımına Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunda tikintisi aparılan avtomobil yolları barədə məlumat verdi. Bildirildi ki, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları ərazisində Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə icra olunan və işğaldan azad edilmiş rayon və kəndlərin sosial-iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayacaq yol infrastrukturunu layihələrindən biri də Xudafərin–Laçın yoludur. Başlanğıcını Hacıqabul–Horadiz–Ağbənd–Zəngəzur dəhlizi magistral avtomobil yolunun Xudafərin su anbarı yaxınlığından keçən hissəsindən götürən bu yolun uzunluğu 56,4 kilometrdir. Qubadlı–Eyvazlı avtomobil yolunun uzunluğu 26 kilometr, eni 7 metr olacaq. Qubadlı–Xınzi-

rək avtomobil yolunun uzunluğu 23,5 kilometr olacaq. Hər iki yol iki hərəkət zolaqlı inşa edilir.

Bu yollar Prezident İlham Əliyev tərəfindən təsdiq olunmuş işğaldan azad edilmiş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası layihəsi çərçivəsində tikilir. Xudafərin–Laçın avtomobil yolunun Xanlıq yaşayış məntəqəsindən ayrılaraq, Qubadlı şəhərinə qədər 14 kilometr uzunluğunda yeni avtomobil yolu inşa ediləcəkdir. Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, Qarabağın inkişaf planı nəzərə alınmaqla, Xudafərin–Laçın və Xanlıq–Qubadlı avtomobil yolları dörd hərəkət zolaqlı olacaq. Yeni inşa olunan yollar işğaldan azad edilmiş Zəngilan, Qubadlı və Laçın rayonlarının ərazisindən keçir. Avtomobil yolu Qubadlı və Laçın şəhərləri də daxil olmaqla, bu rayonların 30-dan çox yaşayış məntəqəsini əhatə edir.

Dövlət başçısı Xanlıq–Qubadlı yolunun təməlini qoydu.

110/35/10 kV-luq «Qubadlı» yarımstansiyasının açılışı mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 25-də sistem əhəmiyyətli 110/35/10 kV-luq «Qubadlı» yarımstansiyasının açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

«Azərenerji» ASC-nin prezidenti Baba Rzayev dövlət başçısı İlham Əliyevə və xanımı Mehriban Əliyevaya yarımstansiya barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, yarımstansiyanın tikintisi ilə paralel olaraq, Qubadlının Azərbaycanın ümumi enerji sis-

teminə qoşulması, rayonun dayanıqlı elektrik enerjisi ilə təchiz edilməsi üçün Füzulidəki «Şükürbəyli» yarımstansiyasından «Cəbrayıl» yarımstansiyasına giriş-çıxış olmaqla, 76 kilometr məsafədə ikidövrəli 110 kV-luq yüksəkərginlikli «Qubadlı-1», «Qubadlı-2» elektrik verilişi xətti çəkilib. 150-160 MVt güc-ötürmə qabiliyyətinə malik yeni xətt layihələndirilərkən rayon üçün səciyyəvi iqlim parametrləri – buzlaşma, küləyin maksimal sürəti, qarın qalınlığı, çirklənmə və başqa amillər, o cümlədən baş verə biləcək qəza hallarının qarşısının alınması, lokallaşdırılması üçün zəruri sistem yaradılıb.

Yeni çəkilən xətt boyunca ildırımın mühafizə və yarımstansiyalararası informasiya mübadiləsi, internet üçün fiberoptik kabel çəkilib və bununla da Qubadlıya tək cə elektrik xətti deyil, həm də ən yüksək ötürücülük qabiliyyətinə malik sürətli internet xətti gətirilib. İldırımötürən xəttin içərisində keyfiyyətli internet şəbəkəsi, o cümlədən SCADA dispetçer idarəetmə sistemi informasiyalarının, proqram təminatının, televiziya, telefon, rabitə, müşahidə kamera, canlı bağlantı, mərkəzləşdirilmiş arxiv şəbəkəsinin və başqa məlumatların sinxronlaşdırılması həyata keçirilib. Bu günə qədər «Azərenerji» ASC tərəfindən Şuşa, Füzuli, Kəlbəcər, Cəbrayıl, Zəngilan və Qubadlıda 110 kV-luq yeni yarımstansiyalar tikilib. Bütün yarımstansiyalara çəkilən elektrik xətlərində ildırımın mühafizə və yarımstansiyalararası signal mübadiləsi üçün fiberoptik kabellər quraşdırılıb. Beləliklə, işğaldan azad edilmiş ərazilərin 80 faizi Azərbaycanın ümumi enerji sisteminə qoşulmaqla yanaşı, elektrik xətləri üzərindəki

optik kabellər vasitəsilə yarımstansiya və rayonlardakı lazımi strukturlar internetlə təmin edilib. İşğaldan azad edilmiş digər rayonlardakı yarımstansiyalarda olduğu kimi, Qubadlıda da Dördüncü Sənaye İnkilabına uyğun olaraq, intellektual enerjisi sistem şəbəkəsi konsepsiyası həyata keçirilərək, müasir, dayanıqlı, tam rəqəmsallaşdırılmış yarımstansiya yaradılıb.

Dövlət başçısı yarımstansiyanı işə saldı.

Məlumat verildi ki, yarımstansiyanın rəqəmsal idarə edilməsinin prioriteti olan iki əsas məsələ – rəqəmsallaşmaya inteqrə olunan avadanlıqların təmin olunması və idarəetmə üçün informasiya mübadiləsi və aktivlərin onlayn müşahidəsinə imkan verən fiber-optik kabel şəbəkəsinin yaradılması məsələləri həllini tapıb.

«Qubadlı» yarımstansiyasının işçi personalı üçün təhlükəsiz və rahat iş şəraitinin yaradılması məqsədilə müasir texnologiyalar əsasında yeni İdarəetmə Mərkəzi tikilib. Yarımstansiyada iki ədəd 25 MVA gücündə transformator quraşdırılıb. Yarımstansiyanın idarəetmə sistemi müasir tələblərə cavab verən micro-SCADA sistemi yaradılmaqla, «Azərenerji»nin mərkəzi SCADA sistemi ilə əlaqələndirilərək, birbaşa mərkəzdən idarə edilməsi təmin olunub.

Qeyd edək ki, işğala qədər 38 min nəfərdən çox əhalisi olan, sənaye və digər təsərrüfat sahələri üzrə Qubadlı rayonunun ümumi tələbatı 12 MVt olmaqla, bir ədəd 110 kV-luq yarımstansiyadan qidalanıb. 47 mindən çox əhalinin məskunlaşması proqnozlaşdırılan Qubadlıda inkişaf istiqamətləri nəzərə alın-

maqla, 2040-cı il üçün elektrik enerjisi tələbatının 38 MVt-dan artıq olacağı gözlənilir. Yeni «Qubadlı» yarımstansiyası tikilərkən bu amil nəzərə alınmışdır.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin yeni hərbi hissə kompleksinin açılışı mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 25-də Qubadlı rayonunda Dövlət Sərhəd Xidmətinin yeni hərbi hissə kompleksinin açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin rəisi Elçin Quliyev Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevə raport verdi.

Elçin Quliyev dövlət başçısı İlham Əliyevə və xanımı Mehriban Əliyevaya kompleksdə yaradılmış şərait barədə məlumat verdi. Bildirildi ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə Prezident, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, zəruri sərhəd müdafiə və mühafizə infrastrukturunun yaradılması üzrə fəaliyyətlər davam etdirilir. Azərbaycan Respublikasının Ermənistanla dövlət sərhədinin Qubadlı və Laçın rayonları ərazisindən keçən hissəsinin mühafizəsini təmin edən Dövlət Sərhəd Xidmətinin yeni hərbi hissə kompleksinin ərazisi 25 hektardır. Kompleksin döyüş texnikası parkında helikopterlər, HAROP, «Quzğun» və «Qırğı» zərbəəndirici pilotsuz uçuş aparatları, tank əleyhinə dəzgahlı qumbaraatanlar və idarə olunan raketlər, 120 və 82 millimetrlik minaatan-

lar, zenit qurğuları və digər müasir silah sistemləri mövcuddur. Bununla yanaşı, hərbi hissənin istifadəsində döyüş texnikası, yüksəkkeçidli nəqliyyat vasitələri, zirehli və avtomobil texnikası, tibb avtomobilləri vardır.

Qeyd edildi ki, hərbi hissə kompleksində qərargah binası, zabit-gizir və əsgər yataqxanaları, şəxsi heyət üçün lazımi şəraitlə təmin edilmiş iş otaqları, yeməkhana, yaşayış binaları, anbarlar və digər zəruri infrastruktur yaradılıb. Kompleksdə hərbi qulluqçuların peşəkar və döyüş qabiliyyətlərinin yüksəldilməsi, şəxsi heyətin hərbi biliklərinin və mənəvi-psixoloji hazırlığının təkmilləşdirilməsi üçün zəruri xidməti və təlim-tədris bazası formalaşdırılıb. Tibb məntəqəsində hərbi qulluqçulara lazımi tibbi xidmətin göstərilməsi məqsədilə zəruri şərait vardır. Hərbi hissənin poliqonunda təlim məşğələlərinin təşkili və keçirilməsi, hərbi qulluqçuların döyüş hazırlığının və fərdi məharətlərinin yüksəldilməsi, hərbi bölmələr arasında qarşılıqlı əlaqələrin işlənilməsi və birgə döyüş qabiliyyətlərinin artırılması üçün zəruri baza yaradılıb. İdman şəhərciyində futbol və voleybol meydançaları, həmçinin kazarmalarda müasir standartlara uyğun idman avadanlıqları və alətləri ilə təchiz olunmuş məşq zalları təşkil ediləlidir.

Kinoloji təlim şəhərciyində işğaldan azad olunmuş ərazilərdə minaların və partlamamış sursatların axtarışına və aşkarlanmasına cəlb olunan xidməti itlərin hazırlanması, vərzişlərinin təkmilləşdirilməsi, xidməti it təlimatçılarının peşəkar hazırlığının inkişaf etdirilməsi üçün imkanlar mövcuddur.

Hərbi hissə kompleksi istilik sistemi, daimi su və elektrik enerjisi ilə təmin edilib. Ərazidə əsaslı tikinti-abadlıq işləri həyata keçirilib, geniş yaşıllıq zolaqları salınıbdır.

Beləliklə, bu hərbi hissədə xidmətin yüksək səviyyədə aparılması, şəxsi heyətin döyüş qabiliyyətinin təkmilləşdirilməsi, peşəkar vərdişlərinin daha da inkişaf etdirilməsi üçün hərtərəfli şərait yaradılıbdır.

QUBADLI RAYON İCTİMAİYYƏTİNİN NÜMAYƏNDƏLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ

25 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva oktyabrın 25-də Qubadlı rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşmüşlər.

İlham Əliyev: Salam, xoş gördük. Bu gün mən Qubadlı rayon sakinlərini Qubadlıya dəvət etmişəm. Qubadlıya xoş gəlmisiniz! Bu gün Qubadlı rayonunun tarixində əlamətdar və tarixi bir gündür. Düz bir il bundan əvvəl müzəffər Azərbaycan Ordusu Qubadlıni erməni işğalından azad etmişdir və bundan sonra 25 oktyabr bizim tariximizdə əbədi Zəfər günü kimi qeyd ediləcəkdir. Bu münasibətlə sizi və bütün qubadlılıları, bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik etmək istəyirəm.

25 oktyabr müharibənin gedişatında önəmli yer tutub. Çünki Qubadlı azad olunandan sonra Laçın istiqamətində yolumuz açıldı və bir neçə gündən sonra biz Laçının cənub hissəsində yerləşən kəndləri də azad etdik. Beləliklə, Laçın dəhlizini nəzarətə götürdük və artıq müharibənin taleyi həll edildi. Düzdür, hələ Şuşa uğrunda şiddətli döyüşlər qabaqda idi, digər yaşayış məntəqələrimizin azad olunması ilə bağlı əməliyyat planları hazırlanırdı,

ancaq artıq həm bütün dünya, həm də düşmən gördü ki, bizim qabağımızda heç bir qüvvə dayana bilməz. Biz Qubadlıdan sonra öz Zəfər yürüşümüzü, Zəfər missiyamızı şərəflə davam etdirdik və noyabrın 8-də Şuşada Dövlət bayrağını ucaltdıq. Hər bir yaşayış məntəqəsinin azad edilməsi tarixi hadisədir. İlk gündən başlayaraq, müharibənin son gününə qədər Azərbaycan Silahlı Qüvvələri ancaq irəli gedirdi. Müharibənin birinci günü 4 kəndin azad edilməsi Azərbaycan xalqına çox böyük sevinc bəxş etdi. Uzun illərdən sonra bu Qələbə sevincini biz hamımız yaşadığımız və o vaxt, əlbəttə, heç kim deyə bilməzdi müharibə nə qədər davam edəcək. Hətta noyabrın 8-də biz Şuşanı işğaldan azad edəndən sonra da mən şəxsən deyə bilməzdim müharibə nə qədər davam edəcək. Çünki bizim planlarımız işğalda olan bütün torpaqları azad etmək idi. Ancaq bilmirdik düşmən nə vaxt təslim olacaq. Halbuki müharibə zamanı mən dəfələrlə öz çıxışlarımda, xalqa müraciətlərimdə və xarici jurnalistlərə müsahibələrimdə deyirdim ki, əgər düşmən bizə torpağımızdan çıxması ilə bağlı tarix versə, biz müharibəni dayandıрмаğa hazırıq və bu sözə də əməl etdik. Bildiyiniz kimi, noyabrın 9-da artıq Ermənistan tərəfi də öz məğlubiyyətini qəbul etdi, etiraf etdi, bu məğlubiyyətlə barışdı və noyabrın 9-dan 10-na keçən gecə kapitulyasiya aktına imza atdı. Biz isə Zəfər Gününü məhz 8 Noyabr tarixində qeyd edirik. Çünki 8 noyabrda erməni ordusu artıq təslim olmuşdu. Bu gün bu şanlı Qələbədən danışarkən, ilk növbədə, əziz şəhidlərimizin xatirəsini yad

etməliyik. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Şəhidlərimiz bizim qəlbimizdə əbədi yaşayacaq. Azərbaycan xalqı, indiki nəsil və gələcək nəsillər həmişə şəhidlərimizlə fəxr edəcək. Onlardan biri bizim əzizimiz Şükür Həmidovdur. Qubadlı rayonunun sakini böyük qəhrəmanlıq göstərmiş və doğma rayonu uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur. Şükür Həmidov bizim ən istedadlı və cəsəətli hərbcilərimizdən biri idi. O, aprel döyüşlərində böyük qəhrəmanlıq göstərmişdi. Məhz bu qəhrəmanlığa görə mən ona Milli Qəhrəman adını verdim və özüm də şəxsən onu bu mükafatla təltif etdim. Ondən sonra məcburi köçkünlərlə bir görüş əsnasında onun atası Nəriman kişi ilə tanış oldum, amma bilmirdim ki, o, Şükürün atasıdır. Köçkünlər üçün salınmış bir şəhərciyin açılışında mənə dedi, mən də salamlarımı çatdırdım. Eşidəndə ki, Şükür həlak olub, bir neçə gün bundən əvvəl bir ili olub, bizim hamımızın ürəyi ağrıdı. Şükürün həlak olması bizim üçün böyük itkidir, onun ailəsi, yaxınları, atası üçün, hamımız üçün. Bu gün Qubadlının azad olunmasının birinci ildönümündə mən Şükürün əziz xatirəsini xüsusilə yad etmək istəyirəm. O, bütün hərbcilərimiz üçün, gənc nəsil üçün nümunədir, öz canını doğma diyarı uğrunda fəda etdi və şəhadət zirvəsinə ucaldı. Şəhidlərimizin xatirəsi əbədiləşdirilir və əbədiləşdiriləcəkdir.

Azad edilmiş bütün şəhər və kəndlərimizdə bərpa işləri başa çatandan sonra şəhidlərimizin adına küçələr qoyulacaq, onların adı məktəblərə veriləcək. Artıq bu proses başlanmışdır. Ölkəmizin müx-

təlif bölgələrində, o cümlədən bu bölgədə – Qarabağ–Zəngəzur bölgəsində bütün bərpa işləri başa çatandan, küçələr salınandan, məktəblər tikiləndən sonra bu da olacaq. Ancaq görüləsi işlər çoxdur. Sizin bir çoxunuz ilk dəfədir ki, Zəfərdən sonra Qubadlıya səfər edirsiniz və görürsünüz ki, düşmən hər tərəfi dağıdıb. Qubadlı şəhəri, demək olar ki, yerlə yeksan edilib, bir salamat bina yoxdur. Sadəcə olaraq, erməni hərbiçiləri öz məqsədləri üçün bir neçə binadan istifadə etmişlər. Mən bura keçən il dekabr ayında gələndə gördüm ki, onlar da bərpadə vəziyyətdədir. Ona görə də biz Qubadlı rayonunun bütün kəndlərini, o cümlədən Qubadlı şəhərini yenidən quracağıq. Qubadlı şəhərinin baş planı hazırlanır və yəqin ki, yaxın aylarda təqdim ediləcək, o cümlədən Qubadlı ictimaiyyətinə təqdim ediləcəkdir. Baş plan ən müasir normalara uyğun olacaq və Qubadlıın təbiəti və tarixi keçmişi də memarlıqda nəzərə alınacaqdır. Amma bu gün Qubadlı rayonunun gələcək inkişafı ilə bağlı əməli-praktiki işlər aparılır. Bu gün biz yeni yarımstansiyanın açılışını qeyd etdik və bu, azad edilmiş torpaqlarda 7-ci yarımstansiyaadır. Bu infrastruktur layihəsi Qubadlıın 2050-ci ilə qədərki inkişaf dinamikasını nəzərə alır. Mənə verilən məlumata görə, sovet vaxtında Qubadlı rayonunun ümumi istehlakı 12 meqavat idi. Ancaq bu yarımstansiya 40 meqavata hesablanıb və lazım olarsa, onun gücü iki dəfə artırıla bilər. Yəni biz Qubadlıın gələcək inkişafını belə görürük. Sovet vaxtında, işğala qədər Qubadlı

rayonunun əhalisi haradasa 28 min idi, indi mənə verilən məlumata görə əhali 40 minə çatıbdir.

Bütün kəndlər dağıdılıb, şəhər dağıdılıb, bir dəne də salamat kənd qalmayıb. Ona görə qubadlılıları buraya yerləşdirmək üçün, əlbəttə ki, çox böyük işlər görülcək. Burada infrastruktur işləri birinci sıradadır. İndi siz də gələndə gördünüz ki, çox geniş, dördzolaqlı yol çəkilir. Heç vaxt buralarda bu ölçüdə yol olmamışdır. Dar bir yol idi Zəngilandan Qubadlıya, Laçına. İndi biz Zəngilandan Qubadlıya, Laçına dördzolaqlı yol çəkirik ki, bu yoldan insanlar rahat istifadə etsinlər. Eyni zamanda, burada istehsal olunacaq məhsulları bazarlara vaxtlı-vaxtında, itkisiz çatdırmaq üçün imkan olsun.

Zəngilan hava limanı gələn il istifadəyə verilecək. Zəngilan, Qubadlı faktiki olaraq, bir zonadır, məsafə də çox böyük deyil. Ona görə qubadlılılar da bundan istifadə edəcəklər. Əlbəttə, Qubadlı rayonunun iqtisadi inkişaf planı ayrıca hazırlanmalıdır. Çünki infrastruktur layihələri təsdiq edilib. Sosial infrastrukturla bağlı baş planda bütün məsələlər əhatə olunacaq – məktəblər, xəstəxanalar və digər sosial obyektlər, yaşayış binaları. Qubadlı şəhərində yaşayış binaları tikiləcək.

Sovet vaxtında daha çox fərdi evlər idi. Bir neçə beşmərtəbəli ev var idi. Bir-iki evin qalıqları qalıb. Ancaq Qubadlı şəhər kimi inkişaf etməlidir. Əlbəttə, düzgün planlaşdırılma aparılarkən burada insanların rahat yaşaması üçün bütün şərait yaradılacaqdır. İqtisadi inkişafa gəldikdə, rayon ictimaiyyəti də burada çox fəal iştirak etməlidir – həm bər-

pa işlərində, həm də Qubadlının düzgün inkişaf konsepsiyasının işlənilməsində. Çünki rayon böyük potensiala malikdir, zəngin təbiəti, təbii sərvətləri vardır. Qubadlı rayonu ərazisindən iki böyük çay keçir. Bazarçay düz şəhərin ortasından keçir. Həkəri çayı nəinki Qubadlının, bütün Azərbaycanın böyük sərvətidir. Biz bu çaylardan məhrum idik. Həkəridən də, Bazarçaydan da, Bəsitçaydan da, Tərtər çayından da məhrum idik. Ermənilər bizi məhrum etmişdi. Bu, böyük sərvətdir. Özü də indiki şəraitdə ki, su resursları gələcəkdə dünyada əsas, yəni yaşayış üçün əsas resurs kimi artıq tanınır. Ona görə iqtisadiyyatın hansı sahələrinin inkişaf edəcəyi düzgün planlaşdırılmalıdır. Əlbəttə, biz bura yerli və xarici investorları cəlb edəcəyik. Yəni böyük planlarımız var, konseptual yanaşma mövcuddur. Ancaq bundan sonra dəqiq planlaşdırılma aparılmalıdır və əminəm ki, bu işdə Qubadlı sakinləri də fəal iştirak edəcəklər.

Mən sizi bu gün dəvət etmişəm ki, bu tarixi günü birlikdə qeyd edək. Bu, Azərbaycanın tarixində əbədi yaşayacaq bir gündür. 25 oktyabr – Zəfər günü, Qubadlının azad olunması günüdür. 27 ildən sonra biz işğala son qoyduq, düşməni öz torpağımızdan qovduq. Müzəffər Azərbaycan Ordusu öz şərəfli missiyasını ləyaqətlə yerinə yetirdi. İkinci Qarabağ müharibəsi bizim gücümüzü və milli ruhumuzu göstərdi. Göstərdi ki, biz heç vaxt o vəziyyətlə barışmaq fikrində deyildik. Əgər qubadlılılar digər keçmiş köçkünlər kimi, hər il böyük ürəkağrısı ilə işğal günündə yığırdılarsa, bundan sonra artıq

o tarix tamamilə silindi, ancaq 25 oktyabrda hamımız bayram edəcəyik. Sizi bir daha təbrik edirəm.

* * *

Tahir Mirkişili (*Milli Məclisin İqtisadi Siyasət, Sənaye və Sahibkarlıq Komitəsinin sədri*): Salam cənab Prezident, hörmətli Mehriban xanım. Bu gün Qubadlı torpağında Sizinlə bir yerdə olmaq bizim üçün böyük şərəfdir, böyük sevincedir. Bu bizim üçün tarixi bir gündür. Siz bu torpaqları əsl sahiblərinə qaytardınız. Siz Qubadlıyı qubadlılılara qaytardınız. Bu gün də onları Qubadlıya dəvət etməklə bizi çoxdankı ən böyük arzumuza çatdırdınız. Cənab Prezident, bu günləri bizə yaşatdığınıza görə Sizə öz ailələrimiz və bütün qubadlılılar adından dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Möhtərəm Prezident, 1992-ci ilin əvvəllərində Azərbaycanda olan hakimiyyətsizlik, dövlətsizlik, satqınlıq və xəyanət nəticəsində biz çox böyük fəlakətlər yaşadığımızı. Bizim başımıza böyük bəlalar gəldi. Biz böyük bir insan faciəsi yaşadığımızı, Azərbaycanı itirmək təhlükəsi ilə üzbəüz qaldığımızı. Məhz ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə biz Azərbaycanı xilas etdik. Onun şəxsən, təkbəşinə cəsarəti və dühası hesabına Vətənimizi itirməkdən xilas olduq. O, sağlam, möhkəm bir bünövrə qoydu və bugünkü güclü Azərbaycan dövləti Sizin rəhbərliyinizlə o bünövrənin üzərində durur.

Cənab Prezident, Siz və hörmətli Mehriban xanım yurd-yuvasından uzaq düşmüş insanların dər-

dini, acısını azaltmaq üçün hər şey etdiniz. Siz qaçqın şəhərciklərini ləğv etdiniz, Siz onlara ev tikdiniz, Siz onların övladlarını ali məktəblərdə oxuttunuz, Siz ad günlərinizi də bizlərlə qeyd etdiniz. Amma bütün bunlarla yanaşı, Siz bizə ən böyük dəyər olan ümid və inam verdiniz. Bax, o ümidin və inamın əsasında yeni bir nəsil yetişdi və Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin bir əmri ilə 44 gündə düşməni darmadağın etdi. Düz bir il bundan öncə bizim durduğumuz bu torpaqlardan düşmən qovulurdu. Cənab Prezident, biz buna 44 günlük müharibə desək də, amma Siz 17 il döyüşdünüz. Bu müharibə bir ildir dayansa da, Siz hələ də döyüşürsünüz. Əslində mən bunu arzu etməzdim, amma hadisələr göstərir ki, biz Sizin rəhbərliyinizlə hələ çox döyüşməli olacağıq. Siz Qələbənin simvolusunuz, mən əminəm ki, biz hələ çox qələbələr qazanacağıq.

Cənab Prezident, bir iqtisadçı kimi, bir məsələni də qeyd etməyə bilməzdim, Sizin rəhbərliyinizlə bizim əldə etdiyimiz ən böyük uğurlarımızdan biri bizim iqtisadi müstəqilliyimizdir. Məhz Sizin verdiyiniz tapşırıqlar, həyata keçirilən iqtisadi islahatlar, o nəhəng, böyük iqtisadi layihələr bizə böyük iqtisadi imkanlar yaratdı. Bax, bu imkanlar hesabına Siz bir tərəfdən, xalqın, insanların, bizim hamımızın sosial yaşayışı ilə bağlı çox böyük işlər gördünüz. Digər tərəfdən isə, biz ordu yaratdıq, silah aldığımızı, döyüşdük, qalib gəldik. Biz o qalibyyəti saxladığımız və bu gün yol boyunca gördük ki, çox böyük quruculuq işləri gedir. Əminik ki, bu iqtisadi im-

kanlarımız bundan sonra da artacaqdır. Biz Sizin rəhbərliyinizlə hələ çox uğurlara imza atacağıq. İnşallah, Qubadlı tikilsin, bizim hamımızın burada evlərimiz olsun. Tanrı Sizi və ailənizi qorusun. Sağ olun.

İ l h a m Ə l i y e v: Çox sağ olun, Qubadlının və digər azad edilmiş rayonların iqtisadi inkişafı ilə bağlı bir daha demək istəyirəm ki, bizim çox dəqiq planlarımız olmalıdır. Biz çox yaxşı təcrübə toplamışıq, regionların sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramları uğurla icra edilir. Artıq bir neçə proqram icra ediləndir və o təcrübədən faydalanaraq, bu bölgədə çox düzgün planlaşdırılma aparılmalıdır. Bir daha demək istəyirəm ki, infrastruktur layihələri ilə bağlı, evlərin tikintisi ilə bağlı, kəndlərin bərpası ilə bağlı artıq ilkin təkliflər vardır. Əsas odur ki, buraya qayıdacaq insanlar yaxşı yaşasınlar, yeni onların rifahı yüksək olsun. Bunun üçün də, əlbəttə ki, şərait yaradılacaq, amma onların məşğul olacağı sahələr düzgün müəyyən edilməlidir. Bu məqsədlərə çatmaq üçün atılacaq addımlar düzgün qoyulmalıdır. Hökumətə tapşırıq verildi, müxtəlif nazirliklər fəaliyyət göstərir və əminəm ki, Milli Məclis də bu işlərə öz töhfəsini verəcək. Belə səfalı torpaqlarda ancaq yaxşı dolanışıq olmalıdır.

Bir daha deməliyəm ki, bax, bu azad edilmiş bölgələrə bilirsiniz ki, mən tez-tez gedirəm, səfərlər edirəm və ermənilərin yaşadıkları bəzi yerləri də görürəm. Deyə bilərəm ki, orada bir dənə də yeni bina yoxdur. Bakıdan çıxıb istər Qubadlıya, istər Ağdama, istər Füzuliyə – istənilən istiqamətə gedən

insan yol boyunca yeni evlər görür. Biz kəndləri keçərkən görürük, amma bilmirik evlər bəlkə on il, iyirmi il əvvəl tikilib, yəni bir çox evlər müstəqillik dövründə inşa edilibdir. O vaxt işğal altında olan ərazilərdə isə bir dənə də bina tikilməyib, bir dənə də! Guya onlar Qubadlıda məskunlaşma aparmaq istəyirdilər. Xanlıq qəsəbəsində bir erməni fondu evlər tikdirmişdi. Gedib o evlərə baxanda görürsən ki, bu evlərdə heç bir şərait yoxdur. İndi biz oranı bir az düzəlttik, bizim hərbiçilər orada yerləşir. Yəni onlar bu torpaqlara yad bir torpaq kimi baxırdılar. Sadəcə olaraq, bu torpaqları istismar edib, ağacları qırıb, bizim təbii sərvətlərimizi talayıb, çaylarımızı zəhərləyib öz mənfur xislətlərini göstərirdilər. Amma bu gün bütün dünya bunu görür, bütün dünya! Çünki bunu gizlətmək mümkün deyil. Buraya gələn hər bir insan bu dağıntıları, erməni faşizminin bu sübutlarını görür. Amma biz qurucu xalqıq və Qubadlıyı yenidən quracağıq.

Nəriman Həmidov (*Milli Qəhrəman, şəhid Şükür Həmidovun atası*): Cənab Prezident, özümü xoşbəxt hiss edirəm ki, Sizinlə ikinci dəfədir şəxsən görüşürəm. Mən Allah-taaladan razıyam ki, Sizin kimi hərtərəfli sərkərdəni, şəxsiyyəti Azərbaycana bəxş edib. Bizim xalqımız dövlət ətrafında yumruq kimi birləşdi və sözünü dedi. Bu Sizin rəhbərliyinizlə olmuş hadisədir, bunu hamı bilir. Siz polad sinəli, genişürəkli, əvəzsiz bir sərkərdəsiniz. Sizin keçdiyiniz yol, əldə etdiyiniz Qələbə mənim bu dediklərimə möhür vurur, təsdiq edir. Mənim uzun müddətdir qəlbimdə gəzdirdiyim bir fikrim var, onu

çatdıracağam. Mən bütün qədərbilən xalqımızdan xahiş edirəm mənim fikrimi təsdiq etsin, alqışlasın. Bizim qanunverici orqanımız olan Milli Məclisdən xahiş edirəm ki, Müzəffər Ali Komandan, Prezidentimiz cənab İlham Əliyevə «Azərbaycanın daimi Prezidenti» adı verilsin. Xahiş edirəm ki, xalqımız da, Milli Məclis də bunu qəbul etsin.

İlham Əliyev: Mən veto qoyacağam ona, mənim belə hüququm vardır. Çox sağ olun, təşəkkür edirəm. Bu səmimi sözlərə görə minnətdaram. Ancaq mənim üçün ən böyük mükafat, bax, sizin burada olmağınızdır, keçmiş köçkünlərin gözlərindəki sevinçdir, qürurdur. Budur mənim üçün ən böyük mükafat. Mən məcburi köçkünlərlə dəfələrlə görüşmüşdüm. Təsəvvür edin, 100-dən çox qəsəbə salınıb, yəni ev yox, məcburi köçkünlər üçün qəsəbə. Mən hər bir açılışda olmuşam. Köçkünlərlə görüşlər zamanı – mən bunu artıq bir dəfə demişəm, bir daha demək istəyirəm – görürdüm ki, ümidlər azalır, ümidlər tükənir. Bu da təbiidir. Çünki artıq 30 ilə yaxın vaxt keçir, məsələ də həll olunmur. Artıq hər kəs başa düşürdü ki, Ermənistan bu məsələni danışıqlar yolu ilə həll etmək istəmir. Bu məni çox incidirdi, çox üzürdü. O görüşlər məndə bir daha o inamı gücləndirirdi ki, biz nəyin bahasına olursa olsun torpağımıza qayıtmalıyıq. Artıq o baxışlar yoxdur, o kədərli anlar yoxdur, o xatirələr qaldı arxada. Artıq keçmiş məcburi köçkünlər ümidlə, qürurla yaşayırlar. Mənim üçün ən böyük mükafat budur və bundan sonra ən böyük vəzifə bu torpaqları yenidən qurmaq, bərpa etməkdir.

Müharibə başa çatıb və düzdür, bizi hələ döyüşməyə məcbur edirlər, biz də hazırıq. İstənilən formada, necə deyərlər, meydanda – istər siyasi meydana, istər hərbi meydana. Biz artıq göstərdik ki, heç kimin qabağında baş əyən xalq deyilik. Ancaq bununla yanaşı, bizim qarşımızda çox böyük quruculuq işləri dayanır. Bu da müharibədə əldə edilmiş Qələbəyə uyğun səviyyədə aparılmalıdır. Ümumiyyətlə, bu tarixi Zəfərdən sonra ölkəmizin yeniləşməsi, müasirləşməsi, aparılan islahatlar, xoşagəlməz hallarla mübarizə, əlbəttə, tam yeni müstəviyə çıxmalıdır. Çünki bu Qələbə bütün dünyaya bizim böyük xalq olduğumuzu göstərdi, eyni zamanda, bizi, sözün yaxşı mənasında, məcbur edir ki, biz qabağa ancaq düz yolla gedək. Bax, sizinlə bərabər, bütün Azərbaycan ictimaiyyəti ilə bərabər biz bu yolu gedəcəyik. İndi mən hansı statusda bu yolu gedəcəyəm, o, ikinci məsələdir. Əsas odur ki, ömrümün sonuna qədər mən bu yolla gedəcəyəm, İnşallah, sizinlə bərabər. Siz deyirsiniz ikinci dəfə, amma biz üçüncü dəfədir görüşürük. Mən sizi o vaxt Hərbi Qənimətlər Parkının açılışına da dəvət etmişdim.

Nəriman Həmidov: Bəli, yadımdadır. Üçüncü dəfədir. Çox sağ olun, çox var olun. Sizinlə fəxr edirəm, həyat sübut etdi.

Abbas Abbasov (*Bakı Dövlət Universitetinin kafedra müdiri, professor*): Sizin bütün fəaliyyətiniz göz qabağındadır – hərbi meydana da, diplomatiyada da, siyasətdə də. Bütün cəbhələrdə sinə gərdiniz. Sizi bu xalqa Tanrı göndərib.

Şamama Həsənova (*Əməkdar müəllim*): Xalqın sevimli, dağ vüqarlı, qartal görünüşlü əziz Prezidentimiz! Bu gün biz babalarımızdan bizə əmanət qalan bu torpaqda olmağımızdan çox böyük qürur hissi keçiririk. Bu qürur hissini, bu sevinci, bu fəxarəti bizə yaşatdığınız üçün Sizə qubadlılıların təşəkkürünü çatdırıram. Mən bu gün çox xoşbəxtəm ki, qubadlılıların salamlarını Sizə çatdırmaq şərəfinə nail olmuşam. Cənab Prezident, biz hamımız qubadlılılar olaraq, bir nəfər kimi, Sizin arxanızdayıq, Sizin yanınızdayıq. Bütün quruculuq işlərində – necə ki, o 44 günlük müharibədə – yenə də Sizin bütün tapşırıqlarınızın, bütün sərəncamlarınızın, bütün çıxışlarınızdan irəli gələn müddəaların həyata keçirilməsi bu gün Qubadlımızda prioritet məsələdir. Bu gün Qubadlıda hamı bununla fəxr edir. Arzu edirəm ki, bu quruculuq işlərində də biz həmişə Sizin sağ əliniz olaq, Sizin, Mehriban xanımın yanında olaq. Allah Sizə elə qol-qanad versin ki, başladığınız bu quruculuq işlərini Allahın köməyi ilə axıra çatdırasınız. Mehriban xanım, xanımlar xanımı həmişə Sizin yanınızda olsun.

Bu gün Müzəffər Ali Baş Komandan kimi, qalib ordunun qalib sərkərdəsi kimi, cənab Prezident, Sizi təbrik edirik. İnanın ki, hər bir insanın qəlbində, hər bir qubadlılının qəlbində, bütün xalqımızın qəlbində elə bir abidə ucaltmışınız ki, o heç vaxt oradan, öz yerindən ayrı ola bilməz. Sizi, ailənizi belə xoş gündə bir daha təbrik edirəm. Qoy Allah bizi həmişə belə xoş, əlamətdar günlərdə görüşdürsün.

İlham Əliyev: Sağ olun, təşəkkürlər. Elə də olacaq bundan sonra.

Ədalət Əsədov (*Əməkdar müəllim*):

Ey ulu məmləkətin Ali Baş Komandanı,
Şücaətin, tərərin dünyaya dastan oldu.
Sən bu xalqın qəlbində elə heykəl ucaldtdın,
Tarix yaddan çıxarmaz, tarixə dastan oldun.

Bu gün cənab Prezident biz qubadlılıları Qubadlıya qonaq dəvət edib. Ulu Yaradandan diləyim budur ki, biz qubadlılılar da dəyərli Prezidentimizi, böyük şəxsiyyətimizi – İlham Əliyevi Qubadlıya qonaq dəvət edək. Var olun, Allah Sizi qorusun!

İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm. Elə də olacaq. Yaxın gələcəkdə.

Hicran Hüseynova (*Milli Məclisin Ailə, Qadın və Uşaq Məsələləri Komitəsinin sədri*): Cənab Prezident, bizim bu ulu baba torpağımıza bizi qaytardınız. Bu bizim üçün ən böyük xoşbəxtlikdir. Sizin də, Mehriban xanımın da bütün bu 44 gündə danışıqlarınızda, çıxışlarınızda hiss edirdik ki, Siz doğrudan da nə qədər böyük həyəcan keçirirdiniz. Amma birinci gündən axırıncı günə qədər biz Sizə arxalanırdıq, Sizə inanırdıq. Bütün xalq Sizin ətrafınızda birləşib. Siz də o xalqdan güc alaraq, bizi o Qələbəyə çatdırdınız. Sizə cansağlığı, uzun ömür arzulayırıq, biz də həmişə arxanızdayıq.

Şamama Həsənova: Ölümün gözünə dik baxan o şəhidlərimiz, cənab Prezident, məhz Sizdən güc alırdılar, Sizdən ilham alırdılar.

İlham Əliyev: Bilirsiniz, dünya tarixində bir çox müharibələr olub. Ancaq inanmıram ki, elə bir müharibə olsun ki, orada iştirak edən orduda bir nəfər də fərari olmasın.

Şamama Həsənova: Bu Sizin sayənizdədir.

İlham Əliyev: Məsələn, İkinci dünya müharibəsinin tarixini biz yaxşı bilirik. O vaxt sovet ordusunda nə qədər fərari olmuşdur, nə qədər satqın olmuşdur. Hətta alman faşistləri satqınlardan ibarət ordu yaratmışdılar. Ancaq bizdə bir nəfər də fərari olmadı.

Şamama Həsənova: Sizə güvənərək ölümə gəldirdilər.

İlham Əliyev: Ölümə gəldirdilər bu torpaq uğrunda. Budur xalqımızın böyükliyi.

* * *

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva sakinlərlə söhbət etdi. Ata-baba yurdlarına geri dönən sakinlər torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasına görə minnətdarlıqlarını bildirdilər. Qubadlı sakini öz hazırladığı əl işindən ibarət kəlağayını Mehriban xanuma təqdim etdi. Qubadlılılar Azərbaycan xalçaçılıq sənətinin dünyada təbliğində Birinci vitse-prezident, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın əməyini xüsusi vurğuladılar. Sakinlər işğaldan azad olunmuş torpaqlarda xalçaçılıq müəssisələrinin yaradılması ilə bağlı təkliflər səsəndirdilər. Mehriban xanım Əliyeva təklifləri dəstəklədiyini bildirdi.

Sonra Milli Qəhrəman Şükür Həmidovun atası Nəriman Həmidov Mehriban xanım Əliyevaya Azər-

baycan naminə gördüyü işlərə və Vətən müharibəsi qazilərinə göstərdiyi qayğıya görə minnətdarlığını ifadə etdi.

Sonra Prezident İlham Əliyev, xanımı Mehriban Əliyeva və ictimaiyyət nümayəndələri Qubadlı şəhərinin ərazisini gəzdilər.

İlham Əliyev: Harada oxuyursan?

Tələbə: Məktəbdə respublika birincisi oldum. Bakı Ali Neft Məktəbində oxuyuram.

İlham Əliyev: Neçənci kursda?

Tələbə: Birinci kursda.

İlham Əliyev: Çox yaxşı.

Tələbə: Tələbələrimizin Sizə salamı var.

İlham Əliyev: Çox sağ ol, məndən də tələbələrə salam söylə.

Sakin: Mən çox təsirlənirəm. Cənab Prezident, müharibədən danışıqda məni ağlamaq tutur. Azərbaycan tarixinin ən şərəfli səhifəsidir.

İlham Əliyev: Bəli, elədir. Çox sağ olun.

İdmançı: Cənab Prezident, gənc olimpiyaçı olaraq, mən də gənc idmançılar adından Sizə təşəkkürümü bildirirəm.

İlham Əliyev: Bilirəm, sən yaxşı vuruşmuşsan. Amma Niyaməddin kimi çempion olmalısən.

İdmançı: İnşallah, Sizə söz verirəm.

İlham Əliyev: Deyirəm, sən kimi çempion olmalıdır. Hə?

İdmançı: Müəllimimizdir. Niyaməddin müəllimdən həmişə böyük örnək almışıq.

İlham Əliyev: Sən neçənci ildənsən?

İdmançı: 1996-cı ildən.

İlham Əliyev: Buraları görməmişən?

İdmançı: Görməmişəm. Böyük şərəf oldu.

İlham Əliyev: Valideynlərin burada yaşayıb?

İdmançı: Bəli, valideynlərim burada olublar, Gürcülü kəndində. Böyük şərəfdir Sizinlə buranı ziyarət etmək.

Niyaməddin Paşayev: Cənab Prezident, mən də öz adımdan, öz ailəm adından Sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Mən 13 yaşına qədər Qubadlıda böyümüşəm.

İlham Əliyev: Sən burada yaşamısan?

Niyaməddin Paşayev: Bəli, Qubadlı rayonunun Muğanlı kəndində doğulmuşam. İnşallah, arzu edirəm ki – necə ki, bu günə qədər Azərbaycanda böyük idman yarışları təşkil olunub – işğaldan azad olunmuş şəhərlərimizdə bərpa olunandan sonra bizə Avropa oyunları kimi, İslam oyunları kimi, Avropa, dünya çempionatlarını keçirmək qismət olsun.

İlham Əliyev: Əlbəttə. Burada indi yaxşı idman qurğuları tikiləcək, siz də gəlib öz təcrübənizi bölüşəcəksiniz. Mütləq.

İdmançı: İnşallah, bundan sonra bütün qələbələrimizi Sizə həsr edəcəyik.

İlham Əliyev: Çox sağ ol. Sənin çox güclü potensialın var, mən izləyirdim. Dünya çempionatının bürünc mükafatçısısan?

İdmançı: Bəli.

İlham Əliyev: Yəni dünya, olimpiya çempionu ola bilərsən.

İdmançı: İnşallah. Sizə söz veririk, Parisdə sübut edəcəyik, Allahın izni ilə.

Həkim: Cənab Prezident, mən 15 il burada uşaq həkimi işləmişəm.

İlham Əliyev: Qubadlının rayon mərkəzində?

Həkim: Bəli. Müalicə etdiyimiz uşaqlar Sizin sayınızda bu torpaqlarımızı işğaldan azad etdilər. Bu torpaqlara, bu evlərin hər birinə indi baxırıq, tanıyıırıq.

İlham Əliyev: Hamısını dağıdıblar, söküblər. Əvvəl, birinci müharibədən sonra dağıdıblar, söküblər, daşları da aparıb atıblar ora-bura. Hamısı yenidən qurulacaq. İndi göstəriş verilib, baş plan hazırlanır. Yəqin ki, 2-3 aya hazır olacaq. Ondan sonra ictimaiyyət də tanış olacaq. Baxarsınız, siz də öz təkliflərinizi verərsiniz. Əlbəttə, daha böyük şəhər nəzərdə tutulur. İlkin belə bir variant mənə məruzə edildi – ola bilər, 10–15 min əhalisi olan. Çünki işğala qədər rayon mərkəzinin 5000 əhalisi olub. Kəndlərin də bərpası mütləq olacaq, inşallah. İndi əsas yol çəkilir, Eyvazlıya da bir yol çəkilir. Yəqin ki, eşitmisiniz?

Sakinlər: Bəli, ən strateji yoldur.

İlham Əliyev: Bəli, bəli. Həmin o Gorus–Qafan yolu ki, indi bizim ərazimizdən keçir.

Sakin: Cənab Prezident, Siz Ali Baş Komandan kimi, bu kəndlərimizi bizdən yaxşı tanıyırsınız.

İlham Əliyev: Mən bunu əzbər bilirəm. Çünki müharibə dövründə göstərişlər verilir, hansı kənd nə vaxt, necə götürülməlidir.

Sakin: Hər gün xalq Sizdən elan gözləyirdi. Vərdiş etmişdik.

İlhəm Əliyev: Bəzən bir-iki gün ara olanda narahat olurdular ki, görəsən nə oldu?

Sakin: Gorus rayonunun dörd azərbaycanlı kəndi var idi – Şurnuxu, Ağbulaq, Çayzəmi, bir də Qurdaqalaq. Kəpəz dağı buradan görünürdü. Onlar hamısı Azərbaycan kəndləri idi. Qədim qəbiristanlıqlar qalıb, yerlər hamısı qalıb. Bizim Seytas kəndi üç dəfə dağıdılıb, bir fəsildə üç dəfə yandırılıb. 1990-cı ilin yanvar ayında atamın evi yandırıldı.

Sağ tərəfdə İkinci dünya müharibəsi abidəsi, Ana abidəsi var idi. Hamısının adı yazılmışdı orada.

İlhəm Əliyev: Onu da söküblər.

Sakin: O yuxarıdakı da rayonun dağüstü pavyonu olub. Pilləkənləri də söküb aparıblar.

Mənim xatirimdədir, səhv etmirəmsə, 1997-ci ildə ulu öndər Akademik Opera və Balet Teatrına gəlmişdi – «Arşın mal alan» tamaşasına, qonağı və dostu İhsan Doğramacı ilə. Onda pərdə arxasına keçdim, Vəli obrazında idim. Məni böyük sənətkarımız Lütfəli Abdullayevə bənzədirdilər. Səhnə arxasına gəldi, öz təəssüratlarını hamımızla bölüşdü. Çox razı qalmışdı.

İlhəm Əliyev: Bəli, tamaşalara tez-tez gedərdi.

Sakin: Allah qəni-qəni rəhmət eləsin. O, incəsənət işçiləri üçün, aktyorlar üçün çox böyük işlər görüb və Siz də onu davam etdirirsiniz. Hamımızın ürəyindəndir, hamımız Sizin duaçınızıq.

İlhəm Əliyev: Çox sağ olun.

Sakin: Cənab Prezident, bir məsələni də deyim. Bu çay buradan axırdı. Ermənilər istəyirdilər burada bulvar düzəltsinlər. Oranı qaldırıblar ki, düzəltsinlər, yarımçıq qaldı. Biz gəldik, ordumuz gəldi.

İlham Əliyev: Buranı onlar genişləndiriblər?

Sakin: Bəli, genişləndirmək istəyiblər ki, bir azca o tərəfə getsin. Desinlər bulvardır, Bakıdakı kimi. Amma planları gözlərində qaldı.

İlham Əliyev: Bəli, onu biz edərik. Burada çay boyunca belə gəzinti yerləri mütləq olmalıdır.

Sakin: Çox gözəl olardı. Dar idi belə.

İlham Əliyev: Onlar genişləndiriblər. Amma burada bir iş görməyiblər.

Sakin: Yox, onlar belədir, ancaq uçurub dağıtmaqla məşğul idilər. Ümidləri yox idi, ona görə.

İlham Əliyev: Bəli, əlbəttə. Bilirdilər ki, biz qayıdacağıq. Bəsitçay qoruğunda ağacların böyük hissəsini kəsiblər, ancaq kötüklər qalıb və yandıırıblar. Biz keçən dəfə Zəngilanda olanda Bəsitçaya getmişdik. Dağıdıblar, kəsiblər, misli görünməmiş vandallıq! Eybi yoxdur, hamısını yenidən quracağıq, daha gözəl olacaq. Mən həmişə o qəsəbələrin açılışlarında keçmiş köçkünlərlə görüşlər zamanı deyirdim ki, bu, müvəqqəti yaşayış yerinizdir. Torpaqlar azad olunandan sonra daha gözəl evlər, binalar tikəcəyik. Artıq o gün yaxınlaşır.

Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı: Mən ehtiyatda olan bir əsgər kimi, bir çox tədbirlərdə iştirak etmişəm. Cənab Ali Baş Komandanımıza dərin minnətdarlığımı bildirirəm ki, məni 19 yaşında «Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı» adı ilə təltif edib. Şükür Allaha, bu gün öz doğma torpağımızda Sizinləyik. Sizə təşəkkürümü bildirirəm ki, məni və döyüş yoldaşlarımı yüksək fəxri adlarla qiymətləndirmisiniz. Çox təşəkkür edirəm.

İlham Əliyev: Çox sağ ol, mən sənə təşəkkür edirəm, sənin simanda bizim bütün qəhrəman övladlarımıza təşəkkür edirəm. Onlar sinələrini qabağa verib düşməni torpağımızdan qovdular. Bax, belə igidlər hesabına biz bu gün burada dayanmışıq.

Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı: Hər an hər bir əmrinizi icra etməyə hazırıq.

İlham Əliyev: Sağ ol. Bu medallar hansı şəhərlər uğrunda?

Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı: Cəbrayıl, Füzuli.

İlham Əliyev: Sağ olun.

Mehriban Əliyeva: Sağ olun.

**ÇEX RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB MILOŞ ZEMANA**

Hörmətli cənab Prezident!

Ölkənizin milli bayramı münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

İnanıram ki, Azərbaycan–Çexiya əlaqələrinin genişlənməsi, ölkələrimiz arasındakı əməkdaşlığın möhkəmlənməsi bundan sonra da xalqlarımızın mənafelərinə xidmət edəcəkdir.

Bu bayram günündə Sizə ən xoş arzularımı yetirir, dost xalqınıza daim əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 25 oktyabr 2021-ci il

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANA**

Hörmətli cənab Prezident!

Əziz qardaşım!

Türkiyə Respublikasının milli bayramı – Respublika Günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi və xoş arzu-larımı yetirməkdən məmnunluq duyuram.

Siyasi, iqtisadi, hərbi cəhətdən qüdrətli və sabit Türkiyə Respublikası bu gün beynəlxalq arenada olduqca əhəmiyyətli yerə malikdir. Sizin rəhbərliyi-niz altında icra olunan irimiqyaslı proqramlar, la-yihələr qardaş ölkənizin hərtərəfli tərəqqisinə və yüksəlişinə xidmət edir. Şübhəsiz, xalqın Sizə olan böyük inam və etimadı həyata keçirdiyiniz strateji inkişaf xəttinin uğurunu təmin edən ən mühüm amildir.

Xalqlarımızın ortaq tarixi və milli-mənəvi dəyərləri kimi möhkəm təməllər üzərində dayanan Azərbaycan–Türkiyə dostluq və qardaşlıq əlaqələri birliyimizin və həmrəyliyimizin bariz ifadəsidir. Hazırda bu əlaqələrin tarixi dövrünə şahidlik edirik. Şuşa Bəyannaməsində müəyyənləşdirdiyimiz hədəflərə və istiqamətlərə uyğun olaraq, müttəfiqlik münasibətlərimiz gündən-günə genişlənməkdə və yeni məzmunla zənginləşməkdədir.

Azərbaycanın öz torpaqlarının işğaldan azad olunması uğrunda apardığı mübarizədə şəxsən Sizin, qardaş Türkiyə dövləti və xalqının qəti, birmənalı siyasi və mənəvi dəstəyi böyük rol oynamışdır. Azərbaycan–Türkiyə həmrəyliyini bir daha bütün dünyaya nümayiş etdirmiş bu dəstəyi xalqımız heç zaman unutmayacaq.

Əminəm ki, «Bir millət – iki dövlət» şüarına uyğun olaraq, birliyimizin, bütün sahələrdə səmərəli və fəal əməkdaşlığımızın daha da möhkəmləndirilməsi və inkişafı üçün birgə söylərimizi davam etdirəcəyik.

Bu əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, qardaş Türkiyə xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 26 oktyabr 2021-ci il

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB
ƏRDOĞANIN AZƏRBAYCANA
RƏSMİ SƏFƏRİ**

26 oktyabr 2021-ci il

Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan oktyabrın 26-da Azərbaycan Respublikasına rəsmi səfərə gəlmişdir.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında ali qonağın şəərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanı hava limanında qarşıladı.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB
ƏRDOĞANIN ZƏNGİLƏNİN AĞALI
KƏNDİNDƏ RƏSMİ QARŞILANMA
MƏRASİMİ**

26 oktyabr 2021-ci il

Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın oktyabrın 26-da Zəngilanın Ağalı kəndində rəsmi qarşılama mərasimi olmuşdur.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda Türkiyə Prezidentinin şərafinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanı qarşıladı.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Türkiyə Prezidentinə raport verdi.

Türkiyə Respublikasının və Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnləri səsləndirildi.

Türkiyə Prezidenti Azərbaycan əsgərlərini salamladı.

Prezident İlham Əliyev və Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan Fəxri qarovul dəstəsinin qarşısından keçdilər.

Türkiyə nümayəndə heyəti Azərbaycan Prezidentinə, Azərbaycan nümayəndə heyəti Türkiyə Prezidentinə təqdim olundu.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyeva ilə söhbət etdi.

Fəxri qarovul dəstəsi hərbi marşın sədaları altında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın qarşısından keçdi.

FÜZULİ BEYNƏLXALQ HAVA LİMANININ AÇILIŞI MƏRASİMİ

26 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan oktyabrın 26-da Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

Azərbaycan və Türkiyə prezidentləri hava limanının rəmzi açılışını bildirən lenti kəsdilər.

Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının rəmzi açarları prezidentlərə təqdim edildi.

Dövlət başçıları hava limanında yaradılmış şəraitlə tanış oldular. AZAL-ın prezidenti Cahangir Əsgərov dövlət başçılara görülmüş işlər barədə məlumat verdi. Bildirildi ki, Qarabağın hava qapısı adlandırılan Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı ən müasir səviyədə inşa olunub. Hava limanının istənilən tip hava gəmisini qəbul etmək imkanları vardır. Uçuş-enmə zolağının uzunluğu 3000, eni isə 60 metrdir. Hava limanının müasir infrastrukturla təchiz olunmuş terminalı saatda ən azı 200 sərnişinin buraxılışına imkan verir. Burada görülmüş bütün işlər beynəlxalq norma və standartlara uyğun şəkildə həyata keçirilib. Hava limanının ətrafında geniş abadlıq-quruculuq işləri aparılıb. Burada avtomatlaşdırılmış sistemlərlə təchiz olunmuş Hava Hərəkətini İdarəetmə qül-

ləsi tikilib. Bu isə Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında ICAO və IATA standartlarına müvafiq qaydada uçuşların başlanmasını mümkün edir. Hava limanında baqaj konveyerləri, qeydiyyat sistemi, VIP zallar, mağazalar, restoranlar və digər zəruri məntəqələr yaradılıb. Burada sərnişinlərin rahatlığı üçün bütün meyarlar diqqət mərkəzində saxlanılıb.

O da qeyd olundu ki, hazırda Zəngilan və Laçında beynəlxalq hava limanları tikilir və onların inşası ilə regionun nəqliyyat imkanları daha da genişləndiriləcəkdir.

Daha sonra dövlət başçularına Cocuq Mərcanlıda açılacaq Suvənir İstehsalı Müəssisəsinin fəaliyyəti barədə məlumat verildi. «Cocuq Mərcanlının İnkişafı» Fondu, TÜİB və TİKA-nın maliyyə dəstəyi ilə yaradılacaq müəssisədə Cocuq Mərcanlı kəndinin 25 sakini işlə təmin olunacaq. Burada hədiyyəlik saxsı qablar, kiçikölçülü xalçalar, əl işləri və digər məhsullar istehsal ediləcək. Müəssisənin tikintisinə dövlət də öz dəstəyini verib. Şirkət Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin operatorluğu ilə təsis olunub, istehsal avadanlıqları alınıb və istehsalın təşkili üçün Türkiyədən mütəxəssislər cəlb ediləblər. Bundan əlavə, TİKA-nın dəstəyi ilə 15 istixana yaradılıb. 15 ailənin çalışdığı istixanalarda lavanda və bibəriyyə bitkiləri, tərəvəz yetişdiriləcəkdir.

Beləliklə, ən müasir tələblərə cavab verən beynəlxalq hava limanının qısa müddətdə və yüksək keyfiyyətlə inşası Azərbaycan dövlətinin qüdrətini göstərməklə yanaşı, həm də işğaldan azad edilmiş rayonlarımızın tezliklə bərpa olunacağıının və oraya yeni-

dən həyatın qayıtmasının bariz nümunəsidir. Bu hava limanının istifadəyə verilməsi bölgəyə səfər edənlərin rahatlığını təmin edəcək, işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızda aparılan quruculuq işlərinin daha da sürətlənməsinə töhfə verəcək, nəinki Füzulinin, ümumilikdə bölgənin sosial-iqtisadi inkişafında müstəsna rol oynayacaqdır.

Daha sonra dövlət başçıları söhbət etdilər.

İlham Əliyev: Təşəkkür edirəm. Əziz qardaşım mənə bu gözəl saatları hədiyyə edib, xarıbülbülün təsviri də üstündə.

Rəcəb Tayyib Ərdoğan: Şuşaya gəlmişdik. Buradan Şuşa yaxındır. Xarıbülbül də Şuşanın simvoludur.

İlham Əliyev: Bəli, çox sağ olun, təşəkkür edirəm.

ZƏNGƏZUR DƏHLİZİNİN HORADİZ- CƏBRAYIL-ZƏNGİLƏN-AĞBƏND AVTOMOBİL YOLUNUN TƏMƏLQOYMA MƏRASİMİ

26 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan oktyabrın 26-da Zəngəzur dəhlizinin Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbənd avtomobil yolunun təməlini qoymuşlar.

Əvvəlcə dövlət başçıları Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolunda tikinti işlərinin gedişi ilə tanış oldular.

Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi İdarə Heyətinin sədri Saleh Məmmədov görülən işlər barədə dövlət başçalarına məlumat verdi.

Saleh Məmmədov: Möhtərəm cənab Prezident, hərəkət etdiyiniz bu yol Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa yoludur. Bu yol 4-6 cərgədən ibarət olacaq. Yolun uzunluğu 81 kilometrdir. Bu yolun başlanğıcdan 50-ci kilometrədək 51 kilometrlik hissəsini Azərbaycan şirkətləri, 50-ci kilometrədən 81-ci kilometrə qədər hissəni isə Türkiyənin «Kolin İnşaat» və «Çingiz İnşaat» şirkətləri işləyir. Türkiyə şirkətlərinin işlədiyi hissədə 6 kilometr uzunluqda tunel tikilir və 7 yol ötürücüsü tikiləcək. Tunellərin ümumi uzunluğu 6500 metrdir.

Hazırda Şuşa şəhərinin girişində olan 4-cü və 5-ci tunellər artıq tikilibdir. Biri 431 metr, digəri isə 530 metr uzunluğundadır.

İlham Əliyev: Kəlbəcərdə tunellər inşa edilir, 12 kilometr.

Saleh Məmmədov: Bəli, Azərbaycanda ən böyük tuneli «Çingiz İnşaat» inşa edir – Toğanalı–Kəlbəcər yolundakı Murovdağ tuneli. Bu, Azərbaycanda ən böyük tuneldir, 11600 metrdir. Artıq o tunelin 350 metri qazılıb. Şəkilləri var, mən Sizə göstərəcəyəm.

İlham Əliyev: Bir də Laçın–Kəlbəcər tuneli.

Saleh Məmmədov: Bəli, Qorçu aeroportunun 3,5 kilometrlik Laçın–Kəlbəcər tuneli də vardır.

İlham Əliyev: Tunellərin toplam uzunluğu nə qədərdir?

Saleh Məmmədov: Azərbaycanın Qarabağ ərazisində Türkiyə şirkətləri tərəfindən toplam 62 kilometr uzunluqda tunel tikilir. Hazırda Türkiyə şirkətlərində 6587 işçi çalışır. Onların 1832 nəfəri Türkiyə vətəndaşı, 4500 nəfəri Azərbaycan vətəndaşıdır. Ümumilikdə Qarabağ zonasında işləyən şirkətlərdə toplam 13280 nəfər çalışır.

Bu gün təməli qoyulacaq yol isə Zəngəzur dəhlizi yoludur. Başlanğıcını dayandığımız bu yerdən götürəcək. Birinci qovşaq budur. Buradan Ağbəndə, Ermənistan sərhədinə məsafə 123,6 kilometrdir.

Rəcəb Tayyib Ərdoğan: Ermənistan sərhədinə qədər gedirsiniz, elədirmi? Daha irəli gedəcəksiniz.

Saleh Məmmədov: Bəli, oradan da o tərəfə keçəcəyik. Allahın köməyi ilə düz İstanbula qədər gedəcəyik, Avropaya qədər gedəcəyik. Allah Sizləri qorusun. Bu yolun üzərində də 3 tunelimiz var. Uzunluğu toplam 3610 metrdir. Hazırda Zəngilan ərazisində dördüncü tunel tikilir. Tuneldə artıq 160 metr iş görülmüşdür. Bu hissədə bütün yolu «Kalyon» şirkəti tikir. Həmin yolun üzərində Zəngilan Hava Limanı da yerləşir. Hava limanına gedən yolun 20 kilometrlik hissəsini «Kalyon» şirkəti ilə birlikdə Azərbaycan şirkəti tikir. Bu yolun üzərində rayon mərkəzləri ilə hava limanını birləşdirən 7 qovşaq tikiləcək. Bu qovşaq təməli qoyulan yolun sıfırıncı kilometrində olacaq.

Bu bizim dayandığımız 4-6 cərgəli Əhmədbəyli–Füzuli ana yoludur. Bu isə həmin bu qovşaqdan çıxıntılarla Zəngəzur dəhlizi ilə Naxçıvana, oradan da İstanbula gedən yol olacaq, inşallah. Bu da Əhmədbəyli–Füzuli–Şuşa yolunda gedən tikinti işlərinin şəkilləridir, «Çingiz İnşaat»ın işlədiyi tunellərdir. Burada işlər həm partlatma üsulu ilə gedir, həm də sıxma üsulu ilə.

Hazırda qısa tunellərdə işlərin 45–50 faizi yerinə yetirilib. Bunlar da tikinti vaxtı görülən işlərdir. Biz möhtərəm cənab Prezidentin göstərişi ilə orada tikintiyə qışda başlamışdıq. Bunlar həmin dövrdə çəkilən şəkillərdir. Ümumiyyətlə, Qarabağ zonasında heç vaxt 4-6 cərgəli avtomobil yolu olmamışdır. İlk dəfədir Qarabağda belə yollar tikilir. Bu isə Zəngəzur dəhlizi üzrə «Kalyon» şirkətinin çəkdiyi yollardır. Burada da həyat olmayıb. Bu yolun mövcud Horadiz yoluna ən uzaq məsafəsi 1,6 kilometr, ən yaxın məsa-

fəsi isə 200 metrdir. Böyük işlər görülüb, «Kalyon» şirkəti tərəfindən işin, demək olar ki, 45 faizdən çoxu yerinə yetirilib. Allahın köməyi ilə gələcəkdə, yəqin ki, 2023-cü ilə qədər bu yolun açılışında da iştirak edərsiniz.

* * *

Sonra Azərbaycan və Türkiyə prezidentləri Zəngəzur dəhlizinin Horadiz–Cəbrayıl–Zəngilan–Ağbənd avtomobil yolunun təməlini qoydular.

«AĞILLI KƏND» LAYİHƏSİ ÇƏRCİVƏSİNDƏ GÖRÜLMÜŞ İŞLƏRLƏ TANIŞLIQ

26 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan oktyabrın 26-da Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində həyata keçirilən «Ağillı kənd» layihəsi çərçivəsində görülmüş işlərlə tanış olmuşlar.

Kənd Təsərrüfatı naziri İnam Kərimov dövlət başçılarında görülmüş işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, layihənin icrası ilə bağlı 110 hektardan çox ərazidə tikinti işləri aparılır. İnnovativ tikinti materiallarından istifadə edilməklə, tam izolyasiya olunmuş 200 fərdi ekoloji evin, ikimərtəbəli 4 qeyri-yaşayış binasının, 360 şagird-yerlik məktəbin və 60 yerlik uşaq bağçasının tikintisi sürətlə davam etdirilir. «Ağillı kənd»də müasir şəhərsalma standartları tətbiq olunacaq. Piyada və velosiped yolları çəkiləcək. Bir sözlə, öz doğma yurdlarına qayıdacaq sakinlər üçün hərtərəfli şərait yaradılacaqdır.

Burada kənd təsərrüfatının təşkili və inkişafı ilə bağlı da bir sıra işlər görülməklə. Artıq kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı məqsədilə istifadə olunaçaq torpaq sahələri müəyyənləşdirilib və lazımı innovativ texnikanın siyahısı hazırlanıb. «Ağillı kənd

təsərrüfatı»nda müasir suvarma sistemlərindən istifadə olunacaq. Əkin planına əsasən müəyyənləşdirilmiş 600 hektar ərazidən 412 hektarının minalardan təmizlənməsi üçün müvafiq işlər aparılıb. Burada «ağıllı idarəetmə sistemi» Data və Təhlil Mərkəzindən həyata keçiriləcək.

«Dost Aqropark»ın təməlqoyma mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan oktyabrın 26-da Zəngilan rayonunda «Dost Aqropark»ın təməlqoyma mərasimində iştirak etmişlər.

Dövlət başçıları əvvəlcə aqroparkın ərazisində çinar ağacı əkdilər.

Sonra prezidentlər Anadolu Agentliyinin Vətən müharibəsini özündə əks etdirən fotosərgisinə baxdılar.

Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan ön sözünü yazdığı və Anadolu Agentliyi tərəfindən hazırlanmış «Qarabağ Zəfəri» kitabını Prezident İlham Əliyevə təqdim etdi.

Günel Mövsümov (tədbirin aparıcısı): Bəli, zəngilanlılar bu ili 27 il idi gözləyirdi. 27 il biz bunun xəyalları ilə yaşadığımız. Bu xəyallarla yaşayan keçmiş məcburi köçkünlərdən biri də mən idim. 27 il idi mən Zəngilanın işğaldan azad olunma xəbərini bir jurnalist olaraq, səsləndirmək xəyalı ilə yaşadım və xəyallar gerçək oldu. Bu gün tarixi gündür. Bu gün Zəngilanın torpaqlarına can verilən gündür. Bu gün

o torpaqları cənnətməkana çevirdiyimiz gündür. İndi Zəngilan yenidən qurulur və əvvəlkindən də gözəl əzəmətə qovuşur.

Cənab Prezidentlər və əziz qonaqlar! Bildiyimiz kimi, bu torpaqlar 27 il ərzində erməni vandalları tərəfindən tar-mar olunub, daş üstündə daş qalmayıb, evlərimiz talan olunubdur. O evlərdən biri də mənim evim idi. 27 ildən sonra öz torpağıma qayıdarkən evimin bir daşını belə, tapa bilmədim. Nəinki evlərimiz, meşələrimiz, ağaclarımız tar-mar olunub. 27 ildən sonra biz qardaş Türkiyə ilə əl-ələ verib bu torpaqları yenidən ayağa qaldırırıq. Bu torpaqlara yenidən can verməyə gəlmişik, viran qalmış torpaqlarımızı cənnətə çevirməyə gəlmişik.

İndi icazə verin, «Dost Aqropark» ilə tanış olaq.

* * *

Türk və azərbaycanlı sərmayədarlar tərəfindən Zəngilanda həyata keçiriləcək «Dost Aqropark» layihəsi üç mərhələdə icra olunacaq. Layihənin birinci mərhələsində inzibati binalar, qapalı və yarıaçıq heyvandarlıq kompleksləri, sosial obyektlər, kafe, kinoteatr, istirahət zonası, xidməti heyətin qalması üçün binalar tikiləcək. Kompleksdəki otlaq sahələrində 4000 baş cins qaramalın yetişdirilməsi, əkinçilik məhsulları istehsalı və digər fəaliyyətlər də həyata keçiriləcəkdir. Bütün bunlar Azərbaycanın və Türkiyənin qida təhlükəsizliyinə töhfə verəcək, bölgənin əkinçilik və heyvandarlıq məhsullarının beynəlxalq bazarlara çıxarılmasına imkan yaradacaqdır.

Dövlət başçıları «Dost Aqropark»ın təməlini qoydular. Layihə başa çatdıqda 6000 hektar sahədə bitki məhsuli istehsal və texnika sahələri yaradılacaq, 10 min baş cins heyvanın yetişdirilməsi üçün maldarlıq, eləcə də toxumçuluq və şitilçilik sahələri salınacaqdır. Bununla yanaşı, bütün bölgəyə hədəflənən integrasiya olunmuş ət emalı və qablaşdırma müəssisəsi qurulacaq, tutumu 100 min ton olan kənd təsərrüfatı anbarı sistemi inşa ediləcəkdir.

Daha sonra aqroparkda əkinə start verildi.

Prezidentlər «Dost Aqropark»ın fəaliyyətinə xeyir-dua verdilər.

Kompleks, həmçinin bölgənin toxum, gübrə və kənd təsərrüfatı ləvazimatlarına tələbatını ödəyəcək. «Dost Aqropark» kompleksində «ağıllı kənd təsərrüfatı» texnologiyaları, bərpa olunan enerji və dayanıqlı kənd təsərrüfatı mexanizmlərinə əsaslanan fəaliyyət qurulacaq. Aqropark tam işə düşdükdən sonra burada 500 nəfərə iş imkanı yaradılacaqdır.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB
ƏRDOĞAN İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANATLARLA ÇIXIŞLAR**

26 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan oktyabrın 26-da Zəngilanın Ağalı kəndində mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

Əvvəlcə dövlət başçımız bəyanatla çıxış etdi.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
bəyanatı**

Hörmətli cənab Prezident!

Əziz qardaşım!

Hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar!

İlk növbədə, əziz qardaşım, Sizi bir daha salamlayıram. Azərbaycana xoş gəlmisiniz! Sizin səfərinizin çox böyük önəmi vardır. Siz işğaldan azad edilmiş torpaqlara ikinci dəfədir ki, səfər edirsiniz. 4 ay bundan əvvəl Sizinlə bərabər Şuşa şəhərində olmuşuq, bu gün isə Füzulidə və Zəngilandayıq. Şuşa şəhərində imzalanmış Şuşa Bəyannaməsi tarixi sənəddir. Bu Bəyannamə bizim əlaqələrimizi rəsmən müttəfiqlik səviyyəsinə qaldırdı.

Bu gün Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının açılışında birlikdə iştirakımız bir daha bizim birliyimizi göstərir, gücümüzü göstərir. Göstərir ki, Türkiyə və Azərbaycan iki qardaş ölkə kimi, hər zaman birbirinin yanındadır. Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının inşası cəmi 8 ay davam etdi. 8 ay ərzində beynəlxalq hava limanı inşa edildi. Bu hava limanının inşasında Azərbaycan və Türkiyə şirkətləri iştirak etmişdir. Yəni bu bizim birgə uğurumuzdur.

Eyni zamanda, bu gün Zəngilan rayonunda birinci özəl sərmayə layihəsinin də təməlini qoyduq. Bu sərmayə layihəsi də Türkiyə və Azərbaycanın birgə layihəsidir. Yəni bu bir daha onu göstərir ki, bütün işlərdə, o cümlədən işğaldan azad edilmiş torpaqlarda gedən quruculuq, bərpa işlərində də biz çiyin-çiyinə bir yerdə irəliləyirik.

Bu gün Zəngilanın Ağalı kəndindəki bu rəsmi mərasim tarixdə qalacaq. Adətən, rəsmi mərasimlər paytaxtlarda keçirilir. Ancaq biz rəsmi mərasimləri bütün görüşlər zamanı keçiririk. Həm Şuşada, həm də bu gün Zəngilanda rəsmi mərasimlərin keçirilməsi, Türkiyə və Azərbaycanın Dövlət himnlərinin səsləndirilməsi, bizim birgə addımlarımız tarixdə əbədi qalacaq. Bu tarixi biz birlikdə yazırıq. Necə ki, bütün müharibə dövrü ərzində birlikdə idik, bu gün də bir yerdəyik.

Biz İkinci Qarabağ savaşının birinci ildönümünü yaşayırıq. Dünən Qubadlı şəhərinin azad olunmasının birinci ildönümünü qeyd edirdik. İki həftə bundan sonra Şuşanın azad olunmasını qeyd edəcəyik, böyük Zəfər bayramı kimi qeyd edəcəyik.

İkinci Qarabağ savaşının ilk saatlarından son dəqiqələrinə qədər Türkiyə Azərbaycanın yanında oldu. Əziz qardaşım, hörmətli Cümhurbaşqanı ilk saatlarda Azərbaycana dəstək göstərdi, bütün dünyaya bəyan etdi ki, Azərbaycan tək deyil, Türkiyə Azərbaycanın yanındadır. Bu bizə çox böyük siyasi və mənəvi dəstək, əlavə güc verdi. Əziz qardaşım, bu gün Azərbaycan xalqı haqlı olaraq Sizə öz təşəkkürünü bildirir. Bilirsiniz ki, Azərbaycanda hər kəs Sizi sevir, Sizə böyük hörmətlə yanaşır. Siz bizim Zəfərimiz üçün çox böyük işlər görmüsünüz və bu gün artıq quruculuq dövründə, bərpa dövründə yenə də bizimlə bərabərsiniz.

Mən bilirəm ki, Sizin çox gərgin iş qrafikiniz var. Siz bu yaxınlarda Afrikanın 4 ölkəsində rəsmi ziyarətdə olmusunuz. Sonra Türkiyədə bir önəmli tədbirdə olmusunuz. Ondan sonra vaxt tapıb buraya gəlmisiniz ki, bizimlə bərabər, Azərbaycan xalqı ilə bərabər bu gözəl gündə bir yerdə olasınız. Biz bunu çox yüksək qiymətləndiririk. Bu, əsl qardaşlıq nümunəsidir, əsl dostluq nümunəsidir. Bu həm Azərbaycan xalqına, həm Türkiyə xalqına, həm də bütün dünyaya bir mesajdır ki, biz bir yerdəyik, bizim birliyimiz sarsılmazdır və əbədidir.

Bu gün regional işlərdə, hətta dünya çapında Türkiyə və Azərbaycan əməkdaşlığı, qardaşlığı önəmli amilə çevrilib. Türkiyə əziz qardaşımın liderliyi ilə artıq dünya çapında böyük gücə çevrilib və heç kim Türkiyəyə öz iradəsini diktə edə bilməz. Bu yaxınlarda əziz qardaşım Türkiyənin daxili məsələlərinə müdaxilə etmək istəyənlərə elə cavab ver-

di ki, hesab edirəm bu, bütün siyasətçilər üçün örnəkdir. Öz milli ləyaqətini qoruyan, öz xalqının, dövlətinin maraqlarını, qürurunu qoruyan və müdafiə edən lider bu gün buradadır, Azərbaycandadır, Zəngilandadır, Ağalıdadır. Biz bunu qiymətləndirməliyik. Bütün Türk dünyası üçün Rəcəb Tayyib Ərdoğan amili ən önəmli amillərdən biridir. Onu da bildirməliyəm ki, gələn ay Azərbaycan Türk Şurasında sədrliyi Türkiyəyə təhvil verəcək. Əminəm ki, Türkiyə əziz qardaşımın rəhbərliyi ilə Şuraya uğurlu sədrlik edəcək. Türk dövlətləri arasındakı əməkdaşlıq və qardaşlıq əlaqələri daha da güclənəcək, beləliklə, bütün Türk dünyası üçün yeni imkanlar açılacaq.

Bu gün burada, Zəngilanda olarkən təbii ki, biz Zəngəzur dəhlizi haqqında danışmasaq düzgün olmaz. Zəngilan Şərqi Zəngəzur bölgəsində yerləşir və buradan keçən Zəngəzur dəhlizi bütün Türk dünyasını birləşdirəcək. Həm Azərbaycan, həm Türkiyə Zəngəzur dəhlizinin gerçəkləşməsi üçün əməli addımlar atır. Əminəm ki, bu addımlar yaxın gələcəkdə öz bəhrəsini verəcəkdir.

Bu gün əziz qardaşımla və qonaqlarla birlikdə böyük avtomobil yolunun təməlini qoyduq. Bu avtomobil yolu da Zəngəzur dəhlizinin bir hissəsidir. Bu avtomobil yolunun və dəmir yolunun çəkilişi nəticəsində biz istədiyimizə nail olacağıq.

Mən bu gün fürsətdən istifadə edərək, Azərbaycanın azad edilmiş torpaqlarında fəaliyyət göstərən bir çox Türkiyə şirkətlərinə öz təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Onların yorulmaz səyləri nəticə-

sində bu gün bu bölgədə yollar salınır, dəmir yolları çəkilir, tunellər tikilir, infrastruktur layihələri gerçəkləşir. Bu bir daha birliyimizin, qardaşlığımızın təcəssümüdür. Tam əminəm ki, bundan sonra da Türkiyə və Azərbaycan iki qardaş ölkə kimi, bir yerdə irəli gedəcək, xalqlarımız bir-birinə daha da yaxın olacaq, dövlətlərimiz bundan sonra da uğurlu əməkdaşlıq edəcək. Beləliklə, Türkiyə ilə Azərbaycanın birgə gücü daha da təsirli olacaq.

Əziz qardaşım, Sizə bir daha «Azərbaycana xoş gəlmisiniz!» – deyirəm, bütün qonaqlara «Xoş gəlmisiniz!» – deyirəm. Sizə və qardaş Türkiyə xalqına daim tərəqqi, firavanlıq, xoşbəxtlik diləyirəm. Sağ olun.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın bəyanatı

Hörmətli Prezident!

Əziz qardaşım!

Hörmətli nazirlər!

Hörmətli mətbuat nümayəndələri!

Əvvəlcə sizləri ən səmimi hisslərimlə salamlayıram. İşğaldan azad edilmiş bu gözəl bölgəyə – Füzuliyə səfərimdən dörd ay yarım sonra bu dəfə Zəngilanda olmaqdan böyük məmnunluq duyuram.

Əziz qardaşım Prezident Əliyevə lütfkar dəvətə görə öz adımdan, heyətim və millətim adından bir daha təşəkkür edirəm. Bugünkü səfərimiz zamanı Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş bu bölgələrinin qısa müddət ərzində həqiqətən, necə dirçəldiyini,

necə sürətlə inkişaf etdiyini gördük. Bu hər igidin, hər siyasətçinin işi deyil. Bu qədər qısa müddətdə bu investisiyaları yatırmaq, bu işləri həyata keçirmək, inanıram ki, doğma yurdundan ayrılmağa məcbur qalmış azərbaycanlı qardaşlarım üçün buradan bir müjdə vermək imkanı yaradır. Çünki azərbaycanlı qardaşlarım ayrıldıqları torpaqlara, inanıram ki, ən qısa vaxtda son dərəcə gözəl şəkildə inşa edilən, canlandırılan bu yerlərə qayıtmaq imkanı əldə edəcəklər. Burada qarşımızdakı binaya, sol tərəfimizdəki binalara baxırıq. Bu binalar orijinal, tarixi üslubda son dərəcə gözəl bir şəkildə inşa edilir.

Buraya gəlməzdən əvvəl Füzulini bir tərəfdən Şuşa, digər tərəfdən də cənub sərhədi boyunca Ağbənd, gələcəkdə isə, inşallah, Naxçıvan ilə birləşdirəcək yolların inşa edildiyini gördük, işçi qardaşlarımızla görüşdük. Bu yollar bölgədə çoxtərəfli daşımaların əsasını təşkil edəcək. Füzulidə də bildirdiyim kimi, bu qədər qısa müddətdə bölgənin bərpası istiqamətində görülən işlər həm Azərbaycan, həm də regionumuz üçün qürurverici və ümidvericidir. Azərbaycan bütün dünyaya örnək olacaq inkişaf modeli ilə bu bölgənin inkişafı üçün fəaliyyətini davam etdirir. Burada hər şeydən əvvəl təməlini qoyduğumuz – bir az əvvəl cənab Prezidentin də dediyi kimi – istər tunellər, istər yol ötürücüləri, istər avtomobil yolları bərpa işlərinin sürətlə həyata keçirilməsi baxımından çox önəmlidir. Bu fəaliyyətə liderlik edən İlham qardaşımı və əməyi keçən hər kəsi ürəkdən təbrik edirəm. Podratçı firmaları

təbrik edirəm. Bütün texnika parkları ilə podratçı firmaların ürəkdən çalışması ən yüksək təqdirə layiqdir. Türkiyə olaraq, biz də bu fəaliyyətlərdə özümüzə düşəni etməkdə, qardaş Azərbaycana bütün imkanlarımızla dəstək olmaqda davam edəcəyik.

Hörmətli mətbuat nümayəndələri, bu gün İlham qardaşım ilə keçirdiyimiz görüşlərdə ikitərəfli əlaqələrimizi və regional prosesləri ətraflı müzakirə etdik. İqtisadi və ticari sahələrdəki əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi ilə enerji, nəqliyyat və Qarabağın inkişafı ilə bağlı layihələrdə mövcud durumu və gələcəklə bağlı planları da dəyərləndirmək imkanı əldə etdik. Ən önəmlisi, Şuşa Bəyannaməsi ilə strateji müttəfiqlik səviyyəsinə çatdırdığımız əlaqələrimizi daha necə inkişaf etdirə biləcəyimizi müzakirə etdik. «Bir millət – iki dövlət» olmağın verdiyi ortaq şəüür və ruhla hərəkət edirik.

Azərbaycan bölgənin əsl potensialının həyata keçirilməsinə mane olan işğalı şanlı Zəfəri ilə sona çatdırdı, BMT Təhlükəsizlik Şurasının illərdir tətbiq olunmayan qətnamələrini özü həyata keçirdi. Davamlı sülhün təmin olunması və arzu edilən normallaşma istiqamətində irəliləyişin olması üçün şərait bu gün əvvəllər olmadığı qədər əlverişlidir. Bunun üçün bölgədəki yeni duruma uyğun hərəkət edilməlidir. Biz bölgədə davamlı sülhün və əhatəli normallaşmanın tərəfdarıyıq. Bu coğrafiyadan keçəcək torpaq yollar və dəmir yolu xətləri təkcə Azərbaycan və Türkiyə üçün deyil, bütün bölgə ölkələri üçün iqtisadi və ticari fürsətlər yaradacaq. Gün gələcək Zəngəzurdan çıxıb İstanbula qədər ge-

də biləcəyik, İğdır, Qarsa gedə biləcəyik və bölgənin tranzit, logistika mərkəzinə çevrilmə imkanı möhkəmlənəcək. Bu inkişafdan İran, Gürcüstan, Ermənistan da daxil olmaqla, Azərbaycanın bütün qonşuları istifadə edəcəklər. Bir sözlə, bu layihələr kənarlaşdırıcı deyil, əhatəedicidir. Bu prosesdə sərhədlərin müəyyənləşdirilməsi və qarşılıqlı olaraq tanınması zəruridir. Mehriban qonşuluq münasibətlərinin əsasını da bu anlayış təşkil etməkdədir. Bu məsələlərdə Ermənistan Azərbaycan ilə problemlərini həll etmək istiqamətində səmimi bir iradə göstərməlidir. Əgər Azərbaycan ilə bağlı səmimi iradə ortaya qoyarsa, Türkiyənin Ermənistan ilə əlaqələrinin də normallaşması üçün bir maneə qalmayacaq. Bütün bölgə üçün birlikdə qurulacaq fəvriyan gələcəyi kiçik hesablara və daxili siyasətə qurban vermək vaxt itkisi mənasına gələcək. Dünyanın bu gözəl bölgəsində sülh içində yaşanacaq parlaq bir gələcək mümkündür. Türkiyənin də davamlı sülhün yaradılması istiqamətində atılacaq hər müsbət addımın qarşılığını eyni konstruktiv anlayışla verəcəyini bir daha xüsusi vurğulayıram.

Fürsətdən istifadə edərək, səfərim çərçivəsində mənə və nümayəndə heyətimə göstərilən qonaqpərvərliyə görə öz adımdan və heyətim adından xüsusilə, Prezident, qardaşım Əliyevə və qardaş Azərbaycan xalqına bir daha təşəkkürlərimi bildirirəm.

Sağ olun, var olun.

Səfər başa çatdı

Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycan Respublikasına rəsmi səfəri oktyabrın 26-da başa çatdı.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında ali qonağın şəərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanı hava limanında yola saldı.

**QIRĞIZ RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ KAYRAT
OSMONALİYEV İLƏ GÖRÜŞ**

28 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 28-də Qırğız Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Kayrat Osmonaliyevin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Kayrat Osmonaliyev: Zati-aliləri cənab Prezident, Qırğız Respublikasının Azərbaycan Respublikasında Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri təyin edilməyimlə əlaqədar etimadnaməmi Sizə təqdim etməyi özümə şərəf sayıram. Mənə epoxal əhəmiyyətli hadisələr dövründə Bakıya gəlmək şərəfi nəsib olub. Bu hadisələr nəticəsində tarixi ədalət və tarixi həqiqət zəfər çaldı. Qırğızıstan Azərbaycanın çətin günlərində həmişə bu çətinliklərə şərikin olub, Azərbaycanın uğurlarına və nailiyyətlərinə sevinibdir.

İcazə verin, Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Nurqojoyeviç Japarovun səmimi salamlarını çatdırım, ötən il və bu il pandemiya dövründə göstərdiyiniz köməyə görə təşəkkürünü bildirim. Sadır Nurqojoyeviç Sizi Qırğızıstana dövlət səfərinə də-

vət edir və Sizinlə ən yaxın vaxtda görüşməyə çox sad olacaqdır. Təşəkkür edirəm.

Səfir Kayrat Osmonaliyev etimadnaməsini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə təqdim etdi.

İ l h a m Ə l i y e v: Sizi Azərbaycanda salamlayıram. İşinizin uğurlu olmasını, vaxtınızı yaxşı keçirməyi arzu edirəm. Mən də Qırğız Respublikasının Prezidentinə salamlarımı və ən xoş arzularımı çatdırmağınızı xahiş edirəm və onu da özü üçün münasib olan istənilən vaxtda Azərbaycana dəvət etmək istəyirəm. Bizim xalqlarımızı ortaq köklər bağlayır və Türk Şurası çərçivəsində biz fəal qarşılıqlı əlaqə saxlarıq. Bildiyiniz kimi, Azərbaycanın rəhbərlik etdiyi Türk Şurasının dövlət başçılarının yaxın bir ayda növbəti Zirvə görüşü keçiriləcək. Biz sədrliyi Türkiyəyə ötürəcəyik. Əlbəttə, bu sammit ölkələrimizi daha da yaxınlaşdıracaq. Türkdilli dövlətlər arasında qarşılıqlı münasibətlər və əməkdaşlıq çərçivəsində həllini tələb edən məsələlər çoxdur. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan bizim Şura üzvləri olan ölkələrin yaxınlaşması üçün həmişə böyük səy göstərib.

İkitərəfli münasibətlərə gəldikdə, biz əlaqələrin intensivləşəcəyinə ümid edirik. Hesab edirəm ki, mövcud potensial ötən illərdə tam həcmdə reallaşdırılmayıb. Buna görə, əlbəttə ki, iqtisadi-ticari sahəyə diqqət yetirmək lazımdır, bu sahədə əmtəə dövriyyəsini artırmaqla bilərəm. Bundan əlavə, bildiyiniz kimi, Azərbaycan ölkənin hüdudlarından kənarında fəal sərmayə qoyur. Biz Qırğızıstanda investisiya layihələrini ətraflı müzakirə edə bilərəm və beynəlxalq

xalq arenada qarşılıqlı dəstək ölkələrimizi həmişə yaxınlaşdırıb. Əminəm ki, biz gələcəkdə də BMT məkanında, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və əlbəttə, Türk Şurası, MDB və digər təşkilatlar çərçivəsində bir-birimizi dəstəkləyəcəyik. İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə biz qırğız xalqının dəstəyini hiss edirdik. Vətəndaşlardan çoxlu müraciətlər olurdu, həmrəylik hissləri bildirilirdi, biz bunu çox yüksək qiymətləndiririk. Hazırda Azərbaycanın dağıdılmış ərazilərinin bərpası dövrüdür və biz keçmiş məcburi köçkünləri maksimum qısa müddətdə öz əzəli torpaqlarına qaytarmaq üçün fəal iş aparırıq.

Azərbaycanda vaxtınızın yaxşı keçməsinə arzu edirəm. Əminəm ki, bizim ölkəmizlə yaxından tanış olacaqsınız. Bildiyimə görə, siz artıq işğaldan azad edilmiş ərazilərdə olmusunuz, lakin qarşıda hələ yeni səfərlər olacaq. Özü də təkcə oraya yox, Bakıdan digər istiqamətlərə də. Buna görə düşünürəm ki, ölkəmiz haqqında tam təsəvvürünüz olacaq və bu, işinizdə sizə kömək edəcək. Sizə uğurlar arzu edirəm.

Kayrat Osmonaliyev: Cənab Prezident, ilk növbədə, Qırğızıstanın ünvanına səmimi sözlərinizə görə sağ olun. Bizim dövlətlərarası münasibətlərin təməli Sizin atanız, beynəlxalq miqyaslı görkəmli xadim tərəfindən qoyulub. Onun xatirəsini qırğızıstanlılar daim ehtiramla yad edirlər. Gələn il biz ölkələrimiz arasında dostluq və əməkdaşlıq haqqında müqavilənin imzalanmasının 25-ci ildönümünü, 2023-cü ildə isə diplomatik münasibətlər yaradılmasının 30 illiyini qeyd edəcəyik.

Siz düzgün olaraq deyirsiniz ki, biz beynəlxalq məkanda, BMT, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı, MDB, ATƏT, «Qoşulmama Hərəkəti» çərçivəsində, Türk Şurası məkanında, həmçinin mənzil-qərargahları Bakıda yerləşən TÜRKPA və Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu formatında fəal əməkdaşlıq edir, bir-birimizi dəstəkləyirik. Təəssüf ki, həqiqətən, əldən buraxılmış imkanlar dövrü olub. Bu mənada biz çox şeyin əvəzini çıxmalıyıq.

**RUMİNİYANIN ÖLKƏMİZDƏ YENİ
TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
VASİLE SOAREN İLƏ GÖRÜŞ**

28 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 28-də Rumıniyanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Vasile Soarenin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Vasile Soare: Hörmətli cənab Prezident, icazə verin, mənim Rumıniyanın Azərbaycan Respublikasında Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri təyin edilməyim haqqında Rumıniya Prezidenti cənab Klaus Yohannis tərəfindən imzalanmış etimadnaməmi Sizə təqdim edirəm.

Səfir Vasile Soare etimadnaməsini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə təqdim etdi.

İlham Əliyev: Sizi salamlayıram, Azərbaycana xoş gəlmisiniz! Ölkəmizdə vaxtınızın yaxşı keçməsinə və fəal işləməyinizi arzu edirəm. Düşünürəm ki, siz artıq yaxşı tarixə malik olan qarşılıqlı münasibətlərimizin inkişafı üçün fəal səy göstərəcəksiniz. Ümid edirik ki, həm ikitərəfli münasibətlər, həm də Azərbaycan–Avropa İttifaqı əməkdaşlığı çərçivəsində perspektivlər yaxşı olacaq. Müzakirə ediləsi

mövzular çoxdur. Əlbəttə, Azərbaycan–NATO əməkdaşlığı planında Rumıniya çox mühüm rol oynayır. Uzun illər boyu Rumıniya bu əməkdaşlığın möhkəmlənməsi üçün ən fəal rollardan birini oynayıb. Beləliklə, bizim münasibətlərimiz həm ikitərəfli formatı, həm də beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əməkdaşlıq formatını əhatə edir. Buna görə də burada perspektivlər çoxdur. Fikrimcə, həm iqtisadi-ticarəti sahədə və energetika sferasında əməkdaşlıq sahəsində, həm də nəqliyyat sahəsində imkanlar çoxdur. Ona görə ki, bildiyiniz kimi, Azərbaycan Avrasiyanın nəqliyyat-logistika mərkəzinə çevrilməsi üçün böyük səy göstərir və bu istiqamətdə böyük işlər görülüb. Lakin çox şey ikitərəfli əlaqələrdən asılıdır. Odur ki, bizim mövcud olan və yaradılmasını planlaşdırdığımız infrastruktur yükçöndərənələr üçün alternativ imkanlar yaradacaq. Beləliklə, bu sahədə də əməkdaşlığa ümid edirik. Hərçənd bütün başqa istiqamətlər üzrə də biz sizin ölkənizlə əməkdaşlıq üçün həmişə açıq olmuşuq. Zənnimcə, biz bunu qarşılıqlı maraqlar əsasında davam etdirəcəyik. Sizə Azərbaycanda vaxtınızın yaxşı keçməsinə və fəal işləməyinizi arzu edirəm.

V a s i l e S o a r e: Təşəkkür edirəm, cənab Prezident. Həqiqətən, Rumıniyanın Azərbaycanda səfiri təyin edilməyimin mənim üçün böyük şərəfdir. Mən bu istiqamətdə uzun illər boyu işləmişəm. Bundan əvvəl Qazaxıstanda və Rusiya Federasiyasında səfir olmuşam. Uzun illər boyu Azərbaycan ilə münasibətlərə kuratorluq etmişəm, bütün tədbirlərimizi ən yüksək səviyyədə təşkil etmişəm. Bir

faktı da söyləyim ki, 2009-cu ildə ölkələrimiz arasında strateji tərəfdaşlıq haqqında Bəyannamənin, həmçinin Fəaliyyət Planının və bu mühüm sənədə daxil edilmiş layihələrin hazırlanmasında bilavasitə iştirak etmişəm.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASI
DİYANƏT İŞLƏRİ İDARƏSİNİN
SƏDRİ ALİ ERBAŞ İLƏ GÖRÜŞ**

29 oktyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 29-da Türkiyə Respublikası Diyanət İşləri İdarəsinin sədri Ali Erbaşı qəbul etmişdir.

Prezident İlham Əliyev Türkiyə Respublikasının milli bayramı – Respublika Günü münasibətilə təbriklərini çatdırdı, Türkiyə xalqına xoşbəxtlik və rifah arzuladı.

Söhbət zamanı Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın ölkəmizə bu yaxınlardakı səfəri məmnunluqla xatırlandı, bu səfərin Azərbaycanla Türkiyə arasında qardaşlıq və dostluq münasibətlərinin növbəti nümunəsi olduğu və əlaqələrimizi daha da möhkəmləndirdiyi vurğulandı.

Türkiyənin Diyanət İşləri İdarəsinin sədri Ali Erbaşın işğaldan azad olunmuş torpaqlarımıza səfər etməsinin önəminə toxunularaq, onun işğal dövründə bütün tarixi və dini abidələrin ermənilər tərəfindən məhv edildiyinin şahidi olduğu qeyd edildi.

Görüşdə ölkələrimiz arasında qardaşlıq və dostluq münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi məmnunluqla vurğulandı.

İSMAYILLI RAYONUNA SƏFƏR

1 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 1-də İsmayilli rayonunda səfərdə olmuşlar.

Dövlət başçısı İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin İsmayilli şəhərinin mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət edərək, önünə gül dəstəsi qoydular.

İsmayilli Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Nəhid Bağırov rayonda görülən abadlıq-quruculuq işləri barədə dövlət başçısına və xanımına məlumat verdi.

Bildirildi ki, bu il İsmayilli şəhərinin Babək küçəsində ideya və üslub baxımından fərqli abadlıq işlərinə start verilib. Şəhərin Heydər Əliyev Parkına aparan, uzunluğu 400 metrə yaxın olan küçəsindəki abadlıq işləri rayonun gənc rəssamlarının birgə ideyaları əsasında həyata keçirilib. Küçədə yerləşən həyətəni sahələrin hasarları müəyyən hündürlüyə çatdırılıb, divar üzülkləri təmir olunub, hasar damlarına keramik rəngli dəmir örtük vurulub. Ümumi görünüşə rəng qatmaq üçün darvazalar əlvan rənglərlə boyanıb, divarların fasadında dekorativ pəncərələr, skamyalar və gül dibçəkləri yerləşdirilib. Yolboyu divarlar küçə rəssamlıq sənət nümunələri ilə bəzədilib. Xüsusi memarlıq görünüşünü özündə ehtiva edən

abadlıq işləri həm rayon sakinlərinin, həm də İsmayılıya gələn qonaqların marağına səbəb olub. Azərbaycanada biosmart avtobus dayanacağı ilk dəfə İsmayılıda ötən il quraşdırılıb. Onun əsas üstünlüyü pulsuz vayfayı, təhlükəsizlik kamerası, dezinfeksiya duşu, mini-barı, enerji doldurma portu, USB girişinin olmasıdır. Dayanacaq Günəş enerjisi ilə işləyir və 8 oturacağı vardır. Bu il daha bir dayanacaq quraşdırılıb. Onu digərindən fərqləndirən cəhət sensor qapılarının və kondisionerin olmasıdır.

Şəhərdə aparılan abadlıq-quruculuq işləri Heydər Əliyev Parkını da əhatə edir. Parkda attraksionlar, yeni trenajorlar quraşdırılıb. Bununla yanaşı, yenedən qurulma işləri çərçivəsində parkda yeni bəzək gül kolları və ağaclar əkilib, oturacaqlar yenilənib, işıq sistemi dəyişdirilib. Bu il şəhərin bir neçə küçəsinin asfaltlanması başa çatdırılıb.

LAHIC QƏSƏBƏSİNİN SAKİNLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ

1 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 1-də İsmayilli rayonunun Lahic qəsəbəsində olmuşlar.

Dövlət başçısı və xanımı qəsəbəni gəzib, sakinlərlə söhbət etdilər.

İlham Əliyev: Salaməleyküm.

Mehriban Əliyeva: Salam, xoş gördük.

S a k i n: Salam, xoş gəlmisiniz, həmişə Siz gələsiniz! Lahic camaatı adından, öz adımızdan Sizə təşəkkür edirik. Gözəl Qarabağımızı bizə qaytardığınız üçün çox sağ olun. Bu da Sizin hədiyyəniz.

Mehriban Əliyeva: Çox sağ olun, xarıbülbülümüz.

İlham Əliyev: Necəsiniz?

K i ş i s a k i n: Sizə böyük müvəffəqiyyətlər arzu edirəm. Siz 44 günlük müharibədə bizim başımızı uca etdiniz. Allah Sizdən razı olsun. Bütün xalqların arasında bizi bu uca mərtəbəyə qaldırdınız. Əsgərlərimiz böyük şücaət göstərdi, şəhidlərimiz oldu. Sizin informasiya sahəsində əldə etdiyiniz qələbə böyük Qələbəmizin yarısı qədərdir. Sizə, Mehriban xanıma böyük müvəffəqiyyətlər, cansağlığı arzu edirəm.

İlham Əliyev: Çox sağ olun. Elə keçən il bu günlərdə döyüşlər gedirdi.

Kişi sakin: Bəli, düşmən, müxbirlər məttəl qalırdı. Cənab Heydər Əliyevin akademiyasını qurtarmısınız.

İlham Əliyev: Çox sağ olun, sizin kənddə işlər necədir?

Kişi sakin: Yaxşıdır.

İlham Əliyev: Sizdə nə satılır?

Kişi sakin: Bu, Lahıc kəklikotusudur. Bu, 33 otun qarışığından ibarətdir. Bu isə limon dadı verən kəklikotudur. Bu çobanyastığıdır, bu gülxətimdir, öskürəyin dərmanıdır. O da Lahıc əvəliyidir.

İlham Əliyev: Hamısını bu dağlardan yığırsınız?

Kişi sakin: Bəli, cənab Prezident.

İlham Əliyev: Salaməleyküm.

Qadın sakin: Salam, xoş gəlmisiniz! Mehriban xanım, xoş gəlmisiniz! Necəsiniz?

İlham Əliyev: Sağ olun, siz necəsiniz?

Qadın sakin: Sizin sayənizdə biz çox yaxşı yaşayırıq. Çox sevinirik ki, Siz torpaqlarımızı almısınız. Yuxarıda Allah, aşağıda Siz. Sizi çox istəyirik. Hədiyyəmizi qəbul edin, Basqal kəlağayısıdır.

Mehriban Əliyeva: Sağ olun, çox sağ olun.

İlham Əliyev: Bilirsiniz, Basqalda da işlər gedir.

Qadın sakin: Bəli, təzə yol açılır biz tərəfdə. Biz Sizinlə fəxr edirik.

İlham Əliyev: Sağ olun. Basqal da Lahıc kimi olacaq, turistlə dolu.

Qadın sakin: İnşallah. Allah Sizdən razı olsun. Artıq turistlərimiz bol olur.

İlham Əliyev: Şamaxı yolundan da gələn çoxdur.

Qadın sakin: Bəli, təzə yoldur.

Mehriban Əliyeva: Turistlər gəlirlər?

Qadın sakin: Turistlər şənbə-bazar günləri çox olur, amma ara günləri o qədər də yox.

Qarabağı azad etməyiniz bizi çox sevindirdi.

Kişi sakin: Xoş gəlmisiniz, hörmətli Prezidentimiz və Mehriban xanım! Sizi, bütün Azərbaycan xalqını Qələbəmizin qarşından gələn ildönümü münasibətilə təbrik edirik. Sizə Lahıca göstərdiyiniz böyük diqqətə görə sonsuz minnətdarlığımızı bildiririk.

İlham Əliyev: Sağ olun. Lahıca dəfələrlə olmuşuq, bu gün də gəlmişik məscidin yenidən açılışına.

Kişi sakin: Allah köməyiniz olsun, Allah amnında olun həmişə.

İlham Əliyev: Çox sağ olun.

Sonra Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva Lahıcdakı Bədöyün məscidində aparılmış bərpa-təmir işləri ilə tanış oldular.

2019-cu ildə Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva İsmayilli rayonunun Lahıç qəsəbəsində səfərdə olarkən sakinlər Bədöyün məscidinin təmiri ilə bağlı müraciət etmişdilər. Birinci vitse-prezident məsciddəki vəziyyətlə tanış olmuş və burada əsaslı təmir işlərinin aparılması barədə tapşırıq vermişdi.

Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Anar Ələkbərov məlumat verdi ki, ötən müddət ərzində 1791-ci ildə inşa edilmiş Bədəyün məscidində və ətraf ərazilərdə Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə bərpa-təmir işləri aparılıb. Görülmüş işlər nəticəsində məscid orijinal formasına uyğun bərpa edilib. Məscidin minarəsi yenidən qurulub, dəstəmazxana inşa olunub. Məscidin qadınlar üçün nəzərdə tutulmuş hücrə və şəbəkələri əvvəlki görünüşünə qaytarılıb.

Məscidin axundu: Salam, xoş gəlmisiniz!

İlham Əliyev: Xoş gördük.

Mehriban Əliyeva: Salam.

Məscidin axundu: Cənab Prezident, bunu Lahıç, İsmayilli ictimaiyyəti tərəfindən bizdən qəbul edin, buyurun.

Məscidin axundu Dövlət başçısına Quran hədiyyə etdi.

İlham Əliyev: Çox sağ ol, təşəkkür edirəm. Lahıçda neçə məscid var?

Məscidin axundu: Bu səviyyədə 5 məscid var.

İlham Əliyev: O məscidlərdə vəziyyət necədir?

Məscidin axundu: Onların da vəziyyəti belə yaxşıdır.

İlham Əliyev: Hamısı açıqdır?

Məscidin axundu: Bəli, hamısı açıqdır.

İlham Əliyev: Bu, təmir zamanı üzə çıxıb?

Məscidin axundu: Təmir zamanı arxeoloji tədqiqatlar aparıldı, belə bir şey üzə çıxdı.

İlham Əliyev: Maraqlıdır, görünür burada qədim bir məbəd olub.

Heydər Əliyev Fondu fəaliyyət göstərdiyi ilk gündən Azərbaycanda müxtəlif sahələri əhatə edən layihə və proqramlar həyata keçirir. Fondun tarixi, mədəni və dini abidələrin qorunub saxlanılması və bərpası istiqamətindəki fəaliyyəti mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan xalqının milli sərvəti olan dini abidələrimizin, məscidlərimizin bərpası üzrə layihələr çərçivəsində bölgələrdəki ziyarətgahlarımızın bərpası, konservasiyası və yenidən qurulması həyata keçirilir.

Lahıca aparılan yenidən qurulma işləri çərçivəsində qəsəbədə küçə döşəmələri, bulaqlar və eyvanların tarixi görünüşü də bərpa edilir, ərazidə oturacaqlar, tullantı qabları, gül dibçəkləri, tarixi quruluşlu işıq dirəkləri, küçə və abidə adları olan, eyni zamanda, turistik obyektləri göstərən lövhələr quraşdırılır.

Görölmüş işlər turistlərin Lahıca olan marağını daha da artırıb. Hər il bura gələn turistlərin sayında artım müşahidə edilir. Belə ki, 2019-cu ildə Lahıca 89 min turist gəlib, onun da 37 minini xarici turistlər təşkil edib. Bu ilin sentyabrına qədər isə artıq Lahıca 82 min turist ziyarət edibdir.

Basqal–Sulut avtomobil yolunun açılışı mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 1-də İsmayilli rayonunda başlanğıcını Muğanlı–İsmayilli yolunun 17-ci kilometrliyindən götürən Basqal–Sulut avtomobil yolunun açılışı mərasimində iştirak etmişdir.

Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Saleh Məmmədov dövlət başçısına gözlənilən işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Basqal–Sulut avtomobil yolunun inşası Prezident İlham Əliyevin ötən ilin iyulunda imzaladığı sərəncama uyğun olaraq aparılıb. İki hərəkət zolaqlı yol 4000 nəfər əhalinin yaşadığı 11 yaşayış məntəqəsini birləşdirir. Basqal, Qıçatan, Tağlabiyan, Kəlfərəc, Zeyvə, Kürdüvan, Xankəndi, Mücü, Sərsurə, Kələzeyvə və Sulut kəndlərini birləşdirən avtomobil yolunun uzunluğu 30,1 kilometr, hərəkət hissəsinin eni isə 6 metrdir. Yol üzərində 4 körpü tikilib və zəruri yol infrastrukturu yaradılıb.

Dövlət başçısına İsmayilli rayonunun Hacihatəmli–Gideyli–Kürd Eldarbəyli avtomobil yolunda aparılmış işlər barədə də məlumat verildi.

Uzunluğu 13 kilometr olan bu yol uzun müddət təmir olunmadan istifadə edildiyindən və təbii amillərin təsirindən yararsız vəziyyətdə olub. Hazırda isə yol müasir səviyyədə yenidən qurulub. Prezident İlham Əliyevin sərəncamına uyğun olaraq inşa edilmiş yol 4000-ə yaxın əhalinin yaşadığı 3 yaşayış məntəqəsi arasında gediş-gəlişi rahatlaşdıracaq, kənd təsərrüfatının, xüsusən də üzümçülüüyün inkişafına töhfə verəcək. Dövlət başçısına Muğanlı–İsmayilli–Qəbələ yolunun tikintisi barədə də məlumat verildi.

Prezident İlham Əliyev Basqal–Sulut avtomobil yolunun açılışını etdi.

Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzinin yeni binasının açılışı mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 1-də İsmayilli şəhərində Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzinin yeni binasının açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova bildirdi ki, Uşaq və Ailələrə Dəstək mərkəzlərinin yaradılması və inkişafı, yerlərdə icma daxili xidmətlərin və əhali ilə aparılan işlərin səmərəliliyinin artırılması baxımından uğurlu nəticələr verib. Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzi modeli beynəlxalq təcrübədən öyrənilib və yerli vəziyyətə uyğunlaşdırılaraq, Azərbaycanda tətbiq edilməyə başlanılıb. Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin nəzdində 11 rayonda belə mərkəzlər fəaliyyət göstərir. Mərkəzlərin fəaliyyətinin əsas istiqaməti icmada risk qrupundan olan ailələrlə sosial işin aparılmasıdır. Belə ki, mərkəzlərin fəaliyyəti uşaqların internat müəssisələrinə düşməsinin, təhsildən yayınmasının, erkən nikah, məişət zorakılığı hallarının qarşısının alınmasından, yeniyetmələrin və uşaqların təhlükəli yaş dövründə problemlərinin araşdırılaraq, onlarla psixoloji işin aparılması, uşaq və yeniyetmələr üçün asudə vaxtın təşkili və digər sosial problemlərlə bağlı qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi, eləcə də maarifləndirmə işlərinin həyata keçirilməsindən ibarətdir.

Bildirildi ki, indiyədək bu mərkəzə 10 minə yaxın müraciət daxil olub və bu illərdə 39 min İsmayilli

sakini mərkəzin fəaliyyətindən bəhrələnibdir. Mərkəzin fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq, burada aktiv terapiya, psixoloq, loqoped, ünsiyyət terapiyası, fərdi məşğələ, sensor, sosial iş, kompüter, dər-nək, təlim, konfrans otaqları, qadınlar üçün məşğələ otağı, su terapiyası üçün hovuz, asudə vaxtın təşkili məqsədilə ana-uşaq klubu üçün zal və digər otaqlar vardır. Bundan əlavə, mərkəzin fəaliyyətindən bəhrələnmək istəyən yaxın rayonlardan olan risk qruplu ailələr üçün müvafiq şərait yaradılıbdir.

Natiq Behdiyev adına 6 saylı tam orta məktəbin yeni binasının istifadəyə verilməsi mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 1-də İsmayilli şəhəri Natiq Behdiyev adına 6 saylı tam orta məktəbin yeni binasının istifadəyə verilməsi mərasimində iştirak etmişlər.

Məlumat verildi ki, 1984-cü ildə inşa olunmuş bu məktəbin binası ötən müddətdə heç vaxt təmir olunmadığından istifadəyə yararsız vəziyyətə düşmüşdü. Ona görə də Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə məktəb üçün yeni binanın inşasına başlanıldı. 720 şagird-yerlik yeni məktəb binası 5 korpustan ibarətdir. Məktəbin nəzdində, həmçinin bütün yaş qruplarının istifadəsi üçün nəzərdə tutulmuş STEAM Mərkəzi fəaliyyət göstərir. Mərkəzdə şagirdlərə praktik məşğələlər vasitəsilə elmi, texniki biliklərin gündəlik həyatda tətbiqi nümayiş olunacaq. Məktəbdə sinif

otaqları, fizika, kimya və biologiya laboratoriyaları, informatika, hərbi təlim, tibb, əmək təlimi otaqları, kitabxana, idman zalları, açıq idman meydançası vardır. Otaqlar zəruri mebel və avadanlıqlarla, əyani vəsaitlərlə təchiz ediləndir.

ŞAMAXI RAYONUNA SƏFƏR

1 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 1-də Şamaxı rayonunda səfərdə olmuşlar.

Dövlət başçısı və xanımı xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin Şamaxı şəhərinin mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət edərək, önünə gül dəstəsi qoydular.

«Azərişiq» ASC-nin Şimal-Qərb Regional SCADA İdarəetmə Mərkəzinin açılış mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 1-də Şamaxıda «Azərişiq» ASC-nin Şimal-Qərb Regional SCADA İdarəetmə Mərkəzinin açılış mərasimində iştirak etmişlər.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə regionlarda istehlakçıların elektrik təchizatının yaxşılaşdırılması məqsədilə «Azərişiq» ASC tərəfindən genişmiqyaslı tikinti, yenidən qurulma və təmir işləri həyata keçirilir. Bu tədbirlər çərçivəsində «Meysəri» yarımstansiyasında da əsaslı yenidən qurulma işləri aparılıb.

«Azərişiq» ASC-nin sədri Vüqar Əhmədov bildirdi ki, bu yarımstansiya vasitəsilə Şamaxı rayonunun 11, Ağsu rayonunun isə 5 yaşayış məntəqəsinin, sənaye, tibb, təhsil, sosial, turizm, kənd təsərrüfatı təyinatlı və digər obyektlərin fasiləsiz və dayanıqlı elektrik təchizatı təmin olunub. Yarımstansiyanın istismara verilməsi ilə 10 mindən çox əhalinin elektrik enerjisi təminatı daha da yaxşılaşdırılıb.

«Meysəri» yarımstansiyasını qidalandırmaq üçün 110/35/10 kV-luq «Şamaxı» yarımstansiyasından 9,4 kilometr məsafədə 35 kV-luq ikidövrəli hava-kabel xətti, eyni zamanda, «Meysəri» yarımstansiyası ilə 35/10 kV-luq «Çuxuryurd-1» yarımstansiyası arasında 9 kilometr məsafədə 35 kV-luq hava xətti çəkilərək, yarımstansiya dairəvi elektrik təchizatı sxeminə daxil edilib. Yarımstansiyada 35 və 10 kV-luq müasir qapalı paylayıcı qurğular və digər zəruri avadanlıqlar quraşdırılıb. Perspektivdə «Meysəri» yarımstansiyası vasitəsilə Şamaxı və İsmayilli rayonlarının elektrik şəbəkələri əlaqələndiriləcək.

Diqqətə çatdırıldı ki, şəbəkələrin müasir idarəedilməsinin həyata keçirilməsi üçün «Meysəri» yarımstansiyasında «Azərişiq» ASC-nin Şimal-Qərb Regional SCADA İdarəetmə Mərkəzi yaradılıb. İlk dəfə olaraq Regional SCADA sistemi Mərkəzi SCADA sisteminə qoşulub. Regional SCADA idarəetmə sistemi həm mərkəzdən, həm də sərbəst idarəetmə imkanlarına malikdir. Bu sistem regionların dispetçer xidmətinin operativliyini təmin etmək baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Yarımstansiyada bütün avadanlıqlar yeniləri ilə əvəz olunub. Bu sistem imkan

verir ki, Şimal-Qərb Regional İdarəetmə Mərkəzinə daxil olan 7 şəbəkə üzrə onlayn informasiyalar və operativ məlumatlar həm bu idarəetmə mərkəzinə, həm də Bakıdakı Mərkəzi Dispetçer Xidmətinə ötürülsün. Gələcəkdə şimal-qərb regionundakı bütün yarımstansiyaların optik kabellə SCADA vasitəsilə buraya qoşulması təmin ediləcək. Bu yarımstansiyanın müsbət və fərqli cəhətlərindən biri də odur ki, ilkin olaraq burada gərginliyin avtomatik tənzimlənməsi həyata keçirilir. Görülmüş işlər nəticəsində enerjinin etibarlılığı, stabilliyi və dayanıqlılığı tam təmin olunur. Eyni zamanda, «Çuxuryurd-2» yarımstansiyası da bu ərazidə yerləşən strateji obyektlərin elektrik təchizatının etibarlılığını və dayanıqlılığını təmin edir.

Dövlət başçısı Şimal-Qərb Regional SCADA İdarəetmə Mərkəzini işə saldı.

Gənclər parkında görülmüş işlərlə tanışlıq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 1-də Şamaxı şəhərində Gənclər parkında görülmüş işlərlə tanış olmuşlar.

Gənclər parkı Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2020-ci ilin «Könüllülər ili» elan edilməsi çərçivəsində «Regional İnkişaf» İctimai Birliyinin təşəbbüsü ilə yaradılıb. Heydər Əliyev Fondunun «Regional İnkişaf» İctimai Birliyi tərəfindən gənclərin idmana olan marağının artırılması, asudə vaxtlarının səmərəli təşkili və sağlam həyat tərzinin təbliği məqsədilə regionlarda müxtəlif layihələr həyata keçirilir.

Bu layihələr çərçivəsində Şamaxı şəhərindəki park da yenidən qurulub, yaşıllıq və gəzinti sahələri yaradılıb, sakinlərin və qonaqların istirahəti üçün infrastruktur qurulubdur. Açıq havada idmanla məşğul olmaq üçün müxtəlif idman qurğuları quraşdırılıb. Belə idman qurğuları şəhərin müxtəlif yerlərində də quraşdırılaraq, sakinlərin ixtiyarına verilib. Azərbaycanda ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması, sağlam həyat tərzinin, o cümlədən idmanın təbliği üçün həyata keçirilən layihələrə Heydər Əliyev Fondunun «Regional İnkişaf» İctimai Birliyi də xüsusi diqqət yetirir. Bununla əlaqədar İctimai Birlik Bakıda və regionlarda yeni yaşıllıq zonalarının salınması və mövcud yaşıllıq sahələrinin qorunması üzrə bir sıra layihələr icra edir.

Şamaxı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Tahir Məmmədov dövlət başçısına və xanımına rayonda həyata keçirilmiş layihələr barədə məlumat verdi. Bildirildi ki, «Açıq hökumətin təşviqinə dair fəaliyyət planı»na uyğun olaraq, Şamaxı rayonunda da bir sıra işlər görüldü, rəqəmsallaşma ilə bağlı bir neçə layihə həyata keçirilib. Onların arasında elektron müraciət portalı xüsusilə fərqlənir.

Vətəndaşların dövlət qurumları ilə daha rahat təmasda olmaları, birbaşa, heç bir maneəsiz müraciətləri üçün Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə birlikdə belə bir portal yaradılıb və 2020-ci ilin sentyabrından vətəndaşların ixtiyarındadır. Vətəndaşlar istənilən dövlət qurumuna birbaşa müraciət ünvanlayırlar və ilkin müraciət zamanı onların fərdi elektron kabineti formalaşır ki, onlar öz müraciətlərinin statusu barədə istənilən məlumatı ala bilsin-

lər. Eyni zamanda, bu portalın üstünlüklərindən biri də odur ki, yerli və mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları istədikləri vaxt müvafiq quruma ünvanlanmış müraciəti izləyə bilirlər.

Qeyd olundu ki, Ümumdünya Telekommunikasiya İttifaqının keçirdiyi müsabiqədə bu layihə «Elektron hökumət» nominasiyasında qalib elan edilib. Azərbaycanda «Elektron hökumət»lə bağlı yaradılmış ekosistemin bir göstəricisi olan bu layihə çərçivəsində toplanılan məlumatlar daha sonra təhlil edilir.

Tahir Məmmədov: Cənab Prezident, bu məqamda deməliyəm ki, Şamaxıda baş verən zəlzələdən sonra Sizin birbaşa tapşırığınızla təmir, bərpa və tikinti işləri tam olaraq dövlət vəsaiti hesabına həyata keçirilir. Şamaxıda 4000-ə yaxın ev yenilənib və bu layihə hələ də davam edir. Bu yaxınlarda Sizin tapşırıqlarınıza uyğun olaraq, yenə də vəsait ayrıldı və o evlərin hamısı bərpa ediləcək, ailələr qayğı ilə əhatə olunacaqlar. Buna görə də əhalimiz adından Sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Daha bir layihə coğrafi informasiya sisteminin ilkin elementi olaraq həyata keçirilib. Şamaxıya aid məlumatlar toplanaraq, data şəklində 3D xəritəsinə yerləşdirilib. Buraya, həmçinin rayon üzrə kənd təsərrüfatı, təhsil, səhiyyə məlumatları da daxil edilib. Bu isə iqtisadi təhlillər zamanı daha obyektiv qərarların verilməsinə imkan yaradır.

– Cənab Prezident, bu gün bizim həyata keçirdiyimiz cari layihələrdən biri də ictimai nəqliyyatdakı yeni ödəniş modelinin Şamaxıda tətbiqidir. Qeyd etməliyəm ki, bu, pilot layihələrdən biri kimi, ilk

dəfə olaraq Sizin rayonumuza hədiyyə etdiyiniz ictimai nəqliyyat vasitələrində tətbiq olunubdur. Əhalimiz çox məmnundur, çox müasir avtobuslardır.

Diqqətə çatdırıldı ki, müasir texnologiyanın verdiyi imkanlar sayəsində əməkhaqqı, pensiya, kredit kartları, hətta həmin kartların bağlandığı mobil telefon, mobil saat, smart saat və digər qurğular vasitəsilə nəqliyyatda ödəniş edilə bilər.

Bildirildi ki, son illərdə Şamaxıda təhsil sahəsində də xeyli iş görüüb, rayonda 70 məktəbdən 49-u yenilənib.

– Bu, birbaşa Sizin təhsilə olan diqqət və qayğınızın göstəricisidir və görülmüş bütün bu işlər ona hesablanıb ki, təhsildə keyfiyyət yüksəlsin. Göstərici kimi deyə bilərik ki, respublika üzrə 76 təhsil subyekti arasında Şamaxı 66-cı yerdən 49-cu yerə irəliləyib. Yaradılmış bu şəraitdən həm şagirdlər, həm müəllimlər çox məmnundurlar. Hazırda layihələr davam edir. Qeyd etməliyəm ki, Heydər Əliyev Fondu bu işdə bizə çox yüksək səviyyədə kömək edir. Rayonumuzda tikilmiş məktəblərin əksəriyyətində Heydər Əliyev Fondunun həm təşəbbüsü, həm birbaşa həyata keçirdiyi layihələr vardır. Buna görə, hörmətli Birinci vitse-prezident Mehriban xanım, Sizə hər zaman öz təşəkkürümüzü bildiririk ki, həm bu sahədə, həm də digər bütün sahələrdə rayonumuza böyük diqqət və qayğı göstərirsiniz.

Qeyd edildi ki, Şamaxıda digər prioritet istiqamət səhiyyə sektorudur. Hazırda pilot layihə olaraq, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı Heydər Əliyev Fondu ilə

birlikdə ilkin səhiyyə xidmətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində böyük layihə həyata keçirir.

– Hazırda ilkin olaraq, kəndlərdə mobil klinikalar, Heydər Əliyev Fondu tərəfindən tikilmiş tibb məntəqələri fəaliyyət göstərir. Ümumilikdə modelin əsas istiqaməti ailə sağlamlıq mərkəzlərinin formalaşdırılmasıdır ki, əhali yalnız xüsusi zərurət olanda mərkəzi xəstəxanalara müraciət etsin. Onlar gündəlik səhiyyə xidmətini orada rahat ala bilsinlər.

Şamaxıda abadlıq işləri geniş vüsət alıb, turizm sahəsinin inkişafı ilə bağlı işlər davam etdirilir. Rayonumuzda mədəni-kütləvi tədbirlərin keçirilməsi üçün Mədəniyyət Mərkəzi Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə yenidən quruldu, tam əsaslı təmir olundu, müasir standartlara uyğun Mədəniyyət evi formalaşdı. Təbii ki, turizm rayonunda nəqliyyatın təhlükəsiz hərəkəti ən vacib məsələlərdəndir. Bununla bağlı hazırda dairəvi yol ötürücüləri və sair inşa olunmaqdadır. Bu məsələdə Avtomobil Federasiyasının xarici ekspertləri cəlb etməsi, təbii ki, işimizi daha da asanlaşdırır və səmərəliliyi artırır.

Dövlət başçısına məlumat verildi ki, hazırda şəhərin daxili küçələri də yenidən qurulur. Bu işə əhalinin böyük məmnunluğuna səbəb olub, onların rahat hərəkətinə şərait yaradıb. İşıqlandırma ilə bağlı da xeyli iş görülüb.

İlham Əliyev: Artıq o xarici şirkət enerjiyə qənaət edən dirəkləri quraşdırmağa başlayıbdır. Mən yol boyunca gördüm.

Tahir Məmmədov: Bəli, cənab Prezident, bu layihə Sizin birbaşa bizim rayonumuza olan böyük

hədiyyənizdir. Belə ən müasir işıqların qurulması Şamaxı kimi, yeddi ay çox dumanlı bir ərazidə həm nəqliyyat vasitələrinin, həm piyadaların hərəkətinə yaxşı şərait yaradır. Həm də çox müsbət bir aurası var, gözəl işıqlardır.

İlham Əliyev: Bir də ki, enerjiyə böyük qənaət edir. Ənənəvi köhnə dirəklərlə müqayisədə elektrik enerjisinin sərfiyatına təqribən 50 faiz, bəzi hallarda 70 faiz qənaət edir.

Tahir Məmmədov: Bəli, biz artıq bunu reallıqda görürük.

* * *

Daha sonra Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva şəhid Samir Kaçayevin valideynləri ilə görüşdülər.

Tahir Məmmədov: Cənab Prezident, gördüyünüz bu əsər Şamaxıda böyüyüb başa çatmış heykəltaraş Samir Kaçayevin əsəridir.

İlham Əliyev: Bəli, bilirəm.

Tahir Məmmədov: «Küləklə sovrulanlar» adlanır. Mehriban xanım, Sizin diqqət və qayğınızın nəticəsidir ki, bu əsər məhz Şamaxıda qoyuldu. Həm valideynləri, həm bizim hamımız üçün çox gözəl böyük bir hədiyyədir. Həm də turistlər üçün diqqətçəkən bir əsərdir.

İlham Əliyev: Nə yaxşı ki, burada da bu lövhə var. Buradan keçən görəcəkdir ki, müəllifi kimdir.

Samir Kaçayevin atası: Diqqətinizə görə minnətdarım, çox sağ olun.

İlham Əliyev: Siz sağ olun ki, Vətən üçün, dövlət üçün belə övlad yetişdirmisiniz. Qəhrəmancasına həlak olub, şəhadət zirvəsinə ucalıbdır. İstedadlı vətənpərvər gənc idi. Canını Vətən uğrunda fəda etdi. Təsəlli o ola bilər ki, qanı yerdə qalmayıb. Samir aprel döyüşləri zamanı həlak olmuşdur. Biz düşməndən onun və bütün digər şəhidlərimizin qanını aldıq. Torpaqlarımızı geri qaytardıq, böyük Zəfər əldə etdik və aprel döyüşlərinin də bu Zəfərdə öz rolu, öz payı vardır. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Bu da onun xatirəsinə özü tərəfindən yaradılmış bir əbədi abidə olacaqdır.

Samir Kaçayevin atası: Çox sağ olun.

İlham Əliyev: 22 yaşı var idi.

Samir Kaçayevin atası: Bəli, təzə tamam olmuşdu. Bir ay idi ki, 22 yaşı tamam olmuşdu. Magistraturaya qəbul olmuşdu. Dedim, oxu qurtar sonra. Dedi yox, gedim Vətənə borcumu verim. Ondan sonra davam edəcəyəm.

Mehriban xanım, Siz də çox sağ olun. Siz bizə ev tikdirmisiniz. Çox sağ olun. Çox minnətdarıq, cənab Prezident.

Samir Kaçayevin ailə üzvü: Şəhidlərin xatirəsinə böyük ehtiram, şəhid ailələrinə, qazilərə böyük diqqət və qayğı göstərirsiniz, çox sağ olun.

İlham Əliyev: Şəhidlərin xatirəsi bizim üçün müqəddəsdir.

Şamaxı rayonunda indi işlər yaxşı gedir. Böyük quruculuq işləri aparılır. Bütün sahələrdə insanların rahatlığı üçün çalışırıq. Şəhidlərimiz də bu gün üçün öz canlarını fəda etmişlər ki, xalqımız rahat

yaşasın, sülh, təhlükəsizlik şəraitində yaşasın, öz doğma torpağına qayıtsın və artıq qayıdıbdır. Biz bir neçə gündən sonra tarixi Zəfərin birinci ildönümünü qeyd edəcəyik. Bütün şəhidlərimizin bu Zəfərdə böyük payı var, hər bir şəhidin öz payı var.

Mehriban Əliyeva: Əsər də simvolikdir. Sanki şəhidlərin ruhları zirvəyə qalxır.

İlham Əliyev: Bəli, elədir.

Samir Kaçayevin ailə üzvü: Bu onun son işlərindən biridir. Bu görüşə görə sağ olun.

Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə inşa edilmiş 7 saylı Körpələr evi-uşaq bağçasının açılışı mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 1-də Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Şamaxı şəhərində inşa edilmiş 7 saylı Körpələr evi-uşaq bağçasının açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

80 yerlik məktəbəqədər təhsil müəssisəsində qrup, oyun və yataq otaqları, idman, akt və musiqi zalları, tibb otağı vardır. Burada uşaqların ilkin biliklərə yiyələnmələri və əylənmələri üçün zəruri şərait yaradılıb. Bağçanın həyatində abadlıq-yaşıllaşdırma işləri aparılıb, oyun meydançası və oturmaqalar quraşdırılıbdır.

Heydər Əliyev Fondunun 2014-cü ildən başlayan «Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin inkişafı» proqramı çərçivəsində məktəbəqədər tərbiyə müəssisələrinin yenidən qurulması, uşaqların təlim-tərbiyəsi-

nin hərtərəfli təmin olunması ilə bağlı bir sıra tədbirlər həyata keçirilib. O cümlədən Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bölgələrimizdə, həmçinin Şamaxı rayonunda körpələr evi-uşaq bağçalarının inşası və təmiri ilə bağlı layihələr reallaşdırılıb.

Yaradıcılıq Mərkəzinin istifadəyə verilməsi mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 1-də Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Şamaxı şəhərində yaradılmış Yaradıcılıq Mərkəzinin istifadəyə verilməsi mərasimində iştirak etmişlər.

Yaradıcılıq Mərkəzinin ikimərtəbəli binasında müxtəlif sənət növləri üzrə emalatxanalar yaradılıb. Burada toxuculuq, dulusçuluq, keçə sənəti, naxışvurma, keramika avadanlıqları, xalçaçılıq, heykəltaraşlıq, rəsm, rəngkarlıq üzrə emalatxanalar fəaliyyət göstərəcək. Yaradıcılıq Mərkəzində eyni zamanda, satış-sərgi salonu da yaradılıb.

Yerli sakinlərə dəstək və bölgədə əhalinin məşğulluğunun artırılması məqsədilə yaradılmış mərkəzdə bir sıra peşə istiqamətləri üzrə sənətkarlıq bacarıqları olan şəxslər işlə təmin olunacaqlar. Mərkəzin ikinci mərtəbəsində uşaqlar üçün tədris, təlim və asudə vaxtın səmərəli keçirilməsi məqsədilə otaqlar təşkil edilib. Burada 7 yaşdan yuxarı uşaqların müxtəlif dərəcələrdə bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi mümkün olacaqdır.

Şamaxı şəhər stadionunun açılışı mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 1-də Şamaxı şəhər stadionunun açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

AFFA-nın icraçı vitse-prezidenti Elxan Məmmədov görülmüş işlər barədə dövlət başçısına və xanımına məlumat verdi. Bildirildi ki, 2200 azarkeş tutumu olan Şamaxı şəhər stadionu UEFA-nın ikinci kateqoriyalı sertifikatına malik olacaq. Bu isə stadionda beynəlxalq oyunların keçirilməsi üçün bütün imkanların olmasından qaynaqlanır. UEFA klub yarışlarının 1-ci, 2-ci və 3-cü təsnifat mərhələsinin, eyni zamanda, milli komandadan başqa, bütün yaş qruplarına aid milli komandalарın oyunları bu stadionda keçirilə bilər. Bu stadionun inşası üçün maliyyə vəsaitinin 87 faizi UEFA, 13 faizi isə AFFA tərəfindən təmin olunub. Stadionun ərazisindəki idman kompleksində cüdo və güləş növləri ilə məşğul olmaq üçün zal, həmçinin fitnes zalı inşa edilib. Bundan əlavə, stadionun ərazisində süni örtüklü 2 mini meydança yaradılıb və bu meydançaların 300 nəfər azarkeş tutumuna malik tribunası vardır.

Bütün bunlar göstərir ki, ölkəmizdə idmanın inkişafı və onun kütləviliyinin təmin olunması istiqamətində dövlət siyasəti davam etdirilir. Əsas diqqət həmdə yeni idmançı nəslinin yaradılmasına yönəlib ki, belə idman obyektlərinin istifadəyə verilməsi bu məqsədin təmin olunmasında mühüm rol oynayır.

T a h i r M ə m m ə d o v: Cənab Prezident, havanın gözəlliyindən istifadə edib bir məqamı qeyd etmək istəyirəm. Solda gördüyünüz Gülüstan qalası Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Erik Pumer tərəfindən skan olunub. Onun üzdə olan hissələrinin 3D modeli yaradılıb. İndi orada çox ciddi tədqiqat işləri aparmaq və qalanı bərpa etmək olar. Çünki o çox qədim tarixi bir qaladır. Müəyyən vizual tarixi materiallar qalıb, avstriyalı səyyahların çəkdiyi yerlər. Kifayət qədər hündür dağın üstünü örtən böyük qala olub.

Üzüm Tingçilik Mərkəzinin açılışı mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 1-də Şamaxı Üzüm Tingçilik Mərkəzinin açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

Kənd Təsərrüfatı naziri İnam Kərimov dövlət başçısına və xanımına mərkəz barədə məlumat verdi. Bildirildi ki, Şamaxı Üzüm Tingçilik Mərkəzinin yaradılmasında məqsəd respublikanın üzümçülük təsərrüfatlarını müxtəlif iqlim şəraitinə adaptasiya qabiliyyətli, fillokseraya davamlı calaq-üzüm əkin materialı ilə təmin etməkdir. Mərkəzin illik istehsal gücü 1 milyon ədəd ting təşkil edir. Mərkəzdə dördü yerli – Mədrəsə, Bayanşirə, Məlayi, Xindoqni olmaqla, 10 texniki və bir yerli Ağadayı sortu olmaqla, 15 süfrə üzüm sortlarının tingləri istehsal olunacaq. Bundan əlavə, 6 xarici sort və hibrid üzrə fillokseraya davamlı anaçlıqlar da yetiştiriləcəkdir. 1,2 hektar sahədə salınmış Şamaxı

Üzüm Tingçilik Mərkəzinin fəaliyyətə başlaması üzüm tinglərinə olan tələbatın yerli istehsal hesabına ödənilməsini təmin etməklə, xaricə valyuta axınının qarşısını alacaqdır. Burada istehsal olunan tinglər region və Mərkəzi Asiya ölkələrinə ixrac olunacaqdır.

Onu da deyək ki, burada aqrar mühəndislik, budama, şpalerlərin çəkilməsi və digər istiqamətlər üzrə qısamüddətli və peşəyönümlü kursların təşkili, xəstəlik və zərərvericilərlə mübarizədə elmi-praktiki dəstəyin göstərilməsi, tarla məktəblərinin yaradılması, sort xüsusiyyətlərinin öyrədilməsi planlaşdırılır. Bununla yanaşı, yerli sortlardan ibarət gen banklarının formalaşdırılması, invitro şəraitində yetişdirilən tinglərdən ibarət bağların yaradılması, nümunə şərabların istehsalı və təşviqi, şərab kolleksiyalarının formalaşdırılması da diqqət mərkəzində olacaqdır.

Azərbaycan üzüm istehsalına görə ötən əsrin 70–80-ci illərində ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə sovet məkanında aparıcı respublikalardan biri olub. Ölkəmizdə 600-ə qədər aborigen və introduksiya olunmuş üzüm sortları becərilib və bunlardan təxminən 400-ü yerli üzüm sortlarıdır. Buna misal olaraq, ağşanı, qaraşanı, mədrəsə, meysəri, təbrizi və digərlərini göstərmək olar. Hazırda ölkədə yerli üzüm sortlarından daha məhsuldar və yerli şəraitə uyğun 38 üzüm sortu geniş yayılıb və onlar sahibkarlıq subyektləri tərəfindən becərilir. 2020-ci ildə ölkədə 208 min tondan çox üzüm istehsal olunub. Bu da 2019-cu il ilə müqayisədə 3,1 faiz çoxdur.

**Akademik Heydər Hüseynov adına
Çarhan kənd tam orta məktəbinin yeni
binasının açılış mərasimi**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 1-də Şamaxı rayonunda akademik Heydər Hüseynov adına Çarhan kənd tam orta məktəbinin yeni binasının açılış mərasimində iştirak etmişlər.

Məktəbin əvvəlki binası 1972-ci ildə inşa olunmuşdu. Orta təhsil müəssisəsi tədris üçün artıq yararsız vəziyyətə düşdüyündən Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə məktəb üçün yeni binanın tikilməsinə qərar verildi.

Diqqətə çatdırıldı ki, 420 şagird-yerlik məktəb binası 5 korpusdan ibarətdir. Burada sinif otaqları, fizika, kimya və biologiya laboratoriyaları, informatika, hərbi təlim, tibb, əmək təlimi otaqları, kitabxana, yeməcxana, akt və idman zalları, açıq idman meydançası vardır.

Heydər Əliyev Fondu elmin və təhsilin inkişafını daim diqqət mərkəzində saxlayır, bu sahədə dövlət tərəfindən görülən işlərə öz töhfəsini verir. Fondun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə təhsil sahəsində ardıcıl olaraq irimiqyash layihələr həyata keçirilir. Bu layihələr sırasına «Uşaq evlərinin və internat məktəblərinin inkişaf proqramı», «Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb», «Təhsilə dəstək» və «Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin inkişafı» proqramları daxildir. Fondun bu proqramları çərçivəsində Şamaxı rayonunda da müxtəlif illərdə yeni təhsil ocaq-

larının tikintisi, təmiri və lazımı avadanlıqlarla təmin edilməsi üzrə bir sıra layihələr reallaşdırılıb.

Pirsaat Baba ziyarətqah-məscid kompleksinin bərpa və yenidən qurulma işlərindən sonra açılışı mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 1-də Şamaxıdakı Pirsaat Baba ziyarətqah-məscid kompleksinin bərpa və yenidən qurulma işlərindən sonra açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

Şamaxı rayonunda Pirsaat çayının sahilində yerləşən Pirsaat Baba ziyarətqahı əhalinin ən çox ziyarət etdiyi müqəddəs ocaqlardan biridir. 2019-cu ildə Şamaxıda baş verən zəlzələ zamanı ziyarətqahın divarlarında çatlar əmələ gəlmişdi. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə 2020-ci ildə burada bərpa və yenidən qurulma işlərinə və yeni məscid binasının inşasına başlandı. Elə həmin il mayın 25-də Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva ziyarətqahın yenidən qurulması çərçivəsində görülən işlərlə tanış oldular. Mütəxəssislərin iştirakı ilə həyata keçirilən işlər nəticəsində tarixi abidə və müqəddəs ziyarətqah-məscid kompleksi qısa müddətdə yenidən quruldu. Məsciddə ibadət zalı ilə yanaşı, mərasim zalları da inşa olunub.

Prezident İlham Əliyevin xüsusi diqqəti sayəsində dini ziyarətqahlarımız və dini məbədlərimiz yenidən qurulur. Bu sahəyə Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev

Fondu da öz töhfəsini verir, istər ölkəmizdə, istərsə də xaricdə dini abidələrin bərpası üzrə layihələri reallaşdırır. Bunlardan biri də Şamaxı şəhərinin girəcəyində, Bakı–Şamaxı–Yevlax avtomobil yolunun kənarında yerləşən Pirsaat Baba ziyarətgahıdır.

Müxtəlif zamanlarda dağıntıya məruz qalmış orta əsrlərə aid bu ziyarətgah 1918-ci ildə Hacı Cəfərqulu adlı xeyirxah şəxs tərəfindən türbə şəklinə salınıb. Ziyarətgah sovetlər dövründə dağıdılsa da, müstəqilliyimizin bərpasından sonra, 1993-cü ildə yenidən inşa edilib, lakin zəlzələ nəticəsində dini ocağa zərər dəymişdi. Ötən ildən başlayaraq həyata keçirilən genişmiqyaslı yenidən qurulma işləri nəticəsində artıq dini ibadətgah yenidən əhalinin ixtiyarına verilib.

Ziyarətgah-məscid kompleksinin ətrafında geniş abadlıq və yaşıllaşdırma işləri görülüb.

BOSNIYA VƏ HERSEQOVINA RƏYASƏT HEYƏTİNİN ÜZVÜ ŞEFİK CAFEROVIÇLƏ GÖRÜŞ

3 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 3-də Bosniya və Herseqovina Rəyasət Heyətinin üzvü Şefik Caferoviçlə görüşmüşdür.

İ l h a m Ə l i y e v: Xoş gəlmisiniz! Sizi yenidən görməyə çox şadam. Çox şadam ki, VIII Qlobal Forumda iştirak edirsiniz. Biz dəfələrlə görüşmüşük. Həmçinin bu yaxınlarda telefonla tərəfdaşlığımız, əməkdaşlığımız və millətlərimiz arasında sıx dostluq əlaqələri barədə danışmışıq. Ölkələrimiz hər zaman bütün məsələlərdə bir-birini dəstəkləyib. Bu qarşılıqlı dəstək tərəfdaşlığımızı çox xüsusi edir. Mən Azərbaycanın ötən il torpaqlarının azad edilməsi uğrunda apardığı müharibə zamanı dəstəyinizə görə şəxsən Sizə çox minnətdaram. Ölkələrimiz arasında çoxlu oxşarlıqlar var və xalqlarımız bir-birini daha yaxşı tanıyır. Demək olar, 50 ildir ki, Bakı və Sarayevovo qardaşlaşmış şəhərlərdir. Sözsüz, bu elə bir vaxt idi ki, ölkələrimiz müstəqil deyildilər. Lakin biz müstəqillik illərində bu sıx əməkdaşlığı davam etdiririk. Əminəm ki, Sizin səfəriniz siyasi, iqtisadi və digər sahələrdə əməkdaşlığımızla bağlı müxtəlif məsələləri

müzakirə etmək üçün yaxşı fürsət olacaqdır. Bir daha xoş gəlmisiniz!

Şefik Caferoviç: Cənab Prezident, dəvətini-zə və VIII Bakı Forumunda iştirak etmək və orada çıxış etmək imkanına görə təşəkkür edirəm. Ölkələrimiz arasında dostluq əlaqələrinin tarixi var və ümidvaram ki, gələcəkdə biz buna əsaslanaraq, dostluq əlaqələrini davam etdirəcəyik. Mən telefon danışığımız zamanı artıq Sizi təbrik etmişəm, lakin indi şəxsən Sizi Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası münasibətilə bir daha təbrik etmək istərdim. Siz beynəlxalq hüquq qaydaları çərçivəsində torpaqlarınızın azad edilməsi uğrunda müharibə aparmısınız və hazırda öz ərazinizin bir hissəsini yenidən qurmağa çalışırsınız. Mən hətta müharibə zamanı bu barədə dəfələrlə danışmışam. Ümidvaram ki, biz siyasi, iqtisadi, mədəniyyət məsələlərində əməkdaşlığımızı davam etdirəcəyik.

SƏUDİYYƏ ƏRƏBİSTANI KRAL FAYSAL ARAŞDIRMA VƏ İSLAMİ TƏDQIQATLAR MƏRKƏZİNİN İDARƏ ŞURASININ SƏDRİ TURKİ AL FAYSAL İLƏ GÖRÜŞ

3 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 3-də Səudiyyə Ərəbistanı Kral Faysal Araşdırma və İslami Tədqiqatlar Mərkəzinin İdarə Şurasının sədri Turki Al Faysalı qəbul etmişdir.

Görüşdə «COVID-19-dan sonrakı dünya» adı altında keçiriləcək VIII Qlobal Bakı Forumunun bir çox mühüm məsələlərin müzakirəsi üçün qlobal platforma olduğu bildirildi, pandemiya baxmayaraq, təbiri iştirak etmək üçün Bakıya çox sayda qonağın gəlməsinin bu foruma və ölkəmizə olan marağın göstəricisi olduğu vurğulandı.

Görüşdə Səudiyyə Ərəbistanı Kral Faysal Araşdırma və İslami Tədqiqatlar Mərkəzinin ölkəmizin müvafiq qurumları ilə səmərəli əməkdaşlığından məmnunluq ifadə olundu.

**NİZAMİ GƏNCƏVİ BEYNƏLXALQ
MƏRKƏZİNİN HƏMSƏDRLƏRİ
VAYRA VİKE-FREYBERQA VƏ İSMAIL
SERAGELDİN, SABIQ DÖVLƏT VƏ
HÖKUMƏT BAŞÇILARI, ELƏCƏ DƏ
MƏRKƏZİN İDARƏ HEYƏTİNİN
ÜZVLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ**

3 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 3-də Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədrləri Vayra Vike-Freyberqanı və İsmail Serageldini, sabiq dövlət və hökumət başçılarını, mərkəzin İdarə Heyətinin üzvlərini qəbul etmişdir.

Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin İdarə Heyətinin üzvləri mərkəzin fəaliyyətinə göstərdiyi diqqətə və dəstəyə görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlıqlarını bildirdilər. 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı mərkəzin İdarə Heyətinin üzvlərinin Azərbaycanın haqlı və ədalətli mövqeyini dəstəkləyən çoxsaylı bəyanatlarla çıxış etdikləri qeyd olundu. Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin beynəlxalq təsisat kimi dünyada rolunun və nüfuzunun artması xüsusi vurğulandı.

Söhbət zamanı noyabrın 4-dən 6-dək «COVID-19-dan sonrakı dünya» adı altında keçiriləcək VIII Qlobal

Bakı Forumunun çox aktual mövzuya həsr olunduğu qeyd edildi. Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin İdarə Heyətinin üzvləri pandemiyaya baxmayaraq, mərkəzin aktiv fəaliyyət göstərməkdə davam etdiyini, çoxsaylı konfranslar keçirdiyini və digər beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığı inkişaf etdirdiyini bildirdilər. Forum çərçivəsində mərkəzin İdarə Heyətinin üzvlərinin və digər iştirakçıların Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşaya səfər edəcəkləri vurğulandı.

XORVATIYA RESPUBLİKASININ SABİQ PREZİDENTİ KOLINDA QRABAR-KİTAROVİÇ İLƏ GÖRÜŞ

3 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 3-də Xorvatiya Respublikasının sabiq Prezidenti Kolinda Qrabar-Kitaroviçi qəbul etmişdir.

Söhbət zamanı «COVID-19-dan sonrakı dünya» adı altında keçiriləcək VIII Qlobal Bakı Forumunun əhəmiyyətinə toxunuldu, bu tədbirin beynəlxalq əməkdaşlığa töhfə verəcəyi vurğulandı.

Görüşdə Prezident İlham Əliyevin Xorvatiyaya səfəri və həmin səfər zamanı Kolinda Qrabar-Kitaroviçlə görüşü məmnunluqla xatırlandı, bu səfərin əlaqələrimizin genişləndirilməsində rolu qeyd edildi.

**NİZAMİ GƏNCƏVİ BEYNƏLXALQ
MƏRKƏZİNİN TƏŞKİLATÇILIĞI İLƏ
KEÇİRİLMİŞ «COVID-19-dan SONRAKI
DÜNYA» MÖVZUSUNDA NÖVBƏTİ
QLOBAL BAKI FORUMUNDA İŞTİRAK**

4 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 4-də Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə keçirilmiş «COVID-19-dan sonrakı dünya» mövzusunda növbəti Qlobal Bakı Forumunun açılış mərasimində iştirak etmişdir.

VIII Qlobal Bakı Forumunu Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri İsmail Serageldin açıq elan etdi.

İsmail Serageldin: Cənab Prezident, cənab prezidentlər, zati-aliləri, xanımlar və cənablar! Böyük şərəf hissi ilə sizi bu açılış mərasimində salamlayıram. Biz bir daha məmnunluqla zati-aliləri Prezident cənab İlham Əliyevi Qlobal Bakı Forumunda salamlayırıq.

Bu il biz bu tədbiri noyabr ayında keçiririk. Adətən, Bakıda bu forum yaz aylarında keçirilir. Məhz Prezidentin xeyirxahlığı sayəsində pandemiya səbəbindən bu gün biz bu dövrdə tədbiri keçiririk. Bu il keçirilən forum bir sıra mövzulara yönəldilib. Biz pandemiyanın üzə çıxardığı təcrübədən öy-

rənmək istəyirik, çalışırıq müəyyən edək ki, necə mübarizə aparmalıyıq. Lakin hələ görüləcək işlər çoxdur. Bu mərhələyə qədər bəzi məsələləri müzakirə etmək fürsətimiz olub. Bununla belə, biz müqavimətlə bağlı olan bəzi səsləri eşidirik, gələcəklə bağlı olan bəzi fikirlərin şahidi oluruq. Əlbəttə ki, bununla bağlı qadınların müxtəlif hüquqları uğrunda mübarizə aparmış mühüm şəxslərin təcrübəsini də nəzərdən keçirəcəyik.

Bu gün biz öz müdriqliyi ilə seçilən şəxsiyyətin burada olmağını qeyd edirik. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev buradadır. Böyük məmnuniyyətlə sözü Sizə veririk. Buyurun, cənab Prezident, Sizin çıxışınızı səbirsizliklə eşitmək istəyirik.

Prezident İlham Əliyev forumun açılışı mərasimində çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Hörmətli dostlar, hörmətli xanımlar və cənablar, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin hörmətli həmsədrləri, hörmətli iştirakçılar! Sizin hamınızı salamlayıram. Bizimlə olduğunuza görə sizə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Mərkəzin həmsədrləri ilə 2021-ci ildə keçiriləcək illik Qlobal Bakı Forumunu müzakirə edəndə biz burada – Bakıda belə geniş təqdimatların olacağını heç təsəvvürümüzə belə, gətirə bilməzdik. Bu, birinci növbədə, onu göstərir ki, COVID ilə bağlı vəziyyət yaxşılaşır. İkinci növbədə isə, əlbəttə ki, həmçinin onu göstərir ki, siz bu tədbirə böyük əhəmiyyət

verirsiniz. Çünki Qlobal Bakı Forumu qlobal siyasətə aid təxirəsalınmaz və vacib məsələlərin müzakirəsi baxımından aparıcı platformalardan birinə çevrilib.

Əvvəla, mən Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədrələrinə, xanım Prezident Vayra Vike-Freyberqaya və cənab Serageldinə mərkəzə mükkəmməl rəhbərlik etdiklərinə görə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Hətta pandemiya dövründə onların fəaliyyəti çox nəzərə çarpırdı. Onların rəhbərliyi, mərkəzə və onun ideallarına sadıqlığı sayəsində bu mərkəz, qeyd etdiyim kimi, aparıcı beynəlxalq təsisatlardan birinə çevrildi. Mən həmçinin İdarə Heyətinin üzvlərinə onların verdiyi töhfəyə görə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Həmçinin daimi üzvlərə və iştirakçılara da təşəkkür edirəm.

İdarə Heyətinin üzvləri ilə dünən müzakirə etdiyimiz kimi, bura sanki böyük və mehriban ailədir. Hesab edirəm ki, bu da bizim uğurumuzun səbəblərindən biridir. Sadəcə, bu gün olan iştirakçıların, çıxışçıların, foruma müraciət edəcək mötəbər şəxslərin siyahısına baxmaq kifayət edər ki, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin nisbətən qısa müddətdə ziyalıların, dövlət məmurlarının, siyasətçilərin, jurnalistlərin, dövlət xadimlərinin və vətəndaş cəmiyyəti üzvlərinin biliklərini, təcrübəsini və baxışını toplayan, böyük potensialı olan çox azsaylı aparıcı beynəlxalq təsisatlardan birinə çevrildiyini deyək. Beləliklə, bugünkü Qlobal Bakı Forumunda gündəlikdə duran təxirəsalınmaz məsələlər müzakirə olunacaq.

Lakin bu məsələlərin müzakirəsindən öncə məmnunluq hissi ilə bildirmək istəyirəm ki, dünən mənə bu il 880-ci ildönümünü qeyd etdiyimiz Nizamiyə həsr olunmuş iki kitab təqdim edilib və mənim Prezident Fərmanıma əsasən, bu dahi Azərbaycan şairinin xatirəsini uca tutmaq üçün bu il Azərbaycanda «Nizami Gəncəvi ili» elan olunubdur. Bugünkü forumun gündəliyi çox genişdir. Lakin mən əvvəlcə bir neçə məsələyə toxunmaq istərdim.

Birincisi, əlbəttə ki, pandemiya ilə bağlıdır. Çünki bu, indi qlobal gündəlikdə bir nömrəli məsələdir. Biz pandemiya, bəziləri isə postpandemiya dövrü haqqında danışırıq. Bizim artıq postpandemiya dövründə olduğumuz aydın deyil. Çünki müxtəlif ölkələr bu məsələyə fərqli yanaşır. Sizə məlumat vermək istəyirəm ki, Azərbaycan bu xəstəliyin, böhranın baş qaldırdığı vaxtdan, lap əvvəldən həm ölkə daxilində, həm də beynəlxalq səviyyədə çox fəal addımlar atıbdir. Biz bu ilin yanvarın 18-dən regionda ilk ölkələrdən biri olaraq, peyvəndləməyə başladıq. Bu vaxta qədər yaşı 18-dən yuxarı olan əhalinin 60 faizindən çoxu iki dozanı alıb. Nisbətən qısa müddət ərzində biz ümumi çarpayı sayı, demək olar ki, 4000 olan 13 yeni dövlət xəstəxanası açdıq və ümumilikdə pandemiya ilə mübarizə aparmaq üçün 46 dövlət xəstəxanası ayrılıbdır. İndi bizdə qapanma yoxdur. Vəziyyət nəzarət altındadır. Yeganə məhdudsiyyət ondan ibarətdir ki, biz daxili məkanlarda maska taxmaq məcburiyyətindəyik. Ümidvaram ki, biz vəziyyəti nəzarət altında saxlaya biləcəyik.

Eyni zamanda, biz əvvəllər olan qapanmaların yükünü azaltmaq üçün ciddi tədbirlər gördük. Biz işini itirmiş, qapanmalardan əziyyət çəkmiş insanlar üçün 2020-ci və 2021-ci illərdə sosial-iqtisadi yardım paketini ayırdıq və paketin ümumi dəyəri 2,9 milyard ABŞ dolları idi. Bu vəsait dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilmişdir. Biz bunu etməyə davam edəcəyik, çünki özlərini tamamilə yeni bir vəziyyətdə görən insanların üzərinə düşmüş yükü azaltmalıyıq. Biz əsasən iki peyvənddən istifadə edirik: «Sinovac» və «Pfizer»dən. Qeyd etdiyim kimi, peyvəndləmə səviyyəsi yüksəkdir. Bu, dövlət siyasəti sayəsində mümkün olubdur. Eyni zamanda, bildirmək istərdim ki, əhalimizin bu məsələyə çox məsuliyyətlə yanaşması bizdə məmnunluq doğurur və peyvəndləmə məcburi deyil. Bizdə hər hansı bir anti-peyvəndləmə kampaniyası və ya hətta anti-peyvəndləmə tendensiyası yoxdur. Azərbaycan xalqı peyvəndləmənin vacibliyini anlayır və bu bizim işimizi xeyli asanlaşdırır. Qlobal miqyasda Azərbaycan, həmçinin çox fəal addımlar atıb. Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının və «Qoşulmama Hərəkəti»nin hazırkı sədri olaraq, ötən il bizim təşəbbüsümüzlə aprel və may aylarında hər iki təşkilatın COVID-ə həsr olunmuş xüsusi Zirvə görüşü keçirildi.

«Qoşulmama Hərəkəti»nin Sammitində biz BMT-nin Baş Assambleyasının COVID-ə həsr olunmuş xüsusi sessiyasının keçirilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etdik və bu təşəbbüs beynəlxalq birliyin mütləq əksəriyyəti tərəfindən dəstəkləndi və bu xüsusi sessiya

keçən ilin 3 və 4 dekabr tarixlərində baş tutdu. Bu bizim qlobal məsələlərin müzakirəsinə olan töhfəmiz idi. Eyni zamanda, biz BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasında peyvəndlərlə bərabər və universal çıxış və peyvəndlərin ədalətli bölgüsünə dair təşəbbüs irəli sürdük. Biz qlobal səviyyədə «peyvənd millətçiliyi» və vaksinlərin ədalətsiz bölgüsü haqqında danışan ölkələrdənəm. Bəzi ölkələr artıq peyvəndin üçüncü dozasının tətbiqini planlaşdırır. Digər ölkələrdə isə vaksinasiyanın səviyyəsi aşağıdır. Beləliklə, biz bərabər imkanların yaradılması üçün bu məsələni müzakirə etməliyik.

Bununla yanaşı, qeyd etmək istəyirəm ki, bizim təşəbbüsümüzlə COVID-19-un müalicəsi ilə bağlı məlumat bazası yaradılıb və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı «Qoşulmama Hərəkəti»na üzv ölkələrdə həmin məlumat bazasından istifadə edir. Bu isə öz növbəsində, ÜST-ə öz dəstəyini düzgün planlaşdırmağa və proqnozlaşdırmağa kömək edir. «Qoşulmama Hərəkəti»nin sədri qismində biz 30-dan artıq ölkəyə maliyyə və humanitar yardım etmişik. Biz təmənnəsiz olaraq bir neçə ölkəni peyvənd dozaları ilə təmin etmişik. Eyni zamanda, biz yoxsul ölkələrin dəstəklənməsi üçün Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına könüllü olaraq 10 milyon dollar həcmində maliyyə töhfəsi etmişik. Bunlar bizim qlobal səviyyədə atdığımız addımlardır. Əlbəttə, beynəlxalq ictimaiyyətin səylərinin birləşdirilməsi və dünyanın aparıcı dövlətlərinin məsuliyyətli yanaşma nümayiş etdirməsi bu xəstəliyin öhdəsindən gəlməyə yardım edəcəkdir.

Toxunmaq istədiyim digər bir mövzu I Bakı Qlobal Forumundan başlayaraq, hər yeddi forumda haqqında danışdığım mövzudur – Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsi. Bu gün isə demək istəyirəm ki, münaqişə həll edildi. Azərbaycan özü münaqişəni həll etdi. Azərbaycan 1993-cü ildə BMT Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi və Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindən dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən qətnamələri özü yerinə yetirdi. Təəssüflər olsun ki, həmin qətnamələr 27 il ərzində kağız üzərində qaldı və özünümüdafiə hüququnu ehtiva edən BMT Nizamnaməsinin 51-ci maddəsindən istifadə edən Azərbaycan özü ərazi bütövlüyünü bərpa etməsə idi, həmin qətnamələr növbəti 27 il ərzində də kağız üzərində qalacaqdı. Azərbaycan beynəlxalq hüquqi çərçivəni də istifadə etdi, çünki yalnız BMT Təhlükəsizlik Şurası deyil, digər aparıcı beynəlxalq təsisatlar da Azərbaycan ərazilərinin işğalı ilə bağlı bənzər qətnamə və qərarlar qəbul edib. BMT-nin Baş Assambleyası, ATƏT, «Qoşulmama Hərəkatı», İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Avropa Parlamenti və Avropa Şurasının Parlament Assambleyası münaqişə ilə bağlı müxtəlif dövrlərdə buna bənzər qərar və qətnamələr qəbul edib ki, ötən il ərazilərimizi azad edərkən gördüyümüz işlər bunlara tam uyğun idi.

Təəssüf ki, Ermənistan yalnız status-kvonu möhkəmləndirməyə, danışıqlar formatını yalnız münaqişənin əbədi dondurulması aləti kimi istifadə etməyə cəhd edirdi. Əvvəlki illərdə Ermənistan hakimiyyəti ATƏT-in Minsk qrupu çərçivəsində mü-

naqişənin işğal edilmiş ərazilərin boşaldılması yolu ilə həllinə nail olmaq istiqamətində işləmək görüntüsü yaradırdısa, son bir neçə ildə Ermənistan rəhbərliyi işğal olunmuş torpaqların bir qarışını belə, qaytarmayacağını artıq açıq şəkildə bəyan edirdi. Bununla bağlı kifayət qədər sübut vardır. Təkcə Ermənistanın hazırkı baş nazirinin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində iki il əvvəl verdiyi bəyanatı qeyd etmək kifayət edər – «Qarabağ Ermənistanıdır və nöqtə». Bu əslində danışıqların sonu idi. Birincisi, bu, ziddiyyətli və yalan bəyanat idi, çünki Ermənistan rəhbərliyi iddia edirdi ki, Qarabağ «müstəqil dövlətdir». Halbuki Ermənistan da daxil olmaqla, dünyanın heç bir ölkəsi onu tanımamışdı. Digər tərəfdən isə onlar deyirdilər ki, «Qarabağ Ermənistanıdır». Yəni bu ziddiyyət Ermənistanın ötən il üzleşdiyi rüsvayçı məğlubiyyətlə nəticələnən təzadlı siyasətinin göstəricisi idi.

Beləliklə, bu qəbildən olan bəyanatlar danışıqların sonu oldu. Mənim təəssüratıma əsasən, ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrləri də bu bəyanatdan təəccüblənmiş və pərt olmuşdular, çünki artıq onların görə biləcəyi bir iş qalmamışdı.

Digər bir bəyanat Ermənistanın ozamankı müdafiə naziri tərəfindən verilmişdi. O, açıq şəkildə bəyan edirdi ki, Ermənistan «yeni ərazilər uğrunda yeni müharibə»yə hazırlaşır. Yəni Azərbaycanın daha çox ərazisini işğal etməklə bağlı aşkar hədələmə. Təəssüflər olsun ki, beynəlxalq ictimaiyyət, o cümlədən ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrləri səssiz qaldılar, bunu pisləmədilər və bunun qəbuledilməz ol-

ması ilə bağlı həтта mesaj belə, vermədilər. Ermənistan rəhbərliyinin atdığı bir sıra digər addımlar və verdiyi bəyanatlar Azərbaycanı təhrik etməyə yönəlmişdi. Mən separatçıların qondarma «prezidentinin» Şuşada keçirilmiş «inauqurasiyasını» qeyd edə bilərəm. Bu, azərbaycanlıların hissələrinin açıq şəkildə təhqiri idi.

Mən həmçinin separatçıların «parlamentinin» Xankəndidən Şuşaya keçirilməsi haqqında Ermənistanın qərarı barədə deyə bilərəm. Bu, azərbaycanlıların hissələrinə növbəti təhqir idi. Ermənistan rəhbərliyi başa düşməli idi ki, xalqımızın hissələrinə təhqir etmək iqtidarında deyillər. Hər səbrin hüdudu var!

Sonra, 2020-ci ilin iyulunda onlar sərhəddə açıq hərbi təxribata əl ataraq, mülki şəxslərimizi və hərbiçilərimizi qətlə yetirdilər. 2020-ci ilin avqustunda diversiya qrupu göndərdilər ki, terror aktı törətsinlər. O qrup zərərsizləşdirildi. Son olaraq, sentyabrda onlar Azərbaycanın dinc kəndlərini atəşə tutmağa başladılar.

Vətən müharibəsi adlandırdığımız İkinci Qarabağ müharibəsi 44 gün çəkdi və Ermənistan ordusunun tam məğlubiyyəti ilə bitdi. Ermənistan bizim şərtlərimizi qəbul etməyə məcbur edildi. Müharibənin ilk günlərində deyirdim ki, Ermənistanın baş naziri mənə işğal olunmuş ərazilərdən çıxmaq tarixlərini verəndən sonra biz dayanmağa hazırıq.

Ermənistan rəhbərliyinə təxminən 7000 qurban və 44 gün lazım gəldi ki, özünün tam acınacaqlı vəziyyətdə olduğunu başa düşsün. Noyabrın 9-dan

10-na keçən gecə Ermənistan kapitulyasiya aktını imzaladı və müharibə bitdi. Biz öz sözumüzü yerinə yetirdik. İşğal olunmuş qalan ərazilərdən çıxmaq cədvəli verildikdə müharibə dayandı. 4 gündən sonra Azərbaycan xalqı tarixi Qələbəmizin birinci ildönümünü qeyd edəcək.

Azad edilmiş ərazilərdə biz nəyi gördük? Tam dağıntılar baş verib, bir dənə olsun bina salamat qalmayıb. İşğal illəri ərzində onlar bütün tarixi abidələri, 67 məsciddən 65-ni dağıdıblar. Evləri, həyətləri, ictimai binaları və sair tikililəri yerlə yeksan ediblər. Bu, barbarlığın sübutudur.

Hazırda biz azad edilmiş əraziləri fəal şəkildə bərpa edirik. Genişmiqyaslı bərpa proqramına başlanılıb. Əminəm ki, qısa müddət ərzində biz Ermənistanın işğalından əziyyət çəkmiş məcburi köçkünləri, 1 milyondan çox insanı həmin yerlərə qaytara biləcəyik. Müharibə və nəticələri onu göstərdi ki, gec və ya tez ədalət zəfər çalır. Siz öz məqsədinizə sadıq olmalısınız, yaxşı hazırlaşmalısınız, beynəlxalq hüquq çərçivəsinə malik olmalısınız və insanların yüksək səviyyədə iradəli olmasına nail olmalısınız. Bütün həmin meyarlar, o cümlədən hərbi imkanlarımız münaqişənin həllində əsas amil oldu. Hazırda münaqişə bitib və qeyd etdiyim kimi, yəni, yəndən qurulma başlanıb. İndi biz postmünaqişə vəziyyətindəyik və biz Ermənistanı bir sıra təkliflər etmişik ki, sülh müqaviləsi üzərində işləməyə başlayaq, çünki biz müharibə deyil, sülh, gələcək haqqında danışmaq istəyirik.

Əfsuslar olsun ki, bu təklifə hələ də cavab verilməyib. Eyni zamanda, biz hər iki ölkənin ərazi bütövlüyünü tanımaqla, dövlət sərhədlərimizin delimitasiyası və demarkasiyası üzərində işə başlamağı təklif etdik. Bu həmçinin beynəlxalq hüquq normalarına və normal davranışa uyğundur. Bu təklifə də hələ baxılmayıb.

Təxminən 30 illik işğalın əziyyətlərinə, azad edilmiş ərazilərdə vandalizm və barbarlığa baxmayaraq, Azərbaycan maksimal konstruktivlik nümayiş etdirir. Biz gələcəyə nəzər salmalıyıq. Biz regionun təhlükəsiz, proqnozlaşdırılan və genişmiqyaslı əməkdaşlığa hazır olmasını təmin etməliyik. Bu barədə müxtəlif təkliflər vardır. Ola bilsin, siz onlar haqqında eşitmişiniz. Hesab edirəm ki, hər şey Ermənistanın mövqeyindən asılı olacaq, çünki bizim mövqemiz tam aydındır. Bu gün bir daha deyirəm ki, biz hazırq sülh danışıqlarına başlamağa, sülh razılaşması üzərində çalışmağa, səhifəni çevirməyə və sərhədin delimitasiyasına. Görəcəksiniz ki, Ermənistandan cavab gəlməyəcək. Demək olar ki, bir ildir susurlar. Hesab etmirəm ki, hazırda onlar Azərbaycanın konstruktiv təklifinə qarşı çıxmaq mövqeyində deyillər. Əgər onlar əvvəlki danışıqlar illərində bizi dinləsəydilər, özlərini normal insan kimi aparsaydılar, bugünkü vəziyyətə düşməzdilər.

Vaxtınızı çox almayaraq, digər sonuncu məsələni də qeyd etmək istərdim, çünki o, ötən ilin kölgəsində qalan məsələ oldu. Lakin o, tək bizim üçün deyil, bütün region üçün əhəmiyyətlidir. Bu, «Cənub Qaz Dəhlizi»nin tikintisinin başa çatdırılması

dır. 2020-ci il dekabrın 31-də həmin layihənin sonuncu hissəsi – Trans-Adriatik boru kəməri istismara verildi. Bu, Azərbaycan, qonşularımız və Avropa üçün həqiqətən, tarixi nailiyyətdir, çünki Avropanın enerji təhlükəsizliyinin mühüm meyarıdır, şaxələndirilmənin mühüm alətidir. «Cənub Qaz Dəhlizi»nə gəldikdə isə, söhbət nəinki marşrutların, o cümlədən mənbələrin şaxələndirilməsindən gedir. Azərbaycanın böyük qaz ehtiyatlarına söykənən təbii qazın yeni mənbəyi artıq Avropa bazarındadır. Bu il yanvarın 1-dən etibarən oktyabrın 31-dək, yəni 10 ay ərzində Azərbaycan bu marşrutla 14 milyard kubmetrdən çox təbii qazı 5 ölkəyə ixrac edib – Türkiyə, Gürcüstan, İtaliya, Yunanıstan və Bolqarıstan. Bu həcm təxminən yarısı Avropa İttifaqının istehlakçıları tərəfindən istifadə ediləndir. Azərbaycan qazı ilə təchiz edilən ölkələrdə nə qaz böhranı, nə qiymət böhranı, nə də soyuqdan donma vardır. Bu göstərir ki, «Cənub Qaz Dəhlizi» Avropa üçün əsl enerji təhlükəsizliyi layihəsidir. Azərbaycan məsuliyyətli ölkə, hasilatçı və ixracatçı kimi – hazırda tək nefti deyil, qazı da ixrac edirik – gələcəkdə enerji təhlükəsizliyi məsələlərində çox mühüm rol oynayacaqdır.

Bununla çıxışımı bitirmək istəyirəm, bizimlə olduğunuza görə sizə bir daha təşəkkürümü bildirim və foruma uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

* * *

Şefik Caferoviç (*Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin sədri*): Cənab Prezident Əliyev,

Sizə, Azərbaycan xalqına öz minnətdarlığımı bildirim. Bir daha Sizi ötən il Azərbaycanın Qarabağ bölgəsi ilə bağlı Bəyanatın imzalanması münasibətilə təbrik edirəm. Hesab edirəm ki, bu, Azərbaycanın həmin ərazilərinin reinteqrasiyasında böyük rol oynayan bəyanat olacaqdır.

Şefik Caferoviç diqqəti 5 milyon insanın ölümünə səbəb olan COVID-19 pandemiyasına çəkərək, bu vəziyyətin dünyanın gələcəyi ilə bağlı qarşıda yeni vəzifələr qoyduğunu qeyd etdi. Vəziyyətin heç vaxt əvvəlki kimi olmayacağını deyən Şefik Caferoviç vurğuladı ki, COVID-19 hamıdan ümumi səylərin göstərilməsini tələb edir. Çünki bu böhran təkbaşına aradan qaldırıla bilməz.

Latviya Prezidenti Egils Levits videomüraciətində bildirdi ki, dünyanın hazırkı vəziyyəti dəqiq nizam-intizam və qlobal səfərbərlik tələb edir. Latviya Prezidenti bu istiqamətdə Azərbaycanın təşəbbüslərini yüksək qiymətləndirdi.

Egils Levits: Bu baxımdan mən koronavirusa cavab olaraq, 2020-ci ilin dekabrında BMT-nin Baş Assambleyasında xüsusi sessiya təşəbbüsü ilə çıxış etmiş Azərbaycanı alqışlamaq istərdim. Bu tədbir pandemiya qarşı qlobal səylərin səfərbər olunması məqsədilə BMT platformasının idarə olunmasına çox gözəl nümunə oldu. Ötən il Latviyanın COVID-19 şəraitində yalan məlumatlara qarşı mübarizə ilə bağlı BMT daxilində irəli sürdüyü regionlararası bəyanata verdiyi dəstəyə görə Azərbaycana bir daha təşəkkür etmək istəyirəm.

Prezident Egils Levits Qlobal Bakı Forumunu dünyanı narahat edən vacib məsələlərin həll variantlarını bölüşmək üçün mühüm platforma adlandırdı.

Tədbir iştirakçılarını salamlayan Böyük Britaniyanın Azərbaycandakı səfiri Filip Barkley Böyük Britaniya Hökuməti və öz adından Qlobal Bakı Forumuna uğurlar arzuladı.

Səfir Böyük Britaniyanın Baş Naziri Boris Consonun foruma ünvanladığı müraciətin mətnini oxudu:
«Hörmətli Prezident İlham Əliyev!

Sizə və Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin builki Qlobal Bakı Forumunun bütün iştirakçılarna ən xoş arzularımı çatdırmaqdan məmnunam. Ümid edirəm ki, builki tədbir əvvəlki qədər uğurlu olacaqdır.

Gələcək il Birləşmiş Krallıq ilə Azərbaycan arasında diplomatik əlaqələrin qurulmasının 30 illiyi qeyd ediləcək. Son 30 il ərzində əlaqələrimiz inkişaf edib və Birləşmiş Krallıq–Azərbaycan əməkdaşlığı hazırda yüksəliş dövrünü yaşayır. Biz Sizin ən böyük investorunuz olaraq qalırıq, lakin bizim əlaqələrimiz bundan da uzağa gedir.

Birləşmiş Krallıq Azərbaycanın beynəlxalq məsələlərdə artan rolunu, həmçinin kimyəvi silahların istifadə olunmasına qarşı mübarizədə və narkotik vasitələr qaçaqmalçılığının qarşısının alınmasında dəstəyini, «Qoşulmama Hərəkəti»ndə sədrliyini və son təxliyələr zamanı Kabil hava limanının təhlükəsizliyinin təmin olunmasında Azərbaycan hərbiçilərinin göstərdiyi köməyi alqışlayır.

Birlikdə üzləşdiyimiz ən böyük beynəlxalq çağırış iqlim dəyişikliyi. Bu forum qlobal istiləşməni məhdudlaşdırmaq kimi ümumi məqsədimizə çatmaq üçün mühüm imkan yaradan COP26 ilə eyni vaxtda keçirilir. Ümid edirəm ki, COP26 davam etdiyi bir vaxtda Azərbaycan çox uğurlu nəticələr əldə etmək istiqamətində öz rolunu oynayacaq. Mən Sizin «yaşıl enerjiyə» verdiyiniz xüsusi dəyəri və Azərbaycanda bərpa olunan enerjinin rolunun artırılması planlarınızı alqışlayıram. Sizin son 27 il ərzində strateji tərəfdaşınız olan *bp* Azərbaycanda bu keçidi daha çox dəstəkləmək istəyir.

Birləşmiş Krallıq Qafqaz regionunda sülh və sabitliyi, eləcə də postmünaqişə problemlərinin həllini dəstəkləməyə davam edir. Mən minalar və partlamamış silah-sursatlardan həlak olanlar və yaralananlar barədə xəbərlərdən dəhşətə gəlirəm. Biz Birləşmiş Krallıqda – həm hökumət, həm də Britaniya şirkətləri olaraq – bu problemlərin həlli üçün Azərbaycanın milli mina təmizləmə proqramına və BMT İnkişaf Proqramının mina təmizləmə fəaliyyətinə dəstək göstərməklə, mina riskləri barədə məlumatlandırmaya və dünya səviyyəli təcrübəmizi təklif edərək, töhfə veririk.

Birləşmiş Krallıq bütün region dövlətlərini, ilk növbədə, Piyada Əleyhinə Mina Qadağası Konvensiyası olmaqla, müvafiq sazişlər imzalamaq istiqamətində də addımlar atmağa çağırır.

Mən həmçinin bütün ölkələri sülh və təhlükəsizlik üzrə Milli Fəaliyyət Planının qəbul olunması ilə qadınların sülh quruculuğunda xüsusi rolunun for-

malaşdırılmasını təşviq edirəm. Fürsətdən istifadə edərək, Azərbaycan cəmiyyətində xüsusi rol oynayan qadınlara, «British Council» Məzunları Mükafatının qaliblərinə, Azərbaycanda qadınların rolunu dəstəkləyən və ölkələrimizin, bütün vətəndaşlarımızın mənafeyi üçün səmərəli şəkildə birgə işləməsinə təkan verən Böyük Britaniyanın Avropa qonşuluğu və Amerika məsələləri üzrə Dövlət naziri Vendi Mortonun fəaliyyətinə hörmətimi bildirirəm.

Birləşmiş Krallıq Azərbaycanın etibarlı tərəfdaşdır və bu belə də qalacaqdır. Gələcək illərdə tərəfdaşlığımızın davamlı inkişafına ümid edirəm.

BORİS CONSON **Böyük Britaniyanın Baş Naziri»**

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın adından çıxış edən Türkiyənin sabiq Baş Naziri Binəli Yıldırım da forumun əhəmiyyətini vurğuladı.

Binəli Yıldırım: Bakı Forumunun mövzusunun «COVID-19-dan sonrakı dünya» olaraq müəyyənləşdirilməsini də vaxtında və tam yerində olan düşüncə olaraq görürəm. Forumun həmsədrələrini və bütün heyətini bu gözəl mövzuda toplantı təşkil etdikləri üçün təbrik edirəm.

Binəli Yıldırım çıxışında pandemiya dövründə Türkiyədə həyata keçirilən qabaqlayıcı tədbirlərdən danışdı, səhiyyə sektorunda görülən işlərə diqqət çəkdi. O, regionumuzda sabitliyin bərqərar olmasının vacibliyini vurğuladı və Vətən müharibəsində qazanılmış Qələbənin əhəmiyyətinə toxundu:

– Azərbaycan illərdir səbrlə Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, ATƏT, Minsk qrupu tərəfindən həll yolu gözləyərkən bir nəticə əldə etmədikdə öz torpaqlarında öz qərarını verdi və haqlı mübarizəsini 44 gün ərzində Zəfərlə başa çatdırdı. Bu günlərdə o Zəfərin birinci ildönümüdür. Təbii ki, şəhidlər oldu, onlara Allahdan rəhmət diləyirəm. Həyatını itirən insanlar oldu, acılar yaşandı. Amma nəticədə bir haqsızlıq tamamilə ortadan qalxmış oldu. Artıq önümüzdə baxmalıyıq. Bu nədir? Qafqazda daha çox rəqabət yerinə, daha çox əməkdaşlıqdır. Bu məsələdə də Türkiyə olaraq, bizim təklifimiz vardır. Türkiyə ilə Ermənistanın əlaqələri də uzun illərdən bəri yaxşı sayılmaz, dondurulmuş vəziyyətdədir. Qarabağ problemi aradan qalxdığına görə müraciətimiz budur: Ermənistan, Gürcüstan, Azərbaycan, Türkiyə, Rusiya və İran başda olmaqla, Xəzərin şərqindəki ölkələri də əlavə etməklə, regional əməkdaşlığımızı daha da inkişaf etdirə bilərik. Bunun üçün fürsətlər və infrastruktur mövcuddur. Xüsusilə Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolu, Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəməri və «Cənub Qaz Dəhlizi», TANAP, TAP kimi layihələr bu baxımdan hazırlanmış layihələrdir. Bunlar bir ölkəyə aid deyil, həm Qafqazın, həm Avropanın, həm də Orta Asiyanın birlikdə istifadə edəcəyi layihələrdir. Bu baxımdan məqsədimiz bölgəmizdəki ölkələrin insanların rifahını daha da yüksəltmək, dostluqları artırıb, düşmənçilikləri azaltmaq olmalıdır.

Sonra Roma Papası Fransiskin xüsusi müraciəti tədbir iştirakçılarına çatdırıldı. VIII Qlobal Bakı Forumunun iştirakçılarına xeyir-duasını yetirən Fransisk

Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 880 illiyinə təsadüf edən bu mühüm tədbiri beynəlxalq birlik rəmzi kimi dəyərləndirdi. COVID-19-un forumun gündəliyinin əsas mövzularından biri olmasının əhəmiyyətini xüsusi vurğulayan Roma Papası tədbir iştirakçılmasına uğurlar arzuladı.

Daha sonra Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının baş direktoru Tedros Adhanom Qebreyesus videobağlantı vasitəsilə çıxış etdi.

Tedros Adhanom Qebreyesus Hamı üçün bərabər səhiyyə imkanlarının təmin olunması ilə bağlı razılığa gəldik və mən Azərbaycan Prezidentinə öz minnətdarlığımı bildirirəm ki, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına maliyyə yardımı göstərmişdir və «Qoşulmama Hərəkəti»nin sədri kimi, təşəbbüslə çıxış etmişdir ki, vaksinlər digər ölkələrlə bölüşdürülsün. Bizim multinaturalizm qlobal çağırışlarla mübarizənin aparılması üçün vacib bir məqamdır. Lakin çoxtərəfli səylərimizə və bərabərliyi təmin etmək üçün gördüyümüz işlərə baxmayaraq, bəzi suallar bizdən daha çox həmrəylik tələb edir.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının rəhbəri COVID-19-la mübarizə çərçivəsində cari ilin sonuna qədər planetin əhalisinin ən azı 40 faizinin peyvəndlənməsinin vacibliyini diqqətə çatdırdı. Bunun üçün dünya dövlətlərinin həmrəyliyinin güclənməsinin başlıca vəzifə olduğunu bildirdi. Tedros Adhanom Qebreyesus COVID-lə mübarizədə beynəlxalq səviyyədə səylərini əsirgəməyən Azərbaycana səfərini də məmnunluqla xatırlatdı:

– 2018-ci ildə mən məmnunluq hissi ilə Azərbaycana səfər etdim. Azərbaycan Prezidenti zati-aliləri cənab İlham Əliyev tərəfindən qəbul olundum və universal səhiyyə paketi məsələsini müzakirə etdik. Biz bu növbəti addıma hazırlaşmalıyıq. Gəlin bu pandemiya bizim gələcəyimizlə bağlı vacib məsələ kimi yanaşaq. Bu bizim iqtisadi sabitliyimizə aparan yoldur.

BMT-nin Cenevrə ofisinin baş direktoru Tatyana Valovaya planeti narahat edən məsələlərin müzakirəsinə xüsusi həssaslıqla yanaşdığına görə Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinə minnətdarlıq etdi. O, COVID-19-un dünyadakı sosial bərabərsizliyi daha qabarıq üzə çıxardığını və bu problemin öhdəsindən uğurla gəlmək üçün beynəlxalq ictimaiyyətin səylərini gücləndirməsinin vacibliyini bildirdi. Bu istiqamətdə BMT-nin üzərinə düşən vəzifələrin öhdəsindən gəlmək üçün həyata keçirilən tədbirlərdən danışdı.

Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin rəhbəri Tomas Baxın tapşırığı ilə foruma qatılmış Xorvatiyanın sabiq Prezidenti Kolinda Qrabar-Kitaroviç çıxış etdi.

Kolinda Qrabar-Kitaroviç: Zati-aliləri Prezident Əliyev, səmimi qonaqpərvərliyə görə və bizə ünvanladığınız xoş sözlərə görə təşəkkür edirəm. Mən həmçinin Sizi təbrik edirəm. Sizin regionunuzda sülh bərqərar olunub.

Pandemiyanın beynəlxalq olimpiya hərəkətinə də təsir göstərdiyini deyən Kolinda Qrabar-Kitaroviç vurğuladı ki, cəmiyyətlərin böhranlara qarşı daha müqavimətli olması üçün beynəlxalq əməkdaşlıq vacibdir və həmrəylik heç vaxt arxa plana keçməməli, səhiyyə

və peyvəndlər siyasiləşdirilməməlidir. Xanım Kitaroviç qeyd etdi ki, *Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi hesab edir ki, COVID-19-a qarşı peyvəndlər bütün ölkələr arasında bərabər paylanılmalıdır.*

Beynəlxalq Valyuta Fondunun direktoru Kristalina Georgiyeva videomüraciətində bildirdi ki, pandemiya ilə əlaqədar dünya iqtisadiyyatı böyük böhranla üzləşib. 2021-ci ildə iqtisadiyyatların bərpaası ilə bağlı müəyyən işlər görülsə də, hələ qarşıda həllini gözləyən vəzifələr vardır. Dünya əhalisinin 40 faizinin peyvənd olunmasının bu prosesə töhfə verəcəyinə əminliyini bildirən Kristalina Georgiyeva bununla bağlı birgə səylərin göstərilməsinin əhəmiyyətinə toxundu, bunun gələcək iqtisadi şoklara qarşı müqavimətin yaradılması baxımından vacib olduğunu diqqətə çatdırdı. Bununla yanaşı, o, iqlim dəyişikliyi prosesindən danışaraq, daha təhlükəsiz dünyanın qurulması yolunda vacib addımların atılmasının zəruri olduğunu vurğuladı.

BMT-nin qlobal təhsil üzrə xüsusi elçisi, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Qlobal sağlamlığın maliyyələşdirilməsi üzrə səfiri Qordon Braun da videomüraciətində COVID-19-a, həmçinin iqlim dəyişikliyinə qarşı birgə mübarizənin əhəmiyyətindən danışdı. Qordon Braun vurğuladı ki, pandemiya səhvlərdən nəticə çıxarmaq üçün mühüm hadisədir və ÜST-ün dünya əhalisinin ən azı 40 faizinin peyvənd olunması ilə bağlı təşəbbüsünün bütün ölkələr və ictimai təşkilatlar tərəfindən dəstəklənməsinin, peyvəndlərin bərabər paylanılmasının vacibliyini diqqətə çatdırdı.

Latviyanın sabiq Prezidenti, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri Vayra Vike-Freyber-

qa COVID-19-dan sonra dünyanın dəyişəcəyini, bu baxımdan Bakı Forumunun budəfəki mövzusunun gələcəyi müzakirə etmək baxımından əhəmiyyətli olduğunu bildirdi. O, Azərbaycan Prezidentinə Qlobal Bakı Forumuna davamlı dəstəyinə görə minnətdarlıq etdi.

Vayra Vike-Freyberqa vurğuladı ki, dünyanın problemi təkcə COVID-19 deyil, qlobal iqlim dəyişikliyi də bu sırada az narahatlıq doğurmur. Amma bütün mövcud olan problemlərin qarşısının alınması birgə müzakirələrdən, birgə səylərdən keçir.

Vayra Vike-Freyberqa: Çalışırıq həll variantlarını tapaq. Cənab Prezident, biz sadəcə, bir məsələdə əmin ola bilərik ki, Siz bizə burada – Bakıda çox möhtəşəm, gözəl məkan verdiniz. Tədbirimizin keçirilməsi üçün bu məkanı ayırdınız. Bu, beynəlxalq səylərin rəmzinə çevrildi. İdarə Heyətimiz adından Sizə ən səmimi təşəkkürümüzü çatdırırıq. Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi Sizə təşəkkür edir. Bu foruma, müzakirələrin keçirilməsinə dəstək verdiyinizə görə minnətdarlığımızı bildiririk. Biz həmçinin Sizin qərarınızı alqışlayırıq ki, ciddi problemlərin olmasına baxmayaraq, Siz bu ili «Nizami Gəncəvi ili» elan etmişiniz. Siz bu ili dahi şairinizə ithaf etmişiniz. Biz bilirik ki, o, böyük mütəfəkkir, şair idi və öz dövründə dünyaya töhfə verirdi.

Sonra 2021-ci il üçün «Nizami Gəncəvi Beynəlxalq mükafatı»nın təqdimatı oldu.

Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri İsmail Serageldin bu il bu mükafata Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının baş direktoru Tedros Adhanom

Qebreyesusun və BMT-nin Cenevrə ofisinin baş direktoru Tatyana Valovayanın layiq görüldüyünü bildirdi.

Tedros Adhanom Qebreyesus bu mükafatı qəbul etməkdən şərəf hissi duyduğunu, bu mükafatı COVID-19-a qarşı ön sırada mübarizə aparan insanlara həsr etdiyini bildirdi.

Tedros Adhanom Qebreyesus: Cənab Prezident, bu mükafatı əslində, həmçinin Azərbaycanın dahi şairi Nizami Gəncəvinin tolerantlıq, müxtəliflik və insansevərlik hisslərinin ifadə olunduğu fikirlərinə bağlılıq kimi qəbul edirəm. Təbii, hər zaman müraciət edirəm ki, siz Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının məramını dəstəkləyəsiniz.

Tatyana Valovaya da mükafata görə təşəkkürünü bildirdi.

Tatyana Valovaya: Bu mühüm medalı qəbul etmək mənim üçün böyük şərəfdir. Dahi şair Nizami Gəncəvi uzaqgörənliyi ilə seçilən bir şəxs olub. Onun dəyərli fikirləri artıq çoxdan öz Vətəmindən kənara çıxıb. O, dünya mədəni irsinin bir hissəsidir. Nizami Gəncəvinin «Xəmsə» əsərində yazdığı fikirlər BMT-nin də ideyalarına uyğundur.

Sonra VIII Qlobal Bakı Forumu öz işini müxtəlif mövzularda müzakirələrlə davam etdirdi.

* * *

Sayca 8-ci olan və noyabrın 6-dək davam edəcək Bakı Forumunda qlobal əhəmiyyət kəsb edən məsələlərin müzakirəsi məqsədilə dünyanın 40-dan çox öl-

kəsindən ali və yüksək səviyyəli nümayəndələr, sabiq dövlət və hökumət başçıları, beynəlxalq və qeyri-hökumət təşkilatlarının təmsilçiləri, eləcə də digər nüfuzlu qonaqlar iştirak etdilər. Hibrid formatda təşkil edilmiş tədbirə 300-ə yaxın qonaq canlı və onlayn qaydada qoşulmuşdur.

UKRAYNANIN SABIQ PREZİDENTİ VİKTOR YUŞŞENKO İLƏ GÖRÜŞ

4 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 4-də Ukraynanın sabiq Prezidenti Viktor Yuşşenkonu qəbul etmişdir.

Görüşdə «COVID-19-dan sonrakı dünya» adı altında VIII Qlobal Bakı Forumunun yüksək səviyyədə keçirilməsinin önəmi vurğulandı. Pandemiyaya baxmayaraq, Bakıda yenidən təşkil olunmuş bu tədbirdə xeyli sayda nüfuzlu qonaqların iştirak etməsi foruma və ölkəmizə olan marağın təzahürü kimi qiymətləndirildi.

Söhbət zamanı tədbir iştirakçıları arasında səmərəli əməkdaşlığın həyata keçirilməsi də məmnunluqla qeyd edildi.

İSRAİL DÖVLƏTİNİN SABİQ XARİCİ İŞLƏR NAZİRİ TZİPİ LIVNİ İLƏ GÖRÜŞ

4 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 4-də İsrail Dövlətinin sabiq Xarici İşlər naziri Tzipi Livnini qəbul etmişdir.

Görüşdə «COVID-19-dan sonrakı dünya» mövzusunda növbəti Qlobal Bakı Forumunun önəminə toxunuldu, Prezident İlham Əliyevin forumun açılışı mərasimindəki çıxışının böyük maraqla qarşılandığı bildirildi. Vurğulandı ki, tədbirdə çox sayda mötəbər qonağın iştirak etməsi Qlobal Bakı Forumunun əhəmiyyətini bir daha nümayiş etdirir.

Söhbət zamanı bu forumun pandemiyadan sonrakı dövrdə beynəlxalq birliyin üzləşdiyi məsələlərin müzakirə edildiyi ilk tədbirlərdən biri olduğu məmnunluqla qeyd edildi.

**TÜRKDİLLİ DÖVLƏTLƏRİN
ƏMƏKDAŞLIQ ŞURASININ
BAŞ KATİBİ BAĞDAD AMREYEV
İLƏ GÖRÜŞ**

5 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 5-də Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının baş katibi Bağdad Amreyevi qəbul etmişdir.

Görüşdə Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının qarşısındakı Zirvə görüşünə toxunularaq, bu tədbirin üzv ölkələr arasında əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsinə töhfə verəcəyi bildirildi və 2019-cu ildə Azərbaycanın sədrliyi ilə bu Zirvə görüşünün yüksək səviyyədə təşkil olunduğu vurğulandı.

Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının baş katibi Bağdad Amreyev ilk növbədə, dövlət başçısını Zəfər Günü münasibətilə təbrik etdi, bu Qələbədən yalnız Azərbaycan xalqının deyil, bütün türk dünyasının şərəf hissi duyduğunu vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev təbriklərə görə minnətdarlığını bildirdi. Dövlət başçısı Vətən müharibəsi zamanı Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının və şəxsən baş katib Bağdad Amreyevin Azərbaycanın haqq işinə verdiyi dəstəyi yüksək qiymətləndirdi.

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ SABİQ BAŞ NAZİRİ BİNƏLİ YILDIRIM İLƏ GÖRÜŞ

5 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 5-də Türkiyə Respublikasının sabiq Baş Naziri Binəli Yıldırımı qəbul etmişdir.

Görüşdə «COVID-19-dan sonrakı dünya» adı altında VIII Qlobal Bakı Forumunun mühüm məsələləri müzakirə etmək baxımından çox vacib beynəlxalq tədbir olduğu bildirildi, bu forumun yüksək səviyyədə təşkil olunduğu vurğulandı.

Qeyd edildi ki, pandemiya baxmayaraq, forumda çox sayda nüfuzlu qonağın iştirak etməsi bu tədbirə və Azərbaycana olan marağı göstərir. Forumun beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsi işinə xidmət edəcəyinə əminlik bildirildi.

ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOYEV İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

5 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 5-də Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevə inauqurasiya günü arafəsində telefonla zəng etmişdir.

Söhbətin əvvəlində Azərbaycan Prezidenti Özbəkistanın dövlət başçısını ölkə Prezidenti seçkilərində inamlı qələbə münasibətilə səmimi təbrik etdi, özbək xalqının əmin-amanlığının və firavanlığının təmin edilməsi işində ona uğurlar arzuladı.

Özbəkistan lideri də öz növbəsində, dövlət başçımızı və Azərbaycan xalqını qarşından gələn Zəfər Günü münasibətilə səmimi-qəlbdən təbrik etdi, sülh və tərəqqi arzularını çatdırdı. Dövlət başçımız təbrikə görə təşəkkürünü bildirdi.

Söhbət zamanı Özbəkistan–Azərbaycan strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin möhkəmləndirilməsinin və çoxplanlı əməkdaşlığın genişləndirilməsinin aktual məsələləri müzakirə edildi. Dövlət başçıları qarşılıqlı ticarət göstəricilərinin və iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində müştərək layihələrin sayının artmasının davamlı dinamikasını məmnunluqla qeyd etdilər. Uğurlu kooperasiya nümunələri kimi, bu il Ha-

çıqabul şəhərində avtomobillərin istehsalına başlanılması, kənd təsərrüfatı və ipəkçilik sahəsində layihələr qeyd edildi.

Bildirildi ki, gələn ay Bakı şəhərində Özbəkistanın milli sənaye sərgisi keçiriləcək. Hökumətlərarası birgə Komissiyanın və İşgüzar Şuranın növbəti iclaslarına hazırlıq gedir. Nəqliyyat-kommunikasiya sahəsində qarşılıqlı fəaliyyət, o cümlədən paytaxtlar arasında aviasiya reyslərinin bərpası məsələləri də nəzərdən keçirildi. Özbəkistan və Azərbaycan ərazi-sində müntəzəm olaraq birgə mədəni-humanitar tədbirlərin keçirilməsinin vacibliyi vurğulandı.

Prezidentlər regional qarşılıqlı fəaliyyətin ən mühüm aspektləri, o cümlədən Türk Şurasının qarşısındakı Zirvə görüşünün gündəliyi barədə fikir mübadiləsi apardılar. Yüksək səviyyədə görüşlərin qrafiki nəzərdən keçirildi.

**ABŞ DÖVLƏT KATİBİ
KÖMƏKÇİSİNİN MÜAVİNİ
ERİKA OLSON İLƏ GÖRÜŞ**

5 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 5-də ABŞ Dövlət katibi köməkçisinin Qafqaz məsələləri, regional münaqişələr və Cənubi Avropa məsələləri üzrə müavini Erika Olsonu qəbul etmişdir.

Görüşdə Azərbaycanla ABŞ arasında diplomatik əlaqələrin qurulmasının gələn il 30 illiyinin qeyd ediləcəyi, ölkələrimiz arasında uzun və uğurlu tərəfdaşlıq münasibətlərinin olduğu bildirildi, enerji sahəsində səmərəli əməkdaşlığın həyata keçirildiyi, Birleşmiş Ştatların Azərbaycanla əlaqələri genişləndirməkdə maraqlı olduğu vurğulandı.

Söhbət zamanı regional inkişaf və əməkdaşlıq üçün yeni imkanların olduğu qeyd edildi, əməkdaşlığın perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

ŞUŞA ŞƏHƏRİNƏ SƏFƏR

7 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 7-də Şuşa şəhərinə səfərə gəlmişlər.

Dövlət başçısı və xanımı əvvəlcə Füzuli rayonunda Zəfər yolunun açılışında iştirak etdilər.

Prezident İlham Əliyev Zəfər yolu lövhəsinin üzərindən ağ örtüyü götürdü.

Zəfər yolunun tikintisinin qısa vaxtda həyata keçirilməsi Azərbaycan xalqının qazandığı parlaq Qələbənin simvoludur. Ali mühəndislik düşüncəsinin, yüksək texnoloji imkanların istifadə olunduğu bu layihə ilin bütün fəsillərində çətin relyef şəraitində, keçilməz dağ yolları yarılaraq həyata keçirilib. Belə bir qısa vaxtda icra olunan və dünyada analoqu olmayan layihə Azərbaycan dövlətinin gücünü, onun malik olduğu potensialı və ən əsası Prezident İlham Əliyevin qətiyyətini bütün dünyaya göstərdi. Şanlı ordumuzun ölkəmizin mədəniyyət paytaxtı olan Şuşa şəhərini mənfur düşməndən azad edərkən istifadə etdiyi cığır-yolun əbədləşdirilməsi məqsədilə tikilmiş və Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev tərəfindən «Zəfər yolu» adlandırılmış avtomobil yolunun inşası dövlət başçısının daimi nəzarəti altında icra olunub.

Başlanğıcını Hacıqabul–Mincivan–Zəngəzur dəhlizi magistral avtomobil yolundan götürən 101 kilometrlik Zəfər yolu Qarabağın tacı olan Şuşa şəhərinə qədər uzanır. Füzuli, Xocavənd, Xocalı və Şuşa rayonlarının ərazisindən keçməklə inşa edilmiş Zəfər yolu Füzuli və Şuşa şəhərləri də daxil olmaqla, bu rayonların onlarla yaşayış məntəqəsini əhatə edir. Bu layihə həm də ona görə müstəsna əhəmiyyət daşıyır ki, o, ilk növbədə, öz doğma yurdlarına qayıdacaq insanların rahatlığının təmin olunmasına, onlar üçün yüksək səviyyəli həyat və yaşayış standartının yaradılmasına xidmət edir.

Düz bir il bundan öncə Azərbaycan xalqı, dövləti və ordusu elə bir tarix yazdı ki, bu, bütöv bir millətin layəqət rəmzinə, milli qeyrət nümunəsinə çevrildi. Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu 30 illik işğala cəmi 44 gündə son qoydu. Tariximizdə yeni səhifə yazıldı. Şanlı ordumuz yağı düşmənin üstümüzə atdığı ləkəni təmizlədi, biz qamətimizi düzəlttik, illərlə həsrətində olduğumuz torpaqlarımıza qovuşduq. Biz heç nəyi unutmadıq, unutmadıqca da möhkəmləndik, gücləndik və nəhayət, dünyanın illərdir göz yumduğu ədalətsizliyi özümüz təkbaşına aradan qaldırdıq. Prezident İlham Əliyevin yüksək sərkərdəlik qabiliyyəti ilə qəhrəman ordumuzun Vətən müharibəsində qazandığı Qələbə Azərbaycan xalqının Zəfər məramına, milli kimlik mücadiləsinə, torpaq və Vətən sevgisinə şahidlik etdi.

Daşaltı məscidinin təməlqoyma mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 7-də Şuşada Daşaltı məscidinin təməlqoyma mərasimində iştirak etmişlər.

Azad edilmiş ərazilərimizdə işğal dövründə düş-mən tərəfindən dağıdılmış dini-mənəvi abidələrimiz bərpa olunur və yeniləri tikilir. Zəfər Günü ərafəsində belə bir addımı atmaqla Prezident İlham Əliyev dün-yaya növbəti mesajı verir: «Biz nəinki torpaqlarımızı abadlaşdırır, keçmiş məcburi köçkünlərimizi geri qaytarmaq üçün müasir infrastruktur yaradır, həm də ermənilərin bu torpaqlarda dini və mədəni abidə-lərə qarşı həyata keçirdiyi vandallığın izlərini təmiz-ləyir, müqəddəs dəyərlərimizə sahib çıxırıq».

Şuşa Radio-Televiziya Yayım Stansiyasının təməlqoyma mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 7-də Şuşa Radio-Televiziya Yayım Stansiyasının təməl-qoyma mərasimində iştirak etmişlər.

Dövlət başçısına və xanımına təməli qoyulan Şuşa Radio-Televiziya Yayım Stansiyası barədə məlumat verildi. Qeyd olundu ki, Şuşa Radio-Televiziya Ya-yım Stansiyası 1966-cı ildə inşa edilib. Sovet dönə-mində radio-televiziya proqramları bu stansiya vasi-təsilə Qarabağa və Naxçıvan Muxtar Respublika-sına ötürülürdü. Şuşa işğal olunana qədər teleradio

proqramlarının bu bölgələrə ötürülməsinə ermənilər hər vasitə ilə mane olurdular. Belə ki, stansiya dəfələrlə ermənilər tərəfindən ağır artilleriya atəşinə məruz qaldığından buradakı avadanlıqlar zədələnmişdi, texniki binada ciddi dağıntılar baş vermişdi. 1992-ci ildə Şuşa işğal olunduğu zaman stansiyanın fəaliyyəti nəzarətdən çıxmışdı.

Vətən müharibəsində əldə olunmuş Qələbədən sonra Şuşa Radio-Televiziya Yayım Stansiyasında ötən il dekabrın 31-dən radio-televiziya yayımlarının təşkili müvəqqəti bərpa edilib. Belə ki, stansiyadan yayımlanan 11 televiziya proqramının Şuşa, Xankəndi şəhərlərində və Xocalı, Ağdam, Bərdə rayonlarında, eləcə də ətraf yaşayış məntəqələrində yayımı təmin olunub. Layihəyə əsasən tikiləcək 130 metrlik metal qüllənin və texniki binanın inşası Azərbaycanın telekommunikasiya sisteminin inkişaf etdiyi ölkələrdən birinə çevrildiyinin daha bir sübutudur.

Prezident İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva Şuşa Radio-Televiziya Yayım Stansiyasının təməlini qoydular.

İnşa olunacaq yeni qüllə dayanıqlı və keyfiyyətli radio-televiziya yayımının təmin edilməsinə imkan verəcək. Şuşa və ətraf ərazilər keyfiyyətli radio-televiziya yayımları ilə təmin olunacaq.

Şuşa Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının təməlqoyma mərasimi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 7-də

Şuşa Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının təməlqoyma mərasimində iştirak etmişlər.

Ən müasir tibbi avadanlıqlarla təchiz ediləcək xəstəxanada müayinə və müalicə işinin aparılması üçün hər cür şərait yaradılacaq.

Əhalinin sağlamlığı daim dövlət başçısının diqqət mərkəzindədir. Bu baxımdan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə də tibb və səhiyyə xidmətlərinin təşkili və həyata keçirilməsi üçün qısa bir müddətdə genişmiqyaslı işlər həyata keçirilir. Təmali qoyulan Şuşa Rayon Mərkəzi Xəstəxanası burada yaşayacaq əhalinin tibbi təminatı və sağlamlığının qorunması istiqamətində Prezident İlham Əliyevin birbaşa göstərişi və rəhbərliyi ilə icra olunan infrastruktur layihələrindən biridir. Bu həm də onu göstərir ki, azad edilmiş digər ərazilərdə olduğu kimi, Şuşada da səhiyyə ocaqlarının inşası dövlətimiz üçün prioritet məsələlərdəndir.

**Aşağı Gövhər ağa məscidində Heydər Əliyev
Fondu tərəfindən aparılan bərpa işləri
ilə tanışlıq**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 7-də Şuşada Aşağı Gövhər ağa məscidində Heydər Əliyev Fondu tərəfindən aparılan bərpa işləri ilə tanış olmuşlar.

Prezidentin köməkçisi Anar Ələkbərov dövlət başçısı İlham Əliyevə və xanımı Mehriban Əliyevaya görülən işlərlə bağlı məlumat verdi.

Otuz ilə yaxın müddətdə Ermənistanın işğalı altında olan şəhər və rayonlarımız, oradakı yaşayış və

inzibati binalar, bütün infrastruktur ermənilər tərəfindən dağıdılıb, təbii sərvətlərimiz talan edilib, bu ərazilərdəki dini, tarixi, mədəni abidələrimiz vandalizm aktlarına məruz qalıbdır. İşğal altında olan torpaqlarımız Prezident, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi altında qəhrəman əsgər və zabitlərimizin şücaəti sayəsində azad edildikdən sonra bu ərazilərdə geniş bərpa-quruculuq işlərinə başlanılıb. Bu çərçivədə Şuşa şəhərində Heydər Əliyev Fondu tərəfindən də bir sıra tarixi, mədəni abidələrin bərpası üzrə layihələr həyata keçirilir.

Şuşa şəhəri işğal altında olduğu müddətdə ermənilər tərəfindən dağıdılmış Aşağı Gövhər ağa, Yuxarı Gövhər ağa və Saatlı məscidləri ilkin layihəyə uyğun olaraq bərpa olunur. Hər üç məscid ölkə əhəmiyyətli tarixi-mədəniyyət abidələri siyahısındadır. Ötən bir il ərzində Azərbaycan, Avstriya, İtaliya, Latviya və Türkiyədən olan ekspertlər tərəfindən qeyd olunan məscidlərdə qiymətləndirilmə işləri aparılıb, bərpa layihəsi işlənilibdir. Hər üç məscidin bərpa işləri «Paşa Holding»in maliyyə dəstəyi ilə həyata keçirilir. Heydər Əliyev Fondu tarixi Yuxarı Gövhər ağa məscidində bərpa işlərinin birinci mərhələsini artıq başa çatdırıb. Hazırda məsciddə ikinci mərhələ üzrə bərpa işləri aparılır. Bu mərhələdə məsciddə ilkin layihə qorunmaqla, möhkəmləndirmə işləri həyata keçiriləcək, məscidin ərazisində olan və ermənilər tərəfindən dağıdılmış mədrəsə də bərpa ediləcək. Ən geniş bərpa işləri dağıntıların miqyasına uyğun olaraq, Aşağı Gövhər ağa məscidində aparılacaq. Məs-

cidlərin minarələri bərpa olunacaq, eləcə də dam və döşəmə örtükləri dəyişdiriləcəkdir.

Mehmandarovların malikanə kompleksində aparılan bərpa işləri ilə tanışlıq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 7-də Şuşada Mehmandarovların malikanə kompleksində aparılan bərpa işləri ilə tanış olmuşlar.

Dövlət başçısına və xanımına kompleksdə görülən işlər barədə məlumat verildi. Bildirildi ki, işğal dövründə ermənilər Azərbaycanın bu ərazidə əsrlərboyu yaşayan böyük şəxsiyyətlərinin tarixi irsini məhv etməyə çalışıblar. Şuşadan Azərbaycan izinin silinməsi üçün tarixi-mədəni abidələri dağıdaraq, milli dəyərlərimizə ciddi ziyan vurublar. Mehmandarovların da malikanəsi məhz bu çirkin niyyətlərin qurbanı olub.

Mühüm mədəni-tarixi memarlıq abidəsi olan Mehmandarovların malikanə kompleksində bərpa işlərini Heydər Əliyev Fondu aparır. Kompleksə məscid, kiçik və böyük yaşayış evləri daxildir. İşğal dövründə ciddi ziyan dəymiş, ermənilər tərəfindən dağıntılara məruz qalmış malikanə kompleksində mütəxəssislər qiymətləndirilmə işləri aparıblar. Qiymətləndirilmə işlərinə uyğun olaraq, ilkin layihə əsasında bərpa işlərinə başlanılıbdır.

* * *

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva həmin gün VIII Qlobal Bakı Forumunun Şuşaya səfər edən iştirakçıları ilə söhbət etdilər.

Zəfər Günü münasibətilə Prezident İlham Əliyevi təbrik edən qonaqlar qısa vaxtda burada belə genişmiqyaslı işlərin görülməsinin böyük təəssürat yaratdığını vurğuladılar. Bu işlərin Azərbaycan Prezidentinin qətiyyətli və səriştəli rəhbərliyi, cəsarətli mövqeyi sayəsində reallaşdığını bildirdilər, böyük nailiyyət münasibətilə dövlət başçısını bir daha təbrik etdilər.

Prezident İlham Əliyev işğaldan azad edilmiş ərazilərdə, həmçinin Şuşada bir ildən az vaxt ərzində sosial və infrastruktur obyektlərinin tikildiyini, yenedən qurulduğunu və bu işlərin hazırda da davam etdirildiyini dedi. Dövlət başçısı bildirdi ki, əsas hədəf azad olunmuş ərazilərdə keçmiş məcburi köçkünlər üçün yüksək yaşayış şəraitinin yaradılmasıdır. Azərbaycan Prezidenti bərpa və yenedən qurulma işlərinin tarixi və dini abidələri də əhatə etdiyini diqqətə çatdırdı. Qonaqlar ermənilərin dağıtdıqları tarixi abidələri və törətdikləri vandalizm aktlarını öz gözləri ilə gördüklərini bildirdilər.

Dövlət başçısı mürəkkəb relyefə malik olan Şuşa şəhərinin Azərbaycan Ordusunun misilsiz qəhrəmanlığı və şücaəti hesabına azad olunduğunu dedi. Prezident İlham Əliyev Vətən müharibəsindəki Qələbədən sonra Cıdır düzündə bir çox tədbirlərin təşkil olun-

duğunu, burada musiqi festivallarının keçirildiyini qeyd etdi.

Sonra dövlət başçısı qonaqlarla birlikdə Cıdır düzündə xatirə şəkli çəkirdi.

Cıdır düzündə ağacəkmə aksiyasında iştirak

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva noyabrın 7-də xalqımızı möhtəşəm Qələbəyə aparan 44 günün şərəfinə ölkə üzrə 44 min ağac əkilməsi aksiyası çərçivəsində Cıdır düzündə ağac əkmə işlər.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə ekoloji tarazlığın bərpası istiqamətində görülən tədbirlər Topxana meşəsini də əhatə edir. Heydər Əliyev Fondunun layihəsi çərçivəsində «Regional İnkişaf» İctimai Birliyinin könüllüləri tərəfindən Topxana meşəsində də ağacəkmə aksiyası keçirildi.

Topxana meşəsi Şuşanın qədim tarixə malik nadir sərvətlərindəndir. Şuşa rayonu ərazisindəki torpaqların 20 faizini əhatə edən bu meşə vaxtilə təbiət möcüzəsini xatırladırdı. Burada yaşı bilinməyən müxtəlif növ ağaclar vardı. Lakin ermənilər işğal dövründə təbii sərvətlərimizi talayıb, meşələrimizi də qırıblar. 1988-ci ilin noyabrında başlanmış ekoloji terror nəticəsində 30 ilə yaxın işğal müddətində Topxanada minlərlə qiymətli ağac kəsilərək məhv ediləndir. Bu gün qədim Şuşanın Topxana meşəsini də əhatə edən ağacəkmə kampaniyası zamanı 3 hektar ərazidə dağdağan, göyrüş, saqqız ağacı, qarağac əkildi, əraziyə 100 kiloqram palıd toxumu səpildi.

ZƏFƏR GÜNÜ MÜNASİBƏTİLƏ ŞUŞADA HƏRBÇİLƏRLƏ GÖRÜŞ

8 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev Zəfər Günü – noyabrın 8-də Şuşada hərbcilər qarşısında çıxış etmişdir.

Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev hərbciləri salamladı.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səsləndirildi.

Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin çıxışı

Əziz hərbcilər, sizi, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin bütün şəxsi heyətini və bütün Azərbaycan xalqını Zəfər Günü münasibətilə təbrik edirəm. İlk növbədə, xahiş edirəm ki, Vətən uğrunda qəhrəmancasına həlak olmuş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilsin.

Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin.

Bu gün biz Zəfər Gününü Şuşada, Cıdır düzündə qeyd edirik. Bütün Azərbaycan bu şanlı bayramı qeyd edir. Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa etdi, tarixi ədaləti bərpa etdi. Biz düşməni doğma

torpaqlarımızdan qovaraq, tarixi missiyamızı yerinə yetirdik. 44 gün ərzində Azərbaycan Ermənistanın 30 il ərzində qurduğu bütün istehkamlarını, bütün döyüş mövqelərini məhv edərək, Ermənistan ordusunu məhv edərək, tarixi Zəfər çaldı. Bu şanlı bayramı xalqımıza siz və sizin kimi on minlərlə hərbcimiz bəxş edibdir.

İkinci Qarabağ müharibəsi şanlı tariximizin parlaq səhifəsidir. Azərbaycan xalqı bütün gücünü səfərbər edib bu şanlı missiyanı yerinə yetiribdir. Mən işğal dövründə dəfələrlə demişdim ki, hər bir Azərbaycan vətəndaşı bu müqəddəs günü öz işi ilə, öz əməli ilə yaxınlaşdırmalıdır. Mən demişdim ki, heç vaxt Azərbaycan xalqı işğalla barışmayacaq və biz işğala son qoymaq üçün bütün gücümüzü səfərbər edib bir nöqtəyə vuraraq, düşməni tarixi torpaqlarımızdan qovduq.

2003-cü ildə ilk dəfə Prezident vəzifəsinə seçilən zaman Azərbaycan xalqına müraciət edərək demişdim ki, nəyin bahasına olursa olsun, biz öz tarixi torpaqlarımızı düşmənin əlindən alacağıq. İstər sülh yolu ilə, istər müharibə yolu ilə və belə də oldu. Uzun illər aparılan sülh danışıqları heç bir nəticə vermədi. Nəticə sıfıra bərabər oldu. Əksinə, düşmən daha da azğınlaşmış, qudurmuşdu. Əgər işğalın ilk illərində hələ danışıqlarla bağlı Azərbaycan xalqında və məndə hər hansı bir ümid var idisə, son vaxtlar bu ümidlər tamamilə aradan qaldırıldı. Ermənistan və onun havadarları bu işğalı əbədi etmək istəyirdilər. Onlar hesab edirdilər ki, əgər bizim torpağımızı 30 ilə yaxın işğal altında saxlaya

biliblərsə, bundan sonra da torpaqları əbədi olaraq işğal altında saxlayacaqlar. Amma səhv etdilər. Onlar bilməli idilər ki, biz heç vaxt bu vəziyyətlə barışmayacağıq. Bilməli idilər ki, biz düşməni torpağımızdan nəyin bahasına olursa olsun qovacağıq. Buna hazır olmalı idik, xalq olaraq, dövlət olaraq, bütün hazırlıq işləri vaxtlı-vaxtında aparılmalı idi və aparılırdı.

Bildiyiniz kimi, ordu quruculuğu, hərbi potensialımızın möhkəmləndirilməsi mənim Prezident kimi, başlıca vəzifəm idi və təsadüfi deyil ki, mənim Prezidentlik dövrümdə dövlət büdcəmizin əsas xərcləri hərbi məqsədlər üçün nəzərdə tutulurdu. Bu illər ərzində biz güclü hərbi-texniki potensial yaratdıq. Ən müasir silahlar, sursatlar, texnika ölkəmizə gətirildi və hərbcilər tərəfindən bu texnika layiqincə istifadə olundu. İkinci Qarabağ müharibəsi bunun əyani sübutudur. Ordumuzun döyüş qabiliyyəti yüksək dərəcədə artdı. Müntəzəm olaraq hərbi təlimlər keçirildi, məşqlər keçirildi və beləliklə, ordumuzun həm texniki təchizatı, həm mənəvi-psixoloji ruhu, həm də döyüş qabiliyyəti böyük dərəcədə artdı.

Biz iqtisadiyyatı gücləndirməli idik və yaxşı başa düşürdük ki, buna nail olmasaq biz düşməni torpaqlarımızdan qova bilməyəcəyik. İlk növbədə, iqtisadi müstəqillik təmin edilməli idi. Çünki əgər biz asılı vəziyyətdə olsaydıq, hansısa başqa böyük dövlətlərdən asılı olsaydıq, heç vaxt bizə imkan verməzdilər ki, biz bu şərəfli missiyanı yerinə yetirək. Ona görə Prezident kimi, ilk günlərdən iqtisadi müs-

təqilliyə hesablanmış bütün lazımı addımlar atıldı və qısa müddət ərzində biz buna nail olduq. Bu gün dünya miqyasında iqtisadi potensial baxımından və iqtisadi sabitlik baxımından Azərbaycan birinci sıralardadır. İqtisadi müstəqillik əldə edilməsəydi, siyasi müstəqillikdən söhbət gedə bilməzdi. Biz asılı vəziyyətdə ola bilərdik. Necə ki, bu gün bir çox ölkələr asılı vəziyyətdədir və məhz buna görə öz iradəsini ortaya qoya bilmir. Siyasi müstəqillik imkan verdi ki, biz bütün tərəfdaşlarla bərabərhüquqlu, qarşılıqlı hörmət, bir-birinin işinə qarışmamaq prinsipləri əsasında münasibətlər qura bilək. Beləliklə, torpaqlarımızın azad edilməsi üçün əsas şərtlərdən biri təmin edilmişdi.

Biz Qarabağ həqiqətlərini, işgalla bağlı erməni vəhşiliyini dünya ictimaiyyətinə çatdırma bildik. Birinci Qarabağ müharibəsindən sonrakı ilk dövrdə biz buna nail ola bilməmişdik. Ona görə dünyada müharibə ilə bağlı, Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı təhrif edilmiş təsəvvür var idi. Biz bunu aradan qaldırdıq. Gecəgündüz çalışaraq, dünya ictimaiyyətini məlumatlandırdıq, aparıcı beynəlxalq təşkilatlarda uğurlu iş apararaq, bizə əl verən və həqiqəti əks etdirən qərar və qətnamələri qəbul etdirdik. Bütün bu işlər bugünkü reallıq üçün hüquqi bazadır. Çünki bu gün biz düşməni torpağımızdan qovandan sonra heç kim bizə irad tuta bilməz. Çünki biz öz torpağımızda uğurlu əməliyyat aparmışıq, biz beynəlxalq hüququ pozmamışıq, müharibə qanunlarını poz-

mamışıq. Ədalətli müharibə aparmışıq və döyüş meydanında düşməni məğlub etmişik.

Digər önəmli amil gənc nəslin tərbiyəsi ilə bağlı idi. Çox yaxşı başa düşürdük ki, əgər bizim silahımız da, sursatımız da olsa, iqtisadiyyatımız da güclü olsa, beynəlxalq müstəvidə də uğur qazansaq, əgər bizim vətəndaşlar torpaq uğrunda, Vətən uğrunda öz gücünü göstərməsələr, qalan amillərin heç bir əhəmiyyəti olmayacaq. Tərbiyə işlərinə çox böyük fikir verərək, gəncləri vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə etdik. İmkan vermədik ki, işgalla bağlı olan tarix unudulsun. Qarabağı unutmadıq, əksinə, hər bir kürsüdən bu məsələ ilə bağlı istər ölkə daxilindəki tədbirlərdə, istər beynəlxalq tədbirlərdə daim bu mövzu birinci nömrəli mövzu idi. Gənclər vətənpərvərlik ruhunda yetişərək, canlarını fəda edib, qanları bahasına düşmənin əlindən bizim müqəddəs torpaqlarımızı ala bildilər. Bütün bu faktorların vəhdəti bizim Qələbəmizi şərtləndirdi.

Bir daha demək istəyirəm, açıq-aydın görünürdü ki, düşmən öz xoşu ilə torpağımızdan çıxmaq istəmir, daha da azğınlaşır, Azərbaycan xalqının heysiyyətinə toxunmaq üçün qəbul edilməz addımlar atır və bəyanatlar verir. «Qarabağ Ermənistandır» deməklə, Ermənistan təkcə danışıqlar prosesinə son qoymadı, eyni zamanda, bu bizim üçün təhqir idi. Bizim üçün müqəddəs olan, Qarabağın tacı olan Şuşada saxta andiçmə mərasimi keçirmək bizim üçün təhqir idi. O şeytan yuvası – harada ki, o tədbir keçirilmişdi – qəhrəman Azərbaycan Ordusu tərəfindən müharibə dövründə darmadağın

edildi. Şuşaya qondarma qurumun qondarma «parlamentinin» köçürülməsi bizə növbəti dəfə sataşmaq idi. Ermənistan bizi təkəbbürlə, yekəxanılıq göstərərək, yeni işgalla hədələyirdi. Biz nə qədər dözməli idik? Kimsə onların dərslərini verməli idi, ya yox? Bax, sizin simanızda minlərlə, on minlərlə Azərbaycan gənci, əsgəri, zabiti sinəsini qabağa verərək, düşməyə öz yerini göstərdi, düşməni elə vəziyyətə saldı ki, o vəziyyətdən o, əbədi çıxıb bilməyəcək. Artıq onlar məğlub edilmiş xalq və dövlət damğası ilə əbədi yaşayacaqlar.

Şuşada hər ilin may ayında işğal dövründə düşmən bizim üçün müqəddəs olan Şuşanın işğalını bayram edirdi. May ayında bu il, bax, burada, Cıdır düzündə «Xarıbülbul» festivalı keçirildi, muğam səsləndirildi. Avqust ayında Vaqif Pəziya Günləri keçirildi, Vaqifin və digər dahi şairlərimizin şeirləri səsləndirildi. Artıq bu torpaqlarda, bu səmada bu torpaq üçün, bu səma üçün yad dildə nə mahnı eşidiləcək, nə başqa bir yersiz bəyanat səslənəcək. Bundan sonra bu diyara Azərbaycan dili hakim olacaq, necə ki, tarixdə belə olub. Şuşa məscidində azan səsi, Cıdır düzündə muğam səsi, Vaqifin məqbərəsi önündə şeirlər səslənir. Bax, budur realıq. Bunu biz əldə etmişik. Bütün beynəlxalq təzyiqlərə rəğmən, bütün hədə-qorxulara rəğmən xalqımız yumruq kimi birləşdi, ordunun arxasında dayandı və biz bu tarixi, şərəfli missiyayı yerinə yetirdik. 44 gün ərzində hər gün biz irəli gedirdik, bir gün belə, geri addım atmamışıq. Ermənistan ordusunda 10 min fərari ola-ola, Azərbaycan Ordusunda bir nəfər də döyüş meydanından

qaçmırdı. Bax, budur bizim milli ruhumuz, budur Azərbaycan ruhu.

Ermənistan işğal dövründə öz ordusu haqqında, guya döyüşkən əsgərləri haqqında mifologiya uydururdu: «yenilməz Ermənistan ordusu». Bəs hansı bu yenilməz ordu, Ermənistan ordusu? Pərən-pərən oldu, biz onları cəmi 44 gün ərzində pərən-pərən saldıq. İmdad dilədilər, diz çökdülər. Bizim şərtlərimizi qəbul edərək, noyabrın 9-dan 10-na keçən gecə kapitulyasiya aktını imzalayaraq, bizim qabağımızda ağ bayraq qaldırdılar.

Biz bütün dünyaya göstərdik ki, kim kimdir. Bütün dünyaya göstərdik ki, biz böyük xalqıq. Xalqımızın böyüklüyünü müharibə dövründə və müharibədən sonrakı bir il ərzində göstərdik. Ermənilər bütün şəhərlərimizi yerlə yeksan ediblər. Bu yerlərə səfər edən Azərbaycan vətəndaşları, xarici vətəndaşlar məəttəl qalırlar, dəhşətə gəlirlər ki, bu dərəcədə vandallıq ola bilərmi?! Bu dərəcədə nifrət ola bilərmi?! Bu dərəcədə barbarlıq ola bilərmi?! Bunu işğal dövründə ermənilər törədiblər. Bütün binaları sökərək, talayaraq, hətta qəbir daşlarını Ermənistanına apararaq, bu vəhşiliyi törədiblər. Biz isə müharibə dövründə müharibə qanunlarına riayət etdik, müharibə qanunlarını pozmadıq, özümüzü ləyaqətlə apardıq, necə ki, həyatda və siyasətdə özümüzü ləyaqətlə aparırıq.

Zəfər Günü bizim bayramımızdır. Bu, Zəfər bayramıdır, bu, rəşadət bayramıdır, bu, ədalət bayramıdır, bu, milli qürur, milli ləyaqət bayramıdır. Biz öz ləyaqətimizi bərpa etdik. Bundan sonra müzəf-

fər ölkə və qalib xalq kimi əbədi yaşayacağıq. Bundan sonra Qarabağda və Zəngəzurda əbədi yaşayacağıq. Əgər Ermənistanda hər hansı bir qüvvə bizə xor baxsa, hansısa revanşist meyillərə əl atsa, bizim yumruğumuzu görəcəkdir. Bizim yumruğumuz yerindədir.

Əziz dostlar, əziz Azərbaycan xalqı! Mən sizi bu şanlı bayram münasibətilə bir daha ürəkdən təbrik etmək istəyirəm. Azərbaycan Ordusuna yeni qələbələr, Azərbaycan xalqına yeni uğurlar arzulayıram. Eşq olsun Azərbaycan Ordusuna, eşq olsun Azərbaycan xalqına! Qarabağ bizimdir, Qarabağ Azərbaycandır!

* * *

Polad Feyzullayev (*Azərbaycan Ordusunun Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrinin baş leytenantı, «Qarabağ» ordenli*): Cənab Müzəffər Ali Baş Komandan!

Cənab generallar, zabitlər, gizirlər və əsgərlər!

Hörmətli tədbir iştirakçıları!

Mən fəxr edirəm ki, bu gün burada qarşınızda qalib bir ordunun zabiti olaraq çıxış edirəm.

Cənab Ali Baş Komandan, Sizin rəhbərliyiniz altında və qətiyyətiniz, iradəiniz sayəsində bu məsuliyyətli və taleyüklü vəzifəni yerinə yetirdiyimiz üçün, ərazilərimizi düşmən işğalından azad etdiyimiz üçün mən də bütün xalqımız kimi, qürur duyuram. Bəşəriyyət öz tarixi boyunca adı qələbə ilə simvollaşan müxtəlif xalqların, ölkələrin zəfər salnamələri yaratmasına şahidlik edir. Milli mübarizəyə qalxan bir sıra xalqlar tarix yazmaq, adını tarixə qələbə ilə,

qəhrəmanlıqla yazdırmaq şərəfinə nail olublar. Fəxr və qürur hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, öz adını bəşəriyyət tarixinə mütərəqqi, sivil dəyərlərə sadıq, humanist, sülhsevər, eyni zamanda, haqq və ədalət uğrunda savaşağı bacaran bir xalq kimi həkk etdirmiş Azərbaycan xalqı da Sizin, Müzəffər Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə Zəfər salnaməsini yazaraq, öz qüdrətini və qətiyyətini bütün dünyaya nümayiş etdirdi. 2020-ci il sentyabrın 27-də Ermənistan silahlı birləşmələrinin cəbhəboyu törətdiyi irimiqyashlı təxribatlara cavab olaraq, ordumuz Sizin əmrinizlə «Dəmir yumruq» adlandırılmış əks-hücum əməliyyatına başladı. 44 gün davam edən Vətən müharibəsi 30 ilə yaxın davam edən işğala son qoyulması və ərazi bütövlüyümüzün bərpası ilə nəticələndi. Sizin sərkərdəliyiniz sayəsində qazanılmış möhtəşəm Zəfər tariximizə qızıl hərflərlə yazıldı. Azərbaycan tarixində indiyədək bundan böyük Qələbəmiz olmayıb. Qazandığımız Zəfər xalqımızın tarixində qələbələrin, zəfərlərin ən uca zirvəsində dayanır.

Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərinin düşmən əsarətindən xilas edilməsi və tarixi Zəfərimizin ilkin təməlləri ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuşdu. Bu Zəfər Sizin, Ali Baş Komandanımızın qətiyyəti və mükəmməl sərkərdəlik bacarığı, xalqımızın dəstəyi, ordumuzun yüksək döyüş hazırlığı sayəsində və şəhidlərimizin qanı bahasına qazanılmışdır. Bu Qələbə həm də ona görə qürurvericidir ki, Zəfərimiz naminə canından keçənlərin qisası döyüş meyda-

nında alındı. Vətən müharibəsi bütün dünyaya xalqımızın nə qədər vətənpərvər, nə qədər qəhrəman olduğunu bir daha göstərdi. Milli birliyimizin, həmrəyliyimizin gücünü nümayiş etdirdi.

Yaşasın Müzəffər Ali Baş Komandanımız! Yaşasın Azərbaycan xalqı! Yaşasın Ali Baş Komandanımızın tapşırığını istənilən yerdə, istənilən vaxt yerinə yetirməyə qadir olan rəşadətli Azərbaycan Ordusu! Qarabağ Azərbaycandır!

Elvin Səfərov (*Dövlət Sərhəd Xidmətinin Çevik Hərəkət Qüvvələrinin mayoru, Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı*): Möhtərəm cənab Prezident! Vətən müharibəsinin iştirakçısı olmuş bir Azərbaycan zabiti, Şuşa uğrunda döyüşmüş bir Azərbaycan hərbcisi olaraq, bu gün zati-alinizin qarşısında dayanmaqdan, Azərbaycan tarixinin ən böyük sərkərdəsi qarşısında çıxış etməkdən qürur duyur, bu şərəfə layiq görüldüyümə görə özümü çox xoşbəxt hiss edirəm.

Cənab Ali Baş Komandan, 44 günlük savaş, düşmənin döyüş meydanında diz çökdürülməsi, məğlubiyyətini dərk edərək, aman diləməsi xalqımızın yenilməzliyinin, Silahlı Qüvvələrimizin qüdrətinin, şanlı qalibiyyətimizin təntənəsi oldu. Hər birimizi döyüş və qələbəyə ruhlandıran dəmir iradəsiz, sarsılmaz qətiyyətiniz, diplomatiya sahəsində və informasiya müharibəsində nümayiş etdirdiyiniz məharətiniz, xalqımızın bir yumruq kimi, ətrafınızda birləşməsi, Silahlı Qüvvələrimizin rəşadəti və qəhrəmanlığı ərazi bütövlüyümüzün bərpa olunmasını və düşmənin əzəli torpaqlarımızdan əbədi olaraq qovulmasını təmin etdi.

44 günlük Vətən müharibəsində qarşımızda qoyduğunuz bütün döyüş tapşırıqlarını Azərbaycan sərhədçiləri uğurla icra etdilər. Sərhədçilər müharibənin ilk günlərində təmas xəttindən başlayaraq, Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı rayonları, Hadrut qəsəbəsi və Şuşa şəhəri uğrunda gedən qızğın döyüslərdə igidlik və rəşadət nümunələri göstərdilər, Ermənistanla dövlət sərhədindəki böyük bir ərazini düşmən tapdağından azad etdilər, 24 saat ərzində 105 kilometrlik məsafədə ildirimsürətli hücumla düşməne sarsıdıcı zərbələr endirdilər, onun yüzlərlə canlı qüvvəsini məhv etdilər.

Ötən il oktyabrın 18-də Xudafərin körpüsündə Azərbaycan bayrağının ucaldılması və bir sıra yaşayış məntəqələrimizin azad edilməsi münasibətilə Azərbaycan sərhədçilərinə ünvanladığınız təbrik sözləri şəxsi heyətimizi daha böyük qələbələrə ruhlandırdı, qısa müddət ərzində Zəngilan şəhəri, Zəngilanın Ağbənd qəsəbəsi azad edildi, bununla da Azərbaycan–İran dövlət sərhədi tam nəzarət altına götürüldü.

Dövlət Sərhəd Xidmətinin gözlənilməz döyüş tətbiqi Silahlı Qüvvələrimizin Qarabağ səmasında hakim olmasına öz mühüm töhfəsini verdi, düşmənin hava hücumundan müdafiə sistemləri, o cümlədən 8 ədəd S-300 raket kompleksi, 5 ədəd «Elbrus» raketləri, radioelektron mübarizə vasitələri və digər strateji hədəfləri, tankları, artilleriya qurğuları, döyüş texnikası, çoxsaylı canlı qüvvəsi, ümumilikdə 290 hədəfi darmadağın edildi. Şuşa uğrunda döyüslərdə mürəkkəb hava şəraitində düşmənin raket

sistemləri, silah və sursat anbarları dəqiq atəşlə məhv edildi.

Möhtərəm cənab Prezident! Bu gün işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə üçrəngli Zəfər bayrağımız altında xidmət aparmaq şərəfinin daşıyıcısı olan Azərbaycan sərhədçiləri dövlət sərhədlərimizin toxunulmazlığını yüksək səviyyədə təmin edirlər. Hazırda İran İslam Respublikası ilə dövlət sərhədinin işğaldan azad edilmiş sahəsində sərhəd mühafizə infrastrukturunun bərpası, Ermənistanla dövlət sərhədində infrastrukturun formalaşdırılması üçün ciddi tədbirlər görülür. Son bir il ərzində bu ərazidə 100-dən çox sərhəd döyüş məntəqəsinin, 19 hərbi hissə kompleksinin xidməti döyüş fəaliyyətinə başlanılmasına nail olunubdur. 2021-ci ilin oktyabr ayı ərzində Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı rayonları ərazisində Dövlət Sərhəd Xidmətinin 3 yeni hərbi hissə kompleksinə gəlişiniz, bölmələrimizin döyüş qabiliyyəti, silah, sursat və texnikası, şəxsi heyətin xidməti və yaşayış şəraiti ilə tanış olmağınız, verdiyiniz əmr və tapşırıqlar bizə olan inam və etimadınızın ifadəsi kimi, hər birimizi şərəfləndirdi.

Cənab Ali Baş Komandan, Azərbaycan sərhədçiləri adından, bütün silahdaşlarım və döyüş yoldaşlarım adından bu gün Sizi əmin edirəm ki, Prezidentimizə, Vətənimizə və dövlətimizə hər zaman sadıq olacaq, dövlətimizin müdafiəsi uğrunda qanımızı və canımızı əsirgəməyəcək, dövlət sərhədlərimizdə milli maraqlarımızı bundan sonra da şərəflə qoruyacağıq.

Yaşasın Azərbaycan! Yaşasın cənab Ali Baş Komandan! Qarabağ Azərbaycandır!

Zəfər Yusibov (*Daxili Qoşunların Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrinin komandiri, polkovnik, Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı*): Cənab Ali Baş Komandan! İlk növbədə, Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunlarına etimad göstərərək, düşmənə qarşı əks-hücum əməliyyatlarında iştirak etməyimiz barədə əmr verdiyinizə görə Sizə dərin minnətdarlığımızı bildirim. Çox xoşbəxtik ki, Vətən torpağı uğrunda döyüşmək bizə də nəsib oldu.

Döyüş əmrinizi bütün hərbi qulluqçular, o cümlədən Daxili Qoşunların şəxsi heyəti səbirsizliklə gözləyirdi. Bu əmriniz çox qururverici idi. Bizə böyük sevinc və ruh yüksəkliyi bəxş etdi. İştirak etdiyimiz döyüslərdə Sizin – Müzəffər Ali Baş Komandanın əsgər və zabitlərə hədsiz mənəvi güc verən dəstəyini daim hiss edirdik. Bu dəstək döyüş ruhumuzu qat-qat artırır, bizi daim irəliyə səsləyirdi. Məhz bu güc sayəsində şəhər və kəndlərimiz bir-birinin ardınca düşməndən azad edilirdi. Müharibə dövründə bir amalımız, bir məqsədimiz var idi: qısa müddət ərzində düşmənə sarsıdıcı zərbə endirib onu məhv etmək, torpaqlarımızı işğaldan qurtarmaq və cənab Ali Baş Komandan, Sizin etibarınızı doğrultmaq, elan edəcəyiniz Qələbə Gününü, Qələbə müjdəsini canımız bahasına olsa belə, anbaan yaxınlaşdırmaq. Belə də oldu. Qarabağ Zəfəri Azərbaycanı qalib ölkəyə, xalqımızı qalib xalqa çevirdi, onun Qələbə əzmini, milli birliyimizi, həmrəyliyimizi, ölkəmizin iqtisadi və hərbi qüdrətini bü-

tün dünyaya göstərdi. Bu birlik «Dəmir yumruğa» çevrilərək, düşmənin başını əzdi, onu kapitulyasiya aktını imzalamağa məcbur etdi. Vətən müharibəsi Azərbaycanın tarixinə şanlı bir salnamə kimi, əbədi həkk olundu.

Cənab Ali Baş Komandan, Sizin sərkərdəliyinizlə 44 günlük müharibədə tariximizə qızıl hərflərlə yazılmış şanlı Qələbədə iştirakımdan mən və silahdaşlarım şərəf və qürur duyuruq. Qələbəmizin zirvəsi sözsüz ki, Şuşanın azad edilməsi oldu. 8 Noyabr Zəfər Günü olmaqla bərabər, həm də ədalətin bərqərar edildiyi gün idi. Biz nahaqdan axıdılan qanların və şəhidlərimizin qisasını düşməndən döyüş meydanlarında artıqlaması ilə aldığımız. Buna görə mənəvi rahatlıq tapdıq. Biz bu müharibəni döyüşçü yoldaşlarımızın və şəhidlərimizin fədakarlığı, vətənpərvərliyi, şücaəti və döyüş əzmi hesabına qazandıq. Bu mənada Vətən, torpaq uğrunda qurban gedən, sağlamlığını itirən döyüşçü yoldaşlarımız ən yüksək hörmətə, ehtirama layiqdirlər. Şəhidlərimiz həmişə bizim qəlbimizdə yaşayacaq, onlar heç vaxt unudulmayacaqlar.

Cənab Ali Baş Komandan, Qələbə münasibətilə minlərlə qəhrəman hərbiçimizi dövlət mükafatları, o cümlədən orden və medallarla təltif etməyiniz hər birimizi şərəfləndirir. Məruzə edirəm ki, komandiri olduğum xüsusi təyinatlılar Cəbrayıl, Füzuli, Xocavənd, Qubadlı, Şuşa, Ağdam, Kəlbəcər və Laçın rayonları istiqamətlərində döyüşlər zamanı qarşıya qoyulmuş bütün tapşırıqları var qüvvələri ilə yerinə yetirməyə çalışırdılar. Siz Daxili Qoşunların xüsusi

təyinatlılarının da Vətən müharibəsindəki döyüş yolunu yüksək qiymətləndirmisiniz. O cümlədən məni «Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı» adına layiq görmüsünüz.

Cənab Ali Baş Komandan, icazə verin, bu ali diqqətinizə görə Sizə dərin minnətdarlığımızı bildirim. Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunlarının hərbi qulluqçuları müsəlləh əsgərləriniz olaraq, bundan sonra da Azərbaycanın ərazi bütövlüyü, suverenliyi, xalqımızın və dövlətimizin təhlükəsizliyi naminə canlarından keçməyə, hər bir əmrinizi yerinə yetirməyə hazırdırlar.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ MİLLİ
MÜDAFİƏ NAZİRİ HULUSİ AKARIN
BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ
HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

8 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 8-də Türkiyə Respublikasının Milli Müdafiə naziri Hulusi Akarın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Nümayəndə heyətinə Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi Yaşar Gülər, Türkiyə Respublikasının Quru Qoşunları komandanı Musa Avsevər, Hərbi Hava Qüvvələri komandanı Hasan Küçükak-yüz və Hərbi Dəniz Qüvvələri komandanı Adnan Öz-bal daxildirlər.

Nazir Hulusi Akar Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarını və bayram təbriklərini Prezident İlham Əliyevə və Azərbaycan xalqına çatdırdı.

Dövlət başçımız Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarına və bayram təbriklərinə görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Türkiyə Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Hulusi Akar Zəfər Günü münasibətilə eyni zamanda, öz adından dövlət başçımızı təbrik etdi.

Təbriklərə görə təşəkkür edən Prezident İlham Əliyev Hulusi Akarın bu bayram günüündə Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin rəhbər şəxsləri ilə bərabər Şuşaya gəlişinin xüsusi önəm daşdığını vurğulayaraq, minnətdarlığını bildirdi. Bu yaxınlarda Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Füzuli və Zəngilan rayonlarına səfərini məmnunluqla xatırladaraq, bunun ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin rəmzi olduğunu qeyd etdi.

Dövlət başçısı Vətən müharibəsində Türkiyənin Azərbaycanı göstərdiyi dəstəyi bir daha yüksək qiymətləndirərək, müharibədən sonrakı dövrdə əlaqələrimizin daha yüksək səviyyəyə qaldırıldığını vurğuladı.

Görüşdə əməkdaşlığın perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

Sonda xatirə şəkli çəkdirildi.

BELARUS RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ALEKSANDR LUKAŞENKO İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

8 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə noyabrın 8-də Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenko telefonla zəng etmişdir.

Dövlət başçıları ikitərəfli əməkdaşlığın strateji xarakterini təsdiq edərək, bu ilin aprel ayında Bakıda iki Prezident arasında danışıqların gedişində əldə edilmiş razılaşmaların reallaşmasının gedişini nəzərdən keçirdilər və Azərbaycan ərazisində genişmiqyaslı qarşılıqlı faydalı layihələrin reallaşmasında Belarus şirkətlərinin iştirakının perspektivlərini müzakirə etdilər.

Aleksandr Lukaşenko Azərbaycanla Ermənistan arasında çoxillik qarşিদurmanın bir il bundan əvvəl başa çatması faktını alqışladı. O hər iki tərəfin xeyrinə olan sülh quruculuğu prosesinin başlanmasının vacibliyinə xüsusi diqqət yetirdi.

Belarus Prezidenti vurğuladı ki, Cənubi Qafqazda nəqliyyat kommunikasiyalarının və qarşılıqlı iqtisadi fəaliyyətin bərpası regionda möhkəm sülhün əsası olmalı, orada yaşayan bütün xalqların rifahını və təhlükəsizliyini təmin etməlidir.

Prezident Aleksandr Lukaşenko çoxillik Qarabağ münaqişəsinin bütün qurbanlarının doğmalarına və yaxınlarına başsağlığı verdi, bir il bundan əvvəl Rusiyanın vasitəçiliyi ilə qəbul edilmiş və qan tökülməsinə son qoymuş Bəyanatın müstəsna əhəmiyyətini qeyd etdi.

Bundan əlavə, Belarus dövlətinin başçısı Azərbaycan Prezidentinə bildirdi ki, Belarus və Azərbaycan xalqlarının dostluğu əlaməti olaraq, Minskdə Gəncə şəhərində doğulmuş görkəmli şair və mütəfəkkir Nizami Gəncəviyə abidə qoyulacaqdır.

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ

8 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə noyabrın 8-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan telefonla zəng etmişdir.

Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan dövlət başçımızı Zəfər Günü münasibətilə təbrik etdi, qardaş Azərbaycan xalqına sülh, əmin-amanlıq və firavanlıq arzularını çatdırdı. Türkiyə Prezidenti Vətən müharibəsində həlak olmuş şəhidlərimizə Allahdan rəhmət dilədi.

Dövlət başçımız göstərilən diqqətə və təbrikə görə Türkiyə Prezidentinə minnətdarlığını bildirdi.

Prezident İlham Əliyev bu Qələbənin qazanılmasında Türkiyənin və şəxsən Rəcəb Tayyib Ərdoğanın dəstəyini bir daha yüksək qiymətləndirərək, xüsusi olaraq vurğuladı ki, məhz müharibənin ilk günlərindən Türkiyə Prezidentinin qətiyyətli mövqeyi və bəyanatları bütün dünyaya göstərdi ki, Azərbaycan tək deyil, Türkiyə onun yanındadır. Bütün bunlar xalqımıza və ordumuza böyük mənəvi dəstək oldu.

Dövlət başçımız Türkiyə Prezidentinin bu yaxınlarda Füzuli və Zəngilan rayonlarına səfərinin Azər-

baycan–Türkiyə qardaşlığının daha bir təzahürü olduğunu vurğuladı.

Dövlət başçıları Qələbənin Azərbaycan–Türkiyə qardaşlığı və birliyinin növbəti bir parlaq səhifəsi olduğunu qeyd etdilər.

Telefon söhbəti zamanı ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin gələcəkdə də bütün sahələrdə uğurla inkişaf edəcəyinə, Azərbaycan ilə Türkiyənin daim bir-birinin yanında olacaqlarına əminlik ifadə edildi.

**TÜRKİYƏ–AZƏRBAYCAN
PARLAMENTLƏRARASI
DOSTLUQ QRUPUNUN RƏHBƏRİ
ŞAMİL AYRIMIN BAŞÇILIQ ETDİYİ
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

9 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 9-da Türkiyə–Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun rəhbəri Şamil Ayrımın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Türkiyə–Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun rəhbəri Şamil Ayrım nümayəndə heyəti adından Prezident İlham Əliyevi və Azərbaycan xalqını tarixi Zəfər Günü münasibətilə təbrik etdi və ən xoş arzularını çatdırdı.

Dövlət başçısı təbrikə və xoş arzulara görə minnətdarlığını bildirdi.

Görüşdə Vətən müharibəsində əldə etdiyimiz Qələbənin önəminə toxunularaq, bunun bütün türk dünyası tərəfindən böyük sevinc hissi ilə qarşılandığı bildirildi. Müharibənin ilk günlərindən Türkiyə dövlətinin, şəxsən Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın və türkiyəli parlamentarilərin Azərbaycana göstərdiyi siyasi və mənəvi dəstək xüsusi olaraq vurğulandı.

Söhbət zamanı Azərbaycanla Türkiyə arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin bütün sahələrdə, o cümlədən parlamentlərarası əməkdaşlıq sahəsində bundan sonra da möhkəmlənəcəyinə və genişlənəcəyinə əminlik ifadə olundu.

**KAMBOCA KRALI ƏLAHƏZRƏT
NORODOM SİHAMONİYƏ**

Əlahəzrət!

Ölkənizin milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı yetirirəm.

İnanıram ki, ölkələrimiz arasındakı ikitərəfli münasibətlər bundan sonra da dostluq məcrasında inkişaf edəcək, beynəlxalq təsisatlar, xüsusən də «Qoşulmama Hərəkatı» çərçivəsində əlaqələrimiz genişlənəcəkdir.

Bu əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, dost Kamboca xalqına daim əmin-amanlıq və rifah arzulayıram.

Hörmətlə,

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 10 noyabr 2021-ci il

**BRİTANİYA –AZƏRBAYCAN
PARLAMENTLƏRARASI
DOSTLUQ QRUPUNUN RƏHBƏRİ
BOB BLƏKMƏN İLƏ GÖRÜŞ**

10 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 10-da Britaniya–Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun rəhbəri Bob Bləkməni qəbul etmişdir.

Görüşdə ölkəmizin müstəqillik qazandığı ilk günlərdən Azərbaycanla Böyük Britaniya arasında ikitərəfli münasibətlərin çox yaxşı tarixə malik olduğu və hazırda əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyi bildirildi. Enerji sahəsində səmərəli əlaqələrə toxunularaq, bp şirkətinin Azərbaycanda uzun müddətdir uğurla fəaliyyət göstərdiyi vurğulandı.

Söhbət zamanı ikitərəfli münasibətlərin inkişafında parlamentlərarası əməkdaşlığın önəmi qeyd edildi. Görüşdə əlaqələrin perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

***bp* QRUPUNUN BAŞ İCRAÇI DİREKTÖRÜ BERNARD LUNİ İLƏ GÖRÜŞ**

10 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 10-da bp qrupunun baş icraçı direktoru Bernard Lunini qəbul etmişdir.

bp qrupunun baş icraçı direktoru Bernard Luni son görüşdən keçən dövr ərzində Azərbaycanın əldə etdiyi uğurlar münasibətilə dövlət başçısını təbrik etdi. Təbriklərə görə minnətdarlığını bildirən Prezident İlham Əliyev «Cənub Qaz Dəhlizi» ilə bağlı əldə edilmiş birgə uğurlar münasibətilə Bernard Lunini təbrik etdi və bu layihənin Azərbaycanla bp şirkətinin birgə səyləri nəticəsində əldə olunduğunu bir daha vurğuladı.

Bildirildi ki, bp şirkəti Azərbaycanla, o cümlədən SOCAR şirkəti ilə dünyada ən güclü tərəfdaşlıq əlaqələrinə malikdir. Öz növbəsində, Azərbaycanın da ən möhkəm tərəfdaşlığı bp şirkəti ilədir. Qeyd edildi ki, ölkəmizin bu şirkətlə qarşılıqlı inama əsaslanan əməkdaşlığının zəngin tarixi və parlaq gələcəyi vardır. Söhbət zamanı bp şirkətinin bərpa olunan enerjiyə göstərdiyi marağın Azərbaycanın enerji strategiyasına uyğun gəldiyi qeyd edildi, bu sahədə bp ilə əməkdaşlığın genişlənməsi məsələlərinin nəzərdən

keçirildiyi bildirildi. bp şirkətinin işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bərpa olunan enerji ilə bağlı planlarının əhəmiyyətinə toxunularaq, bunun həmin ərazilərdə ölkəmizin bəyan etdiyi kimi, «yaşıl enerji» ərazisinə transformasiya etmək işinə xidmət edəcəyinə ümidvarlıq ifadə olundu. Qeyd edildi ki, bu işlər böyük potensiala malikdir, xüsusilə nəzərə alınsa ki, Azərbaycan qonşu ölkələrlə şəxələndirilmiş enerji bağlantılarına malikdir və ölkəmizdə tələbatdan artıq enerji istehsal olunur.

Bernard Luni xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin Azərbaycanın faydası naminə karbohidrogen ehtiyatlarının inkişafı ilə bağlı təşəbbüslərini xatırladaraq, hazırda Prezident İlham Əliyevin enerji keçidi məsələsi ilə bağlı baxışlarına görə təbriklərini çatdırdı.

bp qrupunun baş icraçı direktoru Bernard Luni Azərbaycanın ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində səylərini yüksək qiymətləndirərək, ölkəmizin bu istiqamətdə dünyanın aparıcı dövlətləri sırasında olduğunu dedi və bildirdi ki, Azərbaycanda ətraf mühitin standart və qaydalarının qorunması bir çox inkişaf etmiş ölkələrdən daha güclüdür. Öz növbəsində, Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda ətraf mühitin mühafizəsi istiqamətində həyata keçirilən genişmiqyaslı tədbirlərdən danışdı.

Söhbət zamanı əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı məsələlər müzakirə edildi.

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASINA SƏFƏR

11 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 11-də Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VIII Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün Türkiyə Respublikasına səfərə gəlmişdir.

Azərbaycanın və Türkiyənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı Atatürk Hava Limanında dövlət başçımızın şərafinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

QIRĞIZ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ SADIR JAPAROV İLƏ GÖRÜŞ

İstanbul

12 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 12-də İstanbulda Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarovla görüşmüşdür.

İ l h a m Ə l i y e v: Sizi görməyim çox xoşdur. Bu bizim ilk görüşümüzdür. Əminəm ki, belə görüşlər çox olacaq. Əlamətdar haldır ki, biz Türk Şurasının tədbiri çərçivəsində görüşürük və bu Şura təşkilata çevrilir. Əlbəttə, bu Zirvə görüşü bütün türk dünyası və bizim ölkələr üçün tarixi əhəmiyyət kəsb edəcək, həm də ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlər barədə söhbət etmək üçün yaxşı imkan yaradacaq. Biz həm siyasi, həm iqtisadi, həm humanitar sahələr ilə bağlı məsələlərin geniş spektri barədə qarşılıqlı aktiv fəaliyyətə ümid edirik və düşünürəm ki, bütün məsələlər spektri üzrə yaxşı potensial vardır. Artıq Xarici İşlər nazirləri səviyyəsində görüşlər olub və sizin Xarici İşlər naziri Azərbaycana səfər edib. Düşünürəm ki, bu gün biz ölkələrimizin, xalqlarımızın rifahı naminə əlaqələrimizin tamdəyərli olması və son nəticəyə yönəlməsi

üçün ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın daha da inkişaf etməsinə yaxşı təkan verəcəyik. Sizinlə görüşməyə bir daha çox şadam.

Sadı r J a p a r o v: Çox sağ olun, İlham Heydər oğlu, Sizi salamlayıram. Görüşümüzə, şəxsən tanış olmağımıza çox şadam. Qırğızıstan və Azərbaycan qardaş ölkələrdir. Qırğızıstanda qardaş Azərbaycan xalqının uğurlarına və nailiyyətlərinə həmişə şadıq. Sizin müdrik siyasətiniz sayəsində Azərbaycan dünya arenasında beynəlxalq mövqelərini xeyli möhkəmləndirib. Qırğız Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında müasir dövlətlərarası münasibətlərin təməli beynəlxalq miqyaslı görkəmli şəxsiyyət, Sizin atanız Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Qırğızıstanlılar Heydər Əliyevin xatirəsini ehtiramla yad edir və ölkələrimiz arasında çoxəsrlik dostluğun möhkəmlənməsinə onun tarixi töhfələrini qiymətləndirirlər.

Fürsətdən istifadə edib, bizə 40 min doza «Astra-Zeneca» vaksinini humanitar yardım kimi təqdim etməniyə görə Sizə təşəkkürümü bildirmək istərdim. Azərbaycan vaksini istehsalçısı olmadığı halda, öz xüsusi ehtiyatlarından istifadə etməklə, dəyərli jest etdi. Bütün bunları dostluq və qardaşlığın təzahürü hesab edirəm. Yardıma görə Sizə bir daha təşəkkür edirəm.

Görüşdə, həmçinin ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticarə münasibətlərin genişləndirilməsi, investisiyalar, energetika, nəqliyyat və digər sahələrdə, eyni zamanda, beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əlaqələrin gücləndirilməsi məsələləri müzakirə olundu.

İSTANBULDA TÜRKDİLLİ DÖVLƏTLƏRİN ƏMƏKDAŞLIQ ŞURASI KATİBLİYİNİN YENİ BİNASININ AÇILIŞI MƏRASİMİ

12 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan, Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev, Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarov, Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev, Türkmənistan Prezidenti Qurbanqulu Berdiməhəmmədov, Macarıstanın Baş Naziri Viktor Orban və Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının baş katibi Bağdad Amreyev noyabrın 12-də İstanbulda Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası katibliyinin yeni binasının açılış mərasimində iştirak etmişlər.

Dövlət və hökumət başçıları binanın önündə ölkələrin Dövlət bayraqlarını qaldıraraq, katibliyin yeni binasının rəmzi açılışını bildirən lenti kəsdilər.

TÜRKDİLLİ DÖVLƏTLƏRİN ƏMƏKDAŞLIQ ŞURASININ VIII ZİRVƏ GÖRÜŞÜNDƏ İŞTİRAK

İstanbul

12 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 12-də İstanbulda keçirilmiş Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VIII Zirvə görüşündə iştirak etmişdir.

Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VIII Zirvə görüşündə iştirak edən dövlət və hökumət başçıları gəmi ilə İstanbulun Demokratiya və Azadlıqlar Adasına gəldilər.

Əvvəllər Yassıada kimi tanınan adanın adı 2013-cü ildə Demokratiya və Azadlıqlar Adası olaraq dəyişdirilib və 2015-ci ildən burada yenidən qurulma işləri aparılıbdır. Yenidən qurulma işləri başa çatdıqdan sonra, ötən ilin may ayında Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iştirakı ilə açılış mərasimi keçirilib. Türkiyə demokratiyasının rəmzi hesab edilən 18 hektarlıq adada «Adnan Menderes» Konqres Mərkəzi, «27 May Tarix Yaylası», «Demokratiya və insan haqları» muzeyləri, beynəlxalq toplantılar üçün salonlar və digər binalar inşa edilib.

Adada demokratiyanın rəmzi olan mayak ucaldılıbdır.

Sonra dövlət və hökumət başçıları birgə foto çəkirdilər. Dövlət Başçıları Şurasının iclasını açan Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan bütün qonaqları İstanbulda salamladı, Zirvə görüşünün əlaqələrimizdə yeni mərhələ açacağına əminliyini ifadə edərək, Azərbaycana pandemiyaya baxmayaraq, həyata keçirdiyi uğurlu fəaliyyətlər münasibətilə təbriklərini çatdırdı.

Siyasi və ictimai həmrəylik kimi, iqtisadi və ticari əlaqələrin də gücləndirilməsinin vacibliyini söyləyən Türkiyə Prezidenti hazırda türkdilli ölkələr arasında ticarət dövriyyəsinin 21 milyard dollar təşkil etdiyini bildirdi, qarşılıqlı sərmayələrin əhəmiyyətini, bu sahədəki maneələrin aradan qaldırılmasının vacibliyini vurğuladı. Rəcəb Tayyib Ərdoğan ölkələrimiz arasında nəqliyyat və logistika sahələrində əlaqələrin möhkəmləndirilməsinin vacibliyindən danışaraq, bu çərçivədə «Beynəlxalq kombinə edilmiş yükdaşımaları haqqında Saziş»i ən qısa zamanda imzalamağı və beləliklə, Xəzərdən keçən Beynəlxalq Şərq–Qərb Orta Dəhlizi başda olmaqla, aramızdakı bütün yolları bu coğrafiyanın əsas arteriyalarına çevirməyi təklif etdi. Bu mənada Azərbaycan–Naxçıvan bağlantısının da həyati əhəmiyyət daşıyacağı bildirildi.

Zirvə görüşünün «Rəqəmsal dövrdə yaşıl texnologiyalar və ağıllı şəhərlər» mövzusunda həsr olunduğunu diqqətə çatdıran Rəcəb Tayyib Ərdoğan bu baxımdan Zəngilanda görülmüş quruculuq işlərindən bəhs etdi. «Ağıllı şəhərsalma» sahəsində işğaldan

azad edilmiş Zəngilanda başlanılan təşəbbüs, Türkiyənin inkişafı, Ahaldakı intensiv fəaliyyətlər, Budapeştdə görülən işlər, Qırğızıstanda və Özbəkistandakı fəaliyyətlərin təqdirəlayiq olduğunu vurğuladı.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan qlobal istiləşmə, həmçinin terrorizmlə mübarizədə səylərin birləşdirilməsinin əhəmiyyətini də qeyd etdi.

**«TÜRK DÜNYASININ ALİ ORDENİ»NİN
AZƏRBAYCAN PREZİDENTİNƏ
TƏQDİM EDİLMƏSİ MƏRASİMİ**

İstanbul

12 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə noyabrın 12-də «Türk Dünyasının Ali Ordeni» təqdim edilmişdir.

Ali Orden dövlət başçısına İstanbulda keçirilmiş Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VIII Zirvə görüşündə Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan tərəfindən təqdim edildi.

Türkdilli ölkələrin Dövlət Başçıları Şurasının bununla bağlı qəbul etdiyi Qərarada deyilir:

«Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan zati-aliləri İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Respublikasının ərazilərinin işğaldan azad edilməsini və ərazi bütövlüyünün bərpasını təmin edərək, türk birliyinə mühüm töhfə vermiş və bölgədə davamlı sülh və sabitliyin əldə olunmasına yol açmış tarixi Qələbəyə görə Dövlət Başçıları Şurası Türkiyə Respublikasının Prezidenti zati-aliləri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın təklifi ilə zati-aliləri İlham Əliyevin böyük şərəflə «Türk Dünyasının Ali Ordeni» ilə təltif edilməsi haqqında Qərar qəbul etmişdir».

Qərarı Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev, Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarov, Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev imzaladılar.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın çıxışı

Hörmətli Prezident, əziz qardaşım, Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev!

Qətiyyətli rəhbərliyinizlə Qarabağda təxminən 30 il davam edən işğala 44 gün kimi qısa müddətdə son qoyuldu. Bu, təkcə azərbaycanlı qardaşlarımız üçün deyil, bütün türk dünyası üçün böyük əhəmiyyət daşımaqdadır. Vətən müharibəsi nəticəsində illərdir tətbiq olunmayan BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri həyata keçirildi. Azərbaycan bu yolla beynəlxalq ictimaiyyətin yaddaşına ədalət mesajını həkk etdi.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü yenidən təmin etməsi türk dünyasının birliyini və bərabərliyini genişləndirdi. Qarabağın azadlığının rəmzi olan xarıbülbül Türk Dünyası üçün Zəfərin müjdəçisi oldu.

Qarabağ Zəfəri ilə təkcə işğal altındakı torpaqlar azad edilməyib, eyni zamanda, bölgəmizdə həsrətini çəkdiyimiz davamlı sülh, sabitlik və əməkdaşlığa gedən yolun da önü açılıbdır.

Fürsətdən istifadə edərək, əziz qardaşım cənab İlham Əliyevə «Türk Dünyasının Ali Ordeni»ni

təqdim etməkdən dərin məmnunluq duyur, azadlıq yolunda şəhid zirvəsinə ucalmış qəhrəmanlarımızı rəhmət və ehtiramla yad edirəm.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Əziz qardaşım, hörmətli Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan!

Əziz dövlət və hökumət başçıları!

İlk növbədə, bu yüksək mükafata görə –«Türk Dünyasının Ali Ordeni»nə görə Sizə dərin təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Bu mənim üçün böyük şərəf, eyni zamanda, böyük məsuliyyətdir. Mənim sevincimi ikiqat edən odur ki, bu Ali Ordeni mənə Türk Şurasına üzv ölkələrin dövlət başçıları təqdim edirlər. Onların imzası ilə və əziz qardaşım, hörmətli Cümhurbaşqanı Rəcəb Tayyib Ərdoğanın təşəbbüsü ilə bu yüksək mükafat mənə verilir. Qeyd edilir ki, bu, Qarabağın azad edilməsi işində göstərdiyim səylərə və türk birliyinin daha da güclənməsi işinə töhfələrimə görə verilir. Bu, türk dövlətləri tərəfindən mənim işimə, mənim fəaliyyətimə verilən çox yüksək mükafat, yüksək qiymətdir. Buna görə də mən bütün Azərbaycan xalqı adından çox dərin təşəkkürümü bildirirəm. Çünki mən belə zənn edirəm ki, bu mükafat bütün Azərbaycan xalqına verilmiş mükafatdır.

İkinci Qarabağ savaşında göstərdiyimiz əzmkarlıq, iradə, rəşadət bizi böyük Zəfərə gətirib çıxardı və onu da bildirməliyəm ki, bunu hər kəs

görür, bizə əlavə güc verən əziz qardaşım Rəcəb Tayyib Ərdoğanın müharibənin ilk saatlarından başlayaraq, son dəqiqələrinə qədər bizə göstərdiyi dəstək və mənəvi dayaqdır. Biz bu dəstəyi hiss edərək, onun sözlərinə qulaq asaraq, özümüzü daha da güclü hiss etdik. Çünki hörmətli Cümhurbaşqanı demişdir ki, Azərbaycan bu savaşıda tək deyil. Türkiyə Azərbaycanın yanındadır və hər zaman yanında olacaqdır və bu bizə əlavə güc verdi. Bu, bəzi qüvvələri – Ermənistanın himayədarlarını bu savaşıdan kənarıda tutdu və bizə imkan verdi ki, bu şərəfli missiyamızı yerinə yetirək.

Əziz qardaşım, hörmətli Prezident, əziz dövlət və hökumət başçıları, mən bir daha buna görə sizin hamınıza minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Rəmzi hal ondan ibarətdir ki, bu mükafatı Azərbaycan Türk Şurasına sədrliyi Türkiyəyə təhvil verən zaman alır. Beləliklə, bu həm də son iki il ərzindəki bizim işlərimizə verilən qiymətdir. Bu şərəfli missiyanı – Türk Şurasına, bundan sonra isə Türk Dövlətləri Təşkilatına sədrlik müddətini artıq əziz qardaşım Rəcəb Tayyib Ərdoğan öz üzərinə götürür. Əminəm ki, onun liderliyi ilə bizim ölkələrimiz arasındakı birlik, həmrəylik, qarşılıqlı hörmət və məhəbbət əsasında qurulmuş əlaqələr daha da möhkəmlənəcək. Türk Dünyasının lideri olan hörmətli Cümhurbaşqanının bu işdə uğur qazanaacağına heç şübhəm yoxdur. Çünki onun siyasəti və liderliyi sayəsində Türkiyə son illər ərzində böyük və şərəfli yol keçib, dünya miqyasında güc mərkəzinə çevrilib və təkə bölgədə deyil, dünya miqya-

sında söz sahibi olubdur. Hesab edirəm ki, Türkiyənin gücünü – siyasi, iqtisadi, hərbi gücünü indi dünyada bilməyən yoxdur və əziz qardaşımın liderliyi sayəsində Türkiyənin inkişafı, Türkiyədə sabitliyin təmin olunması bütün Türk Dünyası üçün önəmli şərtidir. Çünki Türk Dünyasının mərkəzində dayanan güclü Türkiyə dövlətidir. Bizim hər birimizə əlavə güc verən Türkiyənin güclənməsidir və buna görə hər birimiz əziz qardaşıma minnətdar olmalıyıq. Azərbaycan xalqı adından bu gün böyük şərəflə danışaraq, əziz qardaşıma Azərbaycan xalqının hədsiz məhəbbətini çatdırıram. Tayyib bəyi Azərbaycanda savaşa qədər də hər kəs sevirdi, savaşda bizə göstərdiyi bu böyük dəstəyə görə isə Tayyib bəy Azərbaycan xalqının qəlbində yaşayır və əbədi yaşayacaqdır.

Mən çox şadam ki, bu gün biz türk dövlətləri arasındakı birlikdən danışarkən gələcəyə baxırıq. Çünki bizim gələcəyimiz, birgə gələcəyimiz üçün çox möhkəm zəmin, möhkəm təməl vardır. Bu bizim ortaq köklərimiz, dilimiz, dinimiz və ortaq məraqlarımızdır.

Azərbaycan ikiillik sədrlik dönəmində türk dünyasının birləşməsi üçün böyük səylər göstərdi. Bir çox tədbirlər keçirildi. Hesab edirəm ki, biz hazırda daha bütöv, daha birləşmiş şəkildə gələcəyə addımlayırıq. Bugünkü Zirvə görüşünün çox böyük tarixi əhəmiyyəti vardır. İlk növbədə, ona görə ki, biz Şuramızı Təşkilata çeviririk və bu Təşkilatın çox gözəl gələcəyi vardır. Çünki bu Təşkilatın təməlində təbii müttəfiqlər yerləşir və həm tarix, həm

mədəniyyət, həm bizim adət-ənənələrimiz, bax, bu birliyi diktə edir. Eyni zamanda, indiki dünyada təhlükələr hər ay, hər il yaranır və əfsuslar olsun ki, dünyanın aparıcı ölkələri bu təhlükələrə qarşı düzgün addımlar ata bilmir. Əminəm ki, Türk Dövlətləri Təşkilatının təkcə ölkələrimiz, xalqlarımız üçün deyil, dünya üçün önəmi bundan sonra da artacaqdır. Çünki bizim işbirliyimiz səmimidir, biz hamımız qardaş, bir-birimizə qardaş deyirik, biz hamımız ənənəvi dəyərlər üzərində ölkələrimizi inkişaf etdiririk. Bizim xalqlarımız arasındakı birlik, qardaşlıq gündən-günə möhkəmlənir və biz bu gün böyük coğrafiyanı əhatə edirik, böyük iqtisadi, siyasi, hərbi gücü bu coğrafiyada ehtiva edirik. Bizim ölkələrimizdə zəngin təbii qaynaqlar var, müasir infrastruktur var, nəqliyyat yolları var. Türkiyə hərbi, sənaye və iqtisadi gücə malik olan ölkədir. Təkcə onu demək kifayətdir ki, Türkiyə Ordusu NATO-nun ikinci ən güclü ordusudur və bunu öz maraqlarını və dünyada sülhü təmin etməklə dəfələrlə göstərmişdir. Ona görə mən çox ümidliyəm ki, bizim təşkilatımız qarşıda duran bütün vəzifələri icra edəcəkdir.

Son iki il ərzində önəmli hadisələrdən biri Türkmənistanın bizim təşkilata müşahidəçi qismində qoşulmasıdır. Bu da təbiidir və mən böyük məmnuniyyətlə bu haqda bu gün hələ ki, təşkilata sədrlik edən şəxs kimi deyirəm. Bizim türkmən qardaşlarımızı da ürəkdən salamlayırıq və bu çox önəmli addımdır. Eyni zamanda, Bakı Zirvə görüşündə Özbəkistan bizim Şuraya üzv oldu, bu da çox önəmli

hadisədir. Mən xatırlayıram, 2009-cu ildə Naxçıvan Zirvə görüşündə o vaxt Naxçıvan Sazişi imzalanmışdı. Onu 4 lider imzalamışdı. Amma bu gün bizim sayımız 7-yə çatıb. Bu onu göstərir ki, təşkilatımız çox cəlbedicidir və əminəm ki, hər bir üzv və hər bir müşahidəçi bundan sonra da bir nöqtəyə vuraraq, bizim gücümüzü artıracaqdır.

Bu gün dünyanı bürüyən pandemiyaya qarşı biz birgə cavab verdik. Keçən ilin aprel ayında videokonfrans formatında Zirvə görüşü keçirildi. Həm bizim təşkilatımız, həm də üzv ölkələr ayrı-ayrılıqda bir-birinə, eləcə də başqa ölkələrə kömək göstərir.

Dörd gün əvvəl Azərbaycan xalqı Qarabağın azad olunmasının birinci ildönümünü sevinc və qürurla qeyd etdi. Biz təxminən 30 illik işğala son qoyduq. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 1993-cü ildə qəbul etdiyi və kağızda qaldığı qətnamələri yerinə yetirdik, icra etdik. Tarixi ədaləti bərpa etdik, beynəlxalq hüququ bərpa etdik, milli ləyaqətimizi bərpa etdik. Bu Zəfər tarixi əhəmiyyət daşıyır. Çünki bu, ədalətli müharibə idi. Biz öz torpağımızda vuruşuruq, qan tökürdük, şəhidlər verirdik. Bizim başqa ölkələrin torpağında heç vaxt gözümüz olmayıb və İkinci Qarabağ savaşının nəticələri bunu göstərir. Çünki müharibə dayanan gün bütün atışmalara, bütün xoşagəlməz hallara son qoyuldu. Müharibənin ilk günlərindən mən açıq bəyan etdim ki, əgər Ermənistan bizə torpaqlarımızdan öz qoşunlarının çıxarılma tarixini, təqvimini verərsə, biz hər an həmin müharibəni dayandıрмаğa hazırıq və sözüməzə əməl etdik. 44 gündən sonra Ermənistan

tan təslim aktını imzalayaraq, o vaxta qədər azad edilməmiş torpaqlardan da özü çıxmağa məcbur oldu və beləliklə, İkinci Qarabağ savaşı başa çatdı. 44 gün ərzində döyüş meydanında 300-dən çox şəhər və kəndi işğalçılardan azad etdik və yüzlərlə şəhər və kənd artıq sülh prosesi nəticəsində azad edildi və Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa etdi.

Azad edilmiş torpaqlarda hər şey dağıdılıb. Əziz qardaşım, hörmətli Cümhurbaşqanı azad edilmiş torpaqlara iki dəfə səfər edib. İyun ayında Şuşaya və bu yaxınlarda – oktyabr ayında Füzuli və Zəngilana səfər edərkən bunu əyani şəkildə görüb. Bu bölgələrin – Şərqi Zəngəzur və Qarabağ bölgələrinin bərpası üçün bu gün bizə ən çox dəstək verən yenə də qardaş Türkiyəmizdir. Türkiyənin bir çox şirkətləri bu gün bizim üçün çox önəmli infrastruktur layihələrində çalışırlar – körpülər, tunellər, yollar, dəmir yolları, elektrik stansiyaları, hava limanları – bütün bu işlərdə fəal iştirak edirlər. Hörmətli Cümhurbaşqanı ilə birlikdə bu yaxınlarda açdığımız Füzuli Hava Limanının inşasında Azərbaycan şirkətləri ilə bərabər, 12 türk şirkəti iştirak edirdi. Hesab edirəm, məhz buna görə biz hava limanını rekord müddət ərzində, cəmi 8 ay ərzində inşa edə bildik. Hazırda Türkiyə şirkətləri eyni zamanda, Zəngilan Hava Limanının inşasında iştirak edir və bizim digər layihələrimizdə də iştirak edəcəkdir.

Mən Şavkat Miromonoviç Mirziyoyevə dərin təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Şəxsən onun təşəbbüsü ilə Füzuli rayonunda Özbəkistan büdcəsinin vəsaiti hesabına böyük məktəb inşa ediləcəkdir.

Məktəbin layihəsi bizə təqdim edildi və bu, növbəti həmrəylik, dostluq, qardaşlıq addımıdır və Azərbaycan xalqı bunu çox qiymətləndirir.

Biz indi böyük bərpa işləri ilə məşğuluq. İkinci Qarabağ savaşının nəticələri bölgə üçün yeni imkanlar açır. O cümlədən hesab edirəm ki, nəqliyyat baxımından Zəngəzur dəhlizinin açılması bütün bölgə üçün yeni imkanlar açacaqdır. Ümid edirəm, öz işğalçılıq siyasətinə görə məğlub vəziyyətdə olan Ermənistan da gec-tez anlayacaq ki, heç bir ölkəyə ərazi iddiası onlara xeyir və şərəf gətirməyəcək. Ümid edirəm ki, yaxın gələcəkdə Ermənistanın həm Türkiyəyə, həm Azərbaycana ərazi iddialarına son qoyulacaq. Əks təqdirdə onlar daha da pis duruma düşə bilirlər. Zəngəzur dəhlizi isə həm Türk Dünyasını, həm Avropanı, həm də qonşularımızı birləşdirə biləcək bir layihədir və bu gün bu layihənin gerçəkləşməsi istiqamətində fəal işlər gedir. Zəngəzura gəldikdə, mən Naxçıvan Zirvə görüşündəki çıxışımı xatırlatmaq istəyirəm. O zaman mən demişdim ki, 1920-ci ildə sovet hakimiyyəti Zəngəzuru Azərbaycandan qoparıb Ermənistana verməklə, Türk Dünyasının coğrafi bağlantısını pozmuşdur və bunu xəritəyə baxmaqla hər kəs görə bilər. Bu gün isə biz bu coğrafiyanı bərpa edirik. Artıq nəqliyyat, kommunikasiya layihələrinin həyata keçirilməsi ilə biz bu coğrafiyanı yenidən bağlayırıq, birləşdiririk və ümid edirəm ki, buna sona qədər müvəffəq olacağıq.

Əziz qardaşım, hörmətli Cümhurbaşqanı, hörmətli dövlət və hökumət başçıları, bu yüksək mükafata görə sizə bir daha minnətdaram. Əminəm ki,

mən bundan sonrakı fəaliyyətimdə bu yüksək ada layiq olmağa çalışacağam. Sağ olun.

* * *

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan dövlət başçımızda dəyərli fikirlərinə və töhfələrinə görə minnətdarlıq etdi.

Sonra çıxış edən Qazaxıstanın birinci Prezidenti – Elbası Nursultan Nazarbayev, Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev, Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev, Macarıstanın Baş Naziri Viktor Orban Azərbaycanın Vətən müharibəsində qazandığı Qələbə, son illərdə əldə etdiyi nailiyyətlər, həmçinin Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasına ikiillik uğurlu sədrliyi münasibətilə Prezident İlham Əliyevi təbrik etdilər.

Daha sonra Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının adının «Türk Dövlətləri Təşkilatı»na dəyişdirilməsi haqqında Qərar, Türkmənistanı Türk Dövlətləri Təşkilatında müşahidəçi statusunun verilməsi haqqında Qərar, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin «Türk Dünyasının Ali Ordeni» ilə təltif edilməsi haqqında Qərar, Türk Şurası VIII Zirvə görüşünün Bəyannaməsi, «Türk Dünyasına baxış – 2040» sənədinin qəbulu ilə bağlı Qərar, «Türk Dünyasının birliyinə verdiyi töhfələrə görə» Türk Dövlətləri Təşkilatının Əlişir Nəvai adına Beynəlxalq Mükafatı haqqında Qərar, Türk Dövlətləri Təşkilatında müşahidəçi status haqqında qaydalara dair Qərar, Türk Dövlətləri Təşkilatında tərəfdaşlıq statusunun təsis

edilməsi haqqında Qərar, Türk Dövlətləri Təşkilatının Fəxri sədrinin hüquqları haqqında Qaydalara dair Qərar, Türk Şurası baş katibinin fəaliyyət müddətinin uzadılması və baş katibin müavinlərinin təyinatları haqqında Qərar, Türk Dövlətləri Təşkilatının İnvestisiya Fondunun yaradılmasının tamamlanması haqqında Qərar imzalandı.

**TÜRKDİLLİ DÖVLƏTLƏRİN
ƏMƏKDAŞLIQ ŞURASININ VIII ZİRVƏ
GÖRÜŞÜ İŞTİRAKÇILARININ ŞƏRƏFİNƏ
VERİLMİŞ ZİYAFƏTDƏ İŞTİRAK**

İstanbul

12 noyabr 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 12-də İstanbulda Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın adından Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasına üzv olan ölkələrin dövlət və hökumət başçılarının şəərəfinə verilmiş rəsmi ziyafətdə iştirak etmişdir.

Səfər başa çatdı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyə Respublikasına səfəri noyabrın 13-də başa çatdı.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı İstanbulun Atatürk Hava Limanında Azərbaycan Prezidentinin şəərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

QEYDLƏR

1. Ağoqlan (*Hadrut*) – Azərbaycan Respublikasının Xocavənd rayonu inzibati ərazi dairəsində qəsəbə. Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən 1992-ci ildə işğal edilmişdir.

9 oktyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin həyata keçirdiyi hərbi əməliyyatlar nəticəsində işğaldan azad edilmişdir. – 5–10, 12–15, 22, 24, 30, 63, 71, 73, 291.

2. Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti – Azərbaycan Respublikası ərazisində keçmiş muxtar vilayət. Öncə ərazisi 4161 kv.km idi, sonralar bura müxtəlif ərazilər də daxil edilərək ərazisi 4400 kv.km-dək genişləndirilmişdir. 1988-ci ilə qədər burada 170 min əhali yaşayırdı.

DQMV inzibati ərazi vahidi kimi 1991-ci il noyabrın 26-da Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin qərarı ilə ləğv edilmişdir.

1988-ci ildən muxtar vilayətin erməni separatçıları və millətçiləri Ermənistan silahlı qüvvələri ilə birlikdə bu ərazidə yaşayan azərbaycanlıları doğma torpaqlarından çıxararaq, Dağlıq Qarabağın işğalına başlamışdır.

Azərbaycan Ordusunun 2020-ci il 27 sentyabrda başladığı əməliyyatların bir hissəsi keçmiş DQMV ərazilərində həyata keçirildi. 2020-ci il noyabrın 8-də

Şuşa şəhəri düşmən işğalından azad edildi. Azərbaycan Ordusunun keçmiş DQMV ərazilərində irəliləməsi Ermənistanı sülhə məcbur etdi. – 5, 6, 8, 19, 20, 22, 24, 37, 47, 52, 53, 55, 58, 59, 81–88, 91, 94, 95, 98, 122, 123, 132, 180, 185, 210, 212, 258, 284, 285, 288, 290, 291, 293.

3. İkinci Qarabağ müharibəsi – Azərbaycan Silahlı Qüvvələri və Ermənistan silahlı qüvvələri arasında atəşkəsdən sonra müşahidə olunan ən gərgin döyüşlər. Tarixə «Vətən müharibəsi», «Dəmir Yumruq» əməliyyatı kimi daxil olan döyüşlər Azərbaycanın inamlı qələbəsi ilə başa çatmışdır. Qarşıdurmalar 27 sentyabr 2020-ci il səhər saatlarında başlamışdır. Rusiyanın vasitəçiliyi ilə həm Ermənistan, həm də Azərbaycan tərəfindən qəbul edilən humanitar atəşkəs rəsmi olaraq 10 oktyabr tarixində qüvvəyə minsə də, Ermənistan silahlı qüvvələri atəşkəsi yəni-dən pozmuşdur. Döyüşlər zamanı Azərbaycan Ordusu Müzəffər Ali Baş Komandanın birbaşa rəhbərliyi ilə işğal altındaki torpaqlar uğrunda qəhrəmancasına mübarizə aparmış və qələbə qazanmışdır. 44 günlük müharibə ərzində 4 oktyabrda Cəbrayıl, 17 oktyabrda Füzuli, 20 oktyabrda Zəngilan, 25 oktyabrda Qubadlı, 8 noyabrda isə Şuşa şəhəri işğaldan azad edilmişdir. Şuşa şəhərinin azad edilməsi ilə Ermənistan silahlı qüvvələrinə ciddi zərbə vurulmuş, bununla da məğlubiyyətə məcbur edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Rusiya Federasiyasının Prezidenti və Ermənistanın baş naziri arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən, 10 noyabr 2020-ci il tarixin-

də Bakı vaxtı ilə saat 00:00-dan etibarən Dağlıq Qarabağ münaqişə zonasında atəşin və hərbi əməliyyatların tam dayandırılması, 1 dekabr 2020-ci il tarixinədək Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan ərazisindən çıxarılması razılaşıdırılmışdır. Bu müqaviləyə əsasən, işğal altındakı digər ərazilər Azərbaycana qaytarılmış, döyüşlər Azərbaycan tərəfinin inamlı qələbəsi ilə başa çatmışdır. – 5, 24, 54, 70, 71, 87, 90, 192, 193, 202, 250, 282, 283, 317, 321, 322.

4. Cəbrayıl – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1050 km², əhalisi 80,8 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

4 oktyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğaldan azad edilmişdir. – 6, 8, 12, 14, 19, 60, 61, 71, 73, 75, 77, 148, 173, 183, 291, 292, 294.

5. Füzuli – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1386 km², əhalisi 144 min nəfərdir. 1993-cü ildən ərazisinin bir hissəsi Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

27 sentyabr 2020-ci il tarixindən etibarən Azərbaycan Ordusu tərəfindən keçirilmiş əks-hücum əməliyyatı nəticəsində rayonun kəndləri, 17 oktyabr tarixində isə Füzuli şəhəri işğaldan tam azad edilmişdir. – 6, 12, 26, 30, 48, 60, 61, 63–76, 81–83, 85, 86, 89, 90, 93, 94, 98, 100, 119, 148, 161, 173, 177, 180, 181, 183,

185, 192, 195, 196, 199, 272, 273, 291, 294, 297, 300, 322.

6. İran, İran İslam Respublikası – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 1,65 milyon km², əhalisi 81 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 24 ostanaya bölünür. Ali qanunverici orqanı 4 il müddətinə seçilən Xalq Şurası Məclisidir. Hökuməti Baş Nazir təşkil, Prezident isə təsdiq edir. Paytaxtı Tehran şəhəridir. – 7, 51–53, 60, 61, 116, 258, 291, 292.

7. Zəngilan – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 707 km², əhalisi 42 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

20 oktyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğaldan azad edilmişdir. – 8, 14, 55, 60, 72, 77, 113–126, 128–136, 147, 148, 157, 172, 178, 181, 183, 185–189, 191, 192, 194, 291, 292, 297, 300, 313, 314, 322.

8. Şuşa – Azərbaycan Respublikasında şəhər. Sahəsi 289 km², əhalisi 32,8 min nəfərdir. Elmi ədəbiyyatda Şuşanın əsasının XVIII əsrin 50-ci illərinin əvvəllərində Qarabağ xanı Pənahəli xan Cavanşir tərəfindən qoyulması göstərilə də, tədqiqatlar Şuşanın qədim yaşayış məntəqəsi olduğunu qeyd edir. Qarabağ xanlığının mərkəzi olan Şuşa bir müddət Pənahəli xanın adı ilə Pənahabad adlandırılmışdır.

Şuşa 1813-cü il Gülüstan müqaviləsinə əsasən, Qarabağ xanlığının tərkibində Rusiyaya birləşdirildi.

1920-ci ilin martında erməni daşnaklarının Qarabağda törətdikləri qırğın nəticəsində Şuşanın bir hissəsi tamamilə yandırıldı və minlərlə günahsız insan qətlə yetirildi. Lakin iyun ayının əvvəlində müsavətçilər və türk generalı Nuru paşa Şuşanı erməni qəsbkarlarından xilas etdi. 1923-cü il Azərbaycan MİK-nin dekretinə əsasən, Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti təşkil olunduqda Şuşa muxtar vilayətin tərkibinə daxil edildi. 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

Ali Baş Komandanın birbaşa rəhbərliyi ilə Müzəffər Azərbaycan Ordusu Şuşa şəhərini 8 noyabr 2020-ci ildə işğaldan azad etmişdir. – 8, 11, 19, 22, 28, 55, 63, 71, 73, 89, 96, 128, 148, 154, 182, 185, 192, 272–281, 286, 291, 294.

9. Suqovuşan – Azərbaycan Respublikası Tərtər rayonu Çaylı kənd inzibati ərazi dairəsində kənd. Suqovuşan ilk dəfə 1991–92-ci illərdə Azərbaycan Ordusu tərəfindən işğaldan azad edilib. 1994-cü ilin aprel ayında isə yenidən Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

3 oktyabr 2020-ci il tarixində Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğaldan azad edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən tarixi adı bərpa edilərək Suqovuşan adlandırılmışdır. – 8.

10. Laçın – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Laçın şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1835 km², əhalisi 79,9 min

nəfərdir. Laçın rayonu 18 may 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanan üçtərəfli bəyana-ta əsasən, 1 dekabr 2020-ci ildə Laçın rayonu 28 il sonra yenidən Azərbaycan Respublikasının nəzarəti altına keçmişdir. – 9, 14, 59, 60, 72, 77, 123, 146, 147, 153, 157, 181, 184, 294.

11. Xocalı soyqırımı – 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Ermənistan silahlı qüvvələri və Xan-kəndidə yerləşən Rusiyanın 366-cı alayının əsgər və zabitləri Xocalıya hər tərəfdən hücum etmiş, şəhəri tamamilə yandırmış, 613 azərbaycanlı öldürülmüş, yüz-lərlə şəhər sakini yaralanmış, itkin düşmüşdür. Fa-ciəni qətliam kimi dünyanın 10-dan çox ölkəsi, həm-çinin ABŞ-ın 22 ştatı tanımışdır. – 36.

12. Azıx mağarası – Qarabağın Xocavənd rayo-nunun Azıx və Salakətin kəndləri arasında, Füzuli şəhərindən 14 km şimal-qərbdə, dəniz səviyyəsindən 900 metr hündürlükdə yerləşən mağara kom-pleksi. Azıx mağarasının sahəsi 800 kv km-dir. Azıx mağarası Daş dövrü insanların yaşayış yeri kimi məşhurdur. Mağara 1960-cı ildə Məmmədəli Hüseynovun rəhbərliyi ilə AMEA-nın «Paleolit Ar-xeoloji Ekspedisiyası» tərəfindən aşkar olunmuşdur. Aparılmış tədqiqat işləri zamanı 10 mədəni tə-bəqə aşkarlanmışdır. 1968-ci ilin iyununda Məm-mədəli Hüseynovun rəhbərliyi altında Paleolit ar-xeoloji ekspedisiyası Azıx düşərgəsinin V təbəqəsinin IV horizontunda apardığı arxeoloji qazıntılar

zamanı bir neçə daş məmulatı ilə birlikdə ibtidai insana məxsus çənə aşkar olunmuşdur. – 10, 13.

13. Tağlar mağarası – Azərbaycanın Xocavənd rayonunun Böyük Tağlar kəndinin ərazisində, Quruçay çayının sol sahilində yerləşən Mustye mədəniyyətinə aid ən möhtəşəm mağara-düşərgə. 1963-cü ildən Tağlar Mustye düşərgəsində arxeoloji qazıntı işləri aparılır. Qazıntı nəticəsində 7000-dən çox daş alət, 2000-dən çox heyvan sümüyü tapılmışdır. – 10, 13.

14. Kəlbəcər – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Kəlbəcər şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 3050 km², əhalisi 93 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanan üçtərəfli bəyanata əsasən, 15 noyabr tarixində təhvil verilməsi qərarlaşdırılan Kəlbəcər rayonu 25 noyabrda Azərbaycana təhvil verildi. Məğlubiyətlə barışa bilməyən ermənilər bölgədə Azərbaycana qarşı ekoloji terror fəaliyyətləri həyata keçirmişdir. – 14, 59, 60, 77, 118, 148, 184, 294.

15. Naxçıvan – Azərbaycan Respublikasında şəhər, Naxçıvan Muxtar Respublikasının paytaxtı. Sahəsi 26 km², əhalisi 92,1 min nəfərdir. Azərbaycanın ən qədim şəhərlərindəndir. Müasir Naxçıvan Antik və orta əsr şəhər yerinin xarabalıqları üzərində yerləşmişdir. E.ə. IX–VI əsrlərdə qədim Manna

və Midiyanın, eramızın əvvəllərində Albaniyanın, IV əsrdən Sasanilərin tərkibində olmuşdur. 654-cü ildə isə Naxçıvanı ərəblər işğal etmişlər. Atabəylər dövlətinin (1136–1225) paytaxtlarından biri olmuşdur. 1828-ci il Türkmənçay müqaviləsinə qədər müxtəlif dövlətlərin nüfuz dairəsində olmuş, məhz bu ildən Rusiya imperiyasına birləşdirilmiş və qəza mərkəzinə çevrilmişdir. 1924-cü il fevralın 9-da Naxçıvan MSSR təşkil ediləndən muxtar respublikanın paytaxtıdır. – 16, 80, 127, 323.

16. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT) – müasir dünyanın ən nüfuzlu beynəlxalq təşkilatı. Qərar-gahı Nyu Yorkda yerləşir. Əsas vəzifəsi beynəlxalq sülhü və təhlükəsizliyi qorumaq və möhkəmlətmək, dövlətlər arasında əməkdaşlığı inkişaf etdirməkdir. BMT Nizamnaməsi 1945-ci il iyulun 26-da San Fransisko Konfransında 50 dövlətin nümayəndəsi tərəfindən imzalanıb və 1945-ci il oktyabrın 24-də qüvvəyə minib. Hazırda BMT-yə 193 dövlət daxildir.

BMT-nin əsas orqanları Baş Assambleya, Təhlükəsizlik Şurası, İqtisadi və Sosial Şura, Qəyyumluq Şurası, Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi və Katiblikdir. Azərbaycan Respublikası 1992-ci ildən BMT-nin üzvüdür. – 16, 38, 41, 45, 97, 202, 203, 248, 254, 256, 258, 260, 261, 263.

17. Üzeyir Hacıbəyli, Üzeyir Əbdülhüseyn oğlu (1885–1948) – dahi Azərbaycan bəstəkarı, musiqişünas-alim, publisist, dramaturq, pedaqoq və ictimai xadim. Müasir Azərbaycan professional mu-

siqi sənəti və milli operasının, həmçinin şərqdə ilk operanın banisi, SSRİ Xalq artisti, SSRİ Dövlət mükafatı laureatı. – 17, 89.

18. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti – Müsəlman Şərqində ilk dəfə dünyəvi, demokratik respublikanın əsasını qoymuş müstəqil Azərbaycan dövləti. Cəmi 23 ay (1918-ci il mayın 28-də yaradılmış, 1920-ci il aprelin 28-də bolşeviklərin və daşnakların səyi ilə devrilmişdir) yaşamışdır. Paytaxtı əvvəlcə Gəncə (1918, 16 iyun – 17 sentyabr), sonra Bakı şəhəri (1918, 17 sentyabr–1920, 28 aprel) idi. Azərbaycan hökuməti yeni suveren milli dövlətin müxtəlif problemlərinin həlli yollarında böyük əzmlə çalışırdı. Nazirlər Şurasının 27 iyun 1918-ci il tarixli Fərmanı ilə respublikada dövlət dili türk (Azərbaycan) dili elan edildi. Azərbaycan Respublikasının parlamenti 1919-cu il avqustun 11-də «Azərbaycan vətəndaşlığı haqqında» Qanun qəbul etdi. Xalq maarifi sahəsində qısa müddətdə böyük tədbirlər həyata keçirildi. Qori müəllimlər seminariyasının Azərbaycan şöbəsi Qazaxa köçürüldü, Bakı Dövlət Universiteti təsis edildi, xarici ölkələrdə kadr hazırlığı məqsədi ilə 1919–20-ci tədris ilində 100 gənc Avropanın müxtəlif təhsil müəssisələrinə göndərildi. Məktəblərin xeyli hissəsi milliləşdirildi, kitabxanalar açıldı, savadsızlığın ləğvi üçün kəndlərdə kurslar yaradıldı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlət rəmzləri (üçrəngli bayraq, gerb, himn) milli Azərbaycan rəmzləri kimi tanındı. Azərbaycan Dövlət Bankı yaradıldı,

1918-ci ilin martında dağıdılmış neft sənayesi və Bakı–Batum neft kəməri bərpa edildi. – 17, 78, 79, 101

19. İstiqlal Bəyannaməsi – 1918-ci il mayın 28-də Tiflisdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Milli Şurası tərəfindən tərtib olunmuş və imzalanmış, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin müstəqilliyini rəsmən elan edən sənəd. – 17.

20. Gəncə – Azərbaycan Respublikasında əhalisinə görə Bakıdan sonra ikinci böyük şəhər. Gəncə şəhəri Kiçik Qafqazın şimal-şərqində, Gəncə–Qazax düzənliyində yerləşir. Sahəsi 173 km², əhalisi 360,4 min nəfərdir. – 19, 299.

21. Rusiya, R u s i y a F e d e r a s i y a s ı – Avropanın şərqində, Asiyanın şimalında dövlət. Sahəsi 17,125 milyon km², əhalisi 146,5 milyon nəfərdir. Rusiya Federasiyasına 22 respublika, 9 diyar, 46 vilayət, federal əhəmiyyətli Moskva və Sankt-Peterburq şəhərləri, 4 muxtar vilayət və mahal daxildir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı Dövlət Duması və Federasiya Şurasıdır. Paytaxtı Moskva şəhəridir. – 19, 44, 47, 48, 58, 59, 79, 125, 205, 258.

22. Zəngəzur mahalı, Z ə n g ə z u r q ə z a s ı – XIX əsrin 2-ci yarısında Azərbaycanda inzibati ərazi vahidi. 1861-ci ildə təşkil edilmişdir. Çar Rusiyası hökumətinin 1867-ci il dekabr tarixli Fərmanına əsasən yaradılmış Yelizavetpol (Gəncə) quberniyasının

tərkibinə daxil edilmişdir. – 19, 123, 125–127, 156, 183–186, 194, 197, 273, 288, 323.

23. Mehriban Əliyeva, Mehriban Arif qızı (d.1964) – ictimai və siyasi xadim, fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Prezident İlham Əliyevin həyat yoldaşı. 1988-ci ildə M.Seçenov adına 1-ci Moskva Dövlət Tibb İnstitutunu bitirmişdir. 1988–92-ci illərdə akademik M.Krasnovun rəhbərliyi altında Moskva Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda işləmişdir. 1995-ci ildə «Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları» xeyriyyə fondunu yaratmışdır. Fəaliyyətə başladığı ilk gündən fond milli mədəniyyətimizin inkişafı, təbliği, tanınması üçün xeyli işlər görmüşdür. 1996-cı ildə fond Azərbaycan mədəniyyətini xarici ölkələrdə geniş təbliğ etmək üçün 3 dildə – Azərbaycan, rus və ingilis dillərində çıxan «Azərbaycan–İrs» jurnalını təsis etmişdir. 2004-cü ildən Azərbaycan xalqının ümummilli liderinin zəngin irsinin öyrənilməsi, həmçinin Heydər Əliyevin milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə aşılamaq məqsədilə yaradılmış Heydər Əliyev Fonduna başçılıq edir.

Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə Heydər Əliyev Fondu respublikanın bir çox şəhər, rayon və kəndlərində yeni məktəb binaları tikdirmiş və təmir etdirmişdir. Onun keçirdiyi xeyriyyə aksiyaları şəkər, talassemiya və anemiya xəstəliklərindən əziyyət çəkən Azərbaycan uşaqlarına yardım məqsədilə təşkil olunur.

Azərbaycanın şifahi xalq yaradıcılığı və musiqi irsinin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi sahəsindəki yorulmaz işlərinə görə UNESCO və İSESCO-nun Xoşməramlı səfiri seçilmişdir.

Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvü, 2005–2017-ci illərdə isə Milli Məclisin üzvü olmuşdur. Mehriban Əliyeva ölkəmizdə təhsil sisteminin inkişafına, milli mədəni irsimizin qorunub saxlanılmasına və dünyada təbliğinə, xarici ölkələrdə xalqımızın müsbət imicinin möhkəmlənməsinə, genişmiqyaslı xeyriyyəçilik işlərinə xüsusi diqqət yetirir. 2015-ci ildə Bakıda keçirilmiş ilk Avropa oyunlarının Təşkilat Komitəsinin sədri olmuş, oyunların yüksək səviyyədə keçirilməsində müstəsna xidmətlərinə görə «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 21, 63–68, 70, 82, 83, 85, 87, 89, 90, 93, 94, 100, 113–115, 117, 119, 121, 128, 132, 134–136, 138–140, 144, 146, 147, 150, 153, 159, 166–168, 173, 179, 208, 210–213, 216, 217, 219, 221, 226–231, 233, 234, 272, 274–280.

24. Birinci Qarabağ müharibəsi – 1980-ci illərin sonlarından 1994-cü ilin mayına kimi cənub-qərbi Azərbaycanda yerləşən Qarabağ bölgəsinə Ermənistanın hücumu ilə Azərbaycan və Ermənistan arasında baş vermiş ərazi münaqişəsi. Tərəflər arasında genişmiqyaslı döyüşlər əsasən 1992-ci ildə başlamışdır. 1994-cü ilin mayında atəşkəs əldə olunmuşdur. Münaqişənin ATƏT-in prinsipləri əsasında sülh yolu ilə danışıqlar vasitəsilə həlli üçün isə ATƏT-in Minsk qrupu yaradılmışdır. Müharibə nəticəsində bir milyondan artıq azərbaycanlı öz doğma torpa-

ğında qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüş, Dağlıq Qarabağ və ətraf rayonları isə işğal olunmuşdur. Müharibə zamanı Ermənistan silahlı qüvvələri minlərlə hərbi cinayət törətmiş, beynəlxalq hüququn bütün norma və prinsiplərini kobudcasına pozmuş, atəşkəs elan olunduqdan sonra belə, Azərbaycan tərəfinin hərbi bölmələrini və dinc insanları mütəmadi olaraq atəşə tutmuş, işğal olunmuş Azərbaycan torpaqlarında etnik, milli və mədəni təmizləmə və ekoloji terror, eləcə də qanunsuz məskunlaşma işləri aparmışdır. – 24, 284.

25. Ağdərə – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. 1993-cü ildə Ağdərə rayonunun mərkəzi və bir çox kəndləri Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir. Ağdərənin bir neçə kəndi Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən azad edilib. – 24.

26. Ağdam – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Ağdam şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1150 km², əhalisi 202,2 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ağdam şəhəri və əksər kəndləri Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanan üçtərəfli bəyanata əsasən, 2020-ci il noyabrın 20-də Ağdam yenidən Azərbaycan Respublikasının nəzarəti altına keçmişdir. Ermənistan silahlı qüvvələri Ağdamı boşaldıb Azərbaycan Respublikasına təhvil vermişdir. – 24, 26, 27, 55, 59, 60, 63, 73, 76, 77, 86, 161, 275, 294.

27. Amerika Birləşmiş Ştatları (ABŞ) – Şimali Amerikada dövlət. Şimaldan Kanada, cənubdan Meksika, şərqdən Atlantik okeanı və qərbdən Sakit okeanla əhatə olunur. Sahəsi 9,5 milyon km², əhalisi 327,6 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 50 ştat və Kolumbiya federal paytaxt dairəsinə bölünür. Ali qanunvericilik orqanı ikipalatalı (Nümayəndələr Palatası və Senat) ABŞ Konqresidir. Dövlət başçısı Prezidentdir. Paytaxtı Vaşinqton şəhəridir. – 25, 34, 48, 271.

28. Aprel döyüşləri – 2016-cı il aprelin 1-dən 2-nə keçən gecə Azərbaycan Silahlı Qüvvələri ilə Ermənistan silahlı qüvvələri arasında işğal olunmuş bəzi ərazilərimizin azad olunması əməliyyatı. Döyüşlər Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin qələbəsi ilə nəticələnmiş – Tərtər rayonunun Talış kəndi ətrafındakı yüksəkliklər və Seysulan kəndi, Cəbrayıl rayonunun Lələtəpə yüksəkliyi və Cocuq Mərcanlı, Goranboy rayonunun Gülüstan kəndi və Tərtər rayonunun Madagiz kəndi tərəfindəki yollar tamamilə erməni tapdağından azad edilmişdir. – 26.

29. ATƏT-in Minsk qrupu – 1992-ci il martın 24-də yaradılmışdır. Qrupun əsas vəzifəsi Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsinin sülh yolu ilə aradan qaldırılmasına və Dağlıq Qarabağ probleminin dinc vasitələrlə həll edilməsinə bilavasitə kömək etməkdir. 1997-ci ildə Minsk qrupunun tərkibinə aşağıdakı dövlətlər daxil olmuşdur: Azərbaycan, Ermənistan, Belarus, Almaniya, İtaliya, Rusiya, ABŞ, Fransa, Türkiyə, Da-

nimarka və İsvaç. 1994-cü ilin dekabrından Minsk qrupuna 2 sədr – Rusiya və İtaliya rəhbərlik edirdi. 1996-cı ilin dekabrından Rusiya, ABŞ və Fransa həm-sədr ölkələrdir. – 28, 73, 248, 249, 258.

30. «Qoşulmama Hərəkəti» – özlərini heç bir bloka tərəfdar olmadığını bildirmiş 120 dövlətin üzv olduğu digər 17 ölkənin və 10 beynəlxalq təşkilatın müşahidəçi statusunda birləşdikləri blok. 1961-ci ildə yaradılmışdır. Mənzil-qərarı Cakartadadır. Azərbaycan Respublikası 25–26 oktyabr 2019-cu il tarixində Bakı şəhərində Hərəkətin 18-ci dövlət və hökumət başçılarının Zirvə görüşünə ev sahibliyi etmişdir. Bakı Sammiti ilə Hərəkətdə sədrlik 2019–2022-ci illər üzrə Azərbaycan Respublikasına keçmişdir. – 31–35, 37–44, 246–248, 255.

31. Serbiya, S e r b i y a R e s p u b l i k a s ı – Cənub-Şərqi Avropada, Balkan yarımadasının mərkəzi hissəsində dövlət. Sahəsi 88 min km², əhalisi 7 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Skupşinadır. Paytaxtı Belqrad şəhəridir. – 31, 32, 39, 40, 45.

32. Aleksandr Vuçiç (d.1970) – Serbiyanın dövlət və siyasi xadimi. 2017-ci ildən Serbiya Respublikasının Prezidentidir. – 32, 39, 40, 45.

33. BMT Baş Assambleyası – BMT-nin qanunverici orqanı. Hal-hazırda hər bir sessiyada iştirak etməli olan və 5-dən çox nümayəndəsi olmayan 191 üzv

dövlətdən ibarətdir. Baş Assambleya, Baş Assambleyanın sessiyalararası görüşən 7 Əsas Komitə, Prosesual Komissiya və Daimi Komissiyalar kimi Daimi Komitələrdən ibarətdir. O həmçinin Təhlükəsizlik Şurasının rəyi ilə növbəti 5 il müddətində fəaliyyət göstərəcək Baş katibi təyin etmək üçün də məsuliyyət daşıyır. – 32, 34, 35, 40, 41, 246, 248, 254.

34. COVID-19 – koronavirus pandemiyası. 2019-cu ilin ortalarında Çinin mərkəzi Hubei əyalətində yerli sakinlərdə naməlum mənşəli virusun yayılması ilə başlanan xəstəlik. – 34, 38, 40, 41, 58, 238, 239, 241–243, 246, 247, 254, 257, 259, 260–263, 265, 266, 268.

35. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) – BMT-yə məxsus beynəlxalq dövlətlərarası təşkilat. 1946-cı ildə yaradılmışdır. Cenevrədə fəaliyyət göstərir. Nizamnaməsinə görə vəzifəsi ən təhlükəli xəstəliklərlə mübarizə, beynəlxalq sanitariya qaydalarının hazırlanması və s.-dir. – 34, 42, 224, 247, 259, 261, 263.

36. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası (BMTTS) – BMT-nin daimi fəaliyyət göstərən mühüm orqanı. BMT Nizamnaməsinə görə, beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin qorunmasında əsas məsuliyyət daşıyır. 15 üzvü var: 5 daimi (Çin, Fransa, Rusiya, Böyük Britaniya, ABŞ), 10 üzvü isə 2 il müddətinə seçilir. Şuranın hər bir üzvü 1 səsə malikdir. Prosedura məsələlərinə dair qərarlar Şuranın 9 üzvü səs verdikdə qəbul olunmuş sayılır.

Dövlətimizin apardığı uğurlu xarici siyasət nəticəsində Azərbaycan 24 oktyabr 2011-ci ildə BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv qəbul olunmuşdur. – 36, 37, 58, 197, 248, 316.

37. 10 noyabr Bəyanatı – Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Rusiya Federasiyasının Prezidenti və Ermənistanın baş naziri arasında imzalanmış, 10 noyabr 2020-ci il tarixində Bakı vaxtı ilə saat 00:00-dan etibarən Dağlıq Qarabağ münaqişə zonasında atəşin və hərbi əməliyyatların tam dayandırılması, 1 dekabrədək Ermənistan silahlı qüvvələrinin Dağlıq Qarabağın ətrafında Ermənistanın nəzarətindəki Azərbaycan ərazilərindən çıxarılması və Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Azərbaycanın qərb rayonlarını birləşdirən yeni nəqliyyat kommunikasiyalarının inşasının təmin edilməsi haqqında bəyanat. – 37, 57, 251.

38. Antonio Quterreş (d.1949) – Portuqaliyanın dövlət və siyasi xadimi. 1995–2002-ci illərdə Portuqaliyanın Baş Naziri, 1999–2005-ci illərdə Sosialist İnternasionalının sədri, 2005–2015-ci illərdə BMT-də Qaçqınların işi üzrə baş komissar olmuşdur. 2017-ci ildən BMT-nin Baş katibidir. – 41.

39. Bosniya və Herseqovina – 1945–92-ci illərdə Yuqoslaviya Sosialist Federativ Respublikasının tərkibində olmuşdur. Yuqoslaviyanın tərkibindən çıxdıqdan sonra əhali arasında (müsəlman başnak, serb və xorvat) milli və dini zəmində yaranmış qarşıdur-

ma qanlı hərbi konfrantasiyaya səbəb oldu. 1993-cü ildə Deytonda (ABŞ) ümumi sülh haqqında Saziş imzalandı. 1995-ci ildə qüvvəyə minən Konstitusiyaya görə ölkədə Birləşmiş Bosniya və Herseqovinadan ibarət federativ respublika yaradıldı. Sahəsi 51,2 min km², əhalisi 3,5 milyon nəfərdir. Paytaxtı Sarayevo şəhəridir. – 43, 236, 253.

40. Əlcəzair, Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikası – Şimali Afrikada dövlət. Sahəsi 2,38 milyon km², əhalisi 40,4 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 48 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Milli Xalq Məclisidir. Paytaxtı Əlcəzair şəhəridir. – 43, 44.

41. Vladimir Putin (d.1952) – 2000–2008-ci illərdə Rusiya Federasiyasının Prezidenti olmuşdur. 1975–97-ci illərdə bir sıra məsul vəzifələrdə çalışmışdır. 1998-ci ildə Rusiya Federasiyası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, 1998–99-cu illərdə FTX-nin direktoru, 1999–2000 və 2008–2012-ci illərdə Rusiya hökumətinin başçısı, 2012 və 2018-ci ildə isə yenidən Rusiya Federasiyasının Prezidenti seçilmişdir. – 44, 59.

42. Sergey Lavrov (d.1950) – Rusiya dövlət xadimi və siyasətçisi. 2004-cü ildən Rusiya Federasiyasının Xarici İşlər naziridir. – 44, 45.

43. Türkiyə, Türkiyə Cümhuriyyəti – Qərbi Asiyada və Avropanın cənub-şərqində dövlət.

Sahəsi 783,5 min km², əhalisi 83 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 81 ilə (vilayətə) bölünür. Dövlət başçısı Prezident, ali qanunverici orqanı Türkiyə Böyük Millət Məclisidir. Paytaxtı Ankara şəhəridir. – 45, 46, 48, 59, 87, 106, 107, 127, 175–181, 183, 184, 186–189, 191–195, 197–199, 207, 253, 257, 258, 268, 277, 296, 297, 300–303, 308, 311–316, 318, 319, 322, 323, 326.

44. Mövlud Çavuşoğlu (d.1968) – Türkiyənin siyasi xadimi. 2010–2012-ci illərdə AŞPA-nın başçısı, 2014-cü ildən Türkiyə Cümhuriyyətinin Xarici İşlər naziridir. Azərbaycan Respublikasının «Dostluq» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 45.

45. Rəcəb Tayyib Ərdoğan (d.1954) – Türkiyənin siyasi və dövlət xadimi. 1980-ci ildən siyasi fəaliyyətə başlamışdır. 1994-cü ilin martında İstanbul Böyük Şəhər Bələdiyyəsinin sədri olmuşdur. Ədalət və İnkişaf Partiyasının lideridir.

2002-ci ildə keçirilən növbədənənar seçkilər nəticəsində Ədalət və İnkişaf Partiyası təkbaşına hakimiyyətə gəlmək imkanı əldə etdi və Rəcəb Tayyib Ərdoğan TBMM-də Türkiyənin Baş Naziri, 2014-cü ilin sentyabrında və 2018-ci ilin aprelində yenidən Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti seçilmişdir. Azərbaycan Respublikasının «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 45, 46, 106, 107, 175, 177–180, 182–184, 187, 188, 191, 195, 199, 207, 257, 296, 297, 300, 302, 311–319, 324, 326.

46. İtaliya, İ t a l i y a R e s p u b l i k a s ı – Avropanın cənubunda dövlət. Ərazisinə Alp dağlarının qərb yamaqları, Padan düzənliyi, Apennin yarımadası, Siciliya və Sardiniya adaları daxildir. Sahəsi 301,3 min km², əhalisi 61 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 20 vilayətə bölünür. Paytaxtı Roma şəhəridir. – 47–49, 55, 253, 277.

47. Trans-Adriatik boru xətti (TAP) – Xəzərin Azərbaycan sektorundan təbii qazı Yunanıstandan Albaniya və Adriatik dənizindən keçərək İtaliyaya və daha sonra qərbi Avropaya nəql edəcək boru xətti layihəsidir. «Cənub Qaz Dəhlizi» layihəsinin bir hissəsi olan TAP kəməri ilə «Şahdəniz-2» layihəsi çərçivəsində hasil olunan qazın ilkin olaraq ildə 10 mlrd. kubmetrinin Avropaya nəqli nəzərdə tutulur, bununla Avropada təxminən 7 milyon ailə enerji ilə təmin ediləcəkdir. – 49, 253, 258.

48. «Cənub Qaz Dəhlizi» – Azərbaycanda hasil olunan enerjidaşıyıcılarını Gürcüstan və Türkiyə vasitəsilə Qərb bazarlarına nəql edir. – 49, 252, 253, 258, 306.

49. Əfqanıstan, Ə f q a n ı s t a n İ s l a m Ə m i r l i y i – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 652,8 min km², əhalisi 32,2 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 34 vilayətə bölünür. 15 avqust 2021-ci ildə hakimiyyəti Taliban hərəkəti götürmüşdür. Paytaxtı Kabil şəhəridir. – 50.

50. Avropa İttifaqı (Aİ) – Avropa dövlətlərinin ən iri inteqrasiya birliyi. Avropa İttifaqına 27 dövlət daxildir.

Avropa İttifaqının yaradılması haqqında müqavilə 1993-cü ildə Maastrixtdə imzalanmışdır. Aİ azadlıq, demokratiya, insan hüquqları və azadlıqlarına hörmət, həmçinin hüququn aliliyi prinsiplərinə – üzv dövlətlər üçün ümumi olan prinsiplərə əsaslanır.

Aİ Avropada iqtisadi inteqrasiyanın daha da inkişaf etmiş formasıdır. İqtisadi və valyuta ittifaqı 1999-cu ildən fəaliyyətə başlamış və vahid valyuta – avro dövriyyəyə buraxılmışdır. Aİ üzvləri yalnız Avropa dövlətləri ola bilər. Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıq Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin əsas istiqamətlərindəndir. Təşkilatın mənzil-qərargahı Brüsseldə yerləşir. – 50, 51, 109, 110, 112, 204, 253.

51. Şarl Mişel (d.1975) – belçikalı siyasətçi. 2014–2019-cu illərdə Belçikanın Baş Naziri olmuşdur. 2019-cu ildən Avropa İttifaqı Şurasının Prezidentidir. – 51, 110.

52. Həsən Ruhani (d.1948) – İranın siyasi və dövlət xadimi. 2013–2021-ci illərdə İran İslam Respublikasının Prezidenti olmuşdur. – 53.

53. İsrail Dövləti – Yaxın Şərqdə dövlət. Sahəsi 22,1 min km², əhalisi 8,7 milyon nəfərdir (1948–49-cu illərdə işğal edilmiş ərazi daxil olmaqla). İsrail Dövləti BMT Baş Məclisinin 1947-ci il 29 noyabr tarixli Qərarına əsasən yaradılmışdır. İsrail inzibati cəhətdən

6 mahala bölünür. Dövlət başçısı Prezidentdir, onu birpalatalı parlament (Knesset) seçir. Hökumətə geniş səlahiyyəti olan Baş Nazir başçılıq edir. Paytaxtı Yerusəlim şəhəridir. – 54, 266.

54. Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) – 1991-ci il dekabrın 8-də Belarusiya, Rusiya və Ukrayna dövlət başçılarının imzaladıqları saziş əsasında SSRİ dağılıqdan sonra yeni dövlətlərarası birlik kimi yaradılmışdır. Azərbaycan 1993-cü ilin sentyabrında MDB-yə daxil olmuşdur. Tərkibinə Azərbaycan, Belarus, Ermənistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Moldova, Özbəkistan, Rusiya, Tacikistan, Türkmənistan daxildir. MDB-nin 1993-cü ildə qəbul edilmiş Nizamnaməsində aşağıdakı birgə fəaliyyət sahələri nəzərdə tutulur: insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi; xarici siyasi fəaliyyətin əlaqələndirilməsi; ümumi iqtisadi məkanın formalaşdırılmasında, nəqliyyat sisteminin və rabitənin inkişafında əməkdaşlıq; əhəlinin sağlamlığının və ətraf mühitin mühafizəsi; sosial və mühacirət məsələləri, mütəşəkkil cinayətkarlıqla mübarizə; müdafiə siyasətində və sərhədlərin qorunmasında əməkdaşlıq.

MDB-nin orqanları aşağıdakılardır: Dövlət başçıları Şurası; Hökumət başçıları Şurası; Xarici İşlər nazirləri Şurası; Dövlətlərarası İqtisadi Şura; Mərkəzi Sankt-Peterburq şəhərində olan Parlamentlərarası Assambleya və s. MDB-nin daimi fəaliyyət göstərən orqanı Minsk şəhərində yerləşən Əlaqələndirmə Məsələlər Komitəsidir. – 57, 60, 202, 203.

55. Belarus, Belarus Respublikası – Avropada dövlət. Sahəsi 207,6 min km², əhalisi 9,5 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 6 vilayətə, 117 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Minsk şəhəridir. – 57, 79, 298, 299.

56. Aleksandr Lukaşenko (d.1954) – Belarusun dövlət və siyasi xadimi. 1994-cü ildən Belarus Respublikasının Prezidentidir. Azərbaycan Respublikasının «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 57, 58, 298, 299.

57. Heydər Əliyev, Heydər Əlirza oğlu (1923–2003) – Müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, xalqımızın ümummilli lideri, görkəmli dövlət xadimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti (1993–2003), 2 dəfə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı.

1964-cü ildə Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi sədrinin müavini, 1967-ci ildə isə sədri vəzifəsinə irəli çəkilmişdir.

Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin iyul (1969) plenumunda Heydər Əliyev MK-nın Büro üzvü, Azərbaycan KP MK-nın Birinci katibi seçilmişdir.

H.Əliyevin respublikaya rəhbərlik etdiyi ilk illərdən əhatəli iqtisadi konsepsiya hazırlanmış, yeni istehsal sahələri yaradılmış, Azərbaycanın iqtisadi potensialı güclənmişdir. H.Əliyevin respublikaya bilavasitə rəhbərlik etdiyi dövrdə (1969–82-ci illər) idarəetmə mexanizminin və metodlarının təkmilləşdirilməsi, əmək və

ictimai-siyasi fəallığın artırılması, kənd təsərrüfatının inkişafında yüksək göstəricilər əldə edilməsi, azərbaycançılıq məfkurəsinin, milli ruhun, milli özündərkən yüksəlişi, müstəqil dövlətçilik ideyalarının güclənməsi və reallaşması üçün dəyərli işlər görülmüşdür.

H.Əliyev 1971-ci ildə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin üzvü, 1976-cı ilin martında Sov.İKP MK Siyasi Bürosu üzvlüyünə namizəd, 1982-ci ilin noyabrında isə Siyasi Büro üzvü seçilmiş və eyni zamanda, SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin Birinci müavini təyin edilmişdir.

H.Əliyev Moskvada işlədiyi dövrdə də həmişə Azərbaycanı düşünmüş, onun taleyi ilə yaşamış, doğma respublikanın dünyada tanındılması üçün əlindən gələni etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin 20 yanvarında sovet qoşunlarının Bakıda törətdiyi qanlı faciəni qətiyyətlə pisləmiş və Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyində kəskin bəyanatla çıxış etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin iyulunda Azərbaycana qayıtmış, əvvəlcə Bakıda, sonra isə Naxçıvanda yaşamışdır. O, 1991–93-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Sədr müavini olmuş, Ali Sovetin sessiyalarında fəal iştirak etmiş, Azərbaycanda mövcud ictimai-siyasi vəziyyəti həmişə obyektiv təhlil etmiş, mühüm prinsiplial fikirlər söyləmiş, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin səbəblərini aşkara çıxarmış və təqsirkarların dəqiq ünvanını göstərmişdir. 1993-cü ilin may–iyununda dövlət böhranının, hakimiyyətsizliyin, başıpozuqluğun kulminasiya nöqtəsinə çatması ilə ölkədə və

təndəş müharibəsi və müstəqilliyin itirilməsi təhlükəsi yarandıqda Azərbaycan xalqı H.Əliyevin hakimiyyətə gətirilməsi tələbi ilə ayağa qalxdı və Azərbaycanın ozamankı dövlət rəhbərliyi onu rəsmən Bakıya dəvət etməyə məcbur oldu. H.Əliyev iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin Sədri seçildi, iyulun 24-də Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı.

1993-cü il oktyabrın 3-də ümumxalq səsverməsi nəticəsində H.Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. H.Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə ölkənin ictimai-siyasi, sosial, iqtisadi, elmi-mədəni həyatında böyük dönüş oldu, beynəlxalq norma və prinsiplərə uyğun müstəqil dövlət quruculuğu prosesi başlandı. Dövlətimizin xarici siyasəti, eləcə də dünyanın aparıcı dövlətləri və beynəlxalq təşkilatları ilə əlaqələri milli maraqlara əsaslanan xətlə inkişaf etməyə başladı. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində ilk mərhələ kimi, cəbhə xəttində atəşkəs elan edilməsinə nail olundu. H.Əliyevin fəal diplomatiyası nəticəsində ATƏT-in Lissabon Sammitində (1996) bu beynəlxalq təşkilatın 54 üzvündən 53-ü (Ermənistandan başqa) Dağlıq Qarabağ probleminin həllində Azərbaycanın mənafeyinə uyğun prinsipləri açıq şəkildə müdafiə etdi.

1994-cü ilin sentyabrında Bakıda dünyanın aparıcı neft şirkətləri ilə «Əsrin müqaviləsi» adı almış mühüm müqavilələr bağlandı.

1999-cu ilin aprelində GUÖAM birliyinin geniş bir məkanda yaranmasında H.Əliyevin önəmli xidməti olmuşdur.

H.Əliyevin «İnsan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi haqqında» fərmanı Azərbaycanın dünyaya və Avropaya inteqrasiyası prosesinin sürətləndirilməsinə geniş imkanlar yaratdı. Məhz bunun nəticəsində Azərbaycan 1996-cı ilin iyunundan Avropa Şurasına «Xüsusi qonaq» statusu almış, 2001-ci il yanvarın 25-də isə onun tamhüquqlu üzvü olmuşdur.

H.Əliyev 1998-ci il oktyabrın 11-də xalqın yüksək siyasi fəallığı şəraitində keçirilən seçkilərdə yekdilliklə yenidən Prezident seçildi.

H.Əliyev bir sıra beynəlxalq mükafatlara, o cümlədən Beynəlxalq Atatürk Sülh Mükafatına, müxtəlif ölkə universitetlərinin Fəxri doktoru və digər yüksək nüfuzlu fəxri adlara layiq görülmüşdür. – 57, 79, 80, 82, 83, 88, 89, 102, 122, 159, 208, 209, 211, 219, 232, 289, 310.

58. Qubadlı – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Qubadlı şəhəridir. 14 mart 1933-cü ildə yaradılmışdır. Əhalisi 40,2 min nəfər, sahəsi 802 km²-dir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

25 oktyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğaldan azad edilmişdir. – 60, 72, 77, 123, 146–150, 153-159, 161, 162, 165–170, 291, 292, 294.

59. Saleh Məmmədov, Saleh Ərşad oğlu (d.1958) – Əməkdar mühəndis. Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi İdarə Heyətinin sədridir. Azərbaycan Respublikasının «Tərəqqi» meda-

lı və «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 63, 146, 183, 184, 185, 215.

60. İnam Kərimov, İ n a m İ m d a d o ğ l u (d.1977) – 2012–2018-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin sədri, 2018-ci ilin aprelindən Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı naziridir. – 64, 113, 187, 231.

61. Horadiz – Azərbaycan Respublikasının Füzuli rayonunda şəhər. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilsə də, 1994-cü ildə keçirilən «Horadiz əməliyyatı» zamanı işğaldan azad edilib.

27 Sentyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi əməliyyat nəticəsində işğaldan tamamilə azad edilmişdir. – 73, 82, 86, 112, 125, 146, 183, 185, 186.

62. Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu – Azərbaycanın 14 iqtisadi rayonundan biri. Kəlbəcər, Laçın, Qubadlı, Zəngilan və Cəbrayıl rayonlarını əhatə edir. Ərazisinin böyük hissəsi 2021-ci ilə kimi Kəlbəcər–Laçın iqtisadi rayonuna daxil idi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 iyul 2021-ci il tarixli «Azərbaycan Respublikasında iqtisadi rayonların yeni bölgüsü haqqında» Fərmanına əsasən yaradılmışdır. – 77, 146, 322.

63. Gürcüstan – Cənubi Qafqazın mərkəzi və qərb hissəsində dövlət. Sahəsi 69,7 min km², əhalisi 3,7 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Tbilisi şəhəridir. – 79, 253, 258.

64. Latviya, L a t v i y a R e s p u b l i k a s ı – Şərqi Avropada, Pribaltikada dövlət. Sahəsi 64,5 min km², əhalisi 1,9 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 26 rayona bölünür. Dövlət başçısı prezident, qanunverici orqanı Seymdir. Paytaxtı Riqa şəhəridir. – 79, 254, 262, 277.

65. Ukrayna – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 603,5 min km², əhalisi 42,4 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Radadır. Paytaxtı Kiyev şəhəridir. – 79, 265.

66. Estoniya, E s t o n i y a R e s p u b l i k a s ı – Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 45,2 min km², əhalisi 1,3 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı – Seymdir. Paytaxtı Tallinn şəhəridir. – 79.

67. Moldova, Moldova Respublikası – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 33,8 min km², əhalisi 3,5 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 40 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı parlamentdir. Paytaxtı Kişinyov şəhəridir. – 79.

68. Tacikistan, T a c i k i s t a n R e s p u b l i k a s ı – Orta Asiyanın cənub-şərqində dövlət. Sahəsi 143,1 min km², əhalisi 9,3 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi Bədəxşan Muxtar Vilayətinə, 2 vilayətə və 45 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Düşənbə şəhəridir. – 79.

69. Qırğız Respublikası – Orta Asiyanın şimal-şərqində dövlət. Sahəsi 200 min km², əhalisi 6 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 7 vilayətə, 40 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Bişkek şəhəridir. – 79, 200, 201, 202, 309, 310, 311, 314, 316.

70. Özbəkistan, Özbəkistan Respublikası – Orta Asiyanın mərkəzində dövlət. Sahəsi 448,8 min km², əhalisi 34 milyon nəfərdir. Özbəkistanın tərkibinə Qarakalpak Muxtar Respublikası və 12 vilayət daxildir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Daşkənd şəhəridir. – 79, 175, 269, 270, 311, 314, 316, 324.

71. Türkmənistan – Orta Asiyanın cənub-qərbində dövlət. Sahəsi 491,2 min km², əhalisi 6 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 5 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Aşqabad şəhəridir. – 79, 311, 320.

72. Naxçıvan Muxtar Respublikası (1920–23-cü illərdə Naxçıvan Sovet Sosialist Respublikası, 1923–

24-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Diyarı, 1924–90-cı illərdə Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikası, 1990-cı ildən isə Naxçıvan Muxtar Respublikası) – Azərbaycan Respublikasının tərkibində muxtar dövlət. Sahəsi 5,5 min km², əhalisi 440 min nəfərdir. Hazırda 7 inzibati rayonu (Babək, Culfa, Ordubad, Sərdək, Şahbuz, Şərur, Kəngərli), 4 şəhəri (Naxçıvan, Ordubad, Culfa, Şərur), 9 qəsəbəsi, 160 kəndi vardır. – 79, 274.

73. Xudafərin körpüsü – Azərbaycan və İrənı birləşdirən, Azərbaycanın Cəbrayıl rayonu ərazisində yerləşən, Araz çayı üzərində salınmış körpü. Xudafərin körpüsü 1027-ci ildə Şəddadi hökmdarı Fəzl ibn Məhəmməd tərəfindən Rəvvadilərlə mübarizə aparmaq üçün inşa olunub. Unikal memarlıq abidəsi olan körpüdə Azərbaycan memarlıq məktəbinin üslubu izlənilməkdədir. Təbii qayalar üzərində inşa edilən körpünün bir hissəsi dövrümüzə qədər gəlib çatıb. Ermənistan silahlı qüvvələrinin 1993-cü ildə işğal etdiyi Cəbrayıl rayonunda yerləşən Xudafərin körpüsü üzərində 18 oktyabr 2020-ci ildə Azərbaycan bayrağı ucaldıldı. – 80.

74. Seyid Şuşinski, Seyid İbrahim oğlu (1889–1965) – görkəmli Azərbaycan xanəndəsi, Şuşa xanəndəlik məktəbinin nümayəndəsi, Azərbaycan SSR Xalq artisti. Seyid Şuşinski siyasi-ictimai mövzuda şeir və qəzəl oxuyan, xalqı mübarizəyə çağıran ilk xanəndə olmuşdur. O, «Ayıl ey millət», «Mən bir türkəm», «Millət istərsə» kimi mübariz ruhlu mahnı-

lar da oxumuşdur. Seyid Şuşinski «Çahargah», «Mahur», «Nəva», «Məsnəvi», «Osmanı», «Arazbarı», «Heyratı» kimi muğamların gözəl ifaçısı idi. O, novator sənətkar olaraq, bir çox muğamları birləşdirib onları yeni variantda oxumuşdur. – 86.

75. Azərbaycan Diplomatik Akademiyası (ADA Universiteti) – beynəlxalq münasibətlər və diplomatiya, biznes administrasiyası, energetikanın idarə edilməsi və ətraf mühit kimi sahələr üzrə mütəxəssis hazırlayır. 2006-cı ildə təsis edilmişdir. ADA-nın fəaliyyəti bakalavr, magistr, xarici siyasət proqramı, doktorantlara dəstək proqramı – doktoranturada təhsil alan gənc alimlərə elmi işləri üçün qrantlar ayırır. Dərslər ingilis dilində aparılır. ADA-da dünyanın 16 aparıcı institutundan cəlb edilmiş professor-müəllim heyəti çalışır. – 87, 89.

76. «Xarıbülbul» festivalı – 1989-cu ildən Şuşa şəhərində keçirilən beynəlxalq musiqi festivalı. «Xarıbülbul» beynəlxalq musiqi festivalı məşhur xanəndə Seyid Şuşinskiyə 100 illik yubileyi ilə əlaqədar 1989-cu ildən keçirilməyə başlayıb. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin başlaması və Şuşa şəhərinin işğal olunması ilə festivalın keçirilməsi mümkün olmamışdır. Şuşa şəhəri Ermənistan işğalından azad olunduqdan sonra festivalın keçirilməsi bərpa edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 2021-ci il 7 may tarixli Sərəncamı ilə Şuşa şəhərini ölkənin Mədəniyyət paytaxtı elan etmişdir. Bu sərəncamla Vaqif Poeziya günləri və «Xarıbülbul» festivalı

da bərpa olunmuşdur. 2021-ci il mayın 12-i və 13-ündə Şuşa şəhərində yenidən «Xarıbülbül» festivalı keçirilmişdir. – 89, 129, 286.

77. Vaqif Poeziya Günləri – ümummillı lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1982-ci ildə Şuşa şəhərində Molla Pənah Vaqifin məqbərəsinin açılışı ilə hər il keçirilən millı mədəniyyət və sənət günləri. 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilənədək Şuşa şəhərində hər il düzənlənən Vaqif Poeziya Günləri Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə Şuşa azad olunandan sonra yenidən bərpa edilmişdir. – 89, 286.

78. Molla Pənah Vaqif, Pənah Mehdi ağa oğlu (1717) – XVIII əsr Azərbaycan şairi, məşhur ictimai və siyasi xadim, Qarabağ xanı İbrahimxəlil xan Cavanşirin baş vəziri. Vaqif lirikasının əsas xüsusiyyətləri millilik, xəlqilik, realizm, sadəlik və nikbinlikdir. Vaqif yaradıcılığında «Badi-səba, bir xəbər ver könlümə», «Namə gedər olsan yarın kuyinə», «Bayram oldu», «Gözlərin cəlladdır, baxışın yağı», «Durnalar», «Heyran olmuşam» və s. şeirləri xüsusi yer tutur. 12 yanvar 2017-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Molla Pənah Vaqifin 300 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Sərəncam imzalamışdır. – 89.

79. Heydər Əliyev Fondu – qeyri-hökumət, qeyri-kommersiya təşkilatı. Rəsmi açılışı 10 may 2004-cü ildə olmuşdur. Heydər Əliyev Fondunun prezidenti

UNESKO və İSESKO-nun Xoşməramlı səfiri, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevadır.

Fondun yaradılmasında məqsəd ümummilli lider Heydər Əliyevin xatirəsinə ehtiramı ifadə etmək, Heydər Əliyev siyasi məfkurəsinin həmişəyaşar səciyyəsinə əks etdirmək, Heydər Əliyevin yaratdığı milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə daima aşılamaq olmuşdur.

Fondun prezidenti onun səlahiyyətli qanuni nümayəndəsidir. Fondun işinə bilavasitə rəhbərlik icraçı direktora aiddir. Fondun nəzdində Ekspert Şurası və digər qurumlar fəaliyyət göstərir. – 90, 134, 167, 213, 214, 217, 221, 222, 224, 225, 228, 229, 231, 233, 234, 235, 276, 277, 278, 280.

80. Vedat Bilgin (d.1954) – Türk sosioloq, akademik, yazar, siyasətçi. 2021-ci ildən Türkiyə Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziridir. – 106.

81. «Şərq Tərəfdaşlığı» Proqramı – Avropa İttifaqının üzv ölkələri Polşa və İsveçin MDB-yə daxil olan Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan, Moldova, Belarus və Ukrayna ilə qonşuluq siyasəti çərçivəsində münasibətlərin yaxşılaşdırılmasına aid layihə. – 110.

82. Elçin Quliyev, Elçin İsa ağa oğlu (d.1967) – azərbaycanlı dövlət və siyasi xadimi, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin general-polkovniki, Dövlət Sərhəd Xidmətinin rəisi, Azərbaycan Dövlət Sər-

həd Xidmətinin rəisi – Sərhəd Qoşunları Komandanı, Azərbaycan Milli Təhlükəsizlik Nazirinin müavini – Sərhəd Qoşunları Komandanı. Azərbaycan Respublikasının «Azərbaycan Bayrağı», «Rəşadət», «Zəfər» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 115, 150.

83. Cocuq Mərcanlı – Azərbaycan Respublikasının Cəbrayıl rayonu Çaxırlı inzibati ərazi vahidində kənd. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir. 1994-cü ilin əvvəlində kənd Azərbaycan Ordusu tərəfindən erməni işğalından azad edilmişdir. Cocuq Mərcanlı cəbhə xəttinə çox yaxın olduğuna görə əhali kəndə qayıda bilməmişdir. 2016-cı ildə Cocuq Mərcanlı kəndinə yaxın yerləşən Lələtəpə yüksəkliyi Azərbaycan Ordusu tərəfindən işğaldan azad edilmişdir. Kənd tamamilə bərpa olunmuş, azərbaycanlılar öz doğma kəndlərinə qayıtmışlar. – 122, 181.

84. Mənsüm İbrahimov, M ə n s u m İ s r a f i l o ğ- l u (d.1960) – muğam xanəndəsi, professor. Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti. Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrının solistidir. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» və «Şərəf» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 128.

85. Macarıstan – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 93 min km², əhalisi 9,6 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Dövlət Şurasıdır. Paytaxtı Budapeşt şəhəridir. – 137, 311, 324.

86. Yanoş Ader (d.1953) – Macarıstanın siyasi və dövlət xadimi. 2012-ci ildən Macarıstanın Prezidentidir. – 137.

87. Leyla Əliyeva, Leyla İlham qızı (d.1986) – «Baku» jurnalının baş redaktoru, Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın böyük qızı. 2006–2008-ci illərdə Moskva Dövlət Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutunun magistraturasında oxumuş və bu institutda oxuyan azərbaycanlı tələbələrin nümayəndəsi kimi fəaliyyət göstərmişdir. Moskvada Heydər Əliyev Fondunun filialına başçılıq edir. Azərbaycan Respublikasının «Tərəqqi» medalı ilə təltif edilmişdir. – 138, 140, 144.

88. Fərid Qayıbov, Fərid Fəzil oğlu (d.1979) – diplomat, pedaqoji elmlər namizədi, Avropa Gimnastika İttifaqının prezidenti. 2021-ci ildən Azərbaycan Respublikasının Gənclər və İdman naziridir. – 138.

89. Sahil Babayev, Sahil Rafiq oğlu (d.1980) – hüquq elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, 1999–2006-cı illərdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Xarici İnvestisiyalar İdarəsinin Hüquq Departamentinin baş mütəxəssisi və müdiri vəzifələrində çalışmışdır. 2009-cu ildən İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin Xarici İnvestisiyalar və Yardımların Əlaqələndirilməsi şöbə-

sinin, 2011–2014-cü illərdə isə Beynəlxalq Təşkilatlarla Əməkdaşlıq şöbəsinin müdiri olmuşdur. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 13 mart 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat və Sənaye nazirinin müavini, 30 yanvar 2016-cı il tarixli Sərəncamı ilə isə Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat nazirinin müavini vəzifəsinə təyin edilmişdir. 2018-ci ildən Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziridir. – 140.

90. Şavkat Mirziyoyev (d.1957) – Özbəkistanın siyasi və dövlət xadimi. 2003–2006-cı illərdə Özbəkistan Respublikasının Baş Naziri olmuşdur. 2016-cı ildən Özbəkistan Respublikasının Prezidentidir. – 145, 269,311, 322, 324.

91. Zəfər Günü (*8 noyabr*) – Azərbaycan Respublikasında İkinci Qarabağ müharibəsində qazanılan Qələbə şərəfinə təsis edilən Zəfər Günü. Prezident İlham Əliyevin 2020-ci il dekabrın 3-də imzaladığı «Azərbaycan Respublikasında Zəfər Günü'nün təsis edilməsi haqqında» sərəncama əsasən qeyd edilir. – 154, 294.

92. Şükür Həmidov, Şükür Nəriman oğlu (1975–2020) – polkovnik, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı.

Aprəl döyüşləri zamanı Lələtəpə yüksəkliyinin azad edilməsində iştirak etmişdir. İkinci Qarabağ

müharibəsində döyüşlər başladığı andan etibarən ön xətdə olmuş və 23 oktyabr 2020-ci ildə doğma rayonu olan Qubadlı uğrunda gedən döyüşlər zamanı şücaət göstərərək şəhid olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının «Zəfər» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 155, 162, 167.

93. İkinci dünya müharibəsi (1939–1945) – Almaniya, İtaliya və Yaponiya tərəfindən başlanılmış böyük müharibə. İkinci dünya müharibəsi 1939-cu il sentyabrın 1-də Almaniyanın Polşaya girməsi ilə başlandı. Sentyabrın 3-də Böyük Britaniya və Fransa Almaniya müharibə elan etdi. 1940-cı ilin ortalarından alman qoşunları Danimarka, Norveç, Belçika, Niderland, Lüksemburq, sonra isə Fransanı işğal etdi.

1941-ci il iyunun 22-də Almaniya SSRİ-yə qarşı müharibəyə başladı. 1942–43-cü illərdə sovet ordusunun Stalinqrad və Kursk vuruşmalarında qələbəsi Almaniyanı qəti surətdə sarsıtdı.

1945-ci il mayın 2-də sovet ordusu Berlini tutdu. Mayın 8-də Karlsruhda (Berlin yaxınlığında) Almaniyanın danışıqsız təslim olması haqqında akt imzalandı.

Yaponiyanın təslim olması haqqında sənəd isə sentyabrın 2-də imzalandı. Bununla da İkinci dünya müharibəsi qurtardı. İkinci dünya müharibəsində 62 ölkə iştirak etmişdi. Müharibədə iştirak edən ölkələrin silahlı qüvvələrinə 110 milyon adam çağırılmışdı. Müharibədə 62 milyon adam həlak olmuş, minlərlə şəhər, qəsəbə və kənd dağıdılmışdı. – 171.

94. Lütfəli Abdullayev, Lütəfəli Əmir oğlu (1914–1973) – Azərbaycan aktyoru, Azərbaycan SSR xalq artisti, Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrının yaradıcılarından biri. – 171.

95. Çex, Çexiya Respublikası – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 78,9 min km², əhalisi 10,5 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 7 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı (Senat və Deputatlar Palatası) parlamentdir. 1993-cü ildən Çexoslovakiya Federasiyasının fəaliyyəti dayandırıldıqdan sonra Çexiya müstəqil dövlətdir. Paytaxtı Praqa şəhəridir. – 174.

96. Miloş Zeman (d.1944) – Çexiyanın dövlət və siyasi xadimi. 2013-cü ildən Çex Respublikasının Prezidentidir. – 174.

97. Şuşa Bəyannaməsi – 2021-ci il iyunun 15-də Şuşada Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan tərəfindən Şuşa şəhərində imzalanmış bəyannamə. – 175, 191, 197.

98. Sadır Japarov (d.1968) – qırğız siyasətçisi və dövlət xadimi. 2021-ci ildən Qırğız Respublikasının Prezidentidir. – 200, 309, 310, 311, 316.

99. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT) – 1969–2011-ci illərdə İslam Konfransı Təşkilatı adlanırdı. Müsəlman ölkələrinin çoxunu birləşdirir. Nizamna-

məsinə görə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının fəaliyyəti müsəlmanların həmrəyliyinin möhkəmlənməsinə, üzv dövlətlər arasında əməkdaşlığa yönəlmişdir. İqamətگاهی Ciddədə yerləşir. Azərbaycan 1991-ci ildən İƏT-in üzvüdür. – 202, 248.

100. ATƏT – Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı. 57 üzv, 11 əməkdaşlıq üzrə tərəfdaş dövlətlə dünyanın ən böyük regional təşkilatıdır. Əsası 1973-cü ilin iyulunda Helsinkidə qoyulmuşdur. Burada Avropanın 33 dövlətinin, ABŞ və Kanadanın dövlət və hökumət rəhbərləri iştirak edir. ATƏT «soyuq müharibə»nin qurtarmasından sonra Ümumavropa təhlükəsizlik sistemini formalaşdıran, yeni Avropanın siyasi və iqtisadi həyatının sivil birgəyaşayış qaydalarını müəyyən edən, dövlətlərarası münasibətləri rəqiblik və münaqişə yolundan əməkdaşlıq və qarşılıqlı mənafe istiqamətlərinə yönəldən bir təşkilat funksiyasını icra edir.

Azərbaycan 1992-ci ildən ATƏT-in üzvüdür və 1993-cü ilin ikinci yarısından ATƏT-in zirvə görüşlərində Azərbaycan nümayəndə heyəti fəal iştirak edir. – 203, 248, 258.

101. NATO (Şimali Atlantika Müqaviləsi Təşkilatı) – hərbi-siyasi ittifaq. 1949-cu il aprelin 4-də Vaşinqtonda ABŞ, Böyük Britaniya, Fransa, Belçika, Niderland, Lüksemburq, Kanada, İtaliya, Portuqaliya, Norveç, Danimarka, İslandiyanın imzaladıqları Şimali Atlantika müqaviləsi əsasında yaradılmışdır. 1952-ci ildə Yunanıstan və Türkiyə, 1955-ci ildə Almaniya Fe-

derativ Respublikası, 1982-ci ildə İspaniya NATO-ya qoşulmuşlar. Varşava Müqaviləsi Təşkilatı dağıldıqdan (1991) sonra əvvəllər sosialist ölkələri düşərgəsinə daxil olmuş ölkələrin bir qismi NATO-ya üzvlüyə qəbul edilmiş, digər qismi isə ilkin mərhələ kimi, NATO-nun «Sülh naminə tərəfdaşlıq» Proqramına qoşulmuşdur. Ali orqanı NATO Şurasının sessiyasıdır. Mənzil-qəragahı Brüsseldə yerləşir. – 205, 320.

102. Anar Ələkbərov, A n a r S a h i b o ğ l u – diplomat. 2008-ci ildə Heydər Əliyev Fondunun icraçı direktoru, 2012-ci ildə isə Heydər Əliyev Mərkəzinin direktoru, 2019-cu il 29 noyabr tarixli Sərəncamla isə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi təyin edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının «Şöhrət» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 213, 276.

103. Səudiyyə Ərəbistanı, S ə u d i y y ə Ə r ə b i s t a n ı K r a l l ı ğ ı – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 2,15 milyon km², əhalisi 31,5 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 4 əyalətə bölünür.

Səudiyyə Ərəbistanı mütləq teokratik monarxiyadır. Dövlət başçısı Kraldır. Ölkədə bütün hakimiyyət Krala məxsusdur. İcra orqanı Nazirlər Şurasıdır, Şuramı Kral təyin edir və ona başçılıq edir. Hökumətin nəzdində Məşvərət Şurası vardır. Müsəlmanların 2 müqəddəs şəhəri Məkkə və Mədinə Səudiyyə Ərəbistanındadır. Paytaxtı Ər-Riyad şəhəridir. – 238.

104. Nizami Gəncəvi, İ l y a s Y u s i f o ğ l u (1141–1209) – dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri. Dünya ədəbiyyatı tarixinə məsnəvi formasında yaz-

dığı 5 epik poemadan ibarət «Xəmsə» müəllifi kimi daxil olmuşdur. Onun ilkin Şərq Renessansının zirvəsi olan yaradıcılığında dövrünün ən humanist, ümumbəşəri ictimai-siyasi, sosial və mənəvi-əxlaqi idealları parlaq bədii əksini tapmışdır, Yaxın Şərq ədəbiyyatında mənzum roman janrının əsasını qoymuş, yeni ədəbi məktəb yaratmışdır. Nizami Gəncəvi həm də dövrünün görkəmli mütəfəkkiri olmuşdur. Onun bütün əsərlərində şəxsiyyət azadlığı, insanın mənəvi azadlığı tərənnüm olunur. – 239, 240, 242, 243, 244, 245, 255, 259, 262, 263, 299.

105. Avropa Parlamenti – Avropa İttifaqının (Aİ) fəvqəlmilli institutlarından biri. 1957-ci ildə Avropa iqtisadi inteqrasiya təşkilatları çərçivəsində yaradılmışdır. Seçmək və seçilmək hüququndan Aİ vətəndaşları istifadə edir. Plenar iclasları Strasburqda, komissiyaların işi Brüsseldə keçirilir. Avropa Parlamentinin bütün çağırışlarında başlıca mövqə Avropa Xalq Partiyasına və Avropa Sosialist Partiyasına məxsusdur. Avropa Parlamenti məcburi xarakter daşımayan qərar verir. Avropa Parlamenti beynəlxalq problemlərin müzakirəsi zamanı öz səlahiyyətlərindən geniş istifadə edir, qəbul olunan qətnamələr məcburi qüvvəyə malik deyildir. Avropa Parlamenti Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi ilə əməkdaşlıq edir. – 248.

106. Yunanıstan, Yunanıstan Respublikası – Cənubi Avropada dövlət. Sahəsi 132 min km², əhalisi 10,7 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 13 vila-

yətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı parlamentdir. Paytaxtı Afina şəhəridir. – 253.

107. Boris Conson (d.1964) – Britaniya siyasətçisi. 2019-cu ildən Mühafizəkarlar Partiyasının lideri və Böyük Britaniyanın Baş Naziridir. – 255, 257.

108. Böyük Britaniya, Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığı – Qərbi Avropada dövlət. Böyük Britaniya adası, İrlandiya adasının şimal-şərq hissəsi, Anqlsi, Uayt, Normand, Orkney, Hebrid, Şetlend adaları və bir sıra kiçik adalardan ibarətdir. Sahəsi 244,1 min km², əhalisi 65,6 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən qraflıqlara və qraflıq hüququnda olan şəhərlərə bölünür. Böyük Britaniya parlamentli monarxiyadır. Paytaxtı London şəhəridir. – 255, 287, 305.

109. Binəli Yıldırım (d.1955) – Türkiyə siyasətçisi və dövlət xadimi. 2015–2016-cı illərdə Türkiyə Respublikasının Nəqliyyat naziri, 2016–2018-ci illərdə Baş Naziri, 2018–2019-cu illərdə isə Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Sədri olmuşdur. – 257, 268.

110. Bakı–Tbilisi–Qars – Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyəni dəmir yolu ilə birləşdirən nəqliyyat dəhlizi. 30 oktyabr 2017-ci ildə istifadəyə verilmişdir. Yolun uzunluğu 826 km-dir. – 258.

111. Bakı–Tbilisi–Ceyhan – 1998-ci il oktyabrın 29-da Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan, Qazaxıstan, Özbə-

kistan prezidentləri və ABŞ-ın Enerji naziri Bakı–Tbilisi–Ceyhan marşrutunu müdafiə edən «Ankara Bəyannaməsi»ni imzalamışlar. Uzunluğu 1768 km olan Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəməri 2006-cı ildə istifadəyə verilmişdir. – 258.

112. Trans-Anadolu qaz boru kəməri (TANAP) – Kəmər 2018-ci ildə istifadəyə verilmişdir. Kəmərin uzunluğu 2000 km-dir. Borudan ildə təxminən 16 milyard kubmetr qaz ötürülməsi nəzərdə tutulur. Qaz Türkiyə – Bolqarıstan və Türkiyə – Yunanıstan sərhəmindən Avropa ölkələrinə nəql edilir. – 258.

113. Fransisk (d.1936) – 266-cı Roma Papası, indiki Vatikan hökmdarı. Cənubi amerikalı və Yezuist ordenindən ilk Papa. 2013-cü ildə Roma Papası seçildikdən sonra Fransisk adını qəbul etmişdir. – 258.

114. Hulusi Akar (d.1952) – ordu generalı. 2015–2018-ci illərdə Türkiyə Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi, 2018-ci ildən isə Türkiyə Respublikasının Müdafiə naziridir. – 296, 297.

115. Yaşar Gülər (d.1954) – türk generalı, 2018-ci ildən Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisidir. – 296.

116. SOCAR, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ) – Azərbaycan Respublikası ərazisində neft sərvətlərindən istifadəni vahid siyasət əsasında həyata keçirən, neft sənayesinin idarəetmə strukturunu təkmilləşdirən,

yanacaq enerji kompleksinin inkişafını təmin edən şirkət. Respublikanın bütün ərazisində (quru və dənizdə) neft və qaz yataqlarının axtarışı, kəşfiyyatı və işlənilməsi, emalı və nəqli, həmçinin onlardan alınan məhsulların daxili və xarici bazarlarda satışı ilə məşğul olur. 1992-ci ildə «Azərneft» Dövlət Konserninin və «Azərneftkimya» İstehsalat Birliyinin bazasında yaradılmışdır. ARDNŞ Azərbaycan Respublikasının təmsilçisi kimi, dünyanın tanınmış neft şirkətləri ilə «Həsilatın Pay Bölgüsü» Sazişi üzrə 30-a qədər neft müqaviləsi imzalamışdır.

ARDNŞ 2008-ci ildən mühasibat hesablarının beynəlxalq standartlarına keçmişdir. – 306.

117. bp – dünyanın ən iri neft şirkətlərindən biri. 1909-cu ildən bir çox ölkələrdə neftin kəşfiyyatı, çıxarılması, emalı və satışı ilə məşğuldur. 1994-cü ildən Azərbaycanda fəaliyyət göstərir. – 306.

118. Kasım-Jomart Tokayev (d.1953) – Qazaxıstanın dövlət və siyasi xadimi. 2013–2019-cu illərdə Qazaxıstan Senatının Sədri olmuşdur. 2019-cu ildən Qazaxıstan Respublikasının Prezidentidir. – 311, 316, 324.

119. Qurbanqulu Bərdiməhəmmədov (d.1957) – Türkmənistanın dövlət xadimi. 2007-ci ildən Türkmənistanın Prezidentidir. – 311.

Şəxsi adlar göstəricisi

Abbasov Abbas	– 154
Abbasova Adilə	– 130, 131, 132
Abdullayev Lütfəli	– 171
Ader Yanoş	– 137
Ağayeva Gültəkin	– 20
Akar Hulusi	– 296, 297
Akufo-Addo Nana Addo	– 42
Al Faysal Turki	– 238
Al Tani bin Əbdülrəhman	– 104
Al Tani bin Həməd	– 104
Amreyev Bağdad	– 267, 311
Avsevər Musa	– 296
Ayrim Şamil	– 302
Babayev Sahil	– 140
Bağirov Nahid	– 208
Bax Tomas	– 260
Baykar Özdəmir	– 107
Bayramov Vüqar	– 81
Barkley Filipp	– 255
Behdiyev Natiq	– 217
Benabderrahman Aymen	– 44
Berdıməhəmmədov Qurbanqulu	– 311
Bilgin Vedat	– 106
Bləkmən Bob	– 305
Braun Qordon	– 261
Cahangirov Asif	– 18
Cəfərli Aysel	– 87
Conson Boris	– 255, 257
Çavuşoğlu Mövlud	– 45

Dodik Milorad	– 43
Doğramacı İhsan	– 171
Erbaş Ali	– 207
Erik Pumer	– 231
Əhmədov Elnur	– 128, 129
Əhmədov Vüqar	– 66, 117, 220
Ələkbərov Anar	– 213, 276
Əliyev Heydər	– 57, 79, 80, 82, 83, 88, 89, 102, 122, 159, 208, 209, 211, 219, 232, 289, 310
Əliyev Kamil	– 115
Əliyev Mübariz	– 22
Əliyev Zülfüqar	– 89
Əliyeva Leyla	– 138, 140, 144
Əliyeva Mehriban	– 21, 63–68, 70, 82, 83, 85, 87, 89, 90, 93, 94, 100, 113–115, 117, 119, 121, 128, 132, 134–136, 138–140, 144, 146, 147, 150, 153, 159, 166–168, 173, 179, 208, 210–213, 216, 217, 219, 221, 226– 231, 233, 234, 272, 274– 280
Ərdoğan Rəcəb Tayyib	– 45, 46, 106, 107, 175, 177–180, 182–184, 187, 188, 191, 195, 199, 207, 257, 296, 297, 300, 302, 311–319, 324, 326
Əsədov Ədalət	– 166
Əsgərov Cahangir	– 180

Feyzullayev Polad	– 288
Fransisk	– 258
Freyberqa Vayra	– 239, 244, 262
Georgiyeva Kristalina	– 261
Gəncəvi Nizami	– 239, 240, 242, 243, 244, 245, 255, 259, 262, 263, 299
Gülər Yaşar	– 296
Hacı Cəfərqulu	– 235
Hacıbəyli Üzeyir	– 17, 89
Həmidov Nəriman	– 162, 164, 167
Həmidov Şükür	– 155, 162, 167
Həsənova Şamama	– 165, 166, 167
Həşimov Elçin	– 85, 128
Hüseynov Heydər	– 233
Hüseynova Hicran	– 166
İbrahimov Mənsüm	– 128
İsmayılov İmamverdi	– 121, 123, 126, 127, 133
Japarov Sadır	– 200, 309, 310, 311, 316
Kaçayev Samir	– 226, 227, 228
Kəngərlinkaya Tamilla	– 17, 22
Kərimov İnam	– 64, 113, 187, 231
Kərimov Kamran	– 128
Klaar Toivo	– 110
Korçok İvan	– 108, 109
Kurum Murad	– 46
Qayıbov Fərid	– 138
Qebreyesus Tedros Adhanom	– 259, 263
Qrabar-Kitaroviç Kolinda	– 241, 260, 261
Quliyev Anar	– 68, 93, 94, 95, 98, 99, 100
Quliyev Elçin	– 115, 150
Quterreş Antonio	– 41

Qurbanov Cavid	– 332
Lavrov Sergey	– 44, 45
Levits Egils	– 254, 255
Lukoşenko Aleksandr	– 57, 58, 298, 299
Luni Bernard	– 306, 307
Mehdiyev Rəşad	– 94
Məlikyeqanov Cavad bəy	– 17, 22
Məmmədov Elxan	– 230
Məmmədov Elman	– 15
Məmmədov Saleh	– 63, 146, 183, 184, 185, 215
Məmmədov Tahir	– 222, 223, 225, 226, 231
Məmmədyarov Həmid	– 129
Mirkişili Tahir	– 159
Mirziyoyev Şavkat	– 145, 269, 311, 322, 324
Mişel Şarl	– 51, 110
Molla Pənah Vaqif	– 89
Morton Vendi	– 257
Muradova Bahar	– 216
Musayev Akif	– 83
Noçuyev Əbdül	– 132
Noçuyev Surxay	– 132
Olson Erika	– 271
Orban Viktor	– 311, 324
Orucova Almaz	– 127, 128, 129
Osmanaliyev Kayrat	– 200–202
Özbal Adnan	– 296
Paşayev Niyaməddin	– 169
Putin Vladimir	– 44, 59
Radman Qordan	– 111
Ruhani Həsən	– 53
Rzayev Baba	– 119, 147

Serageldin İsmail	– 239, 242, 244, 263
Səfərov Elvin	– 290
Sihamoni Norodom	– 304
Şah Abbas	– 95
Şahid Abdulla	– 40
Şefik Caferoviç	– 236, 237, 253, 254
Şuşinski Seyid	– 86
Tokayev Kasım-Jomart	– 311, 316, 324
Tzipi Livni	– 266
Valovaya Tatyana	– 260, 263
Vasile Soaren	– 204, 205
Vuçiç Aleksandr	– 32, 39, 40, 45
Yençaya Miroslav	– 41
Yıldırım Binəli	– 257, 268
Yohannes Klaus	– 204
Yusibov Zəfər	– 293
Yuşşenko Viktor	– 265
Zeman Miloş	– 174

Coğrafi adlar göstəricisi

Afrika	– 193
Ağah	– 123, 178, 187, 191, 192, 194
Ağbənd	– 125, 146, 183, 184, 186
Ağbulaq	– 171
Ağcabədi	– 86
Ağdam	– 24, 26, 27, 55, 59, 60, 63, 73, 76, 77, 86, 161, 275, 294
Ağdərə	– 24
Ağsu	– 220
Ağoğlan (<i>Hadrut</i>)	– 5–10, 12–15, 22, 24, 30, 63, 71, 73, 291
Amerika Birləşmiş Ştatları	– 25, 34, 48, 271
Araz çayı	– 23, 122
Asiya	– 232
Avrasiya	– 51, 205
Avropa	– 24, 25, 49, 50, 108, 121, 141, 169, 253, 271
Azıx	– 10
Başqal	– 214, 215
Bazarçay	– 158
Belarus	– 57, 79, 298, 299
Belqrad	– 31, 32, 42
Bədoyun	– 213
Bərdə	– 26, 63, 275
Bəsitçay	– 124, 135, 158, 172

Beyləqan	– 21
Bosniya və Herseqovina	– 43, 236, 253
Böyük Britaniya	– 255, 287, 305
Böyük Mərcanlı	– 73
Çanaqçı	– 10
Çayzəmi	– 171
Cəbrayıl	– 6, 8, 12, 14, 19, 60, 61, 71, 73, 75, 77, 148, 173, 183, 291, 292, 294
Cenevrə	– 260, 263
Cənubi Qafqaz	– 50, 51, 66
Çex Respublikası	– 174
Cocuq Mərcanlı	– 122, 181
Daşaltı	– 274
Dağlıq Qarabağ	– 5, 6, 8, 19, 20, 22, 24, 37, 47, 52, 53, 55, 58, 59, 81–88, 91, 94, 95, 98, 122, 123, 132, 180, 185, 210, 212, 258, 284, 285, 288, 290, 291, 293
Dizaq	– 22, 23
Dideyli	– 215
Dövlətyarlı	– 64, 65
Əfqanıstan	– 50
Əhmədbəyli	– 63, 86, 183, 185
Əlcəzair	– 43, 44
Estoniya	– 79
Eyvazlı	– 146, 170
Füzuli	– 6, 12, 26, 30, 48, 60, 61, 63–76, 81–83, 85, 86, 89, 90, 93, 94, 98, 100, 119, 148, 161, 173, 177,

- 180, 181, 183, 185, 192,
195, 196, 199, 272, 273,
291, 294, 297, 300, 322
- Gəncə** – 19, 299
- Gideyli** – 215
- Goranboy** – 26
- Gorus** – 170, 171
- Gürcüstan** – 79, 253, 258
- Hacıhətəmli** – 215
- Hacıqabul** – 273
- Həkəri çayı** – 158
- Horadiz** – 73, 82, 86, 112, 125,
146, 183, 185, 186
- İğdır** – 198
- İran** – 7, 51–53, 60, 61, 116,
258, 291, 292
- İsmayılı** – 208, 209, 212–217
- İstanbul** – 185, 197, 311, 326
- İsrail** – 54, 266
- İtaliya** – 47–49, 55, 253, 277
- Kabil** – 50
- Kamboca** – 304
- Kəlbəcər** – 14, 59, 60, 77, 118, 148,
184, 294
- Kəlfərəc** – 215
- Kənd Horadiz** – 73
- Kərəzeyvə** – 215
- Köndələnçay** – 64
- Laçın** – 9, 14, 59, 60, 72, 77,
123, 146, 147, 153, 157,
181, 184, 294
- Lahic** – 210–214

Latviya	– 79, 254, 262, 277
Litva	– 79
Macarıstan	– 137, 311, 324
Mahmudlu	– 86
Meysəri	– 220
Mincivan	– 126, 273
Məmmədbəyli	– 128
Moldova	– 79
Moskva	– 23, 125, 131
Mucu	– 215
Muğanlı	– 215
Naxçıvan	– 16, 80, 127, 323
Naxçıvan Muxtar Respublikası	– 79, 274
Nüzgar	– 73
Oman	– 329
Oxçuçay	– 60, 125
Özbəkistan	– 79, 175, 269, 270, 311, 314, 316, 324
Paris	– 167
Qafan	– 126, 170
Qana	– 42, 43
Qaraxanbəyli	– 73
Qarğabazar	– 95
Qars	– 198
Qəbələ	– 215
Qərvənd	– 73
Qətər	– 104
Qırğızıstan	– 79, 200, 201, 202, 309, 310, 311, 314, 316
Qubadlı	– 60, 72, 77, 123, 146– 150, 153–159, 161, 162, 165–170, 291, 292, 294

Qurdqalaq	– 171
Qorçu	– 184
Qıçatan	– 215
Roma	– 258, 259
Rumıniya	– 204, 205
Rusiya	– 19, 44, 47, 48, 58, 59, 79, 125, 205, 258
Sarıcalı	– 24
Serbiya	– 31, 32, 39, 40, 45
Səudiyyə Ərəbistanı	– 238
Seytas	– 171
Sığnaq	– 10
Slovakiya	– 108, 109
Sulut	– 214, 215
Sumqayıt	– 23
Suqovuşan	– 8
Susanlı	– 10
Surnux	– 171
Sərsurə	– 215
Şamaxı	– 212, 219–226, 228–231, 233–235
Şuşa	– 8, 11, 19, 22, 28, 55, 63, 71, 73, 89, 96, 128, 148, 154, 182, 185, 192, 272–281, 286, 291, 294
Tacikistan	– 79
Tərtər	– 24
Tərtər çayı	– 158
Tovuz	– 16
Tuğ	– 10, 11, 19, 22, 23, 24, 25, 30
Türkiyə	– 45, 46, 48, 59, 87, 106,

	107, 127, 175–181, 183, 184, 186–189, 191–195, 197–199, 207, 253, 257, 258, 268, 277, 296, 297, 300–303, 308, 311–316, 318, 319, 322, 323, 326
Türkmənistan	– 79, 311, 320
Toğanalı	– 184
Ukrayna	– 79, 265
Vejnəli	– 125
Vənədli	– 135
Xanlıq	– 147, 162
Xinzirək	– 146, 147
Xocalı	– 10, 20, 122, 273, 275
Xocavənd	– 5, 9, 13, 14, 17, 21, 22, 29, 273
Xorvatiya	– 111, 112, 241, 260
Yevlax	– 26, 235
Yunanıstan	– 253
Yuxarı Əbdürrəhmanlı	– 73
Zəngəzur	– 19, 123, 125–127, 156, 183–186, 194, 197, 273, 288, 323
Zəngilan	– 8, 14, 55, 60, 72, 77, 113–126, 128–136, 147, 148, 157, 172, 178, 181, 183, 185–189, 191, 192, 194, 291, 292, 297, 300, 313, 314, 322
Zeyvə	– 215

MÜNDƏRİCAT**XOCAVƏND RAYON İCTİMAİYYƏTİNİN
NÜMAYƏNDƏLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ**

9 oktyabr 2021-ci il..... 5

**«QOŞULMAMA HƏRƏKATI»NIN
60 İLLİYİNƏ HƏSR EDİLMİŞ YÜKSƏK
SƏVİYYƏLİ TOPLANTIDA İŞTİRAK**

11 oktyabr 2021-ci il..... 31

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ ƏTRAF
MÜHİT VƏ ŞƏHƏRSALMA NAZİRİ
MURAT KURUM İLƏ GÖRÜŞ**

12 oktyabr 2021-ci il..... 46

**İTALİYANIN «LA REPUBBLİCA»
QƏZETİNƏ MÜSAHİBƏ**

13 oktyabr 2021-ci il..... 47

**MÜSTƏQİL DÖVLƏTLƏR BİRLİYİNİN
DÖVLƏT BAŞÇILARI ŞURASININ
KONFRANSINDA VİDEOFORMATDA
İŞTİRAK**

15 oktyabr 2021-ci il..... 57

FÜZULİ RAYONUNA SƏFƏR

17 oktyabr 2021-ci il..... 63

**FÜZULİ RAYON İCTİMAİYYƏTİNİN
NÜMAYƏNDƏLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ**

17 oktyabr 2021-ci il 70

**MÜSTƏQİLLİYİMİZİN BƏRPA EDİLMƏ-
SİNİN 30-cu İLDÖNÜMÜ MÜNASİBƏTİ
İLƏ AZƏRBAYCAN XALQINA MÜRACİƏT**

18 oktyabr 2021-ci il 101

**QƏTƏR DÖVLƏTİNİN BAŞ NAZİR MÜAVİNİ,
XARİCİ İŞLƏR NAZİRİ MƏHƏMMƏD BİN
ƏBDÜLRƏHMAN AL TANİNİN BAŞÇILIQ
ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

18 oktyabr 2021-ci il 104

**TÜRKIYƏ RESPUBLİKASININ ƏMƏK VƏ
SOSIAL MÜDAFİƏ NAZİRİ VEDAT BİLGİN
İLƏ GÖRÜŞ**

18 oktyabr 2021-ci il 106

**TÜRKIYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB RƏCƏB TAYYİB
ƏRDOĞANA**

19 oktyabr 2021-ci il 107

**SLOVAKIYA RESPUBLİKASININ XARİCİ
VƏ AVROPA İŞLƏRİ NAZİRİ İVAN KORÇOK
İLƏ GÖRÜŞ**

19 oktyabr 2021-ci il 108

AVROPA İTTİFAQININ XÜSUSİ NÜMAYƏNDƏSİ TOİVO KLAAR İLƏ GÖRÜŞ

19 oktyabr 2021-ci il 110

XORVATIYA RESPUBLİKASININ XARİCİ VƏ AVROPA İŞLƏRİ NAZİRİ QORDAN QRLİÇ-RADMAN İLƏ GÖRÜŞ

19 oktyabr 2021-ci il 111

ZƏNGİLAN RAYONUNA SƏFƏR

20 oktyabr 2021-ci il 113

ZƏNGİLAN RAYON İCTİMAİYYƏTİNİN NÜMAYƏNDƏLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ

20 oktyabr 2021-ci il 121

MACARİSTAN PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB YANOŞ ADERƏ

21 oktyabr 2021-ci il 137

MİLLİ GİMNASTİKA ARENASININ YENİ MƏŞQ BİNASINDA YARADILMIŞ ŞƏRAİTLƏ TANIŞLIQ

22 oktyabr 2021-ci il 138

BAKIDA DOST İNKLÜZİV İNKİŞAF VƏ YARADICILIQ MƏRKƏZİNİN AÇILIŞI MƏRASİMİ

22 oktyabr 2021-ci il 140

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB ŞAVKAT MİRZİYOYEVƏ**

25 oktyabr 2021-ci il 145

QUBADLI RAYONUNA SƏFƏR

25 oktyabr 2021-ci il 146

**QUBADLI RAYON İCTİMAİYYƏTİNİN
NÜMAYƏNDƏLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ**

25 oktyabr 2021-ci il 153

**ÇEX RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB MİLOŞ ZEMANA**

25 oktyabr 2021-ci il 174

**TÜRKIYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB RƏCƏB TAYYİB
ƏRDOĞANA**

26 oktyabr 2021-ci il 175

**TÜRKIYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANIN
AZƏRBAYCANA RƏSMİ SƏFƏRİ**

26 oktyabr 2021-ci il 177

**TÜRKIYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANIN ZƏNGİLƏNİN
AĞALI KƏNDİNDƏ RƏSMİ QARŞILANMA
MƏRASİMİ**

26 oktyabr 2021-ci il 178

**FÜZULİ BEYNƏLXALQ HAVA LİMANININ
AÇILIŞI MƏRASİMİ**

26 oktyabr 2021-ci il 180

**ZƏNGƏZUR DƏHLİZİNİN HÖRADİZ-
CƏBRAYIL-ZƏNGİLƏN-AĞBƏND
AVTOMOBİL YOLUNUN TƏMƏLQOYMA
MƏRASİMİ**

26 oktyabr 2021-ci il 183

**«AĞILLI KƏND» LAYİHƏSİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ
GÖRÜLMÜŞ İŞLƏRLƏ TANIŞLIQ**

26 oktyabr 2021-ci il 187

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN İLƏ BİRGƏ
MƏTBUATA BƏYANATLARLA ÇIXIŞLAR**

26 oktyabr 2021-ci il 191

**QIRĞIZ RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ KAYRAT
OSMONALİYEV İLƏ GÖRÜŞ**

28 oktyabr 2021-ci il 200

**RUMİNİYANIN ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN
OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİY-
YƏTLİ SƏFİRİ VASİLE SOAREN İLƏ GÖRÜŞ**

28 oktyabr 2021-ci il 204

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASI DİYANƏT
İŞLƏRİ İDARƏSİNİN SƏDRİ ALİ ERBAŞ
İLƏ GÖRÜŞ**

29 oktyabr 2021-ci il 207

İSMAYILLI RAYONUNA SƏFƏR

1 noyabr 2021-ci il 208

**LAHIC QƏSƏBƏSİNİN SAKİNLƏRİ
İLƏ GÖRÜŞ**

1 noyabr 2021-ci il 210

ŞAMAXI RAYONUNA SƏFƏR

1 noyabr 2021-ci il 219

**BOSNİYA VƏ HERSEQOVİNA RƏYASƏT
HEYƏTİNİN ÜZVÜ ŞEFİK CAFEROVİÇLƏ
GÖRÜŞ**

3 noyabr 2021-ci il 236

**SƏUDİYYƏ ƏRƏBİSTANI KRAL FAYSAL
ARAŞDIRMA VƏ İSLAMİ TƏDQİQATLAR
MƏRKƏZİNİN İDARƏ ŞURASININ SƏDRİ
TURKİ AL FAYSAL İLƏ GÖRÜŞ**

3 noyabr 2021-ci il 238

**NİZAMİ GƏNCƏVİ BEYNƏLXALQ MƏRKƏ-
ZİNİN HƏMSƏDRLƏRİ VAYRA VİKE-
FREYBERQA VƏ İSMAIL SERAGELDİN,
SABİQ DÖVLƏT VƏ HÖKUMƏT BAŞCILARI,**

**ELƏCƏ DƏ MƏRKƏZİN İDARƏ HEYƏTİNİN
ÜZVLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ**

3 noyabr 2021-ci il 239

**XORVATIYA RESPUBLİKASININ
SABİQ PREZİDENTİ KOLİNDA
QRABAR-KİTAROVİÇ İLƏ GÖRÜŞ**

3 noyabr 2021-ci il 241

**NİZAMİ GƏNCƏVİ BEYNƏLXALQ
MƏRKƏZİNİN TƏŞKİLATÇILIĞI İLƏ
KEÇİRİLMİŞ «COVID-19-dan SONRAKI
DÜNYA» MÖVZUSUNDA NÖVBƏTİ
QLOBAL BAKI FORUMUNDA İŞTİRAK**

4 noyabr 2021-ci il 242

**UKRAYNANIN SABİQ PREZİDENTİ
VİKTOR YUŞŞENKO İLƏ GÖRÜŞ**

4 noyabr 2021-ci il 265

**İSRAİL DÖVLƏTİNİN SABİQ XARİCİ
İŞLƏR NAZİRİ TZİPİ LİVNİ İLƏ GÖRÜŞ**

4 noyabr 2021-ci il 266

**TÜRKDİLLİ DÖVLƏTLƏRİN ƏMƏKDAŞLIQ
ŞURASININ BAŞ KATİBİ BAĞDAD
AMREYEV İLƏ GÖRÜŞ**

5 noyabr 2021-ci il 267

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ SABİQ BAŞ
NAZİRİ BİNƏLİ YILDIRIM İLƏ GÖRÜŞ**

5 noyabr 2021-ci il 268

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOYEV
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

5 noyabr 2021-ci il 269

**ABŞ DÖVLƏT KATİBİ KÖMƏKÇİSİNİN
MÜAVİNİ ERİKA OLSON İLƏ GÖRÜŞ**

5 noyabr 2021-ci il 271

ŞUŞA ŞƏHƏRİNƏ SƏFƏR

7 noyabr 2021-ci il 272

**ZƏFƏR GÜNÜ MÜNASİBƏTİLƏ ŞUŞADA
HƏRBÇİLƏRLƏ GÖRÜŞ**

8 noyabr 2021-ci il 281

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ MİLLİ
MÜDAFİƏ NAZİRİ HULUSİ AKARIN
BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ
HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

8 noyabr 2021-ci il 296

**BELARUS RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ALEKSANDR LUKAŞENKO
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

8 noyabr 2021-ci il 298

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN
İLƏ TELEFONLA GÖRÜŞ**

8 noyabr 2021-ci il 300

**TÜRKİYƏ–AZƏRBAYCAN PARLAMENT-
LƏRARASI DOSTLUQ QRUPUNUN
RƏHBƏRİ ŞAMİL AYRIMIN BAŞÇILIQ
ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

9 noyabr 2021-ci il 302

**KAMBOCA KRALI ƏLAHƏZRƏT
NORODOM SİHAMONİYƏ**

10 noyabr 2021-ci il 304

**BRİTANIYA –AZƏRBAYCAN PARLAMENT-
LƏRARASI DOSTLUQ QRUPUNUN
RƏHBƏRİ BOB BLƏKMƏN İLƏ GÖRÜŞ**

10 noyabr 2021-ci il 305

***bp* QRUPUNUN BAŞ İCRAÇI DİREKTORU
BERNARD LUNİ İLƏ GÖRÜŞ**

10 noyabr 2021-ci il 306

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASINA SƏFƏR

11 noyabr 2021-ci il 308

**QIRĞIZ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
SADIR JAPAROV İLƏ GÖRÜŞ**

12 noyabr 2021-ci il 309

**İSTANBULDA TÜRKDİLLİ DÖVLƏTLƏRİN
ƏMƏKDAŞLIQ ŞURASI KATİBLİYİNİN
YENİ BİNASININ AÇILIŞI MƏRASİMİ**

12 noyabr 2021-ci il 311

**TÜRKDİLLİ DÖVLƏTLƏRİN ƏMƏKDAŞLIQ
ŞURASININ VIII ZİRVƏ GÖRÜŞÜNDƏ
İŞTİRAK**

12 noyabr 2021-ci il 312

**«TÜRK DÜNYASININ ALİ ORDENİ»NİN
AZƏRBAYCAN PREZİDENTİNƏ TƏQDİM
EDİLMƏSİ MƏRASİMİ**

12 noyabr 2021-ci il 315

**TÜRKDİLLİ DÖVLƏTLƏRİN ƏMƏKDAŞLIQ
ŞURASININ VIII ZİRVƏ GÖRÜŞÜ İŞTİRAK-
ÇILARININ ŞƏRƏFİNƏ VERİLMİŞ
ZİYAFƏTDƏ İŞTİRAK**

12 noyabr 2021-ci il 326

QEYDLƏR 327

Şəxsi adlar göstəricisi..... 371

Coğrafi adlar göstəricisi..... 376

Texniki redaktor	<i>Zoya Nəcəfova</i>
Yığım üzrə operator	<i>İlhamə Kərimova</i>
Kompüter tərtibatı	<i>Məhəbbət Orucov</i>

Cildin hazırlanmasında AZƏRTAC-ın materiallarından istifadə olunmuşdur.

«Tayms» qarnitur. Formatı 84×108 1/32. Ofset kağızı № 1 Şerti çap vərəqi 24,5. Uçot nəşr vərəqi 25,0. Tiraژی 5000 Müqavilə qiyməti ilə.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi
Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı
Bakı – Mehdi Hüseyn küç. 55, dalan 2, ev 3.

«Şərq-Qərb» mətbəəsi, Aşıq Ələsgər küçəsi 17.